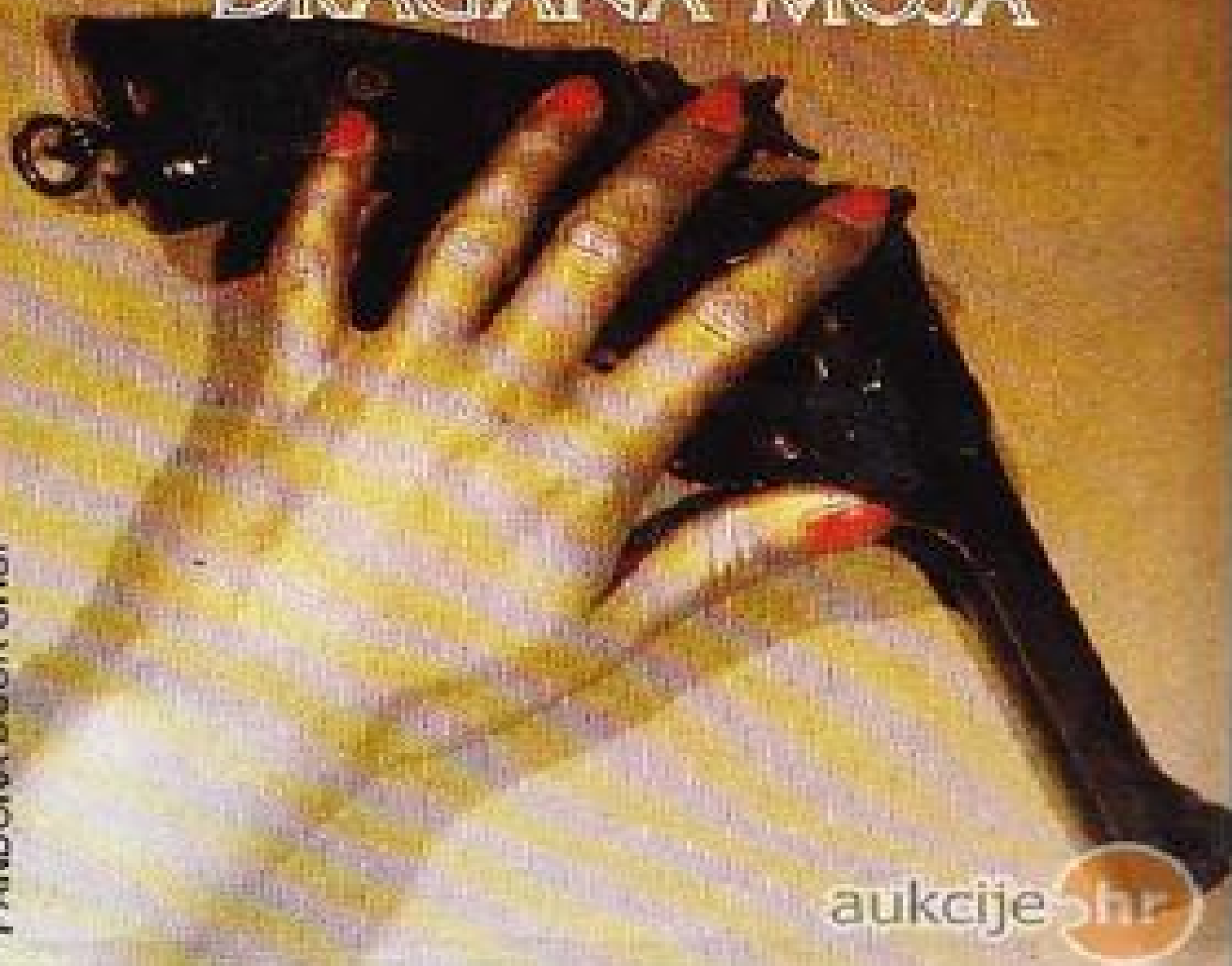

RAYMOND CHANDLER

KRIMPIS

ZBOGOM
DRAGANA MOJA

**Raymond Chandler - Zbogom,
dragana moja**

1.

Bio je to jedan od onih miješanih blokova na Centralnoj aveniji, onakvih koji još nisu bili potpuno naseljeni Crncima. Upravo sam izašao iz male brijačnice u kojoj sam tražio nekog Dimitriosa Aleidisa za kog je jedna agencija držala da tu možda radi. Bio je to mali poslić. Njegova žena izjavila je da je voljna potrošiti nešto novca da joj ga dovedu kući.

Nisam ga nikad pronašao, ali ni gospođa Aleidis mi nikada nije platila.

Dan je bio vruć, gotovo svršetak ožujka. Stajao sam ispred brijačnice gledajući gore u izbečenu neonsku firmu restorana-kockarnice Florian na drugom katu. Još je jedan čovjek gledao gore u reklamu. Gledao je gore u prašnjave prozore nekakvim zanesenim izrazom, kao kakav nezgrapan doseljenik kod prvog pogleda na Kip slobode. Bio je to krupan čovjek, ali ne viši od sto devedeset tri i ne širi od kamiona za prijevoz piva. Stajao je neka tri metra dalje od mene. Ruke je objesio uz tijelo, između golemih prstiju dimila se zaboravljena cigara.

Vitki, šutljivi Crnci prolazili su ulicom i kradom zurili u njega. Bilo ga je vrijedno pogledati. Imao je dlakav borsalino, grub sivi sportski kaput s golemom dugmadi kao loptice za golf, smeđu košulju, žutu kravatu, naborane sive flanelne hlače i cipele od krokodilske kože s bijelim vršcima. Iz vanjskog džepa virio je kicoški rupčić jednako jarko žute boje kao i kravata. Za vrpcu šešira zatakao je dva šarena perca, ali mu zapravo nisu bila potrebna. Čak i na Centralnoj aveniji, koja po odjeći nije baš naj suzdržanija ulica svijeta, izgledao je neupadljivo kao škorpion na šampiti.

Koža na licu mu je bila blijeda i vapila je za brijanjem. Takav tip uvijek izgleda neobrijan. Imao je crnu, kovrčavu kosu i guste obrve, gotovo sraštene iznad debelog nosa. Za čovjeka takva rasta imao je male i uredne uši, a u očima sjaj kao da su suzne, kako se to često čini u sivih očiju. Stajao je kao kip i naposljetku se osmjehnuo.

Polagano je prešao pločnikom do dvostrukih vrata na oprugu koja su zatvarala stubište za drugi kat. Gurnuo ih je, bezizražajnim, hladnim pogledom promjerio obje strane ulice i ušao. Da je bio manji rastom i suzdržanije odjeven, bio bih pomislio da je krenuo u pljačku. Ali u toj odjeći, s tim šeširom i takva rasta to nije bilo vjerojatno.

Vrata su se zanjihala i zatim se gotovo smirila. Prije nego što su se potpuno zaustavila, trgnuše se silovito prema van. Nešto je zaplovilo pločnikom i skrasilo se u žlijebu između dva parkirana automobila. Dočekalo se na ruke i koljena s reskim cviljenjem kao štakor uhvaćen u stupicu. Polagano se pridigao, pokupio šešir i stao na pločnik. Bio je to mršav smeđi mladić, uskih ramena u ljubičastom odijelu s karanfilom. Imao je zalizanu crnu kosu. Trenutak je zjapio otvorenih usta i cvilio. Prolaznici su rastreseno zurili u njega. Potom je užurbano stavio šešir, stisnuo se o zid i šutke prema vani okrenutim stopalima otabao niz blok.

Tišina. Promet se nastavio. Prišao sam dvostrukim vratima i stao ispred njih. Sad su mirovala. To što se zbilo nije me se uopće ticalo, stoga sam gurnuo vrata i zavirio unutra.

Iz polumraka izroni ruka u kojoj sam se mogao mirne duše sav smjestiti, zgrabi me za rame i stane ga gnječiti. Potom me provuče kroz vrata i olako podiže jednu stepenicu. Golemo me lice promatralo. Duboki glas reče tiho:

– Zamisli, stari moj, crnje.

Na stubištu je bilo mračno i tiho. Odozgora su dopirali nejasni ljudski glasovi, ali ovdje smo bili sami. Krupan me čovjek promatrao ozbiljno i dalje gnječeći rukom moje rame.

– Crnja – reče. – Upravo sam ga izbacio. Vidio si me kad sam ga šutnuo?

Ispustio je moje rame. Kost, činilo se, nije bila slomljena, ali ruka je zamrla.

– To ti je takva rupa – odgovorio sam, trljajući rame. – Što si očekivao?

– Ne govori tako, draškane – meko zaprede veliki, kao četiri tigra poslije ručka. – Ovdje je radila Velma. Mala Velma.

Ponovo je posegao za mojim ramenom. Pokušao sam se izmaknuti, ali bio je brz poput mačke. Svojim željeznim prstima iznova mi počne mijesiti mišice.

– Da – reče. – Mala Velma. Nisam je vidio osam godina. Veliš to je krčma za crnčuge?

Jedva izustih da.

Podigao me još za dvije stube. Izmigoljio sam se i nastojao udahnuti malo zraka. Nisam nosio revolver. Činilo se da traganje za

Dimitriosom Aleidisom to ni ne zahtijeva. Sumnjao sam da bi mi sad išta koristio. Veliki bi mi ga vjerojatno oteo i pojeo ga.

– Pođi gore i uvjeri se – rekao sam nastojeći da se u mom glasu ne zamijeti bol.

Ponovo me ispustio. Gledao me s nekakvom tugom u sivim očima.
– Baš sam dobro raspoložen – reče. – Ne bih volio da me tko okači. Hajde da ti i ja gore drmnemo koju.

– Neće te poslužiti. Rekoh ti ja da je to krčma za crnje.

– Nisam Velmu vidio osam godina – uzvрати dubokim žalosnim glasom. – Osam dugih godina otkako sam joj rekao zbogom. Nije mi pisala šest. Ali mora da je imala razloga. Tu je radila. Bila je dražesna. Hajdemo ti i ja gore, ha?

– Dobro – zavikao sam. – Ići ću s tobom. Samo me prestani nositi. Pusti me da hodam. Dobro sam. Potpuno sam odrastao. Znam sam piškiti i sve ostalo. Samo me nemoj nositi.

– Mala je Velma ovdje radila – rekao je blago. Nije me slušao.

Krenuli smo uz stubište. Pustio me da hodam. Rame me boljelo. Niz potiljak mi se cijedio znoj.

2.

Još dvojica vrata na oprugu dijelila su odmorište od onog što je bilo iza njih. Veliki ih gurne palcima. Ušli smo u lokal. U dugačku usku sobu, ne baš čistu, ni previše osvijetljenu, a ni veselu. U kutu u krugu svjetla što je padalo na kartaški stol grupa Crnaca je brbljala. Uz desni zid bio je bar. Preostali dio prostorije bio je većinom ispunjen malim okruglim stolovima. Za njima je sjedilo nekoliko gostiju, muškaraca i žena, sve Crnci.

Žamor za kartaškim stolom naglo zamre, a svjetlo nad njim se ugasi. Zavladao je tišina teška kao olovo. Oči su bile uprte u nas, oči boje kestena na svim gotovo, crnim licima. Glave su se polagano okretale, oči blistale i zurile u mrtvačkoj šutnji u drugu rasu.

Na kraju bara stajao je naslonjen krupni, debelovrati Crnac s ružičastim gumilastikama na rukavima košulje i ružičasto-bijelim naramenicama ukrštenim preko širokih leđa. Sve je na njemu govorilo da je izbacitelj. Polagano je spustio nogu, polagano se okrenuo i zagledao se u nas, blago zakoračio i širokim jezikom obliznuo usne. Imao je izbijeno lice, koje kao da je izudarano svime na svijetu osim, možda, buldožerom. Bilo je izgrebano, spljošteno, natečeno, iskrižano i izbrazdano. Lice koje se ničeg više nije trebalo bojati. Sve što se moglo i zamisliti već se na njega stuštilo.

Kratka kovrčava kosa bila je prošarana sjedinama. Jednom je uhu nedostajala resica.

Crnac je bio krupan i širok. Imao je krupne teške noge, na izgled malo krive što je u Crnaca rijetkost. Još se jednom obliznuo, osmjehnuo i pokrenuo. Prilazio nam je lakim boksačkim korakom.

Veliki ga je šutke čekao.

Crnac s ružičastim gumilastikama na nadlakticama spusti tešku smeđu ruku velikom na prsa. Onako krupna, ruka se činila poput pneumatskog čekića. Veliki se ne pomače. Izbacitelj se ljubazno nasmiješi.

– Nije za bijele, braco. Samo za obojene. Žalim.

Veliki zakruži sitnim sivim očima po prostoriji. Obrazi su mu se malčice zarumenili. – Crnjara – reče ljutito ispod glasa. Zatim glasnije upita izbacitelja – Gdje je Velma?

Izbacitelj je suspregao smijeh. Proučavao je odjeću velikog, smeđu košulju i žutu kravatu, grubi sivi kaput s golemom bijelom dugmadi.

Blago je kružio debelom glavom i sve to proučavao iz različitih uglova. Spustio je pogled na cipele od krokodilske kože. Tiho je grcnuo od smijeha. Kao da ga je sve to zabavljalo. Bilo mi ga je malo žao. Zatim se ponovo tiho oglasi:

– Velma, veliš? Nema tu nikakve Velme, braco. Nema ni cuge, ni cura, ništa. Samo crni momci, braco, samo crnci.

– Velma je tu radila – reče veliki. Govorio je gotovo kao u snu, kao da je sam samcat negdje u šumi i bere visibabe. Izvukao sam rupčić i ponovo otro vrat.

Izbacitelj se naglo nasmije. – Ma naravno – reče i baci brz pogled preko ramena na svoju publiku. – Velma je radila ovdje. Ali Velma tu više ne radi. Otišla u mirovinu. Ha, ha.

– Skidaj tu prokletu šapu s moje košulje – reče veliki.

Izbacitelj se namršti. Nije bio navikao na takav ton.

Skinuo je ruku s košulje i stisnuo je u pesnicu veličine i boje velikog patlidžana. Morao je uzeti u obzir svoj posao, svoj ugled grubijana, svoj nastup pred publikom. Razmotrio je sve to trenutak i pogriješio. Naglo izbacivši lakat zamahnuo je šakom snažno i kratko i tresnuo velikog postrance u vilicu. Sobom odjekne blag uzdah. Bio je to dobar udarac. Rame se spustilo, a tijelo poletjelo za njim. Bilo je mnogo težine u tom udarcu, a čovjek koji ga je zadao imao je obilje prakse. Veliki ne pomače glavu više od palca. Nije ni pokušao zaustaviti udarac. Primio ga je, lagano se stresao, iz grla se začuo tihi zvuk. Zgrabio je izbacitelja za vrat.

Izbacitelj ga pokuša koljenom udariti u jaja. Veliki ga okrene u zraku i razmače svoje kicoške cipeletine na ljuskavom linoleumu što je pokrivao pod. Nagnuo je izbacitelja prema natrag i premjestio ruku na njegov remen. Remen puče kao komad mesarske uzice. Veliki položi šaketinu pljoštimize na izbaciteljevu kralješnicu i zanjžiše ga. Zavitlao ga je preko prostorije tako da se okretao, posrtao i vitlao rukama. Trojica odskočiše s puta. Izbacitelj poleti zajedno sa stolom i tresne o zid treskom koji se valjda čuo čak u Denveru. Nogama je zakoprcao, potom se smirio.

– Neki momci – reče veliki – nikako da nauče kad treba biti grub. Okrenuo se k meni. – Da – reče. – Hajde da ti i ja drmnemo po jednu.

Prišli smo šanku. Mušterije su, po jedna, po dvije i tri, kao tihe sjenke bešumno prolazile prostorijom i kroz vrata na stubište. Bešumno kao sjenke na travi. Čak se vrata za njima nisu zaljuljala.

Naslonili smo se na šank. – Viski s limunom – reče veliki. – Reci što ćeš.

– Viski s limunom – rekoh. Dobili smo viski s limunom.

Veliki je ravnodušno srkao iz debele plitke čaše.

Promatrao je ozbiljno barmana, tankog Crnca u bijeloj bluzi, zabrinuta pogleda, koji se kretao kao da ga bole noge.

– Znaš li ti gdje je Velma?

– Velma, kažeš? – zacvili barman.– Nisam je tu vidio u posljednje vrijeme. Ne u zadnje vrijeme, ne gosn.

– Kako si dugo tu?

– Da vidim – barman spusti svoj ručnik, namršti čelo i počne brojati na prste. – Oko deset mjeseci, čini mi se. Oko godinu. Oko...

– Daj se odluči – reče veliki.

Barman zakrklja, a Adamova mu jabučica zapleše kao u kokoši kojoj su upravo odsjekli glavu.

– Otkad se ovaj lokal pretvorio u crnjaru? – grubo upita veliki.

– Tko to kaže?

Veliki stisnu šaku, a široka čaša s viskijem gotovo nestade u njoj.

– Ima tome sigurno pet godina – oglasih se ja. – Ovaj momak nema pojma o bijeloj curi koja se zove Velma. Nitko je od ovih neće znati.

Veliki me pogleda kao da sam se tog trenutka stvorio pred njim. Viski s limunom nije mu popravio raspoloženje.

– A 'ko je tebe nešto pit'o? – upita me on.

Nasmiješili se. Trudio sam se da to bude veliki, prijateljski osmijeh. – Ja sam s tobom ušao ovamo. Sjećaš se?

Uzvratio mi je ukočenom blijedom grimasom bez ikakva značenja. – Viski s limunom – reče barmenu – Ajde, mrdni dupetom. Posluži.

Barman se okrene kolutajući očima. Naslonili se leđima na šank i osmotrih prostoriju. Sad je bila praznija, ostali smo samo barman, veliki, ja i izbacitelj zgnječen uza zid. Izbacitelj se počeo micati. Pomicao se polagano, s naporom, kao da ga jako boli. Mlitavo je puzao uza zid poput muhe s otkinutim krilom. Provlačio se umorno iza stolova, pretvorio se odjednom u starca, u čovjeka bez iluzija. Promatrao sam ga kako gmiže. Barman je donio još dva viskija s

limunom. Okrenuh se prema baru. Veliki površno odmjeri izbacitelja, koji je gmizao a potom zaboravi na nj.

– Ništ' nije ostalo od ovog mjestanca – požali se.

– Bila ti je tu mala pozornica i orkestar i zgodne sobice u kojima si se mogao zabaviti. Velma ti je malko pjevala i tako to. Bila je riđokosa. Zgodna cura. Trebali smo se oženiti, a onda su mi natočili.

Posegoh i za drugim viskijem s limunom. Pustolovina me počela zamarati.

– Što su ti natočili?

– A što misliš, gdje sam bio tih osam godina, a?

– U lovnu na leptire.

Upro je kažiprstom velikim kao banana u svoja prsa.

– Bio sam u ćuzi. Malloy mi je ime, a zovu me Malloy Lopatar zato jer sam velik. Oljuštio sam banku u Great Bendu. Četrdeset somova. Samostalni posao. Što kažeš na to, a?

– Hoćeš li ih sad potrošiti?

Prostrijelio me pogledom. Iza nas se začu neki zvuk. Izbacitelj je ponovo bio na nogama. Malo se njihao. Spustio je ruku na kvaku tamnih vrata iza kartaškog stola. Otvorio ih je i umalo pao kroz njih. Vrata se zatvoriše, a brava škljocnu,

– Kamo to vodi? – upita Malloy Lopatar. Barman je lutao očima, zaustavivši s naporom pogled na vratima iza kojih se oteturao izbacitelj.

– To ... to je ured gosna Montgomeryja. On je gazda. On tamo ima ured, znate. Tamo iza!

– On bi mogao znati – reče veliki i jednim gutljajem iskapi piće. – Bolje za njega da se ne pravi pametan. Imat ćemo dva ista.

Polagano je zakoračio preko sobe. Kretao se lako, potpuno bezbrižno. Golemim tijelom sakrio je vrata od mog pogleda. Bila su zaključana. Prodrmao ih je i komadići vratnice poletješe u stranu. Ušao je i zatvorio za sobom.

Zavlada tišina. Pogledah barmana. Barman pogleda mene. U očima mu se pojavi zabrinutost. On obrisa šank, uzdahnu i objesi desnu ruku.

Posegoh preko šanka i uhvatih ga za ruku, bila je mršava, krhka. Pridržah je sa smiješkom.

– Što to imaš tamo dolje, dečko?

Obliznuo se. Objesio se o moju ruku i šutio. Znojno mu je lice postalo pepeljasto.

– Onaj tip je dosta tvrd – rekoh. – Vjerojatno će postati i zločest. Uvijek je takav kad popije. Traži curu koju je poznavao. Ovo je nekoć bio lokal za bijelce. Shvaćaš?

Barrnan se oblizivao.

– Dugo ga nije bilo – rekoh. – Osam godina. Čini se da mu nije sasvim jasno koliko je to dugo, premda bih rekao da je to za njega cijeli ljudski vijek. On misli da bi ovdje morali znati gdje mu je cura. Shvaćaš?

Barman polagano izusti: – Ja sam mislio da ste vi s njim.

– Nisam to mogao spriječiti. Nešto me je dolje upitao a zatim me je dovukao gore. Nikad ga prije nisam vidio. Ali nije mi se sviđala zamisao da se sa mnom razbacuje po zidovima. Što to imaš dolje?

– Imam podrezanu puškicu – reče barman.

– No, no. Pa to je protuzakonito – prošaptao sam. – Čuješ me, ti i ja smo kompa. Imaš li još nešto?

– Imam pucu – reče barman. – U kutiji za cigare. Pust' mi ruku.

– Eto tako – rekoh. – Sad se malo pomakni. Polagano. Ovako bočno. Nije sad vrijeme za artiljeriju.

– To vi kažete – profrkta barman umorno mi se vješajući o ruku.

– To vi...

Zastao je i dao mi znak očima.

Otraga, u dubini sobe iza kartaškog stola i još dalje iza zatvorenih vrata začuo se mukli i tupi zvuk. Činilo se kao da je netko zalupio vratima. Nisam tako mislio, a nije ni barman.

Taj se ukočio. Usnice su mu se tresle. Osluškivao sam. Nije bilo drugog zvuka. Pohitao sam prema kraju bara. Predugo sam osluškivao.

Vrata u dubini sobe se s treskom otvoriše, a Malloy Lopatar krupnim korakom uleti unutra i zastade kao ukopan. Lice mu se razvuklo u široki, blijedi osmijeh.

Vojnički colt .45 izgledao je u njegovoj ruci poput igračke.

– Neka mi nitko ne titra pred cjevčicom – reče on blago. – Šape na šank.

Barman i ja stavismo ruke na šank.

Malloy Lopatar prodornim pogledom osmotri sobu. Osmijeh mu bijaše ukočen, kao čavlima zakucan na licu. Zakoračio je i bešumno prošetao sobom. Djelovao je kao čovjek koji je sposoban sam samcat opljačkati banku, čak i onako odjeven.

Prišao je baru. – Uvis, crnjo – reče blago. Barman visoko podigne ruke. Veliki zakorači iza mojih leđa pažljivo me opipa lijevom rukom. Na vratu sam osjećao njegov vreli dah. Zatim se udalji.

– Ni gospodin Montgomery nije znao gdje je Velma – reče on. – Pokušao mi je objasniti, s ovim. – Tvrdom šakom pljesnuo je pištolj. Okrenuh se polagano i pogledah ga. – Aha – reče on. – Upamtiti ćeš ti mene. Nećeš me zaboraviti, prijatelju. Reci samo pajkanima da se ne opuštaju previše. Mahnuo je pištoljem. – Pa, ostajte mi zdravo, klipani. Žurim na tramvaj.

Uputio se prema stubištu.

– Nisi platio piće – reko. Zastao je i pažljivo se zagledao u mene.

– Možda tamo nešto skrivaš – reče – ali na tvom mjestu ne bih to prejako stiskao.

Produžio je, provukao se kroz dvostruka vrata i zakoračio niz stepenice. Koraci su se udaljavali.

Barman se naglo sagnuo. Skočio sam iza šanka i pomeo ga ispred sebe. Puška s podrezanom cijevi nalazila se pod ručnikom na polici ispod šanka. Do nje bila je kutija za cigare, a u kutiji automatski pištolj kalibra 38. Uzeo sam obje puce. Barman se naslonio na gomilu čaša naslaganih iza šanka.

Obišao sam šank i uputio se prema vratima koja su zjapila iza kartaškog stola. Iza njih nastavlja se hodnik u obliku slova L, a u njemu je bio potpuni mrak. Na podu se bez svijesti izvalio izbacitelj. Imao je nož u ruci. Sagnuo sam se, uzeo nož i bacio ga niz stražnje stubište. Izbacitelj je krkljao, a ruka mu je bila mlitava.

Prekoračio sam ga i otvorio vrata na kojima je crnom bojom koja se ljuštila bilo ispisano »Ured«.

Nedaleko od prozora, koji je bio do pola pregrađen daskama, bio je nevelik i izlizan pisaći stol. Na stolcu je vrlo uspravno sjedio neki muškarac. Stolac je imao visok naslon koji mu je dosezao točno do potiljka. Muškarcu je glava bila savijena unatrag preko tog povišenog naslona, tako da mu je nos stršio u smjeru pregrađenog prozora. Bila je naprosto preklopljena poput rupčića ili šarke na vratima.

Ladica u stolu s njegove desne strane bila je otvorena. U njoj bijaše komad novina s masnom mrljom u sredini. U njih je očito bio umotan pištolj. Vjerojatno se to u početku činilo kao dobra zamisao, no položaj glave gospodina Montgomeryja govorio je sasvim suprotno.

Na stolu je bio telefon. Odložio sam pušku sa skraćenom cijevi i pošao zatvoriti vrata prije nego što ću pozvati policiju. Tako mi se činilo sigurnije, a gospodin Montgomery po svemu sudeći nije mario za to.

Kad su dečki iz patrolnih kola zatutnjali po stubištu, izbacitelj i barman već su bili nestali i cijelo je mjestance pripadalo samo meni.

3.

Slučaj je dopao čovjeku koji se zvao Nulty. Bio je to suhonjav i čangrizav tip s dugačkim požutjelim rukama koje je, dok je sa mnom razgovarao, uglavnom držao sklopljene na koljenima. Bio je detektivporučnik zaposlen u policijskoj stanici u 77. ulici pa smo razgovarali u nenamještenoj prostoriji s dva malena pisaća stola okrenuta jedan naspram drugom tako da je između njih bilo mjesta za prolaz, ali dva čovjeka se tu ne bi mogla mimoći. Pod je bio pokriven prljavim, smeđim linoleumom, a zrak je odisao smradom opušaka cigara. Nulty je nosio otrcanu košulju, a rukavi na kaputu bijahu mu podvrnuti prema unutra. Izgledao je dovoljno siromašno da bude čestit, ali nije bio tip koji bi se ravnopravno nosio s Malloyem Lopatarom.

Pripalio je polovicu cigare i bacio šibicu na pod, gdje su je već čekale mnogobrojne prijateljice iz iste kutije. Glas mu je bio ogorčen.

– Crnje. Još jedno crnačko ubijanje. Eto ti, što mene zapadne poslije osamnaest godina rintanja u policiji. Za mene nikad nema prostora u novinama, ni za jednu fotografiju, čak ni za četiri retka u malom oglasniku.

Ne rekoh ništa. On podiže moju posjetnicu, još jednom je pročitao i baci.

– Philip Marlowe, privatni detektiv. Jedna od tih ptičica, ha? Bogme, izgledaš dosta tvrdo. Što si radio cijelo to vrijeme?

– Koje cijelo vrijeme?

– Cijelo vrijeme dok je taj Malloy lomio vrat onom crnji.

– Oh, to se dogodilo u drugoj sobi – rekoh. – Malloy mi nije obećao da će bilo kome slomiti vrat.

– Nek' ti bude. Vozaj me – ogorčeno će Nulty. – Samo daj. Ionako me svi voze. Nema veze, jedan više ili manje? Siroti stari Nulty. Ajde da mu uvalimo nekoliko cveba. Nulty je uvijek dobar za ismijavanje.

– Nikog ja ne želim vozati – rekoh. – Tako se dogodilo, u drugoj sobi.

– Ma jasno – reče Nulty kroz oblak smrdljivog dima. – Bio sam i ja ondje i sve sam vidio, zar ne? Kako to da ne nosiš pucaljku?

– Na takvom poslu ne nosim.

– Kakvom poslu?

– Tragao sam za bricom koji je pobjegao od žene. Ona je zaključila da bi ga se moglo nagovoriti da se vrati.

– Jel' to neki kolorac?

– Ne, Grk.

– Dobro – reče Nulty i pljune u košaru za otpatke. – Dobro. I kako si onda susreo velikog.

– Već sam vam rekao. Slučajno sam se ondje zatekao. Izbacio je Crnca iz lokala »Florian«, a ja sam gurnuo unutra glavu da vidim što se događa. I tako me je odnio gore.

– Misliš, natjerao te oružjem?

– Ne, tad još nije imao pištolj. Barem ga nije pokazao. Uzeo ga je vjerojatno kod Montgomeryja. Jednostavno me je pokupio. Katkad se baš sviđam ljudima.

– Nisam primijetio – reče Nulty. – Čini se da te se može vraški pokupiti.

– U redu – rekoh. – Zašto da se prepiremo? Ja sam vidio momka, a vi niste. Mogao bi i vas i mene ponijeti kao ukrasne privjeske. Nisam znao da je bilo koga ubio sve dok već nije bio otišao. Čuo sam pucanj, ali sam pomislio da se netko uplašio i opalio u Malloya i da ga je Malloy zatim razoružao ma tko to bio.

– A odakle ti ta zamisao? upita Nulty gotovo ljubazno. – Kad je opljačkao banku poslužio se pištoljem, zar ne?

– Razmislite o odjeći koju je imao na sebi. Nije vam taj pošao ubijati; ne valjda onako odjeven. Došao je potražiti neku Velmu koja mu je bila cura prije nego što su ga pritisli za onaj ručni rad u banci. Radila je tamo u »Florianu« ili kako se već zvala ta školja, dok su u nju dolazili bijelci. Ondje su ga uhvatili. I vi ćete ga se dočepati.

– Naravno – reče Nulty. – Kad je tako veliki i tako odjeven, bit će lako.

– Možda ima i drugo odijelo – rekoh. – I automobil i skrovište i novac i prijatelje. Ali, ščepat ćete ga.

Nulty ponovo pljune u košaru s otpacima. – Ščepat ću ga – reče – taman kad mi izrastu i treći zubi. Koliko ljudi na tome radi? Jedan. A znaš zašto? Zato jer za takve stvari nema mjesta u novinama. Jedanput se pet crnja međusobno izrezbarilo dolje u Istočnoj osamdesetčetvrtoj ulici. Jedan se već bio ohladio. Namještaj je bio krvav, zidovi su bili krvavi, čak je i strop bio krvav. Dođem ja tamo, a

ispred kuće me dočeka tip koji radi u Chronicleu. Piskaralo. Baš je ulazio u automobil. Iskezi se prema nama i veli, »Uh, k vragu i kmice«, uđe u svoju kantu i odveze se. Nije ni zavirio u kuću.

– Možda je na uvjetnoj slobodi – rekoh. – Tada ćete sigurno imati suradnju. Ali pokupite ga na lijep način jer će u protivnom potamaniti gomilu pajkana. Tad biste sigurno dobili mnogo prostora u novinama.

– A ja bih se riješio tog slučaja – podrugljivo reče Nulty.

Na stolu zazvoni telefon. Saslušao je poziv i tugaljivo se osmjehnuo. Spustio je slušalicu i našvrljao nešto u podsjetnik. U očima mu se pojavio mutni odsjaj, nešto poput udaljene svjetlosti u mračnom hodniku.

– K vragu. Pronašli su ga. Javljaju iz kartoteke da imaju njegove otiske, profil, enface i ostalo. To je ipak nešto, bogamu. – Čitao je svoje bilješke. – Bogati, kolika ljudina. Visok sto devedeset sedam, težak sto dvadeset kila bez kravate. Dečko i po. Nek' ide do vraga. Sad ću razglasiti preko radioveze. Vjerojatno će ga spomenuti tek na kraju popisa ukradenih automobila. Sad nam drugo ne preostaje nego da čekamo – bacio je cigaretu u pljuvačnicu.

– Pokušajte naći djevojku – rekoh. – Velmu. I Malloy će je tražiti. Tako je sve počelo. Pokušajte s Velmom.

– Pokušaj ti – reče Nulty. – Dvadeset godina nisam bio u kupleraju.

Ustadoh. – Dobro – rekao sam i pošao prema vratima.

– Hej, čekaj malo – reče Nulty. – Samo sam se šalio. Tebi baš ne ide posao, je li?

Igrao sam se cigaretom među prstima, promatrao ga i čekao kod izlaza.

– Htjedoh reći, imaš dovoljno vremena da pronjuškaš malo za tom curom. Nije ti to loša zamisao. Mogao bi nešto i doznati. Neće ti biti teško da radiš tiho i diskretno.

– A što bih ja imao od toga?

Žalobno je raširio svoje žute ruke. Osmijeh na njegovu licu bio je prepreden kao neispravna mišolovka. – I prije si s nama imao problema. Nemoj mi reći da nisi. Čuo sam ja. Kad ti sljedeći put zagusti, neće biti loše da imaš prijatelja.

– Mene zanima ima li tu kakve dobiti?

– Čuj me – uvjeravao me Nulty. – Ja sam miran i tih momak. Ali svaki policajac u stanici mogao bi ti učiniti mnogo dobra.

– Je li to iz ljubavi, ili biste mi platili nešto i u novčanicama?
– Nikakav novac – reče Nulty i namršti svoj tugaljivi žuti nos.
– Ali meni bi dobro došlo da se domognem nekakvih pozitivnih poena. Posljednje kadrovske promjene su me gadno uzdrmale. Neću ti to zaboraviti, draškane. Nikad.

Pogledao sam na sat. – Dobro, ako nešto smislim, reći ću ti. A kad dobijete slike iz kartoteke, doći ću ga identificirati. Poslije ručka. – Rukovali smo se i ja pođoh niz hodnik i stubište koje je bilo obojeno bojom blata. Automobil sam ostavio ispred zgrade.

Prošla su dva sata otkako je Malloy Lopatar napustio školju »Florian« s vojnim koltom u ruci. Smazao sam ručak u samoposluživanju, kupio pola litre »burbona« i odvezao se na istok do Centralne avenije, a zatim se uputili na sjever. Imao sam nekakav predosjećaj, ali nije bio jasan, kao titranje usijanog zraka iznad pločnika.

Cijeli me se slučaj nimalo nije ticao i bavio sam se njime samo iz znatiželje. Ali iskreno govoreći, već mjesec dana nisam imao nikakav posao. Čak i besplatan posao bio je nekakva promjena.

4

Kod »Floriana« je, dakako, bilo zatvoreno. Jedan očiti detektiv u civilu sjedio je u automobilu ispred lokala i jednini okom čitao novine. Nije mu bilo jasno što očekuju. Nitko ondje nije ništa znao o Malloyu Lopataru. Izbacitelj i barman nisu pronađeni. Nitko u toj četvrti nije o njima ništa znao: ništa, naime, u govornom obliku.

Polagano sam se provezao mimo i zaustavio automobil iza ugla. Zagledao sam se u crnački hotel koji je bio koso preko puta »Floriana«, odmah iza prvog križanja. Zvao se »Sans Souci«. Izašao sam iz automobila, prešao križanje i ušao unutra. Dva reda golih i praznih stolaca zurila su jedan u drugog s obje strane otrcanog žutosmeđeg saga. Recepcija je bila otraga u polutami, a iza pulta je bio ćelav muškarac sklopljenih očiju s njegovanim smeđim rukama koje je spokojno prekrižio ispred sebe. Drijemao je ili se pretvarao. Imao je na sebi starinsku leptir-mašnu u obliku marame, a činilo se kao da ju je svezao oko vrata još u prošlom stoljeću. Zeleni kamen na kopči bio je malo manji od jabuke. Široka, obješena brada preklopila mu se preko kravate, a prekrižene ruke bijahu miroljubive i čiste, s njegovanim noktima i svim polumjesecima na ružičastoj koštunjavoj podlozi.

Na metalnoj ploči do njegova lakta bijaše ugraviran natpis »Ovaj hotel je pod zaštitom Međunarodne združene agencije«.

Kad me je miroljubivi smeđoputi čovjek jednim okom zamišljeno pogledao, pokazao sam na ploču.

– Ja sam iz O.Z.H. na zadatku. Ima li kakvih problema?

O.Z.H. znači Odjel za zaštitu hotela i dio jedne velike agencije koja se brine o tipovima koji plaćaju čekovima bez pokrića i ljudima koji napuštaju hotele preko požarnih stepenica, ostavljajući za sobom neplaćene račune i jeftine kovčege pune opeka.

– Problema mi, sinko, nemamo nikakvih – reče službenik piskutavim glasom. Potom ga spusti za nekoliko oktava i pridometnu:

– Kako se ono zvaste?

– Mariowe. Philip Mariowe...

– Lijepo ime, sinko, nevino i zvonko. Danas jako dobro izgledamo, ne? Ponovo je spustio glas. – Ali ti nisi iz O.Z.H.-a. Godinama ne dolaze ovamo. – Rastvorio je ruke i nehajno pokazao ploču. – Ovo sam nabavio iz druge ruke, sinko, samo zbog dojma.

– Dobro – rekoh. Naslonih se na pult i stadoh se igrati novčanicom po izlizanoj drvenoj plohi.

– Jesi li čuo što se jutros dogodilo preko kod »Floriana« ?

– Sine, zaboravio sam. – Sad mu oba oka bijahu otvorena; promatrao je ples novčanice.

– Gazda je pustio crno – rekoh. – Zvao se Montgomery. Netko mu je slomio vrat.

– Bog-mu-dao-duši-lako, sinko. – Potom se ponovno oglasi iz duboka.

– Pajkan?

– Privatni detektiv, na povjerljivom zadatku. I mogu ti reći da na prvi pogled prepoznajem čovjeka koji zna držati jezik za zubima.

Oprezno me odmjeri, sklopi oči i zamisli se. Zatim mu se pogled opet prikova za novčanicu. Nije joj mogao odoljeti.

– Tko je to učinio? – upita tiho. – Tko je sredio Sama?

– Ratoborni tip koji je izašao iz zatvora i razbjesnio se kad je vidio da to više nije školja za bijelce. Čini se da je bila. Možda se sjećaš?

On ne reče ništa. Novčanica se bešumno zaustavi na pultu.

– Otvori karte – rekoh. – Pročitat ću ti odlomak iz Biblije ili ću te počastiti pićem. Odaberi.

– Sinko, nekako mi je milije čitati Bibliju u obiteljskom krugu. – Oči su mu bile sjajne i nepomične, kao u žabe.

– Možda si maloprije ručao – rekoh

mog stasa i sklonosti k debljanju nastoji preskočiti ručak – reče on i nastavi dubljim glasom.

na moju stranu pulta. Pridružili mu se, izvukoh plosnatu politrenku »burbona« iz džepa i stavih je na policu. Vratih se zatim gdje sam i bio. On se sagne i prouči bocu. Činilo se da je zadovoljan.

– Sine, s ovim nisi ništa kupio – reče – ali veselit će me da gucnem s tobom kapljicu dvije.

Otvori bocu, stavi dvije malene čaše na pult i šutke napuni obje do vrha. Podiže jednu, omirisa pažljivo tekućinu i izlije je niz grlo, ukočeno ispruživši mali prst.

Razmisli trenutak o okusu, kimne i reče: – Ovo dolazi iz ispravne bačve, bratac. Na koji način bih ti mogao pomoći? U ovoj četvrti poznajem poimence svaku pukotinu na pločniku. Ti sveca, plemenite li vodice. – On iznova nali iz boce.

Ispripovijedao sam mu što se dogodilo kod »Floriana« i zašto. Pobožno je zurio u mene klimajući ćelavom glavom.

– A Sam je tako tiho i mirno vodio lokal – reče. – Već mjesec dana nisu ondje nikoga priklali.

– Kako se zvao lokal dok su se prije šest ili osam godina, ili manje, u njemu okupljali bijelci?

– Neonski natpisi su dosta skupi, bratac. Kimnuh. – Zadržao je ime. To sam i mislio. Malloy bi vjerojatno nešto rekao da je naziv bio drukčiji. Ali tko je bio vlasnik?

– Jako me čudiš, sinko. Taj se siroti grešnik zvao Florian. Mike Florian. . .

– I što se dogodilo Mikeu Florianu?

Crnac raširi njegovane smeđe ruke. Glas mu je bio milozvučan i tužan. – Umro je, sinko. Otišao bogu na ispovijed. Devetsto trideset četvrte, možda trideset i pete. Nisam siguran. Protraćen život, sinko, i na kraju marinada od bubrega, kako mi rekoše. Bezbožan čovjek pada kao uškopljen junac, sinko, ali tamo gore ga očekuje blaženstvo. – Glas mu je odjednom dobio službeni prizvuk. – Ubij me ako znam zašto.

– Koga je ostavio iza sebe? Natoči si još jednu. On čvrsto začepi bocu i gurne je preko pulta. – Dvije su mi dovoljno, sinko, prije večere. Hvala ti. Tvoj pristup godi ljudskom dostajanstvu ... Ostavio je udovicu. Ime joj je Jessie.

– Što se s njom dogodilo?

– U potrazi za znanjem čovjek mnogo pita, je li tako, sine. Ne znam. Pokušaj je naći u telefonskom imeniku.

U mračnom kutu predvorja bila je telefonska govornica. Otišao sam do nje i pritvorio vrata, tek toliko da se upali svjetlo. Potražio sam ime u raskupusanoj knjizi pričvršćenoj lancem za kabinu. U njoj uopće nije bilo Floriana. Vratih se na recepciju.

– Ništa od toga – rekoh.

Crnac se nevoljko prignu, izvuče gradski adresar i gurne ga prema meni. Zatim sklopi oči. Postalo mu je dosadno. U adresaru sam pronašao Jessie Florian, udovicu. Živjela je u Zapadnoj 54. ulici broj 1644. Pitao sam se čime se cijelog života služim umjesto mozga.

Zapisao sam adresu na komadiću papira i gurnuo adresar natrag preko pulta. Crnac ga vrati na mjesto, pruži mi ruku, i potom sklopi

dlanove na potpuno isti način kao i prije. Kapci su mu se polako sklapali i činilo se kao da tone u san.

Za njega je zgodna bila završena. Na pola puta do izlaza osvrnuh se i letimice ga odmjerih. Oči su mu bile sklopljene. Disao je tiho i ravnomjerno, neznatno puckajući usnama poslije svakog izdisaja. Čelenka mu je sjala.

Izašao sam iz hotela »Sans Souci« i uputio se preko ulice prema automobilu. Činilo se suviše jednostavno. Više nego jednostavno.

5

Kuća broj 1644 u Zapadnoj 54. ulici izgledala je sumorno i sparušeno kao i travnjak ispred nje. Oko debele palme prostirala se velika gola ledina. Na trijemu je bio samo jedan drveni stolac za ljuljanje. Popodnevni povjetarac njihao je nepodrezane mladice zimzelenog ukrasnog grma, i blago udarao njima po ispucalom kućnom pročelju. Na rđavoj žici u pobočnom dvorištu sušilo se žućkasto, loše oprano rublje.

Odvezao sam se dalje, mimo još nekoliko kuća i zaustavio automobil na drugoj strani ulice. Vratio sam se pješice.

Zvono nije radilo pa sam zakucao na drveni okvir vrata na trijemu. Začulo se sporo struganje koraka, ulazna vrata se odškrinuše i preda mnom se u pomrčini pojavi razbarušena žena koja je brisala nos. Lice joj je bilo sivo i podbulo, a neuredna kosa imala je onu neodređenu boju koja nije ni smeđa ni plava, koja je toliko uvela da nije ni riđa i toliko nečista da nije ni sijeda. Njeno tijelo u flanelnom ogrtaču, koji je već odavno izgubio boju i kroj, bijaše debelo i bezoblično. Ogrtač joj je služio tek kao nešto za omatanje tijela. Palci na nogama bili su veliki i upadljivi u otrcanim muškim papučama smeđe boje.

Započeh: – Gospođa Florian? Gospođa Jessie Florian?

– Aha – jedva izusti ona, a glas joj se razvlačio poput bolesnika kad ustaje iz postelje.

– Vi ste gospođa Florian čiji je muž svojevremeno vodio lokal na Centralnoj aveniji? Mike Florian?

Ona palcem zadjene raščupani pramen kose iza debelog uha. Oči joj iznenađeno bljesnuše. Promuklo reče: – Kakako? Bože moj blagi. Mikea nema već pet godina. A tko ste vi: promaklo mi je kad ste se predstavili?

Vrata na trijemu su još bila zatvorena.

– Ja sam detektiv – rekoh. – Potrebna mi je mala informacija.

Zurila je u mene beskraju minutu. Zatim teškom mukom otključa vrata i okrene mi leđa.

– Pa, uđite onda. Nisam se stigla dotjerati – požalila se. – Policajci, ha?

Uđoh i za sobom zaključah vrata. U kutu sobe, lijevo od ulaza, tiho je svirao veliki radio – takozvani zvučni ormarić. Bio je to jedini

pristojan komad pokućstva u kući. Činilo se da je potpuno nov. Sve drugo bilo je za otpad – prljavo, pretrpane police, drveni stolac za njihanje poput onog na trijemu, četvrtasto nadsvođe ispod kojeg se prolazilo u blagovaonicu s umašćenim stolom i vratima na njihanje koja su vodila dalje u kuhinju i bila puna prljavih otisaka i mrlja. Bile su tu još i dvije otrcane stolne svjetiljke s nekoć raznobojnim sjenilima koja su sad izgledala živopisno poput isluženih uličarki.

Žena se svali na stolac za njihanje, zaklepeta papučama i pogleda me. Zagledah se u radio i sjedoh na rub kreveta. Primijetila je kamo gledam. Neka trula srdačnost, slabašna poput kineskog čaja, pojavila se na njezinom licu i u glasu. – To mi je jedino društvo – reče i nervozno se nasmije. – Da nije Mike opet nešto zabrljao, je li? Ne posjećuju me baš često pajkani.

Drhtavi smijeh odavao je alkoholičarku. Osjetih nešto tvrdo i izvukoh odande praznu bocu od gina. Žena ponovo zahihota.

– Šalila sam se – reče. – Ali, bogami, voljela bih da tamo gore ima gomilu plavuša. Na ovom svijetu mu ih nikada nije bilo dosta.

– A što je s riđokosama?

– I takve su mu odgovarale. – Pogled joj, učinilo mi se, više nije bio tako bezizražajan. – Ne sjećam se neke određene. Imate li vi možda neku crvenokosu na umu?

– Da. Djevojku po imenu Velma. Ne znam s kakvim se prezimenom služila, ali sigurno nije bilo njezino. Pokušavam joj ući u trag, jer je traže roditelji. Vaš lokal na Centralnoj sad je crnačka škulja, premda mu nisu promijenili ime. Ljudi koji sad tamo rade, nikad nisu čuli za nju. Tako sam došao do vas.

– Prilično je vremena trebalo njezinim starcima da je počnu tražiti – zamišljeno će žena.

– U pitanju je i novac. Nevelika svota. Moraju je pronaći da bi ga mogli potrošiti. Novac osvježuje pamćenje.

– I piće također – reče žena. – Danas je nekako pripeklo, je li? Rekoste da ste pajkan. – Lukav pogled, oprezan i pažljiv izraz na licu, nepomična stopala u muškim papučama.

Podigoh praznu bocu i potresoh je. Zatim sam je odbacio u stranu i izvukao iz stražnjeg džepa bocu »burbona« koju smo tamnoputi hotelski službenik i ja tek bili načeli. Držao sam je na koljenu. Žena

se zgranuto zagledala u nju. Na licu joj se pojavi izraz sumnje. Bila je u nedoumici kao mačkica pred klupkom vune, ali ne tako zaigrana.

– Niste vi pajkan – reče ona tiho. – Pajkani nikad ne kupuju takvo piće. U čemu je štos, gospodine?

Ponovo je obrisala nos s najprljavijim rupčićem koji sam ikad vidio. Nije odvajala pogled s boce. Sumnja se u njoj borila sa žeđu, a žeđ je nadvladavala. Uvijek je bilo tako.

– Ta je Velma bila zabavljačica, pjevačica. Vjerojatno je ne poznajete? Pretpostavljam da niste često zalazili onamo.

Oči boje morskih trava zurile su u bocu. Odebljao jezik oblizivao je usnicu.

– To je prava cuga, čovječe – uzdahnula je. – Baš me briga tko ste. Samo pazite da se ne prolije. Pažljivo držite.

Ustala je i odgegala iz sobe. Vratila se s dvije prljave čaše.

– Nećemo ništa dodavati. Najbolje je ovako kako ste donijeli – reče ona.

Natočio sam joj do vrha; od tolike količine ja bih se bio stropoštao pod stol. Pohlepno je posegnula za čašom i izlila tekućinu niz grlo, kao da pije aspirin. Potom se zagledala u bocu. Natočio sam joj još, a sebi manje. Odnijela je čašu do stolca za njihanje. Oči su joj već potamnjele.

– Čovječe, kako se ovo piće divno utapa u meni – reče ona i sjede.

– Nikada neće doznati što ga je snašlo. O čemu smo ono govorili?

– O riđokosoj djevojci Velmi koja je nekoć radila u vašem lokalu na Centralnoj aveniji.

– Mmmmda. – Popila je i drugu čašu. Prišao sam joj i stavio bocu na naslon pokraj nje. Posegnula je za njom. – Mmmmda. A vi, tko ste vi?

Izvadio sam posjetnicu i pružio joj. Pročitala je sričući slova, nijemo mičući jezikom i usnama. Zatim je bacila posjetnicu na stol i pokrila je čašom.

– O, privatni detektiv. To mi niste rekli, gospodine – priprijetila mi je veselo kažiprstom. – Ali vaše piće govori da ste momak na mjestu. Nazdravimo za zločin. – Natočila je i treće piće i popila ga sama.

Sjedio sam, vrtio cigaretu između prstiju i čekao. Ili je nešto znala ili nije. Ako je znala, ili će mi reći ili neće. I u tome je bila cijela mudrost.

– Slatka mala riđokosa – reče ona polagano i nerazgovjetno. – Da, sjećam je se. Pjesma i ples. Lijepe noge s kojima nije škrtarila. Nekamo je otperjala. Kako da ja znam što rade ta skitarala?

– Nisam ni pretpostavljao da ćete znati – rekoh. – No bilo je nekako prirodno da dođem k vama i upitam vas, gospođo Florian. Natočite si viskija. Kad nam zatreba skoknut ću po još.

– Vi ne pijete? – upita ona nenadano. Obuhvatio sam rukom cijelu čašu i polagano iskapio, da bi se činilo da pića ima više nego što ga je doista bilo.

– Gdje su joj starci? – odjednom upita ona.

– Zar je to važno?

– No, dobro – posprdno će ona. – Svi su pajkani isti. Nek' ti bude ljepotane. Momak koji mi plati piće moj je prijatelj. – Ona dohvati bocu i napuni čašu četvrti put.

– Ne bih smjela toliko klepetati s vama. Ali kad mi se netko sviđa, ja se ne mogu obuzdati – budalasto se nasmijala. Bila je dražesna kao sudoper. – Držite se za stolac i ne mrdajte – reče. – Imam ideju.

Ustala je sa stolca za njihanje, kihnula, zamalo ostala bez ogrtača, ogrnula ga ponovo preko trbuha i ledeno me odmjerila.

– Bez zavirivanja – reče i izađe iz sobe, udarivši ramenom o vratnicu.

Osluškiavao sam kako posrče prema udaljenom kraju stana.

Mladice ukrasnog grma uporno su udarale o vanjski zid. Žica za sušenje rublja neodređeno je škripala u dvorištu. Prodavač sladoleda provezao se mimo zvoneći svojim zvoncem. Iz velikog, lijepog i novog radioaparata u kutu dopirao je duboki i nježni šapat glazbe za ples i ljubav koja je zvučala poput stanke u glasu pjevačice tužnih ljubavnih pjesama.

Tad u stražnjem dijelu kuće odjeknuše raznovrsni zvuči razbijanja. Kao da se stolac prevrnuo i pao na naslon, ili ladica izvučena iz pisaćeg stola pala je na pod, čulo se koprcanje, posrtanje i saplitanje pomiješano s prigušenim kletvama. Zatim polagano škljocanje brave i škripa poklopca na sanduku koji se otvara. Ponovo komešanje i lupa. Tresak krcatog poslužavnika. Ustadoh s kreveta i iskradoh se u blagovaonicu, a odande u nevelik hodnik. Provirih kroz otvorena vrata.

Njihala se ondje ispred otvorenog sanduka, zahvaćajući iznutra stvari i ljutito zabacujući kosu sa čela. Bila je pijanija nego što je mislila. Sagnula se, oslonila se na sanduk i umirila. Zatim je počela kašljati i uzdisati. Spustila se na debela koljena i zaronila objema rukama u sanduk.

Kad je izvukla ruke u njima je nesigurno držala debeli svežanj omotan izbljedjelom ružičastom vrpcom. Ona je polagano i nespretno odveza, izvuče iz svežnja omotnicu, ponovo se prignu i sakri je u desni kut sanduka. Naposljetku drhtavim prstima sveza vrpcom. Odšuljao sam se natrag odakle sam došao i sjeo na krevet. Žena se vratila u dnevnu sobu. Zadihano je zastala na vratima njišući se. U ruci je držala zavezani svežanj.

Pobjedonosno se nasmijala i dobacila mi ga tako da je pao nedaleko od mojih nogu. Oteturala se do stolca, svalila se na nj i posegnula za viskijem.

Pokupio sam svežanj s poda i razvezao izbljedjelu ružičastu vrpcom.

– Razgledajte – promrmlja žena. – Fotografije. Slike iz novina. Ta su skitarala stizala u novine samo u obliku policijskih potjernica. Ljudi iz školje. To je sve što mi je svinja ostavila: to i svoja stara odijela.

Prelistao sam svežanj sjajnih fotografija muškaraca i žena u pozama svojstvenim njihovom zanatu. Muškarci su imali lukave izraze lica kao lisice i odjeću kakva se nosi na konjskim utrckama, ili su bili našminkani kao klauni. Bili su to plesači, zabavljači i kemičari kakvi se češće susreću na ulici nego na pozornici. Malo bi takvih ikada doguralo zapadnije od Main Streeta. Naći ćete ih u industrijskoj četvrti, u jeftinim noćnim klubovima ili varieteima, a njihove su točke toliko proste koliko zakon dopušta. Od vremena do vremena dogodi se da budu i više od toga, pa uslijedi racija, policijska halabuka i suđenje, a zatim se svi vraćaju svojim nastupima, svi se cere i sadistički prostače i svi su pokvareni kao smrad ustajalog znoja. Žene sa slika imale su dobre noge i pokazivale su unutrašnjost stegna više no što bi to odgovaralo nekom čistuncu. No lica su im bila izlizana kao u ostarjelih kancelarijskih mačketina. Bilo je tu plavuša i brineta s velikim kravljim očima što su zračile tupošću. Sitnih i prodornih očica u kojima se krila pohlepa. Jedno ili dva neskriveno opaka lica. Jedna ili

dvije mogle bi biti crvenokose. S fotografija se to nije dalo razabrati. Letimično sam ih pregledao i ponovo svezao vrpcu.

– Ne poznajem ja te ljude – rekoh. – Zašto da ih uopće i gledam?

Zaškiljila je preko boce koju je nespretno držala u desnici. – Zar ne tražite Velmu?

– Ima li ovdje i njezina slika?

Pijano lukavstvo zaigra joj na licu, ali, ne našavši razloga, ubrzo nestade. – Nisu li vam njezini starci dali sliku?

– Nisu.

To ju je zabrinulo. Svaka djevojka ima negdje svoju fotografiju, pa bila to samo slika iz djetinjstva s kratkom suknjicom i mašnom u kosi. Trebalo bi da je imam.

– Prestajete mi se sviđati – reče ona gotovo šapatom.

Ustao sam, prišao joj i spustio čašu pokraj njezine.

– Natočite mi piće prije nego što ispraznite bocu. Ona posegnu za čašom, a ja se okrenuh i hitro pođoh kroz nadsvođe u blagovaonicu, kroz hodnik u nepospremljenu spavaću sobu s otvorenim sandukom i prevrnutim poslužavnikom. Vikala je za mnom. Zavukoh ruku u desnu stranu sanduka, napipah omotnicu i hitro je izvukoh.

Kad sam se vratio u dnevni boravak bila je ustala sa stolca, ali je prevalila tek dva koraka. Oči su joj staklasto blistale čudnim sjajem. Bio je to ubilački bljesak.

– Sjednite – namjerno dreknuh na nju. – Nemate sad posla s nekakvim tupanom poput Malloya Lopatara.

Gađao sam više-manje nasumce i pogodak je izostao. Dvaput je žmirnula, pokušavajući gornjom usnicom poduprijeti vršak nosa. U zečjoj njušci pojavilo se nekoliko prljavih zuba.

– Lopatar? Onaj Lopatar? Što je s njim? – mrmljala je.

– Na slobodi je rekoh. – Izišao je iz zatvora. Tumara naoko s golemim pištoljem u rukama. Ubio je jutros Crnca prijeko na Centralnoj zato što mu ovaj nije htio reći gdje je Velma. Sad traži potkazivača koji ga je prije osam godina otkucao.

Tupo me pogledala, prislonila grlić na usnice i stala grgljati. Malo viskija prolilo joj se niz bradu.

– A pajkani traže njega – reče ona i prasne u smijeh. – Pajkani. Aha?

Ljupke li starice. Svidjelo mi se u njezinom društvu. Svidjelo mi se što je opijam zbog vlastitih podlih namjera. Bio sam veseo momak. Uživao sam što sam takav. U mojem poslu sve je moguće, ali polako mi je postajalo mučno u želucu.

Otvorio sam omotnicu i izvukao blještavu fotografiju. Bila je kao i ostale, ali ipak drugačija, mnogo ljepša. Djevojka je od struka nagore bila odjevena u bijeli harlekinski kostim. Ispod bijele kape u obliku tuljca s crnom kićankom na vrhu, virili su čuperci tamne kose koja bi mogla biti i riđa. Lice je bilo u profilu, no iz jednog oka zračila je vedrina. Ne bih rekao da je bilo lijepo i neiskvareno. Ali bilo je zgodno. Prema takvom licu ljudi se dobro ponašaju, ili prilično dobro za svoju okolinu. S druge strane, bilo je to vrlo obično lice bez crta koje bi ga isticale. Za podnevna odmora u poslovnoj četvrti vidjeli biste tucet takvih.

Ispod struka, na fotografiji su uglavnom prevladavale noge i to vrlo lijepe noge. Preko donjeg desnog kuta bilo je ispisano: »Uvijek tvoja – Velma Valento«.

Pokazao sam sliku Florianovoj ženi. Držao sam je izvan njezina dohvata. Posegnula je za njom, ali bezuspješno.

– Zašto ste je sakrili? – upitao sam.

Duboko je disala ne odgovorivši. Vratih fotografiju u omotnicu, a omotnicu spustih u džep.

– Zašto ste je sakrili? – ponovo upitah. – Što je razlikuje od ostalih? Gdje je sad?

– Mrtva je – reče žena. – Bila je dobro dijete, ali sad je mrtva, pajkane. Gubite se.

Očerupane žutosmeđe obrve dizale su se i spuštale na njezinom čelu. Ruka joj se rastvorila i boca s viskijem pade na pod. Piće počeo istjecati na sag. Sagnuh se da je podignem. Ona me pokušala udariti u glavu. Izmakoh se.

– To još ne objašnjava zašto ste je sakrili – rekoh joj. – Kad je umrla? Kako?

– Ja sam sirota i bolesna starica – gundala je. – Gubite se odavde, kučkin sine.

Stajao sam gledajući je, šutke, ne razmišljajući što bi joj trebalo reći. Poslije nekoliko trenutaka prišao sam joj i spustio plosnatu bocu, sada gotovo praznu, na rub stola pokraj nje.

Zurila je u sag. Radio je u kutu milozvučno bruja. Vani je prošao automobil. Na prozorskom staklu zujala je muha. Poslije duge stanke pokrenula je usnice i progovorila, obraćajući se podu. Bila je to nerazumljiva bujica riječi iz koje nije proizlazilo nikakvo značenje. Nasmijala se, zabacila glavu i nastavila buncati. Dohvatila je bocu koja joj je zveckala među zubima dok je ispijala posljednje kapi alkohola. Zatim ju je podigla, protresla i bacila na mene. Završila je negdje u kutu, skližući po sagu i zvonko udarivši o rubnu letvicu na zidu.

Još me jednom škiljavo pogledala. Tad joj se oči zatvoriše i ona stade hrkati. Možda je glumila, ali meni je bilo svejedno. Odjednom mi je prisjeo cijeli prizor. Bilo mi je dosta. Previše.

Pokupio sam šešir s kreveta, prišao vratima, otvorio ih i izašao. Radio je i dalje drndao u kutu, a žena je još tiho hrkala na stolcu. Pogledao sam je nakratko, prije nego što sam zatvorio vrata. Zalupio sam njima, ali sam ih odmah tiho otvorio i ponovo odmjerio ženu.

Oči su joj još bile zatvorene, no nešto se smješkalalo ispod kapaka. Sišao sam niz stepenice i produžio ispucalim puteljkom na ulicu.

Zavjesa na susjednoj kući bila je odmaknuta, a usko radoznalo lice čvrsto se priljubilo uz staklo. Bila je to neka sjedokosa starica sa šiljastim nosom.

Staro zabadalo uhodilo je susjede. U svakoj četvrti živi najmanje jedna takva. Mahnuo sam joj. Zavjesa se spustila.

Došao sam do automobila, sjeo za upravljač i odvezao se natrag u 77. policijsku stanicu. Popeo sam se od Nultyeve smrdljive uredske rupe na drugom katu.

6

Nulty se, čini se, nije ni pomakao. Sjedio je na svom stolcu s istim izrazom razočaranog strpljenja. Ali u pepeljari su bila dva nova opuška cigare, a podni prekrivač od izgorjelih šibica postao je deblji.

Sjedoh za prazan stol, a Nulty preokrenu fotografiju koja je ležala na njegovu stolu i pruži mi je. Bila je to fotografija iz kartoteke: enface i profil s otiscima prstiju u dnu. Bijaše to Malloy, glavom i bradom, a uslikali su ga sa snažnom bljeskalicom pa mu je lice izgledalo golo, očerupano, s nimalo više obrva od francuskog peciva.

– To je naš dečko. – Vratih mu sliku.

– Dobili smo brzopjavno potvrdu iz oregonskog državnog zatvora – reče Nulty. – Odležao je cijelu kaznu koja mu je smanjena zbog dobrog vladanja. Stvari se razvijaju povoljno. Na tragu smo mu. Pajkan iz patrole razgovarao je s kondukterom na okretištu sedmice. Kondukter je spomenuo nekog velikog tipa, sličnog našem. Sišao je na uglu Treće ulice i Alexandrije. Sigurno će provaliti u neku praznu kućerinu. Tamo ima mnogo staromodnih stanova koji su predaleko od središta grada pa se teško iznajmljuju. Što si ti radio?

– Je li nosio na glavi pomodan šešir, a na kaputu nešto kao bijele loptice za golf?

Nulty se namršti i stisne dlanovima koljena. – Ne, imao je plavo odijelo, možda smeđe.

– Jeste li sigurni da to nije kimono?

– Ha? O da, jako smiješno. Podsjeti me da se do mile volje nasmijem kad budem imao slobodan dan.

Rekoh mu: – To nije bio Lopatar. Taj se ne bi vozio tramvajem. Imao je lovnu. Trebalo je obratiti pažnju na njegovu odjeću. On ne može nositi konfekcijska odijela. Moraju mu se siti po narudžbi.

– Dobro, nek' ti bude – zareza Nulty. – Gdje si ti bio, što si radio?

– Obavljao sam vaš posao. Taj lokal »Florian« imao je isto ime i dok je bio špelunka za bijelce. Razgovarao sam s Crncem iz susjednog hotela koji poznaje tu četvrt. Natpis je bio skup, pa su ga crnje ostavile kad su preuzele lokal. Čovjek se zvao Mike Florian. Mrtav je već nekoliko godina, ali udovica je još tu. Živi u 54. ulici broj 1644. Ime joj je Jessie Florian. Nema je u telefonskom imeniku, ali našao sam je u gradskom adresaru.

– I što sad ja da radim? Da je dovedem na ispitivanje? – upita Nulty.

– I to sam učinio umjesto tebe. Ponio sam sa sobom pol litre »burbona«. Jessie je ljupka ženica srednjih godina s licem poput betonske mješalice, a ako je oprala kosu otkako je Coolidge bio drugi put izabran za predsjednika, pojest ću rezervnu gumu zajedno s kotačem.

– Preskoči štoseve iz literature – reče Nulty.

– Raspitao sam se kod gospođe Florian o Velmi. Sjećate li se, gospodine Nulty, one riđokose Velme za kojom je tragao Malloy Lopatar? Ne zamaram vas, gospodine Nulty, je li?

– Zašto se pjeniš?

– Ne bi ti to shvatio. Gospođa Florian izjavila je da se ne sjeća nikakve Velme. Kuća joj je vrlo trošna, osim novog radio aparata koji vrijedi sedamdeset ili osamdeset dolara.

– Nisi mi samo rekao zašto bih zbog toga morao skakati do stropa i proljevati suze radosnice.

– Gospođa Florian, za mene Jessie, rekla mi je da joj muž nije ostavio ništa osim svojih iznošenih odijela i fotografija potucala koja su povremeno radila u njegovu lokalnu. Nalio sam je cugom, a to ti je cura koja bi za bocu alkohola bila u stanju koknuti čovjeka. Poslije treće ili četvrte čaše otišla je u svoju skromnu spavaonicu i stala prekapati i razbacivati stvari, dok iz nekakvog starog sanduka nije izvukla svežanj fotografija. Ali nije znala da je promatram pa je jednu fotografiju izvukla iz svežnja i sakrila je. Poslije nekog vremena ušuljao sam se u sobu i uzeo je.

Maših se za džep i izvukoh djevojčihu fotografiju. On je podiže sa stola i zagleda se u nju. U kutu usana pojavi mu se smiješak.

– Zgodna je – reče. – Sasvim zgodna. Mogao bih i ja jednom gricnuti takav komadić. Ho, ho, ho. Velma Valento, jel'? Što se dogodilo s tom bebiconi?

– Gospođa Florian kaže da je umrla, ali to ne objašnjava zašto je sakrila fotografiju. – čini se da je tako. Zašto ju je sakrila?

– Nije mi htjela reći. Kad sam joj naposljetku rekao da je Lopatar na slobodi, čini se da sam joj se prestao sviđati. To zvuči nevjerovatno, zar ne?

– Nastavi – reče Nulty.

– To je sve. Rekao sam ti činjenice i dao ti dokazni materijal. Ako na osnovi toga ne možeš ništa smisliti, neće ti pomoći ni moje brbljanje.

– Što da smislim? Kako god okreneš riječ je o ubojstvu crnje. Pričekaj da ščepamo Lopatara. K vragu, prošlo je osam godina otkako je posljednji vidio curu, osim ako ga nije posjetila u ćorki.

– Dobro – rekoh. – Ali, ne zaboravi da je on traži i da je tip čovjeka koji ne odustaje. Još me nešto zanima; Malloy je opljačkao banku, a to znači da je raspisana nagrada. Tko ju je dobio?

– Ne znam – reče Nulty. – Možda bih mogao saznati. Zašto?

– Netko ga je otkucao. Možda zna tko. To bi bio još jedan poslić kojim bi se sad mogao posvetiti ... – Ustadoh. – E, pa zbogom i sretno.

– Brišeš?

Pođoh prema vratima. – Idem se doma okupati, pročistiti grlo i urediti nokte.

– Da ti nije pozlilo?

– Ne, samo se osjećam prljavo – rekoh. – Jako, jako prljavo.

– Pa, čemu žurba? Ostani još malo.

On se svali na naslon i zakvači palce za prsluk. Tako je još više sličio pajkanu, ali nije postao nimalo privlačniji.

– Nema žurbe – rekoh. – Nema nikakve žurbe. Ja više ništa ne mogu učiniti. Ako gospođa Florian govori istinu, ta Velma je mrtva; a ja ne vidim nikakav razlog zašto bi lagala. Jedino me je to zanimalo.

– Aha – reče Nulty sumnjičavo, ne odoljevši navici.

– A vi ionako tek što niste zgrabili Malloya Lopatara. Što je, tu je. Ne preostaje mi zato ništa drugo nego da odem i pobrinem se za neki poslić da se prehranim.

– Možda nam Lopatar izmakne – reče Nulty. – Događa nam se to s vremena na vrijeme. Čak i velike zvjerke umaknu. – I pogled mu bijaše sumnjičav, ako se uopće moglo govoriti o nekakvom izrazu.

– Koliko ti je uvalila?

– Molim?

– Koliko ti je stara uvalila da joj se skineš?

– Skinem s čega?

– S bilo čega što sad ostavljaš. – Izvadio je palce ispod pazuha, stavio ih na prsa i pritisnuo jedan o drugi. Smiješio se.

– Oh, sveca mu – rekao sam i izašao ostavljajući ga zabezegnuta.

Kad sam se odmaknuo oko metar od vrata, vratih se i tiho zavirih natrag unutra. Sjedio je u istom položaju, gurajući palčeve jedan o drugi. Ali više se nije smješkao. Izgledao je zabrinuto. Još je uvijek lapio.

Nije se ni pomakao, ni podigao pogled. Ne znam je li me čuo ili nije. Zatvorih vrata i odoh.

7

Te su godine na zidnom kalendaru otisnuli Rembrandta – autoportret je bio prilično nerazgovjetan zbog nesavršenog tiskarskog sloga. Slikar na slici držao je paokavu paletu umrljanim palcem, a ni kapa na njegovoj glavi nije baš blistala od čistoće. Drugom je rukom bio uzdigao kist, i činilo se kao da je poslije dužeg vremena odlučio nešto naslikati jer mu je netko platio unaprijed. Lice mu je izgledalo staro, otromboljeno, zgađeno nad životom i s dubokim tragovima alkoholizma. No, bilo je u njemu i pustopašne vedrine koja mi se svidjela, a oči su mu blistale kao kapljice rose.

Promatrao sam ga oko četiri i trideset u svojoj kancelariji, kad me prenula zvonjava telefona. Začuo sam u slušalici hladnokrvan i ohol glas koji je zvučao kao da je njegov vlasnik vrlo zadovoljan s takvim prizvukom. Kad sam se javio, glas je promfumljao:

– Vi ste Philip Marlowe, privatni detektiv?

– Pogodak.

– Htjedoste reći da. Preporučili su mi vas kao čovjeka kojem se može vjerovati i koji drži jezik za zubima. Odgovaralo bi mi da me posjetite večeras u sedam. Razgovarat ćemo o poslu. Zovem se Lindsay Marriott i stanujem u Montemar Visti, ulica Cabrillo broj 4212. Zna li gdje je to?

– Znam gdje je Montemar Vista, gospodine Marriott.

– Dobro, no ulicu Cabrillo nije lako pronaći. Ulice su ovdje zanimljivo raspoređene, ali prilično vijugave. Predlažem da se popnete stepenicama što vode od kavane u podnožju. Ako pođete tim putem, ulica Cabrillo je treća po redu, a moja je kuća jedina u nizu. U sedam, dakle?

– Kakva je priroda posla, gospodine Marriott?

– Ne bih o tome preko telefona.

– Ne biste mi bar dali naslutiti? Montemar je prilično daleko.

– Ne nađemo li zajednički jezik platit ću vam troškove. Jeste li izbirljivi što se tiče posla?

– Nisam, ako nije protuzakonit.

Glas mu postade leden. – U tom slučaju ne bih vam se bio ni javio.

Školovan tip. Lijep primjer upotrebe prošlog svršenog vremena. Nešto je zaudaralo, ali na mojem bankovnom računu nije bilo ni centa. Zapjevušio sam milozvučno u slušalicu:

– Hvala što ste nazvali, gospodine Marriott. Bit ću kod vas u sedam. Prekinuo je vezu i tako se i to završilo. Učinilo mi se da mi se Rembrandt blago podsmjehuje. Izvukoh radnu bocu iz donje ladice stola i otpih kratki gutljaj. To je Rembrandtu smjesta skinulo osmijeh s lica.

Sunčana zraka liznu rub stola i nečujno se spusti na sag. S ulice je dopirala buka prometa, međugradski tramvaji su grmjeli u prolazu, iz odvjetničke kancelarije s druge strane pregradnog zida čulo se ravnomjerno tipkanje. Upravo sam bio napunio lulu i pripalio je kad li opet zazvoni telefon.

Ovaj put bio je Nulty. Govorio je kao da je progutao vrući krompir. – Čuj, nešto mi nije baš jasno – rekao je kad je utvrdio s kim razgovara. – Promaklo mi je nešto. Malloy je bio kod one Florianove udovice.

Umalo nisam zdrobio slušalicu. Gornja usnica mi se orosila ledenim kapljicama. – Nastavi. Mislio sam da ste ga imali u šaci.

– To je bio netko drugi. Malloya tamo nema. Nazvala nas je neka radoznala baba iz Zapadne 54. ulice. Florianovu su danas posjetila čak dvojica. Prvi je parkirao automobil na drugoj strani ulice i ponašao se vrlo sumnjičavo: Dobro je odmjerio stračaru prije nego je ušao. Zadržao se otprilike sat vremena. Visok sto osamdeset, crnokoš, srednje razvijen.

– I zaudarao je na alokohol – rekoh.

– Oh, svakako. To si bio ti, jel' tako? A drugi je bio Lopatar. Tip u šarenom odijelu, velik kao kuća. I on se dovezao automobilom, ali starica nije vidjela tablice: ne vidi tako daleko. To je bilo oko sat poslije tebe, kaže. Brzo je ušao i zadržao se samo pet minuta. Prije nego što je sjeo u auto izvukao je veliki pištolj i ispraznio šaržer. To je, pretpostavljam, stara vidjela. Zato nas je nazvala. Nije, doduše, čula ni jedan pucanj iz kuće.

– To ju je sigurno jako razočaralo – rekoh.

– Aha. Mudroser. Podsjeti me da se nasmijem kad budem imao slobodan dan. I staroj je nešto promaklo. Kad su stigli pajkani i pokucali nitko im nije otvorio, pa su ušli. Vrata nisu bila zaključana. Nitko nije ležao mrtav na podu. U kući nije bilo nikog. Gospa Florianka je zbrisala. Dečki su onda svratili k susjedi i rekli joj što je i kako je, a stara pobjesnila shvativši da nije primijetila tako važnu

pojednost. Pajkani su podnijeli izvještaj i otišli svojim poslom. Oko sat, sat i pol kasnije opet nazove stara i veli da se gospođa Florian vratila doma. Spojili su taj poziv k meni, pa sam je upitao zašto bi to bilo tako važno, a ona mi zalupila slušalicom.

Nulty zastade kako bi došao do daha i čuo moje pohvale. Nije čuo ništa. Poslije nekoliko trenutaka on progundā:

– No, što misliš o svemu tome?

– Ništa osobito. Moglo se pretpostaviti da će Lopatar svratiti onamo. Sigurno dobro poznaje gospođu Florian. Razumljivo je i to što se nije dugo zadržao. Bojao se da i s ove strane zakona znaju za nju.

– Znaš što – pribrafió će Nulty. – Možda bi bilo dobro da prošećem do nje; da saznam gdje je bila.

– Nije ti to loša zamisao – rekoh. – Ako ti netko pomogne da ustaneš sa stolca.

– Molim? Aha, još jedna od tvojih mudrolija, Ali kad malo bolje razmislim, nije više tako važno. Neću se zbog toga uznemiravati.

– No, dobro – rekoh. – Pa čujemo zašto se nećeš uznemiravati.

Zahihotao je. – Imamo Mallyva. Ovaj put ćemo ga zbilja ščepati. Otkrili smo ga kod Girarda, vozio se prema sjeveru u iznajmljenom automobilu. Zaustavio se tamo da napuni rezervoar i klinac na benzinskoj stanici prepoznao ga je po opisu koji smo prije emitirali. Rekao nam je da se sve slaže, ali nas je upozorio da se Malloy presvukao u tamno odijelo. Obavijestili smo i gradsku i državnu policijsku centralu. Ako ode na sjever, zgrabit ćemo ga kod Venture. Ako se ubaci na autocestu, morat će zaustaviti kod naplatnih kućica u Castaicu. Ako ne stane, pajkani će obavijestiti one naprijed da blokiraju cestu. Ne bismo htjeli da strada netko od naših, ako to možemo spriječiti. Zvuči dobro, jel' da?

– Zvuči dobro – rekoh – Ako je to doista Malloy i ako postupi upravo onako kako vi očekujete od njega.

Nulty se oprezno nakašlja. – Mmmmda. A što si ti poduzeo u vezi s time?

– Ništa. Zašto bi bilo što poduzeo u vezi s time?

– Dobro ti je krenulo s onom Florianovom udovicom. Možda krije još neki zanimljiv podatak.

– Ako hoćeš doznati, samo joj kupi bocu – rekoh.

– Zbilja si je dobro obradio. Možda bi s njom mogao provesti još malo vremena.

– Nije li to, ako se ne varam, posao za policiju?

– Ma, jest, svakako. Ali ono s djevojkom je bila tvoja zamisao.

– Čini se da to više ne igra ulogu, osim ako Florianka ne laže.

– Žene vole lagati; tek toliko da ne zaborave tu vještinu – bio je uporan Nulty. – Nemaš nekog važnog posla, ha?

– Imam važnog posla. U međuvremenu sam ga dobio. To je plaćeni posao. Žao mi je.

– Brišeš, ha?

– Ne bih se tako izrazio. Jednostavno moram raditi da zaradim za život.

– Dobro, dobro, momče. Kad tako misliš, onda dobro.

– Ne mislim ja nikako – zamalo dreknuh. – Jednostavno nemam vremena da njuškam ni za tebe ni za bilo kojeg drugog pajkana.

– No, dobro, ljuti se ti i dalje – reče Nulty i prekide vezu.

Pogledao sam slušalicu i zarežao u nju: – Tisuću sedamsto pedeset pajkana u ovom gradu, a htjeli bi da im ja budem potrkalo.

Spustio sam slušalicu i natočio još jedno piće iz radne boce.

Nedugo zatim spustio sam se u predvorje i kupio večernje novine. Nulty je napokon u nečemu imao pravo. Ubojstvo Montgomeryja nije bilo zabilježeno čak ni u malom oglasniku u rubrici – umrli.

Zatvorio sam kancelariju i otišao ranije na večeru.

8

Kad se počelo smrkavati, pošao sam prema Montemar Visti. Na morskoj površini još je blistala sunčeva svjetlost, a pjenušavi valovi lomili su se već izdaleka prateći u blagom luku polukružni oblik zaljeva. Jato pelikana letjelo je tik ispod zapjenjenih krijesta valova poput eskadrile bombardera. Usamljena jedrilica plovila je prema marini u Bay Cityju. Iza nje prostirala se nepregledna ljubičasto-siva pučina Tihog oceana.

Četvrt Montemar Vista sastojala se od nekoliko desetaka kuća različitih veličina i oblika kaje kao da su se zubima i noktima držale za liticu, a činilo se da bi sve odletjele dolje na plažu među ugostiteljske kioske kad bi netko pošteno kihnuo.

Glavna cesta prolazila je iznad plaže, a preko nje se nadvio široki betonski luk – zapravo nadvožnjak za pješake. S unutrašnje strane mosta odvajale su se betonske stepenice ograđene kromiranom ogradom. Uspinjale su se uz uzbrdicu ravno poput ravnala. Iza mosta bila je kavana koju je spomenuo moj klijent. Unutra je bilo mnogo svjetla i vladalo je dobro raspoloženje, no vani, ispod prugastog platnenog zaslona i oko željeznih stolova s kaljevom pločom nije bilo nikog osim neke crнке u radnim hlačama koja je pušila i zamišljeno zurila u more. Ispred nje stajala je boca piva. Jedan je foksterijer zalijevao željezni stolac kao da je stablo. Dok sam prolazio, žena je rastreseno ukorila psa. Odlučih počastiti kavanu prisutnošću svog automobila na parkiralištu. Zatim se pješice vratih do nadvožnjaka i počeh se uspinjati stepenicama. Za nekoga tko voli dahtati bio bi to lijep uspon. Do ulice Cabrillo izbrojao sam dvijesto osamdeset stepenica. Bile su prekrivene pijeskom što ga je nanio vjetar, a rukohvat je bio hladan kao žablji trbuh.

Kad sam stigao na vrh, morska se površina više nije ljeskala, a galeb sa slomljenom nogom koja mu je visjela, lepršao je na oceanskom vjetru. Sjeo sam na posljednju stepenicu vlažnu i hladnu, stresao pijesak s cipela i sačekao da mi se otkucaji bila spuste ispod nekoliko stotina u minuti. Došavši nekako do daha, odlijepio sam košulju s leđa i uputio se prema osvjetljenoj kući, jedinoj koja je bila u blizini.

Bila je to lijepa kućica sa zavojitim vanjskim stubištem koje je temeljito nagrizala morska sol. Ulaz je bio osvjetljen imitacijom

lampaša kakav svijetli na kočiji. Garaža je bila u razini zemlje, ispod ulaza, ali malo sa strane. Vrata na njoj bila su podignuta i uvučena tako da je svjetlo odozgo osvijetlilo i golemu crnu krstaricu na kotačima s kromiranim ukrasima i kojotovim repom privezanim za krilati kipić pobjede na poklopcu hladnjaka. Na mjestu gdje je obično zaštitni znak proizvođača bili su ugravirani nečiji inicijali. Upravljač je bio na desnoj strani, a automobil je, čini se, bio skuplji od cijele kuće.

Popeo sam se zavojitim stepenicama, potražio zvonce i pronašao klatno u obliku tigrove glave. Njegov klepet prigušila je rana večernja sumaglica. Iznutra se nisu čuli koraci. Znojna me je košulja hladila po leđima kao vreća s ledom. Vrata su se tiho otvorila i ugledah visokog, plavokosog muškarca u bijelom flanelnom odijelu s ljubičastim satenskim šalom oko vrata.

U zapučku bijelog kaputa bijaše zadjehut razlićak. U usporedbi s njegovim plavetnilom, čovjekove svijetloplave oči djelovale su izbljedjelo. Ljubičasti šal nije bio čvrsto omotan, pa se vidjelo da nema kravate i da mu je vrat jak, gladak i tamnopus kao vrat kakve snažne žene. Bio je prilično krupan, ali pristao i viši od mene oko dva i pol centimetra, što će reći, visok oko sto osamdeset tri. Plava mu je kosa bila raspoređena, prirodno ili naknadno, na tri jednaka valovita pramena različitih nijansi, što me podsjetilo na stepenice i nije mi se svidjelo. Ne bi mi se svidjelo ni u kojem slučaju. Sve u svemu, momak je odavao čovjeka koji voli bijela flanelna odijela s razlićkom u zapučku i glatke ljubičaste šalove.

Tiho je kašljucnuo i zagledao se pokraj mog ramena u more nad kojim se spuštala noć. Upitao je oholim, hladnim glasom: – Da?

– Sedam sati – rekoh. – U sekundu.

– Oh, da. Da vidimo, zovete se ... – zastao je i namrštio se kao da se pokušava prisjetiti. Bio je to slab glumački nastup, nedostojan čak i amatera. Pustio sam ga neko vrijeme da se trudi, a zatim rekoh:

– Philip Marlowe. Isto kao i danas poslijepodne.

Prostrijelio me mrgodnim pogledom, kao da bi se povodom mog imena moralo nešto poduzeti. Tad korakne unatrag i hladno reče:

– Ah, da, tako je. Uđite, Marlowe. Posluga danas ima izlazak.

Širom je otvorio vrata. Učinio je to vrškom prsta, kao da se boji da će se uprljati.

Prođoh pokraj njega osjetivši miris parfema. On zatvori vrata. Našli smo se na niskoj galeriji s metalnom ogradom koja je s tri strane okruživala veliki dnevni boravak. Na četvrtom zidu bila su dvojna vrata i veliki kamin. U kaminu je pucketala vatra. Uzduž galerije bile su nanizane police s knjigama na kojima su se mjestimice metalnim sjajem caklila kiparska djela na stalcima.

Trima stepenicama siđosmo u razinu dnevnog boravka. Debeli sag gotovo mi je zagolicao gležnjeve. Bio je tu i koncertni glasovir, poklopljen. Na poklopcu komadić baršuna breskvine boje, a na njemu visoka srebrna vaza u kojoj je bila samo jedna žuta ruža. Namještaj je bio ukusan, udoban, s mnogo jastuka na podu, a neki od njih bijahu ukrašeni zlatnini kariranim uzorkom. Bio je to ugodan prostor za ugodne ljude.

Širok ležaj u zamračenom uglu bio je prekriven bijelim damastom i činilo se kao da je od sadre. Bila je to ona vrst sobe u kojoj ljudi sjede sa stopalima u krilu, pijuckaju absint kroz naslage šećera, razgovaraju uzbuđenim glasom i povremeno samo propište. U takvoj sobi sve je moguće, nemoguće je jedino raditi.

Gospodin Lindsay Marriott zauzeo je položaj kod velikog glasovira, nagnuo se da pomiriše žutu ružu, otvorio emajliranu francusku tabakeru i pripalio dugačku smeđu cigaretu sa zlatnim filterom. Sjeo sam na ružičasti stolac nadajući se da ga neću uprljati. Pripalio sam »Camel«, otpuhnuo dim kroz nos i zagledao se u komad sjajnog metala na postolju. Bio je to puni glatki krug s plitkim utorom u sredini i dva ispupčenja na kružnici. Marriott je opazio kamo gledam.

– Zanimljivo djelo – reče nehajno. – Nabavio sam ga neki dan. To je skulptura Aste Diala Duh svanuća.

– A ja pomislih da je to Klopsteinov kip Dvije bradavice na čučici – rekoh ja.

Gospodin Lindsay Marriott zgrči se kao da je progutao pčelu. Jedva se svlada i reče:

– Imate prilično neobičan smisao za šalu.

– Nije neobičan – rekoh. – Samo je neopterećen.

– Jest – reče odbojno. – Jest, svakako. Ne sumnjam . . . Dakle, htjedoh vas vidjeti zbog jedne zapravo vrlo beznačajne stvari. Zbog toga vas gotovo nije trebalo dovoditi ovamo. Večeras ću se sastati s

određenim ljudima i isplatiti im neki novac. Pomislio sam da ne bi bilo loše da netko bude uz mene. Nosite li pištolj?

– Povremeno da – rekoh. Gledao sam u jamicu na njegovoj širokoj debeljuškastoj bradi. U njoj bi se mogla sakriti špekula.

– Ne bih želio da ga nosite. Doista nije potrebno. Riječ je o običnoj transakciji.

– Obično promašim – rekoh. – Je li riječ o ucjeni? On se namršti. – Ni govora. Nemam običaj pružati ljudima priliku da me ucjenjuju.

– Događa se to i anđeoskim naravima. Rekao bih da se to događa osobito njima.

Mahnuo je cigaretom. U njegove oči akvamarinske boje uvukao se blago zamišljeni izraz, no usne su mu se smješkale. Ta vrsta osmijeha lijepo je pristajala uz svileni šal.

Otpuhnuo je još nekoliko dimova i zabacio glavu. To je istaknulo glatke i pravilne crte njegova vrata. Pogled mu se polagano spustio. Proučavao me je.

– Susret ću se s tim ljudima, najvjerojatnije, na nekom osamljenom mjestu. Još ne znam gdje. Očekujem da me nazovu i kažu mi pojedinosti. Moram biti spreman da odmah pođem. Neće to biti daleko odavde. Takav je sporazum.

– Jeste li dugo pripremali taj sporazum?

– Istini za volju, tri ili četiri dana.

– Prilično ste odugovlačili s izborom tjelohranitelja. Razmislio je o tome. Otresao je crni pepeo s cigarete.

– To je točno. Nisam se mogao odlučiti. Bilo bi bolje da idem sam, premda još nije riješeno što će biti ako povedeni nekog sa sobom. S druge strane, nisam baš herojski tip.

– Oni vas, dakako, poznaju?

– Nisam sasvim siguran. Nosit ću mnogo novca, a nije moj. Zastupam prijateljicu. Ne bi mi bilo drago da ga olako izgubim.

Ugasio sam cigaretu, naslonio se na naslon i zavrtio palcima. – Koliko novaca, i zašto?

– Ali, čovječe ... – sad je to već bio sasvim zgodan smiješak, ali meni se ipak nije svidio. – O tomu ne mogu govoriti.

– Htjeli biste da vas samo pratim i pridržim vam šešir?

On opet trgne ruku i pepeo mu pade na bijelu maridžetu. Stresao ga je i zagledao se u rukav.

– Bojim se da mi se ne sviđa vaše ponašanje – reče jetko.

– Da, mnogi mi se žale – rekoh. – No, čini se da tu nema pomoći. Razmislimo malo o poslu. Treba vam tjelohranitelj, ali bez pištolja. Hoćete pomoćnika, ali taj ne bi smio znati što je njegov posao. Htjeli biste da stavim glavu u torbu, ne znajući zašto, niti kakve me opasnosti vrebaju. Što mi nudite za sve to?

– Istini za volju, o tome još nisam razmišljao – obrazi su mu bili tamnorumeni.

– Biste li istini za volju razmislili?

Ljupko se nagnuo prema meni i nasmijao se kroz zube. – Kako bi bilo da vas odalamim po nosu?

Osmjehnuo sam se, ustao i stavio šešir na glavu. Zakoračio sam prema izlazu, ali nisam hitao.

Njegov me glas preduhitri. – Nudim vam sto dolara za nekoliko sati posla. Ako vam to nije dovoljno, recite. Nema nikakvog rizika. Mojoj su prijateljici oteli nešto nakita. Ja ga sad otkupljujem. Sjednite i ne budite tako osjetljivi.

Vratih se do ružičaste stolice i ponovo sjedoh.

– Dobro – rekoh. – Čujmo o tome.

Gledali smo se čitavih deset sekundi. – Jeste li čuli za nefrit Fei Tsui? – polagano me upita i pripali novu smeđu cigaretu.

– Nisam.

– To je jedina doista vrijedna vrsta nefrita. Druge vrste samo su donekle vrijedne i to uglavnom zbog obrade. Fei Tsui je dragocjen sam po sebi. Prije sto godina iscrpljena su sva poznata nalazišta. Moja prijateljica posjeduje ogrlicu sa šezdeset zrna, a svako zrno teško je približno šest karata i savršeno je brušeno. Vrijedi osamdeset ili devedeset tisuća dolara. Kineska vlada ima tek neznatno veći primjerak takvog nakita koji je procijenjen na sto dvadeset i pet tisuća. Prije nekoliko večeri mojoj su prijateljici u prepadu oteli. I ja sam bio s njom, ali bio sam bespomoćan. Bio sam poveo prijateljicu na neku večernju zabavu i kasnije u Trocadero. Vraćali smo se odande kući. Neki automobil očešao se o moj prednji odbojnik i potom stao. Mislio sam da se vozač želi ispričati. Umjesto toga uslijedio je brz i besprijekorno izveden prepad. Bila su trojica ili četvorica muškaraca; ja sam zapravo vidio samo dvojicu, ali sam siguran da je jedan ostao u automobilu za upravljačem, a učinilo mi

se da sam iza stražnjeg prozora opazio i obris četvrtog. Prijateljica je nosila ogrlicu oko vrata. Uzeli su joj još i dva prstena i narukvicu. Jedan napadač, vođa čini se, osvijetlio je nakit malenom baterijom i razgledao ga nimalo ne žureći. Zatim je vratio jedan prsten i rekao da nam time želi dati do znanja s kakvim ljudima imamo posla, te da sačekamo njegov telefonski poziv prije nego što pozovemo policiju ili obavijestimo osiguravajuće društvo. Poslušali smo ga. Naravno, to se često događa. Držiš jezik za zubima i platiš odštetu, jer u protivnom više nikada ne vidiš svoj nakit. Ako si osiguran možda ti je svejedno, ali ako je riječ o rijetkom primjerku dragog kamena, radije platiš otkup.

Potvrdih. – A takva se ogrlica od nefrita ne pronalazi svaki dan.

On sanjarski povuče prstom po uglačanoj površini glasovira. Činilo se kao da mu godi dodirivanje glatkih predmeta.

– Nedvojbeno. Ona je nezamjenjiva. Nije je smjela iznijeti iz kuće nikada. Ali, to vam je takva žena. Drugi nakit bio je vrijedan, ali ništa izuzetno.

– Aha. A koliko ćete platiti?

– Osam tisuća dolara. Smiješno malo. No, kao što moja prijateljica nigdje ne bi našla sličnu ogrlicu, tako se ni otimači ne bi lako riješili ove. Poznaju je vjerojatno svi draguljari u zemlji.

– Ima li ta vaša prijateljica ime?

– Trenutačno ga radije ne bih spominjao.

– Kakav je dogovor?

Pogledao me svojim blijedim očima. Učinilo mi se da je malo uplašen, ali nisam ga dobro poznao. Možda je to bio mamurluk. Ruka u kojoj je držao cigaretu, nikako da se smiri.

– Nekoliko smo dana pregovarali telefonski. Dogovoreno je sve osim vremena i mjesta sastanka. Trebalo bi to biti večeras. Ubrzo će me nazvati i obavijestiti me. Kažu da neće biti daleko i da moram smjesta poći. To je, pretpostavljam, zato da se ništa ne bi moglo pripremiti unaprijed. Mislim, s policijom.

– Aha. Je li novac obilježen? Riječ je o novcu, zar ne?

– O gotovini, dakako. Dvadesetdolarske novčanice. Nisu obilježene. Zašto bi bile?

– To se može tako izvesti da se oznaka naknadno otkrije pomoću crnog svjetla. Nema razloga za tako nešto; osim ako razlog nisu

pajkani koji bi rado pohvatali takve bande, ali im najčešće nedostaje suradnja žrtava. Katkad se novac pojavi kod nekog kriminalca iz kartoteke.

On zabrinuto namršti obrve. – Zao mi je, ali ne znam što je to crna svjetlost.

– Ultraljubičaste zrake. Tinta s dodacima određenih metala sjaji se pod njima u tami. Mogao bih vam to izvesti.

– Bojim se da za to nema vremena – odrešito će on.

– Zbog toga sam i zabrinut.

– Zašto?

– Zašto ste me pozvali tek danas poslijepodne? Zašto ste mene odabrali? Tko vam je rekao o meni?

Nasmijao se. Bio je to dječaćki smijeh, ali ne suviše mladog dječaka. – Dakle, istini za volju, moram priznati da sam vam ime nasumce izabrao iz telefonskog imenika.

Vidite, ja sam zapravo namjeravao poći sam, ali sam se danas poslijepodne predomislio.

Pripalio sam još jednu prignječenu cigaretu iz svoje kutije i zagledao se u njegove vratne mišiće. – Kakav je plan?

On raširi ruke. – Poći ću kamo mi kažu, predati im novac i preuzeti ogrlicu od nefiita.

– Aha.

– Čini se da vam se sviđa ta uzrečica.

– Kakva uzrečica?

– Aha.

– Gdje ću ja biti: na stražnjem sjedištu?

– Zašto ne? To je velik automobil. Lako ćete se sakriti odostraga.

– Slušajte me – rekoh polagano. – Namjeravate poći do mjesta koje će vam večeras u neko doba dojaviti telefonom, a ja bih trebalo da budem skriven u automobilu. Imat ćete sa sobom osam tisuća zelembaća i s tim novcem htjeli biste otkupiti ogrlicu koja vrijedi deset ili dvanaest puta toliko. Vjerojatno ćete dobiti paketić koji nećete smjeti otvoriti; ako uopće nešto dobijete. Sasvim je vjerojatno da će jednostavno uzeti novac, prebrojiti ga na nekom drugom mjestu i poslati vam ogrlicu poštom prohtije li im se da budu velikodušni. Ništa ih ne sprečava da Vas izigraju. Ni ja ne mogu ništa poduzeti što bi ih zaustavilo. To su pljačkaši. Nimalo nježni momcii

Mogli bi vas čak klepnuti po glavi, ne jako, tek toliko da vas zadrže, dok ne odu svojim putem.

– Pa, istini za volju, pribojavao sam se toga – reče on tiho, a oči mu zatreptaše. – Zato sam htio da netko pođe sa mnom.

– Jesu li vas osvijetlili kad su vam opelješili prijateljicu?

On zaniijeka.

– Nije važno. Imali sti poslije još tucet prilika da vas dobro osmotre. Vjerojatno su i prije toga znali sve o vama. U tom poslu najprije se obave temeljite pripreme. To vam je kao kod zubara: zub se najprije temeljito obradi, a zatim dolazi zlatna plomba. Izlazite li često sa tom curom?

Pa, moglo bi se reći – nevoljko će on.

– Udata?

– Čujte – prasnu on. – Kako bi bilo da damu potpuno izostavimo?

– Dobro – rekoh. – Ali što više znam to manje griješim. Ne bi trebalo da prihvatim taj posao, Marriott. Zbilja ne bi. Ako dečki budu surađivali, ja vam nisam potreban. Ako ne budu, ja vam ne mogu pomoći.

– Htio bih da ste u blizini; to je sve – brzo će on. Slegnuh ramenima i raširih ruke. – Dobro, ali ja ću voziti i nositi novac, a vi ćete se otraga sakriti. Približno smo iste visine. Ako nas nešto upitaju, reći ćemo im istinu. Nemamo što izgubiti.

– Ne – ugrizao se za usnicu.

– Dobijam sto dolara za ništa. Ako već netko mora pasti, red je da mene zveknu po glavi.

On se namrgodi tresući glavom. Poslije duže stanke lice mu se polagano razbistri i on se osmjehnu.

– Vrlo dobro – reče polagano. – Mislim da to bitno ne utječe na stvar. Bit ćemo zajedno. Jeste li za čašicu konjaka?

– Aha. I donesite mi mojih sto dolara. Volim kad mi lova šušti u džepu.

Udaljio se poput plesača; gornji dio tijela iznad struka bio je gotovo nepomičan.

Kad je stigao do izlaza, zazvonio je telefon. Nalazio se u nevelikom udubljenju uz dnevni boravak. Ali to nije bio poziv koji smo očekivali. Dok je razgovarao, glas mu je bio suviše blag. Poslije nekog vremena doplesao je natrag s bocom »martella« posutom

zvjezdicama i s pet ljupkih šuštavih novčanica od dvadeset dolara. Večer je odjednom postala ugodna. Barem privremeno.

U kući je vladao mir. Iz daljine je dopirao neki zvuk. Možda je to bio šum valova, štropot automobila na autocesti ili huk vjetra u pinijama. Šumilo je, daleko, more, daleko dolje na obali. Sjedio sam i slušao ga, zaokupljen opširnim i opreznim mislima.

9

U toku sljedećih sat i pol telefon je četiri puta zazvonio. Sudbonosni poziv uslijedio je u deset sati i osam minuta. Marriott je razgovarao kratko i sasvim prigušenim glasom. Zatim je nečujno spustio slušalicu i ustao, a kretnje su mu bile tihe kao da se šulja. Lice mu je bilo smrtno ozbiljno. Presvukao se u tamno odijelo. Tiho se vratio u sobu i natočio piće u čašu za konjak. Podigao ju je na trenutak prema svjetlu s čudnim i nezadovoljnim osmijehom na licu, brzo promućkao tekućinu i zabacio glavu prije nego što će je nalijati u grlo.

– Dakle, sad smo sve pripremili, Marlowe. Spremni?

– Takav sam cijelu večer. Kamo idemo?

– Mjesto se zove Purissima Canyon!

– Nikad čuo.

– Donijet ću kartu. – Brzo se vratio i raširio je na stolu. Dok se saginjao kosa mu je bljesnula mjedenim odsjajem. Pokazao je prstom. Bio je to jedan od mnogih klanaca nedaleko od brdske ceste koja se sjeverno od Bay Cityja odvaja od autoceste uz obalu i skreće prema gradu. Samo sam slutio gdje bi to moglo biti, ništa više. Činilo se da je mjesto na kraju ulice Camino de la Costa.

– Neće biti više od dvanaest minuta vožnje odavde – brzo prozbori Marriott. – Najbolje da pođemo. Imamo na raspolaganju samo dvadeset minuta.

Pružio mi je svijetli kaput u kojem sam bio lagana meta. Pristajao mi je. Zadržao sam svoj šešir. Imao sam pištolj ispod ruke, ali mu to nisam spomenuo.

Dok sam oblačio kaput, on mi je objašnjavao piskutavim i nervoznim glasom, važući na rukama debelu smeđu omotnicu s osam tisuća zelembaća.

– Rekoše mi da je u Purissima Canvonu, na unutrašnjem kraju nekakva zaravan. Odvojena je od ceste bijelom ogradom, ali može se proći. Neasfaltirani put spušta se krivudavo u neveliku udolinu. Ondje moramo čekati s ugašenim svjetlima. Naokolo nema kuća.

– Mi?

– Htjedoh reći ja: teoretski.

On mi pruži veliku omotnicu. Otvorih je i pogledah što je unutra. Bio je doista novac, debeli svežanj novčanica. Nisam brojao. Ponovo

prebacih gumicu oko omotnice i gurnuh je u unutrašnji džep kaputa. Gotovo mi se usjekla u rebra.

Krenuli smo prema izlazu. Marriott pogasi sva svjetla, oprezno otvori vrata i proviri u maglovitu noć. Sišli smo solju nagrizenim zavojitim stubištem do garaže.

Spustila se sumaglica, a noću je to u ovom kraju bila redovita pojava. Morao sam nakratko uključiti brisače.

Veliki automobil strane proizvodnje klizao je sam od sebe, a ja sam pridržavao upravljač tek toliko da ostavim dobar dojam.

Dvije smo se minute vozicali gore-dolje po brdovitoj cesti koja je krivudala u obliku osmice, a tada stigismo u podnožje baš pokraj kavane na obali. Shvatio sam zašto mi je Marriott rekao da se popnem stepenicama. Mogao sam se ovim vijugavim i isprepletenim ulicama voziti satima, ali ne bih prešao više puta od kišne gliste u limenki za mamce.

Rijeka automobila na autocesti stvorila je u oba smjera gotovo neprekidni snop svjetlosti. Veliki kombajni kotrljali su se brekćući prema sjeveru. Bili su označeni čitavim girlandama zelenih i žutih svjetala. Tri minute kasnije kod velike benzinske crpke skrenuli smo u unutrašnjost. Krivudali smo obroncima brežuljaka. Zavladala je tišina. Miris algi i divlje kadulje s brda budio je osjećaj usamljenosti. Ponegdje bi se pojavio neki osvijetljen prozor, okružen mrakom, na osami, žut kao naranča. Automobili su u prolazu obasipali pločnik hladnom bijelom svjetlošću, a zatim bi uz halabuku nestajali u tami. Magličaste koprene gonile su zvijezde na nebu.

Marriott se naže sa stražnjeg sjedala utonulog u mrak i reče: – Ona svjetla desno pripadaju »Belvedere Beach klubu«. Sljedeći klanac je Las Pulgas, a zatim dolazimo do Purissima Canvona. Na vrhu drugog uspona skrenut ćemo desno. – Govorio je šapatom, suspregnuto.

Potvrdio sam i nastavio voziti. – Sagnite se – dobacih mu preko ramena. – Možda nas promatraju. Ova se kola ističu kao frak na stočnom sajmu. Momcima se vjerojatno ne bi svidjelo što ste se pretvorili u blizance.

Spustili smo se u dolinu, zatim se popeli na uzvisinu, a ubrzo se to još jedanput ponovilo. Marriott mi šapnu u uho:

– Sljedeća ulica desno. Skrenite kod kuće s četvrtastim tornjićem.

– Da im niste vi pomogli odabrati to mjesto?

– Nisam, na žalost – reče on i tužno se nasmija. – Slučajno mi je poznat taj kraj.

Skrenuo sam pokraj velike kuće na uglu. Krov na bijelom četvrtastom tornjiću bio je prekriven okruglim crepopovima. Farovi nakratko osvijetliše ploču s natpisom: Camino de la Costa. Kliznuli smo niz široku cestu omeđenu nedovršenom električnom rasvjetom i pločnikom obraštenim u korov. Ovdje se san nekog posrednika u prodaji nekretnina pretvorio u mučnu moru. Cvrčci su cvrcali, a žabe kreketale u tami iza zapuštenih pločnika. Marriottov automobil doista je bio tih.

Bilo je malo kuća. Jedan ili dva prozora još su svijetlila, i činilo se da ljudi u toj četvrti liježu s kokošima. Odjednom asfalta nestade, a dalje je vodila tvrda i zbog suha vremena, nabita makadamska cesta, koja se sužavala i polagano spuštala kroz šikaru što se poput zidova uzdizala s obje strane. Svjetla »Belvedere Beach kluba« svijetlucala su zdesna u zraku, a u daljini se nazirao odsjaj valovitog oceana. Opor miris kadulje ispunio je noć. Naiđosmo tad na bijelu pregradu koja se ispriječila preko ceste i Marriott se ponovo oglasi iza mog ramena.

– Čini mi se da ne možemo proći – reče. – Prolaz je preuzak.

Isključio sam bešumni motor, oborio farove i osluhnuo. Ništa. Ugasio sam potpuno svjetla i izišao iz automobila. Cvrčci su utihnuli. Nakratko je zavladao takav muk da se čuo cvilež automobilskih guma s autoceste udaljene dva kilometra. Cvrčci se tad, jedan po jedan, ponovo oglašiše i noć se ispuni njihovom glazbom.

– Ne miči te se odavde. Spustit ću se dolje i malo razgledati – prošaptah u mrak stražnjih sjedala.

S unutrašnje strane kaputa napipao sam dršku pištolja i krenuo naprijed. Između šikare i kraja bijele pregrade bilo je više prostora nego što se to činilo iz automobila. Netko je posjekao grmlje, a u prašini su se vidjeli tragovi automobilskih guma. Vjerojatno je za toplih noći mladež prolazila ovuda u potrazi za ljubavnim gnijezdom. Produžio sam pokraj zapreke. Cesta se spuštala i zaokretala. Dolje je vladao mrak i čuo se samo huk mora iz daljine. Nazirali su se i farovi automobila na autocesti. Nastavih. Cesta je završavala u plitkom ulegnuću sa svih strana okruženom šikarom. Bilo je prazno.

Ovamo se po svemu sudeći, moglo prići jedino putem kojim sam ja došao. Zastadoh u tišini i načulih uši.

Prolazile su minute, a ja sam stajao očekujući neki novi zvuk. Nije ga bilo. Činilo se da udolina pripada samo meni.

Bacih pogled preko, na rasvijetljen kupališni klub. Čovjek s dobrim noćnim dvogledom mogao bi s prozora na katu dobro nadgledati to mjesto. Vidio bi dolazak i odlazak automobila, te čovjeka ili više njih kako izlaze iz njega. S dobrim se dvogledom iz zamračene sobe vidi mnogo više pojedinosti nešto što bi čovjek pomislio.

Pođoh natrag uzbrdo. Cvrčak u obližnjem grmu glasno zacvrča i ja pretrnuh. Prošao sam cijelom dužinom zavoja i mimo bijele ograde. Još ništa. Crni automobil sjao je mutnim sjajem na sivoj pozadini neba koja nije bila ni sasvim crna ni osvijetljena. Priđoh mu i popeh se na nogostup kod vozačkog sjedala.

– Čini se da nas iskušavaju – rekoh ispod glasa, nastojeći da me Marriott ipak čuje. – Žele vidjeti držite li se naređenja.

Otraga se nešto pokrenulo, ali on ne odgovori. Zagledah se u šikaru pokušavajući razaznati nešto u gustišu.

Ma tko to bio, stručno me zviznuo po potiljku. Kasnije sam pomislio kako sam morao obratiti pažnju na zvižduk toljage. Vjerojatno takve misli uvijek padaju čovjeku na pamet – kasnije.

10

– Četiri minute – govorio je glas. – Pet, a možda i šest. Bili su brzi i tihi. Nije čak ni viknuo.

Otvorih oči i smušeno se zagledah u hladnu zvijezdu. Ležao sam na leđima. Bilo mi je mučno.

Glas je govorio: – Možda je trajalo malo duže. Ukupno osam minuta. Sigurno su se krili u grmlju, baš na mjestu na kojem se zaustavio automobil. Momka nije teško uplašiti. Sigurno su ga izbliza obasjali baterijskom svjetiljkom i jadnik se onesvijestio od straha. Baš je baba.

Zavlada muk. Podigoh se na koljeno. Bol me presječe od potiljka do nožnih članaka.

– Zatim je jedan od njih ušao u automobil – kazivao je glas – i sačekao da se vratiš. Drugi su se ponovo sakrili. Sigurno su pogodili da se Marriott ne bi usudio doći sam. Ili ga je odalo nešto u glasu dok su telefonirah".

Nesigurno sam hvatao ravnotežu oslanjajući se dlanovima o tlo. Slušao sam.

– Da, dogodilo se to tako nekako – reče glas.

Bio je to moj glas. Razgovarao sam sam sa sobom, dolazeći k svijesti. Podsvjesno sam pokušavao smisliti kako se to dogodilo.

– Zaveži, budalo – rekoh i prestadoh razgovarati sa sobom.

U daljini su brundali motori, u blizini cvrčali cvrčci i čudnovato kreketale žabe. Ti mi se zvuči, po svemu sudeći, više neće sviđati.

Podigoh ruku i pokušah stresti ljepljivi kaduljin sok. Kako nije išlo, obrlsah dlanove u kaput. Lijepi posao, za sto dolara. Ruka mi poleti prema unutrašnjem džepu kaputa. Velika omotnica je nestala, dakako. Posegoh za unutrašnjim džepom sakoa. Novčarka je bila na svom mjestu. Pitao sam se je li u njoj ona stotina. Vjerojatno nije. Nešto me je na lijevoj strani pritiskalo u rebra. Pištolj u prsnoj futroli.

Bijaše to ugodan dodir. Ostavili su mi pištolj. Lijepa gesta; kao da vam ubojica sklopi oči nakon što vas prikolje.

Opipah tjeme i potiljak. Šešir mi je još bio na glavi. Skinuh ga, a to nije bilo bezbolno i opipah glavu. Dobra stara tikva – dugo sam je nosio. Sad je malo omekšala, malo se raspala i postala mnogo više nego osjetljiva. Ali, sve u svemu, nije to bio silovit udarac. I šešir ga

je ublažio. Još sam se mogao služiti glavom. Poslužit će mi još bar godinu dana.

Spustih desnu ruku na zemlju i podigoh lijevu. Pogledah na sat. Na svijetlećem brojčaniku bilo je, koliko sam mogao vidjeti, 10.56.

Telefon kod Marriotta bio je zazvonio u 10.08. Razgovor je trajao najviše dvije minute. Još su četiri prošle dok nismo izašli iz kuće. Vrijeme sporo prolazi kad nešto radite. Hoću reći, mnogo se radnji može obaviti za malo minuta. Jesam li to htio reći? K vragu, baš me briga što sam htio reći. Mnogo je poznatih ljudi koji su rekli mnogo manje od mene. Zapravo htjedoh reći da bi tad bilo, recimo, 10.15. Vozili smo se do ugovorenog mjesta dvanaest minuta. To je 10.27. Izašao sam, prošetao do udubljenja, motao se onuda najviše osam minuta i vratio se natrag po udarac toljagom. 10, 35. Odvojimo minutu za pad na lice. Znam da sam tako pao jer sam ozlijedio bradu. Boli me. Osjećam da mi je ozlijeđena. Zato znam da sam ogulio bradu. Ne, ne vidim ranu. Ne moram je vidjeti. To je moja brada i valjda znam je li ozlijeđena ili nije. Možda će ti to pomoći da nešto smisliš. Dobro, zaveži sad i pusti me da mislim. Cime? ...

Sat je pokazivao 10.56. To je značilo da sam dvadeset minuta bio u oblacima.

Dvadeset minuta spavanja. Baš lijepi drijemež. Za to sam vrijeme uspio uprskati stvar i izgubiti osam tisuća dolara. Pa što? Za dvadeset minuta mogu se potopiti krstarice, oboriti tri ili četiri aviona, smaknuti dvoje ljudi. Može se umrijeti, oženiti, dobiti otkaz, naći novi posao, izvaditi zub, operirati krajnike... Za dvadeset minuta može se ujutro čak i ustati iz kreveta. Ili dobiti u noćnom lokalnu čašu vode. Možda.

Dvadeset minuta spavanja. To je mnogo vremena. Osobito pod vedrim nebom u prohladnoj noći. Zadrhtaoh sam.

Još sam klečao na koljenima. Počeo me smetati miris kadulje. I ljepljivi sok od kojeg divlje pčele prave med. Med je sladak, presladak. Nešto mi se u želucu preokrenulo. Stisnuo sam zube i uspio suzbiti podražaj na povraćanje. Čelo mi obliše hladne kapljice znoja, ali to nije zaustavilo drhtavicu. Podigoh se, najprije na jednu, pa na obje noge i uspravih se. Još sam se malo njihao. Osjećao sam se kao da su mi amputirali nogu. Polako sam se okrenuo. Automobila nije bilo. Makadamska cesta bila je prazna sve do asfalta

na vrhu brežuljka, do kraja ulice Camino de la Costa. Lijevo u mraku bijelila se pregrada. Iza niskog zida od grmlja nazirao se blijedi odsjaj na nebu. Bila su to vjerojatno svjetla Bay Cityja. A dalje desno i bliže mjestu na kojem sam se nalazio svjetlucali su prozori Belvedere kluba.

Dođoh do mjesta na kojem je prije bio automobil i izvukoh nalivpero s baterijskim svjetlom. Usmjerio sam uzak snop prema tlu od crvene ilovače, vrlo tvrde zbog nedostatka kiše, ali ipak ne sasvim suhe. U zraku je bilo magle i na zemlji se nakupilo dovoljno vlage pa su debele i teške automobilske gume ostavile jedva vidljive tragove. Pronašao sam ih i prignuo se. Od boli mi se zavrtjelo u glavi, Pođoh za njima. Najprije su vodili nekoliko metara ravno naprijed, a zatim su skrenuli ulijevo. Nisu zaokrenuli natrag, nego su produžili prema prolazu između bijele ograde i gustiša. Tad sam ih izgubio.

Priđoh prepreci osvijetliti grmlje tankim snopom. Bilo je svježih odlomljenih grančica. Prošao sam kroz prolaz i dalje niz cestu koja je skretala. Tlo je postalo mekše. Pronašao sam još tragova teških automobilskih guma. Spustio sam se niz zavojitu cestu na rub udoline opkoljene šikarom.

Bio je doista ondje. Kromirani dijelovi slabašno su svjetlucali čak i u mraku, a crvena stakalca mačje oči na stražnjim svjetlima odražavala su slabašni svjetlosni snop iz mog nalivpera. Stajao je ondje, nijem, pogašenih svjetala, zatvorenih vrata. Polagano sam mu prišao, škrgućući zubima pri svakom koraku. Otvorio sam stražnja vrata i osvijetlio unutrašnjost. Prazno. I naprijed je bilo prazno.

Prekidač za pokretanje motora bio je isključen. Ključ je visio u bravici na tankom lančiću. Nije bilo poderanih presvlaka na sjedalima, ni razbijenog stakla, ni krvi, ni leševa. Sve čisto i uredno. Zatvorio sam vrata i polagano zaobišao automobil, tražeći neki znak. Nisam našao ništa.

Začuh zvuk i sledih se.

Odozgo, s brdašca dopiralo je brujanje automobilskog motora. Nisam odskočio više od pola metra. Ugasio sam svjetlo. Pištolj mi se odjednom našao u ruci. Farovi su najprije prošarali nebom, a zatim se spustili. Sudeći po zvuku motora, bio je to malen automobil. Motor mu je ravnomjerno bruja, reklo bi se, gotovo samozadovoljno.

Farovi su se spustili još niže i postali prodorniji. Automobil se spuštao niz zavoj na makadamskoj cesti. Prošao je tri četvrtine puta i stao. Skljocnu prekidač baterije, a svjetlo, obasja šikaru s jedne strane automobila. Dugo se ondje zadržalo, potom se ugasio. Automobil produži niz brijeg. Izvukoh pištolj iz džepa i sagnuh se iza poklopca na motoru Marriottovog automobila.

Mali dvosjed neodređena oblika i boje kliznu u udolinu i okrenu se tako da mu farovi osvjetljavahu crnu limuzinu od prednjeg do stražnjeg odbojnika. Hitro spustih glavu. Svjetlo se kao mač zarine u mrak iznad mene. Dvosjed se zaustavi. Motor utihnu. Svjetla se pogasiše. Muk. Tad se otvoriše vrata i netko mačjim korakom zagazi na tlo. Tajac potraja. Čak su i cvrčci utihnuli. Snop svjetlosti odjednom probi tamu, nisko, usporedo sa zmijom, samo nekoliko centimetara iznad nje. Klizio je strelovito tako da jednostavno nisam stigao skloniti noge. Svjetlo se zaustavilo na mojim stopalima. Tišina. Zatim se podiglo i ponovo liznulo po poklopcu motora.

Odjeknuo je smijeh. Ženski smijeh. Suspregnut i napet kao strune na mandolini. Neočekivan zvuk na onakvom mjestu. Bijeli snop svjetlosti ponovo šiknu ispod automobila i zaustavi mi se na nogama.

Njezin glas nije čak ni bio jako prodoran: – Hajde, vi tamo – reče. – Izlazite s podignutim rukama i gledajte da vam budu vraški prazne. Imam vas na nišanu.

Nisam se ni pomakao.

Svjetlo neznatno zaleluja, kao da se ruka koja je držala svjetiljku zanjihala i još jednom obasja poklopac motora. Ponovno me probode njezin glas.

– Čuj me, strance. U rukama imam automatski pištolj sa deset metaka. Znam pucati. Vidim ti obje noge. Što predlažeš?

– Digni pucu u zrak ili ću ti je metkom izbiti iz ruke! – zarežah. Glas mi je zvučao kao kad bi netko otkidao daske sa starog kokošinjca.

– O nemilosrdna li čovjeka. – Njezin je imao drhturav prizvuk; bio je to slabašan drhtaj, no lijepo je zvučao. Tad je nastavio oporo kao i prije: – Izlazite li? Brojim do tri. Razmislite o svojim izgledima. Odozgo vas štiti dvanaest debelih cilindara, možda šesnaest. Ali noge će vas boljeti. Kostí skočnog zgloba godinama zacjeljuju, a dogodi se da nikad ne zacijele kako treba ...

Polagano sam se uspravio i zagledao u svjetlo reflektora.

– I ja previše brbljam kad sam prestrašen – rekoh.

– Ne mrdajte! Da se niste pomakli ni centimetar! Tko ste vi?

Obiđoh automobil i pođoh prema njoj. Kad sam stigao na dva metra od njezine vitke pojave koja se skrivala iza svjetla, stadoh. Svjetlosni snop nepomično me obasjavao.

– Ostanite tamo – ljutito reče djevojka, nakon što sam stao. – Tko ste vi?

– Da vidim vaš pištolj.

Ispružila ga je ispred snopa svjetla. Bio je uperen u moj trbuh. Nije bio velik: izgledao je poput automatskog džepnog kolta.

– Oh, pa to je igračka – rekoh. – I ne stane u njega deset metaka, nego šest. To je mali dječji pištoljčić. Pucaljka za leptire. S takvima se ide u lov na leptire. Sram vas bilo. Namjerno ste mi slagali.

– Jeste li pošasavili?

– Ja? Možda sam malo smušen. Napali su me i zveknuli po glavi.

– Jesu li ono vaša kola?

– Nisu.

– Tko ste vi?

– Što ste tražili tamo gore sa svjetiljkom?

– Jasno mi je. Vi biste htjeli postavljati pitanja umjesto da odgovarate. Muška posla. Gledala sam jednog čovjeka.

– Ima li valovitu plavu kosu?

– Više nema – reče ona tiho. – Nekoć ju je možda imao.

To me je potreslo. Nisam baš očekivao takav ishod. – Ja ga nisam primijetio – rekoh skrušeno. – Slijedio sam tragove automobilskih guma i to me je zaokupilo. Je li teško ranjen? – Priđoh joj još korak bliže. Pištolj se hitro podiže, a svjetlo se ne pomače.

– Samo polako – tiho će ona. – Sasvim polako. Prijatelj vam je mrtav.

Isprva ne rekoh ništa. Tad se oglasih: – No, dobro, hajde da ga pogledamo.

– Hajde da ostanemo ovdje i ni makac. Recite mi tko ste i što se dogodilo. – Imala je zvonki glas. U njemu nije bilo straha. Djevojka se nije šalila.

– Marlowe. Philip Marlowe. Detektiv. Privatni detektiv.

– Tako, dakle, ako ne lažete. Dokažite.

– Izvadit ću lisnicu.

– Ne bih se složila. Ostavite ruke gdje su i do sada bile. Preskočit ćemo privremeno dokaze. Da čujem vašu priču.

– Možda onaj čovjek nije mrtav.

– Mrtav je bez brige. Neko mu je prosuo mozak. Da čujem priču, čovječe, i to hitro.

– Kao što rekoh: možda nije mrtav. Poći ćemo ga pogledati. – Zakoraknuo sam naprijed.

– Još jedan korak i prosvrdlat ću vas! – viknu ona. Pomakao sam se još malo naprijed. Svjetiljka poskoči. Učini mi se da je ustuknula.

– Pretjerano se izlažete, čovječe – tiho će ona. – Ali nek' vam bude. Pođite ispred mene. Čini se da niste sasvim zdravi. Da nije tako ...

– Već biste me ustrijelili. Tresnuli su me po glavi. Od toga uvijek dobijem podočnjake.

– Imate sjajan smisao za šalu: kao pripravnik u mrtvačnici – reče djevojka.

Okrenuo sam se od svjetla, a ona istog trena osvijetli put preda mnom. Prođoh pokraj malenog dvosjeda, bio je to običan automobil, čist i svjetlucav pod slabašnim sjajem zvijezda. Produžio sam makadamskom cestom uzbrdo prateći zavoj. Djevojka mi je bila za petama, a svjetlost ručne svjetiljke vodila me je kroz noć. Osim naših koraka i djevojčina disanja, ništa se nije čulo. Nisam čuo ni svoj dah.

11

Na pola uspona pogledah lijevo i ugledah njegovo stopalo. Ona ga osvijetli cijelog. Trebalo je da ga opazim kad kad sam silazio, no bijah pognut, zurio sam u zemlju pri slabom svjetlu i pokušavao slijediti tragove guma koji su se jedva nazirali.

– Dajte mi svjetiljku – rekoh i ispružih ruku unatrag.

Tutnula mi ju je bez riječi. Kleknuo sam. Osjetio sam kroz nogavicu hladno i vlažno tlo.

Ležao je na leđima pokraj grma zalijepljen za zemlju. Izgledao je kao odbačena vreća, a taj položaj uvijek je značio isto. Lice mu je bilo potpuno neprepoznatljivo, a kosa tamna od krvi. Preljepi plavi pramenovi bili su slijepljeni krvlju i gustom sivkastom masom koja je izgledala kao nekakva prapotopna sluz.

Djevojka je iza mene duboko disala, ali nije progovorila. Zadržao sam svjetlo na njegovu licu. Bio je na smrt pretučen. Jedna mu je ruka ukočeno stršila u zrak, a prsti bijahu zgrčeni. Kaput je pod njim bio uvrnut, kao da se kotrljao kad je pao. Noge su mu bile prekrížene. Iz kuta usnica curio je tanak mlaz, crn kao prljavo strojno ulje.

– Pridržite još malo – rekoh, vrativši joj svjetiljku.

– Ako vam nije mučno. – Bez riječi me poslušala držeći svjetlo mirno kao da je stari i iskusni stručnjak za ubojstva. Izvukao sam nalivpero s baterijom i počeo pretraživati njegove džepove, pazeći da ga ne pomaknem.

– Ne biste to smjeli raditi – napeto reče djevojka.

– Ne biste ga smjeli ni dodirnuti dok ne dođe policija.

– Tako je – rekoh. – A momci iz patrolnih kola ne bi ga smjeli dodirnuti dok ne dođe inspektor, a inspektor ga ne bi smio dirnuti dok liječnik ne utvrdi smrt i dok ga fotograf ne uslika i dok mu stručnjak za otiske ne uzme otiske prstiju. A znate li koliko će to ovdje potrajati? Nekoliko sati.

– Dobro – reče ona. – Vi ste vjerojatno uvijek u pravu. Bit će da ste takav tip. Netko ga je sigurno mrzio kad mu je tako raznio glavu.

– Mislim da nije bilo ničeg osobnog – promrmljah. – Ima ljudi koji jednostavno vole razbijati glave.

– Budući da ne znam o čemu je riječ, nisam to mogla pretpostaviti – zajedljivo reče ona.

Pretražio sam mu odijelo. U jednom džepu na hlačama imao je malo sitniša i nekoliko dolarskih novčanica, u drugom ukrašenu kožnatu torbicu za ključeve i malen nož. U lijevom džepu sakoa bila je malena lisnica s još novca, karticama osiguranja, vozačkom dozvolom i nekoliko priznanica. Iz džepova kaputa izvukoh nekoliko kutija šibica, zlatnu olovku, dva tanka rupčića od batista, nježna i bijela poput suhog prhkog snijega. Bila je tu i emajlirana tabakera koju sam već prije vidio kad je iz nje vadio smeđe cigarete sa zlatnim filterom. Cigarete su bile južnoameričke, iz Montevidea. U dugom unutrašnjem džepu bila je još jedna tabakera koju prije nisam vidio. Bila je ukrašena oslikanom svilom – likom zmaja na obje strane – a okvir od imitacije kornjačevine bio je tako tanak da ga gotovo nije ni bilo. Oslobodio sam otklonac na poklopcu i ugledao tri velike ruske cigarete pričvršćene gumilastikom. Bile su stare, isušene i poluprazne. Imale su šuplji cjevasti kartonski dodatak.

– Ostale je popušio – rekoh preko ramena. – Ove je sigurno čuvao za prijateljicu. Takav momak obično ima mnogo prijateljica.

Djevojka se sagnula. Osjetio sam joj dah na vratu. Niste ga poznavali?

– Večeras sam ga prvi put sreo. Unajmio me kao tjelohranitelja.

– Malo jači tjelohranitelj. Nisam joj ništa odgovorio.

– Oprostite – rekla je gotovo šaptom. – Nisu mi poznate okolnosti. Ovo bi mogle biti cigarete s »travom«. Mogu li pogledati?

Dodao sam joj ukrašenu kutiju.

– Poznavala sam momka koji je pušio takve – reče ona. – Poslije tri čaše viskija sa sodom i tri ovakva fiksa marihuane, ne biste ga više mogli skinuti s lusteru ni s vatrogasnim ljestvama.

– Ne mašite svjetlom.

Usljedila je šuštava tišina. Tad se ponovo oglasi ona:

– Oprostite. – Vratila mi je kutiju, a ja je ponovo gurnuh u pokojnikov džep. Čini se da se više ništa nije dalo poduzeti. Bilo je očito da ga nitko nije okrao.

Ustadoh i izvukoh novčarku. Pet dvadesetica je još bilo u njoj.

– Visoka škola otimačine – rekoh. – Dignuli su samo veliku lovu.

Svjetlo se spustilo na zemlju. Sklonio sam novčarku, zadjenuo nalivpero u džep i nenadano zgrabio djevojčinu ruku u kojoj je držala i pištolj i svjetiljku. Ispustila je svjetiljku, a ja se domogoh pištolja.

Hitro je ustuknula, tako da sam dohvatio i svjetiljku s tla. Osvijetlio sam joj na trenutak lice, a zatim isključili prekidač.

– Niste morali biti grubi – reče ona i zavuče ruke u džepove dugačkog i lijepog kaputa s debelo podstavljenim ramenima. – Znala sam da ga niste vi ubili.

Svidio mi se hladnokrvni i staložen prizvuk njezina glasa. Svidjela mi se njezina odvažnost. Stajali smo u tami, licem u lice, ne govoreći nekoliko trenutaka. Vidio sam šikaru i svjetlo na nebu.

Osvijetlili joj lice i ona zatrepta. Bilo je to maleno, pravilno i živahno lice s krupnim očima. Glatko lice, glatke napete puti, pravilnih crta kao na violini iz Cremona. Vrlo lijepo lice.

– Kosa vam je riđa – rekoh. – Izgledate kao Irkinja.

– Zovem se Riordan. Pa što? Ugasite to. A kosa mi nije riđa nego crvenkastosmeđa.

– Kako se zovete?

– Anne. I ne zovite me Annie.

– Što vas je dovelo ovamo?

– Katkad se vozikam noću. Živci, znate. Živini sama. Nahoče sam. Poznajem ovu četvrt kao svoj džep. Upravo sam prolazila ovuda i opazila svjetlucanje u dolini. Učinilo mi se da je prehladno za ljubakanje. A oni ionako nikad ne pale svjetlo, zar ne?

– Ja nisam svojedobno. Ali vi se pretjerano izlažete, gospođice Riordan.

– To sam, čini mi se, i ja vama rekla. Imala sam pištolj. Nisam se bojala. Pristup ovamo nije zakonom zabranjen.

– Aha, nije ako ne računate zakon samoodržanja. Evo vam. Noćas me glava baš nije služila. Nadam se da imate dozvolu za nošenje oružja. – Pružio sam joj pištolj držeći ga za cijev.

Uzela ga je i gurnula u džep. – Čudno kako ljudi mogu biti znatiželjni, zar ne? Pomalo pišem tematske članke u novinama.

– Zaradite li time štogod?

– Tuga i žalost. Što ste tražili u njegovim džepovima?

– Ništa posebno. Ja sam vam strahovito njuškalo. Imali smo osam tisuća dolara za otkup ukradenog nakita jedne dame. Napali su nas iz zasjede. Ne znam zašto su ga ubili. Nije mi izgledao kao momak koji bi se jako opirao. Nisam ni čuo nikakvu tučnjavu. Bio sam dolje u udolini kad su ga zaskočili. Krio se u automobilu, gore na brdu.

Trebalo je da se s autom spustimo u udolinu, ali učinilo mi se da prolaz nije dovoljno širok i da bih ogulio boju. Spustio sam se pješice i dok sam bio dolje njega su ucmekali. Zatim se jedan od njih uvukao u kola i onesvijestio me. Ja sam, dakako, vjerovao da je u automobilu moj poslodavac.

– Pa nije to tako strašna greška – reče ona.

– Nešto s tim poslom od početka nije bilo u redu. Osjetio sam to, ali trebao mi je novac. Sad ću se morati natezati s pajkanima. Biste li me odvezli u Montemar Vistu? Ondje sam ostavio svoja kola. Ovaj je tamo živio.

– Bih, zašto ne? Ali ne bi li netko morao ostati s njim? Odvezite se mojim kolima, a ja ću pozvati policiju.

Pogledah na sat. Osvijetljene kazaljke približavale su se ponoći.

– Ne.

– Zašto ne?

– Ne znam zašto ne. Osjećam tako i gotovo. Hoću to sam obaviti.

Nije protusloвила. Vratili smo se do njezinog dvosjeda i ukrcali se. Pokrenula je motor, okrenula automobil, popela se s ugašenim svjetlima uzbrdo i provukla se pokraj ograde. Kod sljedećeg bloka uključila je farove.

Boljela me glava. Šutke smo se dovezli do prve kuće u asfaltiranom dijelu ulice. Ona reče: – Dobro bi vam došlo da se okrijepite. Zašto ne bismo svratili k meni na čašicu? Odande možete telefonirati policiji. Ionako moraju doći čak iz zapadnog Los Angelesa. Ovdje nema ničeg osim vatrogasaca.

– Samo vi produžite do obale. Obavit ću to sam.

– Ali zašto? Ja ih se ne bojim. Moja bi vam priča mogla pomoći.

– Ne želim pomoć. Moram razmisliti. Htio bih malo biti sam.

– Ja... no, dobro – reče ona.

Protisnula je kroz grlo neki nerazgovjetni glas i skrenula na glavnu cestu. Stigli smo do benzinske stanice na obali i skrenuli na sjever prema Montemar Visti. Kavana uz autocestu bila je rasvijetljena kao prekooceanski putnički brod. Djevojka zaustavi automobil, a ja izađoh i zastadoh, držeći vrata otvorena.

Izvukoh iz lisnice posjetnicu i dadoh joj. – Možda će vam jednog dana biti potrebna snažna leđa – rekoh. – Obavijestite me. Ali ne zovite me ako vam zatreba umni rad.

Ona kucnu posjetnicom o upravljač i polagano reče: – Naći ćete me u telefonskom imeniku Bay Cityja; Dvadesetpeta ulica broj 819. Svratite da mi svečano predate medalju za budalu koja je gledala svoja posla. Čini mi se da ste još malo mamurni od udarca.

Spretno je okrenula automobil, a ja sam gledao kako dva crvena svjetla nestaju u mraku.

Prošao sam pokraj nadvožnjaka i kavane i na parkiralištu ušao u svoj automobil. U neposrednoj blizini bio je bar, a ja sam opet drhtao. Ipak, mislio sam da je pametnije u takvom stanju ući u policijsku stanicu u zapadnom Los Angelesu. Dvadeset minuta poslije pojavio sam se tamo hladan kao žaba i zelen poput nove novčanice od jednog dolara.

Prošlo je otad već sat i pol. Tijelo su odvezli, tlo pretražili, a ja sam im tri ili četiri puta ponovio svoju priču. Sjedili smo, nas četvorica, u kapetanovoj kancelariji policijske stanice u zapadnom Los Angelesu. U zgradi bi bilo tiho da nekakva pijandura nije s vremena na vrijeme urlala u svojoj ćeliji poput australskog domoroca čekajući da ga ujutro odvedu sucu za prekršaje.

Oštra, bijela reflektorska svjetlost obasjavala je stol na kojem su bile razbacane stvari iz džepova Lindsava Marriotta. Ti predmeti izgledali su sad isto tako mrtvi i izgubljeni kao i njihov vlasnik. Čovjek nasuprot mene zvao se Randall. Došao je iz glavnog odjela za ubojstva, u Los Angelesu. Bio je to mršav i tih pedesetogodišnjak, meke sijede kose, hladna pogleda i suzdržana držanja. Imao je tamnocrvenu kravatu s crnim točkama, a točke su stalno titrale pred mojim očima. Iza njega i stožastog snopa svjetla dvojica krupnih dekstera držala su se poput tjelohranitelja, a svaki je od njih zurio u jedno moje uho.

Omekšao sam prstima cigaretu, pripalio je i zgadio se nad njezinim okusom. Promatrao sam je kako izgara između prstiju. Osjećao sam se kao da mi je osamdeset godina i da naglo gubim razum.

Randall hladno reče: – Što više ponavljate tu priču, to mi se čini blesavija. Taj Marriott je očito danima pregovarao o načinu otkupa, a onda, samo nekoliko sati prije konačnog susreta, pozove potpuno nepoznatog čovjeka i unajmi ga kao pratnju i tjelohranitelja.

– Ne baš kao tjelohranitelja – rekoh. – Nisam mu ni rekao da imam pištolj. Samo kao pratnju.

– Gdje je čuo o vama?

– Najprije je rekao od zajedničkog prijatelja. Poslije je izjavio da mi je ime nasumce izabrao iz telefonskog imenika.

Randall pročeprka po stvarima na stolu i izvuče bijelu posjetnicu. Gurnuo ju je preko stola, dodirujući je gadjljivo kao da nije sasvim čista.

– Imao je vašu posjetnicu. Poslovnu posjetnicu. Bacih pogled. Našao ju je u malenoj lisnici, zajedno s još nekoliko kartica koje mi se tamo u Purissima Canvonu nije dalo razgledati. Nije bilo sumnje, bila je to moja posjetnica. Činilo se čak da je prilično prljava za

čovjeka kakav je bio Marriott. U jednom uglu lijepo se vidjela okrugla mrlja.

– Točno – rekoh. – Dijelim ih čim mi se pruži prilika. Razumljivo, zar ne?

– Marriott vam je prepustio da nosite novac – reče Randall. – Osam tisuća dolara. Reklo bi se da je imao povjerenje u ljude.

Povukoh dim i otpuhnuh ga prema stropu. Oči su me boljele od svjetla. U glavi mi je sijevalo.

– Nemam osam tisuća dolara – rekoh. – Žao mi je.

– Ne biste vi bili ovdje da imate taj novac. Ili se možda varam? – Usta mu se razvukoše u hladan smiješak, ali očito je bio namješten.

– Svašta bih učinio za osam tisuća dolara – rekoh. – Ali kad bih htio ubiti čovjeka toljagom, tresnuo bih ga najviše dvaput: i to po potiljku.

On kratko kimnu. Jedan od klipana iza njega pljunuo je u košaru za otpatke.

– Takve me stvarčice zbunjuju. Sve izgleda kao amaterski posao, ali dakako, možda je netko baš htio da izgleda kao amaterski posao. Novac nije bio Marriottov, zar ne?

– Ne znam. Stekao sam dojam da nije, ali to je bio samo dojam. Nije mi htio reći o kojoj je ženi riječ.

– O Marriottu ne znamo ništa; za sad – polagano reče Randall. – Pretpostavimo da je on htio ukrasti osam tisuća dolara.

– Kako molim? – iznenadili se ja. Vjerojatno sam i izgledao iznenađeno. Na Randallovom staloženom licu nije bilo nikakve promjene.

– Jeste li prebrojali novac?

– Jasno da nisam. On mi je dao paketić. U njemu je bio novac i izgledalo je da ga ima mnogo. Rekao je da ima osam somova. Zašto bi bilo potrebno da ih ukrade od mene kad ih je imao i prije nego što sam se pojavio u igri?

Randall se zagleda u kut na stropu, a usta mu se objesiše. Slegnuo je ramenima.

– Vratite se malo unatrag – reče on. – Netko je presreo Marriotta i damu i oteo tu ogrlicu od nefrita i drugi nakit. Poslije im je to ponudio natrag za na izgled neveliku svotu, imamo li na umu kolika je navodno vrijednost ogrlice. Trebalo je da se Marriott pobrine o otkupu. Naumio je to izvesti sam, a mi ne znamo je li tako htjela

druga strana i je li to bilo uvjetovano. U takvim slučajevima dečki su obično vrlo određeni i osjetljivi. No, Marriott je očito zaključio da će sve biti u redu ako pođete i vi. Obojica ste smatrala da imate posla s organiziranom bandom koja će se držati pravila igre što vrijede u njihovom zanatii. Marriott se bojao. Nema u tomu ništa neprirodno. Htio je da ga netko prati. To ste bili vi. Ali on vas uopće nije poznao; za njega ste bili samo ime na posjetnici koju mu je dao nepoznat netko, ili zajednički prijatelj, kako vam je rekao. I tada, u posljednji čas, Marriott odluči da vi nosite novac i pregovarate, a on će se sakriti u automobilu. Kažete da je to bila vaša zamisao, ali možda je on očekivao da je predložite. Da je vi niste predložili, bila bi mu samom pala na pamet.

– Isprva mu se nije svidjela – rekoh.

Randall ponovo slegne ramenima. – Pretvarao se da mu se ne sviđa ali je popustio. I onda, napokon, zazvoni telefon i vi dolazite na mjesto koje vam on opisuje. Marriott raspolaže sa svim podacima. Bez njega vi ne znate ništa. Kad stignete na određeno mjesto, čini vam se da u blizini nema nikog. Od vas se očekuje da se autom spustite u onu udolinu, ali čini se da prolaz nije dovoljno širok za onako veliki automobil. Istini za volju, nije ni bio jer su kola na lijevom boku prilično izgrebena. Zato izlazite i pješice se spuštate u udolinu. Ništa ne vidite i ne čujete, čekate nekoliko minuta i vraćate se, a onda vas netko iz automobila tresne po malom mozgu. Pretpostavimo sad da se Marriott htio domoći tog novca na taj način da vi ispadnete žrtva, ne bi li postupio upravo onako kako i jest?

– Sjajna teorija – rekoh. – Marriott me tresnuo po glavi, uzeo novac, a onda se pokajao i prosuo sebi mozak, prethodno zakopavši lov u ispod grma.

Randall me gledao ne trepnuvši. – Imao je pomoćnika, razumljivo. Trebalo je da vas taj obojicu onesvijesti i kidne s novcem. Ali pomoćnik je izigrao Marriotta i ubio ga. Vas nije morao ubiti jer ga niste poznavali.

Zadivljeno sam ga pogledao i ugasio opušak u drvenoj pepeljari koja je nekoć imala stakleni uložak. Sad ga više nije bilo.

– Teza se poklapa s činjenicama, onima koje su nam poznate – staloženo će Randall. – I nije blesavija od bilo koje teorije koju bismo trenutačno mogli smisliti.

– Ne slaže se s jednom činjenicom. Mene je udario netko iz automobila. To bi me navelo da posumnjam na Marriotta. Doduše, više ne sumnjam na njega jer je ubijen.

– Način na koji ste udareni odlično se podudara s mojom tezom – reče Randall. – Niste rekli Marriottu da imate pištolj, ali on je možda vidio ispuščenje na kaputu ili je u najmanju ruku sumnjao da ga imate. U tom slučaju gledao bi da vas udari kad to najmanje očekujete. A vi niste očekivali sa stražnjeg sjedala nikakvu opasnost.

– U redu. Predajem se – rekoh. – Teorija je dobra, ali pretpostavlja da novac nije bio Marriottov, da ga je htio ukrasti i da je imao pomoćnika. Znači, njegov je plan bio da se obojica probudimo s kvrgama na glavi, novca nema, bude nam žao, ispričamo se jedan drugom, odemo kućama i zaboravimo cijelu stvar. Zar bi to bio kraj? Mislite li da je on očekivao takav svršetak? I njemu bi svršetak morao djelovati uvjerljivo, zar ne?

Randall se nevjesto nasmiješi. – Ni meni se ne sviđa. Htio sam samo čuti kako zvuči. Podudara se, doduše, s činjenicom koje su nam poznate, ali njih nema mnogo.

– Ne znamo mi ni toliko da počnemo teoretizirati – rekoh ja. – Zašto ne bismo pretpostavili da je govorio istinu i da je prepoznao jednog napadača?

– Rekoste da niste čuli nikakvu borbu ni viku?

– Nisam. No možda su ga šćepali hitro, za vrat. Možda se tako prepao, kad su ga zaskočili da nije pustio ni glasa. Recimo da su nas gledali iz šikare i vidjeli kako sam pošao nizbrdo. Ja sam se prilično udaljio, znate. Dobrih trideset metara. Oni priđu automobilu i ugledaju Marriotta. Netko mu gurne pištolj pod nos i zapovjedi mu da izađe tiho. Tad ga obore. Ali nešto u njegovu glasu ili pogledu nagna ih na pomisao da je prepoznao nekoga među njima.

– U mraku?

– Da – rekoh. – Sigurno se tako nekako dogodilo. Ima glasova koji vam se naprosto usijeku u pamćenje. Ljudi se mogu prepoznati i u mraku.

Randall odmahnu glavom. Da je to bila organizirana banda kradljivaca nakita, morao bi postojati vrlo jak razlog za ubojstvo. – On odjednom zastane, a oči mu zaiskriše. Polagano zatvori usta i stisne ih. Nešto mu je sinulo. – Razbojstvo – reče.

Kimnuh. – To je ideja, nema što.

– I još nešto – reče on. – Kako ste stigli ovamo?

– Dovezao sam se svojim kolima.

– Gdje vam je bio auto?

– Dolje na Montemar Visti, na parkiralištu kavane uz autocestu.

Pomno se zagledao u mene. Dvojica pajkana iza njega sumnjičavo su me promatrala. Pijanica u ćeliji pokušavao je jodlati ali ga je izdao glas i to ga je obeshrabilo. Zaplakao je.

– Spustio sam se pješice do autoceste – rekoh. – Zaustavio sam automobil u kojem je bila neka djevojka. Povezla me.

– Svaka joj čast – reče Randall. – Tako kasno na praznoj cesti i ona je stala?

– Aha. Nađe se ponekad netko tko stane. Nismo se upoznali, no bila je simpatična. – Promatrao sam ih, svjestan da mi ne vjeruju, ni sam ne znajući zašto im lažem.

– Auto je bio malen – rekoh. – »Chevrolet«, dvosjed. Nisam upamtio registarski broj.

– Eto ti na, nije upamtio registarski broj – reče jedan od dekstera i ponovo pljune u košaru.

Randall se nagne naprijed i pažljivo se zagleda u mene. – Ako nešto držite za sebe s namjerom da sami radite na tom slučaju i priskrbite si malo reklame, kažem vam, Marlowe, zaboravite to. Ne sviđaju mi se neke pojedinosti iz vaše priče i predlažem vam da noćas o tome razmislite.

Sutra ću od vas vjerojatno tražiti iskaz pod zakletvom. U međuvremenu vam nudim jedan savjet. Riječ je o ubojstvu, a to je posao za policiju. Vaše nam usluge nisu potrebne, koliko god vrijedile. Mi od vas tražimo samo činjenice. Jasno.

– Svakako. Mogu li sad kući? Ne osjećam se baš najbolje.

– Sad možete kući. – Pogled mu je bio leden. Ustadoh i pođoh prema vratima. Vladao je tajac. Kad sam prošao četiri koraka, Randall se nakašlja i reče nemarno:

– Oh, još samo jedna sitnica. Jeste li primijetili kakve je cigarete pušio Marriott?

Okrenuh se. Da, Smeđe. Južnoameričke, iz francuske emajlirane tabakere.

On se naže naprijed i izvuče svilom optočenu tabakeru iz hrpe predmeta na stolu.

Jeste li je vidjeli prije?

– Jesam. Vidio sam je ovdje na stolu.

– A prije toga? – čini mi se da jesam – rekoh. – Negdje sam je vidio. Zašto?

– Niste li pretražili leš?

– Pa, dobro, jesam – rekoh. – Pregledao sam džepove. Kutija je bila u jednom od njih. Žao mi je. To je profesionalna radoznalost. Nisam ništa pokvario. Napokon, bio je moj klijent.

Randall prihvati kutiju s obje ruke i otvori je. Piljio je u nju. Bila je prazna. Tri cigarete su nestale.

Čvrsto stisnuh zube i zadržah umorni izraz lica. To me stajalo dosta napora.

– Jeste li vidjeli da puši cigarete iz ove kutije?

– Ne.

Randall mirno kininu. – Kao što vidite, prazna je. No, ipak je bila u njegovu džepu. Ostalo je na dnu malo praha. Dat ću ga na mikroskopsku analizu. Nisam siguran, no čini mi se da je to marihuana.

Rekoh: – Da su mu takve cigarete bile pri ruci, vjerojatno bi večeras nekoliko popušio. Trebalo mu je nešto što bi mu popravilo raspoloženje.

Randall pažljivo zatvori kutiju i odgurne je.

– To bi bilo sve – reče. – I ne zabadajte nos gdje vam nije mjesto. Izišao sam.

Magla se vani digla i zvijezde su sjale kao kromirane imitacije na nebu od crnog baršuna. Vozio sam brzo. Žudio sam za pićem, a barovi su bili zatvoreni.

13

Ustao sam u devet, popio tri šalice crne kave, oprao glavu hladnom vodom i pročitao dvoje jutarnje novine koje su mi bacili pred ulazna vrata. Na stražnjim stranicama objavljeno je malo više od stupca o Malloyu Lopataru, ali Nulty nije bio ni spomenut. O Lindsayu Marriottu nije bilo ni slova, osim ako ga nisu spomenuli u tračrubrici.

Obukao sam se, pojeo dva meko kuhana jaja, popio četvrtu šalicu crne kave i pogledao se u ogledalo. Podočnjaci su mi još ukrašavali lice. Otvorio sam vrata da izađem, ali je zazvonio telefon.

Bio je Nulty. Glas mu bijaše zlokoban.

– Mariow?

– Aha. Jeste li ga šćepali?

– Oh, svakako. Šćepali smo ga. Prestao je rezati. – Na autocesti kod Ventura, kao što sam i mislio. Bogami, bilo je veselo. Visok sto devedeset pet, građen kao ronilačko zvono, na putu prema sajmu u Friscu. Na prednjem sjedištu iznajmljenog automobila imao je četiri boce rakije, a iz pete je lokao dok je vozio. Furao je samo sto trideset. Imali smo za njega samo dva obična pajkana s pištoljima i pendrecima.

Posustao je i ja pokušah na brzinu smisliti neku šaljivu upadicu, ali tog trenutka mi ništa duhovito nije padalo na pamet. Nulty nastavi:

– I onda je počeo gimnasticirati s pajkanama, a kad su se oni umorili i počeli popuštati, išćupao je cijelu stranicu patrolnog auta, bacio radiostanicu u jarak, polokao još bocu rakije i zaspao. Momci su se poslije nekog vremena pribrali pa su ga desetak minuta budili, udarajući ga pendrecima po glavi. Baš se počeo buditi i ljutiti, kad su mu navukli lisice. Bilo je jednostavno. Sad ga imamo; natovarili smo mu vožnju u pijanom stanju, pijančevanje u autu, napad na policijskog službenika na dužnosti, puta dva, teško oštećenje državnog vlasništva, pokušaj bijega, nanošenje lakših tjelesnih ozljeda, narušavanje reda i mira, parkiranje na kolniku autoceste. Zgodno, zar ne?

– U čemu je kvaka? – upitah. – Nisi mi sve ovo ispričao samo da mi se pohvališ.

– Imamo pogrešnog momka – reče Nulty bijesno. Ptičica se zove Stoyanoffsky, živi u Remetu i upravo je prestao raditi kao kopač u

tunelu San Jack. Ima ženu i četvoro djece. Kako li je tek ta bijesna? Kako napreduješ s Malloyem?

– Nikako. Imam glavobolju.

– Kad budeš imao malo slobodnog vremena...

– Ne dolazi u obzir – rekoh. – Svejedno, hvala ti. Kad namjeravate provesti istragu zbog onog Crnca?

– Što te briga? – poklopi me Nulty i spusti slušalicu.

Odvezao sam se do Hollywood Boulevarda i ostavio kola na parkiralištu pokraj zgrade. Popeo sam se dizalom do svoje kancelarije i otvorio vrata nevelikog predsoblja, koja sam uvijek ostavljao otključana za slučaj da naiđe mušterija koja hoće čekati.

Gospođica Anne Riordan podiže pogled s nekakvog magazina i nasmiješi mi se.

Imala je na sebi smeđi kostim duhanske boje i bijelu vestu s visokim ovratnikom. Na danjem svjetlu kosa joj je bila upravo kestenjastocrvena, a preko nje nosila je šešir s nevelikim tuljcem i s golemim obodom u koji biste mogli umotati tjednu količinu prljavog rublja. Nakrivila ga je pod kutem od približno četrdest pet stupnjeva, tako da joj je obod gotovo dodirivao ramena. Unatoč tome izgledao je sjajno. Možda baš zato.

Bilo joj je oko dvadeset i osam godina. Imala je razmjerno usko i vrlo visoko čelo; možda previsoko za sladokusce. Nos joj bijaše malen i radoznao, gornja usna neznatno predugačka, a usta znatno prevelika. Imala je sivoplave oči sa zlatnim mrljicama u zjenicama. Ljupko se smiješila. Činilo se da se dobro naspavala. Bilo je to milo lišće, lišće koje s vremenom zavolite. Ljepuškasto, ali ne toliko ljepuškasto da svaki put kad s njim izlazite u grad, morate nositi bokser.

– Nisam znala vaše radno vrijeme – reče ona. – Zato sam pričekala. Pretpostavljam da vam je sekretarica danas slobodna.

– Nemam sekretaricu.

Otključao sam unutrašnja vrata i uključio zvonce koje zvoni na ulaznim vratima. – Pođimo u moj privatni salon za mozganje.

Prošla je ispred mene ostavljajući za sobom blag miris osušene sandalovine. Zastala je i obuhvatila pogledom pet zelenih korica za akte, otrcan rđavocrveni sag, prašnjavo pokućstvo i mrežaste zavjese koje nisu blistale od čistoće.

– Rekla bih da bi vam dobro došao netko tko bi odgovarao na telefonske pozive i povremeno slao zavjese na pranje – reče ona.

– Poslat ću ih sam jednog dana. Sjednite. Možda ovako izgubim nekoliko beznačajnih poslića i mnogo lijepih ženskih nožica, ali štedim novac.

– Shvaćam – reče ona usiljeno i pažljivo spusti veliku kožnatu torbu na ugao staklene ploče stola. Zatim se nasloni i prihvati cigaretu koju sam joj ponudio. Dok sam joj palio cigaretu papirnatim šibicama, opekao sam prst.

Ona otpuhnu oblak dima i nasmiješi se kroza nj. Lijepi zubi. Prilično krupni.

– Vjerojatno se niste nadali da ćete me tako brzo opet vidjeti. Kako glava?

– Bijedno. Ne, nisam.

– Jesu li na policiji bili pristojni prema vama?

– Kao i obično!

– Ne zadržavam vas u nekom važnom poslu, nadam se?

– Ne.

– Čini mi se da vam ipak nije drago što me vidite. Napunih lulu i posegoh za svežnjem papirnatih šibica.

Ovaj put bio sam oprezan. Promatrala me je s odobravanjem. Muškarci koji puše lulu postojani su ljudi. U meni bi se razočarala.

– Nastojao sam da vas ne uvučem u to – rekoh. – Ni sam ne znam zašto. Bilo kako bilo, to sad više nije moja briga. Sinoć sam svoje pokušao, a poslije sam se morao napiti da zaspem. O tom slučaju sad se brine policija. Upozorili su me da se ne uplićem.

– Niste me htjeli u to uvući zato jer ste znali da policija ne bi povjerovala kako me je samo pusta znatiželja sinoć dovela do one rupe – reče ona mirno. – Policajci bi zaključili da postoji neki drugi razlog i cijedili bi me do besvijesti.

– Kako znate da i ja nisam tako zaključio?

– Pajkani su samo ljudi – reče ona sasvim nepotrebno.

– Čuo sam da se tako i rađaju.

– Oho, jutros ste cinično raspoloženi. Osvrne se oko sebe bezbrižnim, ali pronicljivim pogledom. – Kako vam ide ovdje? Mislim novčano? Zarađujete li mnogo: s ovakvim namještajem?

Počeh gundati.

– Ili bi trebalo da gledam svoja posla i ne postavljam neugodna pitanja?

– Bi li vam to uspjelo, ako pokušate?

– Eto, to sad i vi radite. Recite mi, zašto me sinoć niste odali. Je li to zbog toga što imam crvenkastu kosu i lijepo tijelo?

Ne odgovorih joj.

– Pokušajmo ovako – reče ona živahno. – Zanima li vas kome je pripadala ona ogrlica od nefrita?

Osjetih kako mi se lice koči. Napregnuto sam razmišljao, ali se nisam mogao sigurno prisjetiti. I tada, odjednom sam bio siguran. Nisam joj ni jednom riječju spomenuo ogrlicu od nefrita.

Zgrabih šibice i ponovo pripalih lulu. – Ne baš – rekoh. – Zašto?

– Zato jer znam.

– Aha.

– Što radite kad vam se zbilja prohtje razgovarati: mašete nožnim palcima?

– No, dobro – promumljao sam. – Došli ste mi reći. Pa kažite mi.

Plave joj se oči širom otvoriše i na trenutak mi se učini da su joj se malo ovlažile. Ugrizla se za donju usnu i zagledala se u stol. Zatim slegnu ramenima, osobodi usnicu i prijateljski mi se osmjehnu.

– Oh, ja sam samo obična, znatiželjna šiparica. Ali u meni teče krv goniča. Otac mi je bio pajkan. Zvao se Cliff Riordan i bio je sedam godina šef policije u Bay Cityju. Mislim da je to zbog toga.

– Sjećam se. Što mu se dogodilo?

– Dobio je otkaz. To ga je dokrajčilo. Nekakav kockarski ološ, s čovjekom koji se zove Laird Brunette na čelu, izabrao je novog gradonačelnika. Mog su tatu strpali u odjel za dokumentaciju i identifikaciju, a u Bay Cityju taj nije veći od čajne vrećice. I tako je tata ostavio posao. Nekoliko se godina motao besposlen, a zatim je umro. Mama je ubrzo pošla za njim. I tako, sam vam ja već dvije godine sama.

– Primate moju sućut – rekoh.

Ona ugasi cigaretu. Na opušku nije bilo crvenila. – Gnjavim vas s tom pričom samo zato da biste shvatili da mi nije teško razgovarati s policajcima. Trebalo vam je to sinoć reći, priznajem. Jutros sam doznala tko vodi taj slučaj i otišla k njemu. Isprva se malo ljutio na vas.

– Ništa zato – rekoh. – Da sam mu i rekao kako je bilo, ipak mi ne bi vjerovao. Ovako će mi samo odgristi uho kad me vidi.

Činilo se da je povrijeđena. Ustadoh i otvorih drugi prozor. Buka s ulice nadolazila je u valovima, kao mučnina. Osjećao sam se jadno. Otvorih donju ladicu pisaćeg stola, izvukoh radnu bocu i napunih čašu.

Gospođica Riordan me nezadovoljno promatrala. Više nisam bio postojan muškarac. Nije mi ništa rekla. Popio sam, sklonio bocu i sjeo.

– Niste me ponudili – reče mirno.

– Oprostite. Tek je jedanaest ili manje. Mislio sam da to nije za vas; tako rano.

Oči joj se suziše u uglovima. – Je li to kompliment?

– U mojoj sredini, jest.

Ona razmisli o tome. Moja primjedba nije joj ništa govorila. Razmislim li malo bolje, nije govorila ni meni. Ali zahvaljujući čašici, mnogo sam se bolje osjećao.

Nagnula se naprijed, polagano mašući rukavicama po staklenoj ploči. – Bi li vam možda trebao pomoćnik? Netko tko bi radio samo za poneku lijepu riječ i ništa više?

– Ne, hvala.

Ona kimnu. – To sam i mislila. Bit će bolje da vam kažem što znam i odem kući.

Šutio sam i pripalio lulu. S njom čovjek izgleda zamišljen i onda kad ne misli ništa.

– Najprije sam došla do zaključka da bi takva ogrlica od nefrita morala biti muzejski primjerak o kojem se mnogo zna – reče ona.

Držao sam šibicu u zraku i promatrao kako plamen gmiže prema mojim prstima. Lagano sam puhnuo, bacio šibicu u pepeljaru i rekao:

– Ja vam nisam ništa rekao o ogrlici od nefrita.

– Niste, ali rekao mi je poručnik Randall.

– Netko Bi si morao začepiti usta.

– Poznavao mi je oca. Obećala sam da ću šutjeti.

– A meni govorite.

– Vi to već znate, tupko.

Ruka joj odjednom poleti uvis, kao da će pokriti usta, ali se zaustavi na pola puta i polagano se spusti. Oči su joj se raširile. Bio je to

dobar nastup, no ja sam o njoj znao nešto što ga je pokvarilo.

– Je li da znate? – izlanu ona bez daha.

– Mislio sam da je riječ o dijamantima. O narukvici, paru naušnica, privjesku, tri prstena i jednom sa smaragdima.

– Nimalo duhovito – reče ona. – Čak ni zanimljivo.

– Nefrit Fei Tsui. Vrlo rijedak. Šezdeset brušenih zrnca teških oko šest karata. Vrijednost osamdeset tisuća dolara.

– Imate tako lijepe smeđe oči – reče ona. – I umišljate da ste tvrd orah.

– Kome pripada i kako ste to otkrili?

– Otkrila sam vrlo jednostavno. Zaključila sam da bi najbolji draguljar u gradu morao nešto znati pa sam se raspitala kod Blocka. Rekla sam mu da sam novinarka i da pripremam članak o rijetkim nefritima; vi ste već čuli kako glasi ta pjesmica.

– I on je povjerovao vašoj crvenoj kosi i lijepom tijelu.

Porumenjela je do sljepoočica. – Bilo kako bilo, rekao mi je. Ogrlica pripada bogatoj dami koja živi na velikom imanju iznad klanca u Bay Cityju. Zove se gospođa Lewin Lockridge Grayle. Muž joj je vlasnik nekakvog dioničkog društva ili banke, ukratko truli bogataš težak oko dvadeset milijuna. Nekoć je imao radiostanicu u Beverly Hillsu, radio KFDK, a gospođa Grayle ondje je radila. Oženili su se prije pet godina. Ona je plavokosa ljepotica, a on stariji i boležljiv gospodin koji ostaje kod kuće i pijucka kalomel, dok se gospođa Grayle zabavlja u gradu.

– Taj draguljar Block je zbilja dobro obaviješten – rekoh.

– Oh, nisam ja to od njega saznala, tupko. Samo ono o ogrlici. Ostalo mi je rekao Giddy Gertie Arbogast.

Maših se duboke ladice i ponovo izvukoh radnu bocu.

– Nije valjda da ste jedan od onih detektivskih pijandura? – zabrinuto upita ona.

– Zašto ne? Uvijek riješe slučaj, a pri tom se ni ne oznoje. Pričajte dalje.

– Giddy Gertie je urednik tračrubrike u Chronideu. Poznajem ga godinama. Ima sto kila i brčiće a la Hitler. Pokazao mi je svoju dokumentaciju o Grayleovima. Pogledajte.

Ona posegnu u torbu i dobaci mi preko stola blještavu fotografiju.

Bila je doista plavuša. Takva bi natjerala i popa da skoči s propovjedaonice. Nosila je po svemu sudeći crnobijeli kostim i odgovarajući šeširić u kojem je izgledala pomalo gizdavo, ali ne previše. Bilo joj je oko trideset godina, a ljepotom bi zadovoljila svačiji ukus.

Hitro sam napunio čašu, iskapio i u žurbi spalio grlo. – Maknite je – rekoh – jer ću početi skakati.

– Ali ja sam je donijela za vas. Posjetit ćete je, zar ne?

Odmjerih još jednom ženu na fotografiji, a zatim je sklonih pod bugačicu. – Kako bi bilo recimo večeras u jedanaest?

– Čujte, okanimo se viceva, gospodine Marlowe. Ja sam je nazvala i ona će vas primiti. Poslovno.

– To bi mogao biti dobar početak.

Nestrpljivo se uzvrpoljila, pa sam se prestao zavitlavati. Namjestio sam ponovo izraz teškog ranjenika. – Zašto će me primiti?

– Zbog ogrlice, naravno. Evo kako je bilo: nazvala sam je, ali, razumljivo, nisam tako lako došla do nje. Naposljetku sam ipak uspjela. Otpjevala sam joj istu pjesmicu kao i Blocku, no ovaj put nije upalilo. Nešto je mrmljala i činilo se da je mamurna. Rekla je da se obratim njezinoj sekretarici, ali sam je uspjela zadržati na telefonu i upitati je li istina da posjeduje ogrlicu Fei Tsui. Poslije male stanke, rekla je da. Upitala sam je da li bih je mogla vidjeti. Zašto, upita me ona. Ponovila sam joj pjesmicu, ali ni ovaj put nije bilo ništa bolje. Čula sam je kako zijeva i predbacuje nekome sa strane što me je spojio s njom. Tad joj rekoh da radim za Philipa Marlowa. »Pa što?« rekla je ona. Baš tako.

– Nevjerojatno. Sve se te otmjene dame danas izražavaju kao uličarke.

– Ne znam – ljupko će gospođica Riordan. – Neke možda i jesu uličarke. Upitala sam je ima li direktan telefon, a ona mi reče da me se to ne tiče. Ipak je čudnovato da mi nije zalupila slušalicom.

– Zanimala ju je ogrlica, a nije znala na što ciljate. A možda se već čula s Randallom.

Gospođica Riordan odmahnu glavom. – Nije. Poslije sam ga nazvala i provjerila; on nije znao tko je vlasnik ogrlice dok mu ja nisam rekla. Bio je prilično iznenađen što mi je to uspjelo.

– Navići će se – rekoh. – Vjerojatno će morati. I što je bilo?

– Rekla sam gospođi Gravle: »Ipak biste je htjeli natrag, zar ne? Baš tako sam joj rekla. Nisam znala kako bih drugačije. Morala sam nešto reći što će je malo bocnuti. Tako je i bilo. Smjesta mi je dala drugi broj telefona. Nazvala sam je i rekla da je želim vidjeti. To ju je, čini se, iznenadilo. Morala sam joj ispričati što se dogodilo. Nije joj se svidjelo, ali se i sama pitala zašto joj se Marriott ne javlja. Mislila je valjda da je zbrisao s novcem na jug ili tako nešto. Dogovorile smo sastanak u dva. Reći ću joj o vama i kako ste dobri i povjerljivi i kako ćete joj pomoći da dobije natrag svoju ogrlicu, ako to uopće bude moguće. Mislim da je već zagrijana.

Nisam ništa rekao. Samo sam je promatrao. To ju je, čini se, povrijedilo. – Što je? Zar nisam dobro postupila?

– Zašto si ne utuvite u glavu da je to sada slučaj za policiju koja me je upozorila da se ne petljam?

– Gospođu Grayle ništa ne sprečava da vas uposli, ako želi.

– Za kakav posao?

Ona nestrpljivo zgrabi torbu i ponovo je odloži na stol. – Oh, pobogu, takva žena, takva ljepotica, zar ne shvaćate ... Zastala je i ugrizla se za usnu. – Kakav je čovjek bio taj Marriott?

– Bili smo se tek upoznali. Ne znam ništa o njemu, ali učinio mi se pomalo ženskast. Nije mi se baš svidio.

– Bi li se takav čovjek svidio ženama?

– Možda nekima; druge ne bi ni pljunule na njega.

– Pa, čini se da se svidio gospođi Gravle. Izlazila je s njim.

– Ona možda izlazi sa stotinu muškaraca. Maleni su sad izgledi da vratimo ogrlicu.

– Zašto?

Ustadoh, prošetah se do suprotnog zida i udarih dlanom po njemu svom snagom. Tipkanje pisaćeg stroja nakratko prestade, a zatim se nastavi. Pogledao sam kroz otvoren prozor niz procijep između zgrade u kojoj sam bio i hotela »Mansion House«. Odozdo je dopirao miris kave; bio je tako jak da bi se na njemu mogla sazidati još kuća. Vratio sam se pisaćem stolu, spustio bocu u ladicu, zatvorio ladicu i ponovo sjeo. Pripalih lulu osmi ili deveti put i pažljivo se zagledah u ozbiljno i čestito lišće gospođice Riordan.

Bilo je to lice u koje bi se čovjek mogao zatreskati. Nakindurenih plavuša ima na tone, a ovakvo lice ne susreće se svaki dan.

Nasmiješih joj se.

– Čujte me, Anne. Ubojstvo Marriotta je bila glupa greška. Gangsteri koji su izveli taj prepad nikad ne bi učinili nešto takvo. Dogodilo se vjerojatno da je neki nafiksani prgavac, kojeg su povelili kao stalak za oružje, izgubio glavu. Marriott je napravio pogrešan pokret i neki ga je klipom zveknuo. To se tako brzo dogodilo da ga nitko nije stigao zaustaviti. Riječ je vjerojatno o dobro organiziranim tipovima koji su se domogli povjerljivih podataka o nakitu i o kretanju žena koje ga nose. Za otete dragulje traže razmjerno skromnu otkupnu cijenu. Ali imamo ovdje i jedno ubojstvo koje se uopće ne uklapa u tu sliku. Ja mislim da je čovjek koji je to učinio, ma tko to bio, već odavno na dnu oceana s kamenom oko vrata. A ogrlica je otišla s njim na dno ili su je momci koji otprilike znaju koliko vrijedi sakrili nekamo gdje će još dugo ostati, možda nekoliko godina, prije nego što je ponovo izvuku na danje svjetlo. Ili, ako je banda razgranata, ogrlica bi se mogla pojaviti na drugom kraju svijeta. Ako su doista znali koliko vrijedi nefrit, svota od osam tisuća dolara čini se prilično malena. Neće im je, doduše, biti lako ni prodati. U jedno sam siguran: nije im bilo ni na kraj pameti da nekog ubiju.

Anne Riordan me slušala otvorenih usta i ushićena pogleda, kao da je pred Dalai Lamom.

Polako je zatvorila usta i kimnula. – Divni ste – reče nježno. – Ali sasvim šašavi.

Ustala je, pokupivši torbu. – Hoćete li poći k njoj ili nećete?

– Randall me ne može zaustaviti; ako me ona zove.

– Dobro. Ja ću obići još jednog urednika žute štampe. Pokušat ću saznati što više o Gravleovima. O njezinom ljubavnom životu. Vjerojatno ga ima, zar ne?

– A tko ga nema? – rekoh.

– Ja ga nikad nisam imala. Bar ništa ozbiljno. Podigoh ruku i prekrih usta. Ona me strogo pogleda i pođe prema vratima.

– Nešto ste zaboravili – rekoh.

Zastala je i okrenula se. – Što? – pretražila je pogledom površinu stola.

– Znaete vi dobro što!

Vratila se do mog pisaćeg stola i značajno mi se unijela u lice. – Zašto bi ubili čovjeka koji je ubio Marriotta, ako im ubojstva ne leže?

– Zato jer bi takav tip policiji lako dopao šaka i propjevao: čim bi mu oduzeli drogu. Htio sam reći da ne bi ubili mušteriju.

– Kako ste zaključili da je ubojica bio narkić?

– Nisam zaključio. Rekao sam to tek tako; te vucibatine se često drogiraju.

– Oh – uspravila se sa smiješkom i kimnula. – Vjerojatno ste mislili na ovo – reče i hitro izvuče iz torbe maleni zamotuljak.

Uzeo sam ga, pažljivo skinuo gumilastiku i razmotao papir. U njemu su bile tri dugačke i debele ruske cigarete s kartonskim dodatkom. Odmjerio sam djevojku bez riječi.

– Znam da ih nisam smjela uzeti – reče ona gotovo bez daha.

– No znala sam da je u njima marihuana. Uglavnom se umata u obične cigarete, ali se u posljednje vrijeme »trava« u Bay Cityju počela pakovati upravo ovako. Vidjela sam ih već nekoliko. Činilo mi se nekako nepravедnim da jadrnika pronađu mrtvog s marihuanom u džepovima.

– Trebalo je da uzmete i tabakeru – rekoх tiho. – U njoj je ostalo malo praha. Onako prazna, bila je policiji vrlo sumnjiva.

– Nisam mogla: vi ste bili tamo. Malo je nedostajalo da se vratim, ali ponestalo mi je hrabrosti. Je li vam to prouzročilo kakve teškoće?

– Nije – slagah. – Zašto bi?

– To mi je drago – reče ona zamišljeno.

– Zašto ih niste bacili?

Razmislila je o tome, stežući torbu uz tijelo, dok joj se šešir s velikim obodom tako nakrivio da joj je potpuno sakrio jedno oko.

– Vjerojatno zato što sam policajčeva kći – reče ona naposljetku. – Tko je vidio bacati dokazni materijal? – pokajnički se smješkala, a obrazi su joj bili rumeni. Slegnuh ramenima.

– E, pa . . . – riječ je visjela u zraku poput dima u zatvorenoj sobi. Poslije toga usne joj se nisu zatvorile. Pustio sam da ostane tako. Lice joj se još više zarumeni.

– Strašno mi je žao, nisam to smjela učiniti. Šutio sam.

Ona žurno priđe vratima i iziđe.

Dodirnuo sam prstom dugačku rusku cigaretu, a zatim ih sve tri uredno poslagao jednu do druge i primakao stolac bliže stolu. Tko je vidio bacati dokazni materijal? Bile su znači dokazni materijal. Dokaz čega? Da je čovjek povremeno pušio »travu«. Ionako se činilo da mu se sviđa sve što je egzotično. Marihuanu, doduše, puše i mnogo jači momci, a također i mnogi jazz muzičari, studenti i ljupke djevojke razočarane u životu. Američki hašiš. Korov koji raste svugdje. Uzgoj zabranjen. U tako velikoj zemlji, kao što su SAD, to je mnogo značilo.

Sjedio sam, pušio lulu i slušao tipkanje pisaćeg stroja iz susjedstva, zvonjavu s Hollywood Boulevarda i šuštanje proljeća u zraku koje je bilo nalik na kotrljanje papirnate vrećice po pločniku.

Cigarete su bile prilično velike, ali ruske su često takve, a marihuana ima krupno lišće. Indijska konoplja. Američki hašiš. Dokazni materijal. Bože, kakve li sve šešire ne nose te žene? Glava mi je bila kao bundeva. Šašavko.

Izvadio sam džepni nožić, otvorio usko i oštro sječivo, ono s kojim nisam čistio lulu, i dohvatio jednu cigaretu. Tako bi postupio i policijski tehničar. Za početak bi je rasporio i proučio sadržaj pod mikroskopom. Moglo bi u njoj biti nešto zanimljivo. Izgledi bi bili ništavni, ali što znači, ionako radi za mjesečnu plaću.

Rasporio sam jednu cijelom dužinom. Pisak se nije dao razrezati tek tako, no ja sam bio momak i pol i zato mi je uspjelo. Hajde, pokušajte me zaustaviti?

Sjajni komadići tankog uvijenog kartona djelimično su se izravnali. Opazio sam na njima slova. Pokušao sam ih skupiti i složiti na stolu u nekakvu cjelinu, ali mi to nikako nije polazilo za rukom. Zgrabio sam drugu cigaretu i zavirio u kartonsku cijevčicu. Zatim sam se latio posla, ali radio sam drugačije nego do tada. Rezuckao sam cigaretu poprijeko krataci je prema pisku. Papir je bio mekan, tako da sam pod njim osjećao zrnca. Oprezno sam odsjekao kartonski pisak i još opreznije ga zarezao po dužini, pazeći da ga ne prorežem. Otvorio se otkrivši ispod gornjeg sloja još jedan kartonski papir. Ovaj put mi je uspjelo – bio je netaknut.

Zadovoljno sam ga odmotao. Bila je to posjetnica blijedo žućkaste boje s izbočenim slovima. U lijevom donjem kutu bio je telefonski

broj u Stillwood Heightsu, a u donjem desnom pisalo je: Ordinira samo prema dogovoru. Slova u sredini bila su malo veća, ali još razmjerno sitna. Pisalo je: Jules Amthor, a ispod sitnije: Psihoterapeut.

Dohvatio sam i treću cigaretu. Ovaj put sam s mnogo muke uspio izvući posjetnicu ne odrezavši ništa. Bila je ista. Vratio sam je gdje je i bila.

Pogledah na sat i spustih lulu u pepeljaru. Dakako, nisam upamtio koliko je sati, pa pogledah ponovo. U jedan papirnati rupčić zamotao sam rasporene cigarete i razrezanu posjetnicu, a u drugi cijelu cigaretu s netaknutom posjetnicom. Oba zamotuljka zaključao sam u stol.

Zagledao sam se u svoj nalaz. Jules Amthor, psihoterapeut. Ordinira prema dogovoru, telefonski broj Stillwood Heightsu, bez adrese. Tri takve posjetnice zamotane u tri cigarete s maricom u kineskoj ili japanskoj svilenom tabakeri koja je imala okvir od imitacije kornjačevine. Takav suvenir stajao je između trideset pet i sedamdeset pet centi, a mogao se nabaviti u svakoj trgovini orijentalnom robom u gradu. To su oni dućančići s natpisima kao Huj Fuj Sing ili Long Sing Tung u kojima ljubazni Japanci siku na vas i srdačno se smiju kad im kaže da parfem marke Arapski mjesec miriše kao kurvice u stražnjem salonu kod Frisco Sadiea.

I sve se to našlo u džepu mrtvaca koji je imao još jednu, doista skupocjenu tabakeru sa cigaretama koje je stvarno pušio. Vjerojatno je zaboravio na ovu. Ali to nije imalo smisla. Možda uopće nije bila njegova. Možda ju je pokupio u nekom hotelskom predvorju. Zaboravio da je kod njega. Zaboravio je vratiti. Jules Amthor, psihoterapeut.

Zazvonio je telefon i ja odsutno podigoh slušalicu. Začuo sam hladan i opor glas policajca koji umišlja da je strašan. Bio je to Randall. Nije grmio. Bio je hladnokrvan tip.

– I tako, niste mi znali reći tko je bila ona djevojka sinoć, je li? A pokupila vas je na glavnoj cesti do koje ste došli pješice? Debela laž, Marlowe.

– Ako imate kćer, vjerojatno vam ne bi bilo drago kad bi je fotoreporter opkolili sa svih strana i počeli je bombardirati bljeskalicama.

– Lagali ste mi.

– Sa zadovoljstvom.

Šutio je nekoliko trenutaka kao da o nečemu odlučuje.

– Nek' vam bude, ovaj put – reče. – Upoznao sam je. Došla je k meni i ispričala mi svoju priču. Igrom slučaja ona je kći čovjeka kojeg sam poznavao i cijenio.

– Ona je vama ispričala, a vi ste ispričali njoj.

– Rekao sam joj nekoliko sitnica – reče on mirno.

– Ali s razlogom. Zbog toga vas i zovem. Istraga će biti tajna. Pružila nam se prilika da razbijemo tu draguljarsku bandu i to ćemo učiniti.

– Oho, sad je to postao gangsterski obračun. Dobro da znam.

– Reći ću vam još usput da je u onoj smiješnoj tabakeri sa zmajevima bila marihuana. Jeste li sigurni da nije pušio cigarete iz te kutije?

– Sasvim siguran. Dok smo bili zajedno pušio je samo one druge. Ali nismo stalno bili zajedno.

– Razumijem. No, dobro, to bi bilo sve. Upamtite što sam vam sinoć rekao. Okanite se ovog slučaja. Od vaš očekujemo samo šutnju. U protivnom ...

Zastao je. Zijevnuh u slušalicu.

– Čuo sam vas – prasnu on. – Mislite li vi da neću održati riječ? Hoću. Još jedan pogrešni korak i dat ću vas zatvoriti kao krunskog svjedoka.

– Znači li to da nećete obavijestiti novine?

– Reći ćemo im za ubojstvo; ali neće znati što se krije iza njega.

– To ne znate ni vi – rekoh.

– Dvaput sam vas upozorio – reče on. – Treći put neću.

– Mnogo pričate za čovjeka koji drži sve karte u rukama – rekoh.

Umjesto odgovora začuo sam tresak slušalice. U redu, nek' vrag nosi i njega i njegove prijete.

Pošetao sam kancelarijom da se malo smirim. Natočio sam čašicu, pogledao na sat i opet nisam zapamtio koliko je sati. Sjeo sam još jednom za pisaći stol.

Jules Amthor, psihoterapeut. Ordinira samo prema dogovoru. Daj mu vremena, dobro ga plati i taj će izliječiti bilo što, od umornog muža do najezde skakavaca. Zacijelo je stručnjak za neusklađene

ljubavne veze, za žene koje protiv svoje volje spavaju same, za odlutale dječake i djevojčice koji ne pišu roditeljima, za – prodajte sada ili zadržite još godinu dana, za – hoće li mi ta uloga nauditi ili će pridonijeti dojmu da sam svestrana? Vjerojatno su mu dolazili i muškarci. Veliki i snažni momci koji u svojim kancelarijama riču kao lavovi, a žilama im umjesto krvi teče kisela voda. No, uglavnom su to bile žene, debele žene koje sopću i mršave žene koje izgaraju, starice koje sanjare i djevojke koje misle da imaju Elektrin kompleks, žene svih veličina, oblika i dobi, kojima je samo jedno zajedničko – novac. Gospodin Jules Amthor ne prima četvrtkom. Plaćanje u gotovini. Bogate drolje koje dobivaju posljednje opomene za neplaćeni račun u mljekarstvu, a njemu plaćaju odmah.

Stručnjak za dimne zavjese, prodavač magle i momak čija je posjetnica zamotana u cigarete s maricom koje su nađene kod mrtvaca.

Bit će zabave. Podigoh slušalicu i zamolih telefonisticu da me spoji s brojem u Stillwood Heightsu.

15

- Javio se ženski glas, suh, sipljiv glas sa stranim naglaskom: – Alo.
- Mogu li govoriti s gospodinom Amthorom?
 - Ah, ne. Žalim. Puno mi je žao. Amthor nikada ne razgovara preko telefona. Ja sam mu sekretarica. Ja uzmem poruka?
 - Koja je to adresa? Hoću da ga vidim.
 - Ah, vama treba Amthorov savjet, je li? Bit će mu puno drago. Ali on je jako, jako zauzet. Kad ga vi htjeli vidjeti?
 - Odmah. Danas u bilo koje doba.
 - Ah – žalio je glas – to ne može biti. Možda u drugi tjedan. Ja pogledam u knjigu.
 - Čujte – rekoh – zaboravite knjige. Imate olovku?
 - Ali ja naravno imam olovku. Ja...
 - Zapišite. Zovem se Philip Marlowe. Adresa mi je 615 Cahuenga Building, Hollywood. To je na Hollywood Boulevardu nedaleko od Ivara. Telefonski broj je Glenview 7537. – Ponovio sam joj teže riječi slovo po slovo i pričekao.
 - Da, gospodin Marlowe, zapisala sam sve.
 - Moram vidjeti gospodina Amthora u vezi s čovjekom koji se zove Marriott. – I to sam joj sricao slovo po slovo. – Vrlo je hitno. Riječ je o životu i smrti. Trebam ga hitno. H-i-t-n-o. Drugim riječima, naglo. Razumijete li me?
 - Vi to mnogo čudno govorite – reče glas sa stranim naglaskom.
 - Ne – zgrabio sam telefonski aparat i prodrmao ga. – Dobro mi je. Uvijek tako govorim. Riječ je o čudnom poslu i gospodin Amthor će se sigurno htjeti sresti sa mnom. Ja sam privatni detektiv. Ali ne bih htio otići na policiju dok ga ne vidim.
 - Ah – glas je postao hladan kao večera u samoposluživanju. – Vi ste od policije, ne?
 - Čujte – rekoh. – Ja sam od policije, ne. Ja sam privatni detektiv. Strogo povjerljiv. Ali ipak je jako hitno. Zvat ćete me, da? Imate moj telefonski broj, ne?
 - Si. Imam broj od telefona. A gospodin Marriott, on je bolestan?
 - Pa, ne bi se baš moglo reći – rekoh. – Znači, poznajete ga?
 - Ali ne. Vi meni kazala da radi o životu i smrti. Amthor ozdravi mnogo ljudi . . .
 - Ovaj put ne ozdravi rekoh. – Čekat ću da me nazovete.

Spustih slušalicu i potražih radnu bocu. Osjećao sam se kao da sam pao u mješalicu za beton. Prođe deset minuta. Zazvoni telefon. Glas reče:

- Amthor vas primi u šest sati.
- Odlično. Dajte mi adresu.
- On pošalje kola.
- Imam ja svoja kola. Samo mi vi recite . . .
- On pošalje kola – hladno reče glas i veza se prekine.

Pogledah još jednom na sat. Već je prošlo vrijeme ručka. Pekao me želudac od posljednjeg pića. Nisam bio gladan. Pripalih cigaretu. Imala je okus vodoinstalaterova rupčića. Namignuh gospodinu Rembrandtu na suprotnom zidu dohvatih šešir i izađoh. Na pola puta do dizala nešto mi sine. Sinulo mi je bez nekog osobitog razloga, baš kao što i opeka iz čista mira padne čovjeku na glavu. Stadoh, naslonih se na mramorni zid, okrenuh šešir na glavi i prasnuh u smijeh.

Neka djevojka na putu od dizala prema svom uredu uputi mi jedan od onih pogleda zbog kojih bi vam se kralježnica morala osjećati kao poderana očica na najlončarapi. Mahnuo sam joj i vratio se u svoju kancelariju. Zgrabio sam telefon i nazvao poznanika koji je radio u gruntovnom uredu.

- Možeš li pronaći vlasnika nekog zemljišta ako znaš samo adresu?
- upitah ga.
- Svakako. Imamo i takve kartoteke. Da čujem adresu.
- Zapadna 54. ulica broj 44. Htio bih saznati nešto o vlasničkim odnosima.
- Bit će bolje da te nazorem kasnije. Daj mi broj. Nazvao me za tri minute.
- Vadi olovku i piši – rekao je. – To je čestica 8, blok 11 Caradavova dodatka zemljišnoknjižnom ulošku broj 4. Vlasnica je Jessie Piere Florian, udovica, ali s ograničenim raspolaganjem, jer su uknjiženi tereti.
- Kakvi tereti?
- Razni porezi; i takse, dva desetogodišnja kredita za popravak cesta, jedan kredit, također desetogodišnji, za komunalije ... sve to iz građansko-pravnih odnosa, te jedna hipoteka prvog reda na 2600 dolara.

– Je li to jedna od onih stvari zbog kojih ti mogu prodati kuću za desetak minuta?

– Ne baš tako brzo, ali mnogo brže nego kad je riječ o neotplaćenom zajmu. Sve je u redu s tom hipotekom osim svote. Prilično je visoka za tu četvrt, ali možda je kuća nova.

– Kuća je vrlo stara i ruševna – rekoh. – Mogla bi se kupiti za tisuću i petsto dolara.

– To je zbilja čudno jer je hipoteka zasnovana prije samo četiri godine.

– Dobro, a tko je vjerovnik? Neko dioničko društvo?

– Ne. Pojedinac. Zove se Lindsay Marriott, neoženjen. Jesi li zadovoljan?

Zaboravio sam što sam mu rekao i kako sam mu zahvalio. Vjerojatno su to ipak bile nekakve riječi. Tupo sam se zagledao u strop.

U želucu me odjednom prestalo peći. Ogladnio sam. Spustio sam se u hotelski restoran i naručio objed. Poslije ručka otišao sam do automobila, izvukao ga iz parkirališta i odvezao se najprije na jug, pa na istok do Zapadne 54. ulice. Ovaj put nisam nosio bocu sa sobom.

16

Blok kuća izgledao je kao i dan prije. Ulica je bila prazna; u njoj su bili samo kamion za prijevoz leda, dva »forda« na kućnim prilazima i vrtlog prašine koji je zamakao iza ugla. Polagano sam se provezao mimo broja 1644, zaustavio malo dalje i razgledao kuće s obje strane ulice. Vratio sam se pješice, zastao i zagledao se u debelu palmu i ispucanu, žednu ledinu ispred nje. Činilo se da je kuća prazna, ali tko zna, možda je to bio samo privid. Stolac za njihanje stajao je na trijemu, na istom mjestu kao i jučer. Na pločniku je ležao odbačeni papir. Podigao sam ga i izravnao na koljenu. Tad ugledah kako se na prozoru u susjedstvu pomakla zavjesa.

Opet staro zabadalo. Zijevnuh i navukoh šešir na oči. Šiljasti nos bio se gotovo sasvim spljoštio na staklu. Iznad njega nazirala se sijeda kosa, a u očima joj s tolike razdaljine nisam mogao razabrati nikakav izraz. Prošetao sam pločnikom, a oči su me pomno pratile. Skrenuo sam prema njezinoj kući, popeo se stubištem i pozvonio na zvonce.

Vrata se odmah otvoriše kao da su bila na oprugu. U njima je stajala visoka čavka sa zečjom bradom. Pogled joj je iz blizine bio oštar kao odraz svjetla na mirnoj vodi. Skinuo sam šešir.

– Jeste li vi pozvali policiju zbog gospođe Florian? Hladnokrvno me je odmjerila ne propuštajući ništa, vjerojatno čak ni madež na mojem desnom ramenu.

– Neću reći da jesam, mladiću, a neću reći da nisam. Tko ste vi?

Glas joj je bio kreštav, kao stvoren za razgovor preko osam brda i dolina.

– Ja sam detektiv.

– Sto mu brabonjaka! Zašto mi odmah ne rekoste? Što je opet uradila? Nisam ništa uočila, a neprekidno gledam. Čak sam umjesto sebe u dućan poslala Henryja. Tamo se ništa nije pomaklo.

Otključala je vrata na trijemu i uvukla me unutra. U hodniku je vonjalo na laštilo za namještaj. Bilo je u njemu mnogo crnog pokućstva koje je nekoć bilo u modi. Plohe su bile uljepšane intarzijom i vitičasto izrezbarene u uglovima. Uđosmo u sobu u kojoj je svaki četvorni centimetar prostora u koji se mogla zabosti pribadača bio prekriven zaštitnim čipkastim presvlakama.

– Vala, bit će da sam vas već negdje vidjela? – nenadano reče kobra sumnjičavo. – Jest, tako je. Vi ste onaj ...

– Točno. Ali to ne znači da nisam detektiv. Tko je Henry?

– Oh, samo jedan mali crni dečko koji mi pomaže. Pa, što želite, mladiću? – Pogladila je čistu bijelocrvenu pregaču i nekoliko puta škljocnula zubalom kao da ga stavlja u pogon. Gledala me je prodorno.

– Jesu li službene osobe došle jučer k vama nakon što su bili kod gospođe Florian?

– Kakve službene osobe?

– Službene osobe u uniformi – rekoh strpljivo.

– Da, odmah su došli. Nisu imali pojma ni o čemu.

– Opišite mi onog velikog: onog koji je imao pištolj i zbog kojeg ste zvali policiju.

Opisala ga je, do najmanjih pojedinosti. Naravno, bio je to Malloy.

– Kakva je kola vozio?

– Malena. Jedva je ušao u njih.

– I to je sve što mi možete reći? Taj je čovjek ubojica!

Usta joj se razjapiše, ali u očima se naziralo zadovoljstvo. – Sto mu brabonjaka, kad bih vam bar mogla reći nešto više, mladiću. Ali, slabo vam ja znam o automobilima. Ubojstvo, velite? Narod nema ni trenutka mira u ovome gradu. Kad sam došla ovamo prije dvadest i dvije godine, gotovo i nismo zaključavali vrata. Sad se gangsteri, korumpirani policajci i pokvareni političari upucavaju mitraljezima; tako sam, naime, čula. To je naprosto strašno, mladiću.

– Je. Što vam je poznato o gospođi Florian?

Ona napući mala usta. – Nije dobra susjeda. Navija radio do kasno u noć. Pjeva. S nikim ne razgovara – nagnula se malo naprijed. – Nisam sasvim sigurna, ali čini mi se da pije.

Ima li posjetilaca?

– Nitko je ne posjećuje.

– Vi biste to znali, je li tako, gospođo ...

– Morrison. Sto mu brabonjaka, naravno da bi' znala. Ionako nemani drugog posla nego da gledam kroz prozor.

– Kladam se da vam nije dosadno. Gospođa Florian već dugo živi ovdje?

– Pa, bit će desetak godina. Imala je i muža. Meni se činio gadan. Umro je – zastala je i razmislila.– Vjerojatno je umro prirodno. Nikad nisam čula drugu priču.

– Je li joj ostavio štogod novca?

U očima joj odjednom nestade žara, a brada joj se usukala. Pomno je njuškala. – Pili ste alkohol – reče hladno.

– Vadio sam zub. Zubar mi je dao.

– Kod mene to ne pali.

– Alkohol je gadna stvar, ako nije lijek.

– Kod mene ne prolazi ni kao lijek.

– Rekao bih da ste u pravu – rekoh. – Je li joj ostavio novac? Njezin muž?

– Ne znam. – Usta su joj se skupila poput suhe šljive, a bila su otprilike isto tako glatka. Za nju više nisam postojao.

– Je li bio netko kod nje poslije službenih osoba?

– Nisam vidjela.

– Mnogo vam hvala, gospođo Morrison. Neću vas više uznemiravati. Bili ste vrlo dragi i mnogo ste mi pomogli.

Izašao sam iz sobe i otvorio vrata. Slijedila me kašljucajući i škljocajući zubalom.

– Koji broj da nazovem? – upita me malo popustljivije.

– University 4-5000. Tražite poručnika Nultyja. Od čega živi, od potpore?

– U ovom kraju nitko ne živi od potpore – hladno će ona.

– Kladam se da je ova vitrina nekoć bila najljepši komad namještaja u Sioux Fallsu – rekoh promatrajući rezbareni kredenc koji je stajao na hodniku jer u blagovaonici za njega nije bilo mjesta. Rubovi su mu bili zaobljeni, noge tanke i svinute, bio je posvuda ukrašen rezbarijama, a na pročelju se isticala naslikana kotarica s voćem.

– U Manson Cityu – reče ona nježno. – Da, da, moj gospodine. Nekoć srno imali lijep dom: ja i moj George. Najljepši na svijetu.

Otvorio sam vrata i izišao, zahvalivši joj još jednom. Nasmiješila se, a smiješak joj je bio rezak kao i pogled.

Svakog prvog u mjesecu dobije preporučeno pismo – reče ona nenadano.

Okrenuo sam se i pričekao. Primakla mi se. – Kad dođe poštar, vidim kako mu potpisuje priznanicu. Svakog prvog u mjesecu. Onda

se oblači i izlazi. Ne vraća se do sitnih sati. Pjeva do jutra. Katkad tako galami da bih najradije pozvala policiju.

Potapšah je po mršavoj, zločestoj ruci.

– Vi ste jedna od tisuću, gospođo Morrison – rekoh. Zatim stavih šešir na glavu, dodirnuh obod ju znak pozdrava i odoh. Na pola puta preko dvorišta nešto mi je palo na pamet i ja se okrenuh. Još je stajala na vratima trijema, a ulaz u kuću iza nje bio je otvoren. Popeo sam se nekoliko stuba.

– Sutra je prvi – rekoh. – Prvi april. Dan za kojekakve smicalice. Potrudite se, gospođo Morrison, da vidite hoćete li dobiti preporučeno pismo.

Oči joj zasjaše. Počela se smijati piskutavim staračkim smijehom. – Dan za smicalice. Prvi april – hihotala je. – Možda ga neće dobiti.

Ostavio sam je da se smije. Glasala se kao kokoš koja pati od štučavice.

U susjedstvu mi nitko nije odgovorio na zvonjavu i kucanje. Pokušao sam još jedanput. Vratašca na trijemu nisu bila zaključana, kao ni ulazna. Zakoračio sam unutra.

Ništa se nije promijenilo, čak ni miris gina. Na podu još nije bilo leševa. Prljava čaša stajala je na stoliću kraj stolca na kojem je dan prije toga sjedila gospođa Florian. Radio je bio isključen. Prišao sam krevetu i opipao iza jastuka. Sad su ondje bile dvije prazne boce.

Pozvao sam. Nije bilo odgovora. Učinilo mi se da čujem duboko, polagano i nesretno uzdisanje, gotovo stenjanje. Prođoh ispod nadsvođa i ušuljah se u nevelik hodnik. Vrata spavaće sobe bijahu odškrinuta, a zvuk nalik na stenjanje čuo se iza njih. Pomolih glavu i zavirih unutra.

Gospođa Florian bila je u krevetu. Ležala je ispružena na leđima, s vunenim prekrivačem kojim se pokrila do brade. Mala resica s ruba prekrivača bila joj je gotovo na ustima. Dugačko, požutjelo lice bilo je obješeno, napola mrtvo. Prljava joj se kosa rasula po jastuku. Oči su joj se polagano otvorile i bezizražajno me pogledale. Soba je gadno vonjala na spavanje, alkohol i prljavo rublje. Jeftina budilica tiktakala je na sivobijelom ormariću s kojeg se ljuštila boja. Tiktakala je tako glasno da su se zidovi gotovo tresli. U ogledalu iznad sata nazirao se izobličeni odraz ženskog lica. Sanduk iz kojeg je uzela fotografije još je bio otvoren. Rekoh:

– Dobar dan, gospođo Florian. Jeste li bolesni?

Polagano je sastavila usnice, obrisala jednu o drugu, zatim isplazila jezik i ovlažila ih, razgibavajući usput vilicu. Kad je progovorila, činilo se kao da je zaškripala oguljena gramofonska ploča. U očima joj se vidjelo da me prepoznala, ali joj nije bilo drago.

– Jeste li ga ščepali?

– Malloya?

– Nego koga?

Nismo još ali hoćemo, nadam se. Podigla je pogled i naglo raširila oči kao da s njih želi zbaciti neku koprenu.

– Trebalo bi da zaključavate kuću – rekoh. – Mogao bi se vratiti.

– Mislite da se bojim Lopatara, ha?

– Ostavili ste takav dojam kad sam jučer s vama razgovarao.

Razmislila je o tome. Ali razmišljanje je bio naporan posao.

– Imate kakve cuge?
– Ne, danas nisam ništa donio, gospođo Florian. Nisam baš pri lovi.
– Gin je jeftin. A dobro hvata. – Možda ću ga uskoro kupiti. Vi se, znači, ne bojite Malla?
– Zašto bi ga se bojala?
– Dobro, ne bojite se. A koga se zapravo bojite?
Oči joj načas bljesnuše, ali sjaja ubrzo nestade. – Ah, pustite to. Od vas, pajkana, nikad ništa. Boli me čuča za vas.
Nisam rekao ništa. Naslonio sam se na vratnicu i stavio cigaretu u usta. Pokušao sam vrhom cigarete dodirnuti nos, a to je teže učiniti nego što se čini.
– Pajkani nikad neće uhvatiti tog momka – rekla je polagano, kao da govori sebi u bradu. – On je dečko i pol, ima love i prijatelje. Gubite vrijeme.
– Moramo, reda radi – rekoh. – Ionako ga je ubio u samoobrani. Gdje bi sad mogao biti?
Iskesila se i obrisala usta pamučnim pokrivačem. – Ma nemojte mi reći? Da vjerujem tim balonima, ha? – rekla je. – Mene ste našli? I još se nadate da ćete nešto saznati?
– Meni se Lopatar svidio – rekoh. Pogledala me radoznalo. – Poznavali ste ga?
– Jučer sam bio s njim, kad je ubio crnju na Centralnoj.
Širom je otvorila usta i da nije imala ušiju bila bi joj se sastala negdje na potiljku. Za to vrijeme nije ispustila ni toliko glasa koliko bi se čulo kad kreker pukne na pola. Suze su joj tekle niz lice.
– On je velik i snažan momak – rekoh. – Katkad je meka srca. Jako je čeznuo za svojom Velmom.
Smrknula se. – Mislila sam da je traže roditelji – rekla je tiho.
– I traže je. Ali ona je mrtva, kako ste mi rekli. Nemu je. A gdje je umrla?
– U Dalhartu u Texasu. Prehladila se, spustilo joj se na pluća i ode ženska.
– Bili ste tamo?
– Ma kakvi. Samo sam čula.
– Je li? A tko vam je rekao, gospođo Florian?
– Neki plesač. Zaboravila sam mu ime. Možda bih se sjetila da popijem koju. Osjećam se isušena kao Dolina smrti.

A izgledaš kao krepana mazga, pomislio sam ali sam to zadržao za sebe. – Još samo nešto – rekoh – pa ću možda otići po piće. Zavirio sam u gruntovni ured da vidim tko je vlasnik ove kuće. Ni sam ne znam zašto sam to učinio.

Ukočila se ispod pokrivača kao da je drveni kip. Čak su joj i kapci zastali na pol puta iznad njezinih stisnutih zjenica. Prestala je uzdisati.

– Hipoteka prvog reda odnosi se na prilično krupnu svotu – rekao sam – osobito ako se ima na umu vrijednost nekretnina u ovoj četvrti. Vjerovnik se zove Lindsay Marriott.

Kapci joj strelovito zatreptaše, ali se ništa drugo nije pomaklo. Buljila je.

– Nekoć sam radila za njega – reče napokon. – Bila sam služavka u njegovoj obitelji. Na neki sam mu način prirasla srcu pa vodi o meni računa.

Izvadio sam nepripaljenu cigaretu iz usta, ravnodušno je razgledao i tutnuo natrag.

– Jučer poslije podne, nekoliko sati nakon što sam se vidio s vama, gospodin Marriott me je nazvao u ured. Ponudio mi je posao.

– Kakav posao? – Glas joj je postao neugodno kreštav.

Slegnuo sam ramenima. – To vam ne mogu reći. Povjerljiva stvar. Sinoć sam ga posjetio.

– Tko bi rekao da ste tako prepredeni? – rekla je promuklo i pomakla ruku ispod pokrivača.

Promatrao sam je bez riječi.

– Prava policijska pamet – prosiktala je, keseći se. Pogladih rukom vratnicu. Bila je ljepljiva i smjesta sam poželio da se okupam.

– I to bi bilo sve – rekao sam nehajno. – Baš me začudilo što se sve tako poklopilo. Ali, možda je to slučajno, sasvim slučajno. Samo mi se učinilo da bi od toga moglo nešto biti.

– Policijska pamet – ponovila je šuplje. – Čak niste ni pravi policajac nego obični, drugorazredni ulični pajkan.

– Bit će da je tako – rekao sam. – Pa, zbogom, gospođo Florian. I da ne zaboravim, čini mi se da sutra nećete dobiti preporučeno pismo.

Zbacila je sa sebe pokrivač i uspravila se. Oči su joj sijevale a u ruci je držala nešto svjetlucavo. Bio je to malen revolver, specijalni model

marke banker. Bio je star i oguljen, ali nije djelovao neozbiljno.

– Pjevajte – zarežala je. – Pjevajte brzo.

Gledao sam pucaljku, a pucaljka mene; nije bila posve mirna. Ruka koja ju je držala počela se tresti, ali oči su još sijevale. U kutovima ustiju pojavili su joj se balončići sline.

– Nas dvoje bismo mogli surađivati – rekao sam.

Revolver i vilica objesiše se istodobno. Bio sam nekoliko centimetara udaljen od vrata. Dok se revolver spuštao, kliznuh kroz njih.

– Razmislite – doviknuo sam joj. Ništa se nije čulo, nikakav zvuk.

Hitro sam prošao hodnikom i blagovaonicom i izašao iz kuće. Leđa su mi čudnovato bridjela dok sam prolazio prilaznim putem. Mišicama su mi miljeli trnci.

Ništa se nije dogodilo. Dokopao sam se ulice, ušao u automobil i odvezao se.

Bio je posljednji dan ožujka, a pripeklo je kao usred ljeta. Dok sam vozio, prohtjelo mi se da skinem kaput. Ispred 77. policijske stanice dva su se policajca uzrujavala nad polomljenim prednjim odbojnikom. Ušao sam na dvostruka vrata i zatekao iza ograde uniformiranog poručnika koji je listao blok s nalozima za hapšenje. Upitao sam ga da li je Nulty gore. Rekao mi je da misli da jest i upitao jesam li njegov prijatelj. Potvrdio sam. Rekao je u redu, popni se, pa sam pošao uz izlizane stube, prešao hodnikom i pokucao na vrata. Netko je iznutra dreknuo i ja uđoh.

Na jednom je stolcu sjedio, a na drugi ispružio noge. Čačkao je zube i proučavao palac lijeve ruke koju je podigao visoko i pružio ispred sebe. Meni se činilo da je palac u redu, ali Nultyev pogled bio je smrknut kao da je do ozdravljenja još daleko.

Spustio je ruku na natkoljenicu, a noge na pod i pogledao u mene. Imao je na sebi tamnosivo odijelo. Na stolu ga je čekao prožvakani ostatak cigare, ali morao je najprije završiti čačkanje zubiju.

Preokrenuo sam pustenu presvlaku drugog stolca na kojoj su remenčići visjeli. Sjeo sam i gurnuo u usta cigaretu.

– Ti – reče Nulty i odmjeri čačkalicu razmišljajući da li ju je dostatno sažvakao.

– Jesi li imao sreće? – upitao sam.

– S Malloyem? Više ne radim na tome.

– A tko radi?

– Nitko. Zašto bi? Momak je kidnuo. Odašlali smo potjernicu, ali k vragu, momak je sigurno već u Meksiku.

– Pa, ionako je ubio samo Crnca – rekoh. – To je valjda samo manji prekršaj.

– Još te taj slučaj zanima? Mislio sam da si dobio posao. – Njegove su me blijede, vodnjikave oči promatrale.

– Sinoć sam imao posao, ali ne zadugo. Imaš li još onu harleldnsku fotografiju?

Zavukao je ruku ispod zaštitnog papira na svom stolu i izvukao je. Zagledao sam se u lice koje je još bilo lijepo.

– Ovo zapravo pripada meni – rekoh. – Ako ti ne treba za arhiv, htio bih je zadržati.

– Već je trebala biti u arhivu – reče Nulty. – Zaboravio sam na nju. U redu, zadrži je, predmet je ionako zaključen.

Gurnuo sam fotografiju u gornji džep sakoa i ustao.

– E, pa to bi bilo sve – rekao sam malo previše raspoloženo.

– Nešto mi tu smrdi – hladno je odgovorio Nulty. Pogledao sam u ostatak cigare na rubu njegova stola.

Očima je slijedio moj pogled. Bacio je čačkalicu na pod i strpao kraj sažvakane cigare u usta.

– Nije to što smrdi – dodao je.

– Imam neki neodređeni predosjećaj. Ako postane određeniji, neću te zaboraviti – rekao sam.

– Gadna su vremena. Potreban mi je uspjeh, stari moj.

– Čovjek koji radi tako mnogo kao ti, zaslužio ga je – rekao sam.

On kresne šibicu o nokat na palcu. Lice mu se ozari: uspjelo mu je, šibica je planula otprve. Počeo je uvlačiti dim cigare.

– Umirem od smijeha – tužno je dobacio dok sam izlazio.

U hodniku je bilo tiho, u cijeloj zgradi bilo je tiho.

Pajkani iz patrolnih kola još su proučavali polomljeni odbojnik. Odvezao sam se natrag u Hollywood.

Dok sam ulazio u kancelariju zazvoni telefon. Podigao sam slušalicu i rekao: – Da?

– Govorim li s gospodinom Philipom Marloweom?

– Da, ovdje Marlowe.

- Ovdje rezidencija gospođe Grayle. Gospođe Lewin Lockridge Grayle. Gospođa Grayle bi vas htjela vidjeti čim budete mogli.
- Gdje?
- Adresa je Aster Drive broj 862 u Bay Cityju. Mogu li reći da ćete doći za jedan sat?
- Jeste li vi gospodin Grayle?
- Razumije se da nisam. Ja sam sobar.
- Smatrajte da sam već na ulaznim vratima.

Ocean je bio nedaleko i u zraku se osjećao miris mora, premda se s tog mjesta more nije vidjelo. Cijela ulica Astor Drive bila je jedan dugački, blagi zavoj. S unutrašnje strane zavoja kuće su bile lijepe, ali ništa više od toga, dok su se s vanjske strane prostirali golemi posjedi okruženi tišinom i gotovo četiri metra visokim zidovima, s vratima od kovana željeza i ukrašenim ogradama. A unutra, ako bi vas tko pustio unutra, sjalo je posebno, drugačije sunce, vrlo blago, umotano u kutije s prigušivačima, namijenjene samo višoj klasi.

Čovjek u tamnoplavoj košulji ruskog kroja, sjajnim crnim gamašnjama i jahaćim hlačama stajao je pred odškrinutim vrtnim vratima. Bio je crnokos, pristao, snažnih pleća, sjajne, glatke kose, a sjenilo kape bacalo mu je blagu sjenku preko očiju. U kut usta zatakao je cigaretu a glavu je malo nakrivio kao da ne voli da mu duhanski dim ide u nos. Na jednu je ruku navukao mekanu crnu rukavicu za jahanje, a druga mu je bila gola. Na trećem prstu imao je debeli pečatnjak.

Nigdje nije bilo broja, ali činilo mi se da sam na pravom mjestu. Zaustavio sam automobil, pomolio glavu i upitao ga. Dugo mu je trebalo da odgovori. Najprije me je morao pažljivo odmjeriti. I moj automobil također. Prišao mi je, nehajno objesivši ruku bez rukavice uz bok. Bio je to namješten nehaj s namjerom da bude primijećen.

Zaustavio se metar-dva od automobila i ponovo me odmjerio.

– Tražim rezidenciju Graylovih– rekao sam.

– Ovdje je, ali nema nikog kod kuće.

– Očekuju me.

Kimnuo je. Oči su mu blistale kao voda. – Ime?

– Philip Mariowe.

– Čekajte tu. – Odšetao je bez žurbe do ulaznih vrata i otključao ugrađena željezna vratašca u debelom stupu.

Unutra je bio telefon. Kratko je razgovarao, zalupio vratašcima, i vratio se k meni.

– Imate li kakvu ispravu?

Pustio sam ga da pogleda saobraćajnu dozvolu. – To ne dokazuje ništa – reče. – Kako mogu znati da su to vaša kola?

Izvadio sam ključ iz bravice, otvorio vrata i izašao. To me je dovelo na tridesetak centimetara od njega. Ugodno je mirisao na alkohol.

Na Haig and Haig, u najmanju ruku.

– Malo smo zavirili u bocu – primijetio sam. Osmjehnuo se. Mjerkao me pogledom. Predložio sam:

– Da se javim s onog telefona sobaru. On će prepoznati moj glas. Hoće li to biti dovoljno ili ću te morati zajašiti?

– Ja samo radini ovdje – rekao je tiho. – Da nije tako ... – misao mu je ostala nedorečena. Smješkao se.

– Ti si valjan momak – rekoh i pljesnuh ga po ramenu. – Dartmouth ili Dannemora?

– Zaboga – reče on. – Pa što ne kažete da ste pajkan?

Obojica smo se nasmijali. Mahnuo mi je rukom i ja prođoh kroz odškrinuta ulazna vrata. Prilazna je cesta vijugala kroz visoku živicu koja je potpuno priječila vidik. Kroz prolaz u toj zelenoj ogradi ugledao sam u prolazu japanskog vrtlara kako plijevi korov na golemoj tratini. Čupao je busenje u nepreglednom baršunastom prostranstvu i mrštio se kako se obično mršte japanski vrtlari. Živica mi je zatvorila vidik, pa dobrih tridesetak metara nisam vidio ništa više. Naposljetku se preda mnom otvorio širok krug u kojem je bilo parkirano šest automobila.

Jedan je bio mali dvosjed. Bila su ondje još dva lijepa dvotonska buicka – najnoviji modeli, posve prikladni i za prijevoz poštanskih vreća, zatim crna limuzina s niklenom rešetkom na hladnjaku i ukrasnim poklopcima na kotačima velikim kao kotač bicikla, te dugački sportski dvosjed sa spuštenim krovom. Kratki i vrlo široki betonski pločnik vodio je do bočnog ulaza u kuću.

Iza parkirališta, slijeva, bio je ograđen vrt s vodoskocima u sva četiri ugla. Ulazna vrata bila su od kovana željeza s figuricom Amora u letu na sredini. Na uskim postoljima stajala su poprsja, a kamena klupa bila je s oba kraja ukrašena mitološkim bićem s orlovskom glavom i lavljim tijelom. U duguljastom bazenu »plutali« su cvjetovi lopoča od kamena, a na jednom listu sjedio je veliki kameni žabac. Još dalje nazirao se puteljak potpuno obrastao ružama koji je vodio do nekakvog oltara, što li, zaraslog u grmlje, ali ne toliko da sunce ne bi prošaralo njegovo stubište svojim zrakama. U daljini, slijeva, nalazio se prirodan vrt sa zidinom zidanom tako da izgleda kao ruševina, sa sunčanim satom na jednoj plohi. Posvuda je raslo cvijeće. Milijun cvjetova.

Kuća sama po sebi nije bila neka velebna zgrada – nešto manja od Buckinghamske palače, odviše siva za kalifornijsko podneblje, a imala je vjerojatno i nešto manje prozora od Chryslerova poslovnog nebodera.

Došao sam do bočnog ulaza i pozvonio. Negdje u dubini zvona su zazvonila muklo i meko kao da su crkvena.

Vrata je otvorio čovjek u prugastom prsluku s pozlaćenom dugmadi. Naklonio se i prihvatio moj šešir, čime je vjerojatno završio posao za taj dan. Iza njega u polumraku, drugi je čovjek, u prugastim hlačama oštro izglačana ruba, u crnom sakou, s leptirastim ovratnikom i sivom, prugastom kravatom, pomaknuo glavu otprilike jedan centimetar, što je trebao biti poklon, i rekao: – Gospodin Marlowe? Izvolite ovuda, molim...

Pošli smo hodnikom. Bio je to vrlo tih hodnik. Nije se čula ni muha. Pod je bio prekriven istočnjačkim ćilimima, a zidovi slikama. Zaokrenuli smo za ugao, ali hodnik se nastavljao. Kroz francuski prozor pružao se pogled na udaljeno i blještavo plavetnilo oceana i ja se zaprepasteno prisjetih da smo nedaleko od mora i da je ova kuća podignuta na rubu stijene.

Sobar stiže do vrata, otvori ih i skloni se u stranu, propuštajući me unutra. Ušao sam u lijepu sobu. Duboki naslonjači i trosjedi presvučeni blijedožutom kožom bili su porazmješteni oko kamina ispred kojeg je na ulaštenom, ali ne i kliskom podu bio tepih tanak poput svile, star otprilike koliko i Ezopova tetka. U kutu se isticala kita cvijeća, druga je bila na niskom stolu, zidovi su bili presvučeni zagasitim tapetama. Prevladavali su udobnost, prostranost, dobar ukus i sklad suvremenog i antiknog. Tri osobe šutke su me promatrale iz udobnih naslonjača.

Jedna je bila Anne Riordan; izgledala je potpuno jednako kao i prilikom našeg prethodnog susreta, osim što je u ruci držala čašu s tekućinom jantarne boje. Druga je bila visok i mršav muškarac tužna lica, ukočene brade i duboko usađenih očiju. Put mu je bila boležljivo žućkasta, gotovo bezbojna. Bilo mu je dobrih šezdeset, ili bolje, loših šezdeset. Bio je odjeven u otmjeno tamno odijelo u kojem je izgledao krotko, s crvenim karanfilom u zapučku.

Treća je osoba bila plavuša u haljini za večernji izlazak na kojoj su prevladavale svijetlo zelenkastoplave boje. Nije me odviše zanimala

njezina odjeća. Bila je šivana po mjeri i poslužiti će joj kod pravog muškarca. Sve u svemu, u njoj je djelovala vrlo mladoliko, a azurnoplave oči činile su joj se još modrijim. Kosa joj je bila boje zlata kao na slikama starih majstora, a frizer se s njom mučio upravo koliko je trebalo. Njezino predivno tijelo nije tražilo nikakva dotjerivanja. Haljina je bila prilično jednostavna i skromna, s izuzetkom dijamantne kopče na vratu. Ruke joj nisu bile malene, ali bile su lijepo oblikovane, a lak na noktima jarko crven, po posljednjoj modi. Smješkala mi se, a čini se da je znala kako se to radi. Naoko, bila je žena koja se voli smješkat, ali joj je pogled bio staložen i u njemu je bilo neke sporosti, zamišljenosti i opreza. A usta su joj bila putena.

– Lijepo od vas što ste došli – rekla je. – Ovo je moj muž. Dušo, ponudi gospodinu Marloweu piće.

Gospodin Gryvle mi pruži ruku. Bila je hladna i vlažna. Oči su mu bile tužne. Pomiješao je viski sa sodom i dao mi čašu.

Zatim je sjeo u kut, šuteći. Iskapio sam piće do pola i nasmiješio se gospođici Riordan. Gledala me je nekakvim odsutnim pogledom kao da joj misli lutaju negdje daleko.

– Mislite da biste nam mogli pomoći? – polagano je upitala plavuša gledajući u čašu. – Ako vjerujete da možete, bila bih presretna. Ali gubitak je doista nevelik u usporedbi s mogućnošću da opet imamo posla s gangsterima i groznim ljudima.

– Zapravo ne znam mnogo – rekoh.

– Oh, nadam se da ćete moći pomoći. – Tako mi se nasmiješila da sam osjetio trnce u kukovima.

Ispio sam i preostalu polovicu pića. Počeo sam se opuštati. Gospođa Grayle je pritisnula zvonce u kožnatom trosjedu i u sobu uđe sluga. Ovlaš mu je pokazala pladanj, a momak pogleda naokolo i napuni dvije čaše. Gospođica Riordan se još pravila važna s istom čašom, a gospodin Grayle, po svemu sudeći, nije pio. Sluga izađe.

Gospođa Grayle i ja držali smo čaše. Ona prilično nehajno prebaci nogu preko noge.

– Ne znam mogu li išta učiniti – rekao sam. – Sumnjam. Nemam nikakav trag.

– Sigurna sam da možete. – Uputila mi je još jedan smiješak.

– Što vam je povjerio Lin Marriott?

Pogledala je iskosa gospođicu Riordan. Gospođica Riordan nije mogla primijetiti taj pogled; gledala je iskosa na drugu stranu. Gospođa Grayle pogleda muža . – Moraš li se ovim zamarati, dušo?

Gospodin Grayle ustane i reče da mu je drago što me upoznao i da odlazi malo prileći. Ne osjeća se dobro. Nada se da mu neću zamjeriti. Bio je tako učtiv da sam ga poželio odnijeti iz sobe da bih mu pokazao koliko mi je prirastao srcu.

Otišao je. Za sobom je tiho zatvorio vrata, kao da se boji da ne probudi Trnoružicu. Gospođa se Grayle kratko zagleda u vrata, a zatim joj se na lice vrati osmijeh. Pogleda me.

– U gospođicu Riordan, dakako, imate povjerenja?

– Nemam ja povjerenja ni u koga, gospođo Grayle. Ona slučajno o ovom slučaju zna sve što je poznato.

– Da – otpila je jedan ili dva umjerena gutljaja, a zatim naglo popije ostatak i odloži čašu.

– K vragu s tim pristojnim pijuckanjem – reče nenadano. – Navalimo na ovo zajedničkim snagama. Vi ste vrlo pristao muškarac s obzirom na posao kojim se bavite.

– To je gadan posao – rekoh.

– Nisam baš tako mislila. Zarađujete li dobro ili je to pitanje indiskretno?

– Ne zarađujem baš mnogo. Umjesto novca, u tom poslu ima mnogo muke, ali i zabave, također. A čovjek se uvijek nada da će naići na slučaj kakav se pojavljuje jednom u životu.

– Kako se postaje privatni detektiv? Ne zamjerate mi što se raspitujem? I približite nam taj stolić, molim vas. Da nam piće bude nadohvat ruke.

Ustao sam i gurnuo stalak s golemim srebrnim pladnjem po glatkom podu. Natočila je još dvije čaše. Moja je bila još do pola puna.

– Većinom su to bivši policajci – rekoh. – Radio sam neko vrijeme u tužilaštvu, ali su me najurili.

Ljupko se nasmiješila. – Sigurna sam da to nije bilo zbog nesposobnosti.

– Ne, nego zbog duga jezika. Jesu li vas još nazivali?

– Pa ... – ona pogleda Anne Riordan. Čekala je, a pogled je mnogo govorio.

Anne Riordan ustane. Spusti svoju čašu s netaknutim pićem na pladanj. – Vjerojatno vam neće ponestati – reče. – Ali evo, da vam se nađe ... I hvala vam što ste sa mnom razgovarali, gospođo Grayle. Neću ništa objaviti. Dajem vam riječ.

– Zaboga, već odlazite? – upita gospođa Grayle sa smiješkom.

Anne Riordan stisne zubima donju usnicu. Držala ju je tako nekoliko trenutaka kao da ne može odlučiti hoće li je odgristi i ispljunuti ili će je još neko vrijeme zadržati.

– Na žalost, moram. Ja ne radim za gospodina Marlowea, znate. Mi smo prijatelji. Zbogom, gospođo Grayle.

Plavuša joj se srdačno smješkala. – Nadam se da ćete nam uskoro opet svratiti. Dođite u svako doba – ona dvaput pozvoni. Na taj je način dozvala sobara, koji je pridržavao vrata.

Gospođica Riordan brzo izađe. Vrata su se za njom zatvorila. Gospođa Grayle je gledala u njih još dosta dugo, neznatno se osmjehujući. – Ovako je mnogo bolje, ne mislite li? – reče poslije duže šutnje. Kimnuo sam. – Vjerojatno se pitate odakle toliko zna ako je samo prijateljica – rekao sam. – Ta mala je radoznala. Nešto je sama iskopala. Kao na primjer, tko ste vi i tko je vlasnik ogrlice. A nešto se slučajno dogodilo. Sinoć je naišla u onaj klanac u kojem je Marriott ubijen. Vozila je mimo, ugledala svjetla i spustila se dolje.

– Oh – gospođa Grayle brzo podiže čašu i namršti se. – Strašno je na to i pomisliti. Jadni Lin. Bio je, doduše, prilična gnjida. Malo je danas prijatelja koji to nisu. Ali umrijeti na takav način je grozno – stresla se. Oči su joj postale krupne i tamne.

– Sve je u redu što se tiče gospođice Riordan. Neće ništa odati. Otac joj je dugo godina bio šef policije – rekoh.

– Jest. Rekla mi je. Ništa ne pijete.

– Pijem, kako da ne? Ne znam kako bi se to drugačije reklo.

– Vi i ja ćemo se dobro slagati. Je li vam Lin, gospodin Marriott, rekao kako se odigrao prepad?

– Negdje između vaše kuće i Trocadera. Nije mi točno opisao. Trojica ili četvorica napadača.

Kimriula je svojom zlatnom, svjetlucavom glavom. – Da. Znate, nešto je čudno s tim prepadom. Vratili su mi jedan prsten, vrlo lijep prsten.

– Rekao mi je.

– A onda, znate, gotovo nikad nisam nosila tu ogrlicu. Ipak je to muzejski primjerak, vjerojatno takvih nema mnogo u svijetu, ukratko, vrlo rijedak nakit od nefrita. Unatoč svemu, oteli su ga. Tko bi od njih očekivao da će znati koliko vrijedi? Što vi mislite?

– Znali su da je skupocjen čini je bio na vama. Tko je još znao koliko vrijedi?

Razmislila je. Lijepo ju je bilo gledati kako razmišlja. Još je uvijek držala nogu prebačenu preko noge i to nehajno.

– Mnogi, pretpostavljam.

– Ali nisu mnogi znali da ćete ga nositi te večeri? Tko je znao?

Slegnula je blijedoplavim ramenima. Pokušavao sam usredotočiti pogled gdje mu je i bilo mjesto.

– Moja služavka. Ali ona je imala stotinu prilika. Imam povjerenja u nju...

– Zašto?

– Ne znam. Nekim ljudima jednostavno vjerujem. Vjerujem vama.

– Jeste li vjerovali Marriottu?

Lice joj je malo otvrdnulo. Pogled joj postade malo oprezniji. – U nekim stvarima nisam, a u drugim jesam. Postoje stupnjevi povjerenja, znate. – Lijepo je to rekla; staloženo, pomalo cinično, a ipak ne pregrubo. Bila je spretna s riječima.

– U redu. Osim služavke? Šofer?

Odmahnula je glavom.– Ne. Te me je noći vozio Lin u svom automobilu. Čini mi se da Georgea uopće nije bilo u blizini. Nije li to bio četvrtak?

– Nisam bio tamo. Marriott je rekao da se to dogodilo četiri ili pet dana prije našeg susreta. Četvrtak bi bio cijelih sedam dana prije.

– Ipak, bio je četvrtak. – Posegnula je za mojom čašom i prsti nam se ovlaš dodirnuše. Njeni su bili mekani, nježni. – George je četvrtkom slobodan. Obično je tako, znate. – Natočila je u moju čašu veliku količinu medeno-žutog viskija i štrcnula u nju nekoliko kapljica sode. Čovjeku se čini da bi takvo piće mogao piti vječno i da bi od njega jedino postao bezbrižan. Sebi je pripremila jednaku porciju.

– Lin vam je rekao kako se zovem? – upitala je tiho, a oprez u očima se zadržao.

– Nije mi to htio reći.

– Vjerojatno vas je malo zaveo i u pogledu vremena. Pogledajmo što imamo. Služavka i šofer su isključeni, mislim kao mogući sudionici.

– Ja ih ne isključujem.

– Pa, ja bar pokušavam – nasmijala se. – Tu je još sobar Newton. Možda je on te večeri vidio ogrlicu na meni. Ali, ne vjerujem, jer sam oko vrata imala krzno polarne lisice.

– Kladam se da ste izgledali zanosno.

– Nije li vas malo uhvatilo piće?

– Sjećam se da sam u životu bio i trezniji. Naslonila je glavu na naslon i prasnula u prostodušan smijeh. Poznavao sam samo četiri žene koje bi to mogle učiniti i ostati lijepe. Ona je bila jedna od njih.

– Newton je čist – rekoh. – Ljudi njegova kova ne družu se s propalicama. To su, doduše, samo nagađanja. A što je sa slugom?

Razmislila je, sjetila se i odmahнула glavom. – Nije me vidio.

– Je li vas netko zamolio da nosite ogrlicu? Pogled joj je u hipu postao još oprezniji. – Nadam se da se ne šalite sa mnom – rekla je.

Posegnula je za mojom čašom i ponovo je napunila premda je u njoj bilo još dosta pića. Nisam protuslovio. Proučavao sam predivne linije njezina vrata.

Kad je napunila čaše tako da smo se s njima opet mogli poigravati, rekoh: – Budite iskreni prema meni, pa ću vam nešto povjeriti. Opišite mi kako ste proveli tu večer.

Pogledala je na sat zavrnuvši prethodno dugački rukav večernje haljine. – Trebalo bi da...

– Neka čeka.

Oči joj bljesnuše. Svidjele su mi se takve. – Ponekad ljudi sebi previše dopuštaju – rekla je.

– U mojem poslu nije tako. Opišite mi večer ili zapovijedite da me izbace odavde. Ili jedno ili drugo. Odlučite u toj vašoj slatkoj glavici.

– Bilo bi bolje da sjednete tu kraj mene.

O tome već dugo razmišljam – rekoh. – Da budem točan, od trenutka kad ste prebacili nogu preko noge.

Povukla je haljinu dolje. – Te se vražje krpe stalno same dižu.

Sjeo sam pokraj nje na žuti kožnati trosjed. – Brzo se snalazite, zar ne? – primijetila je tiho.

Nisam joj odgovorio.

– Često se upuštate u ovakve stvari? – upitala me, gledajući me iskosa.

– Nikad. U slobodno vrijeme sam tibetanski redovnik.

– Ali nikad nemate slobodnog vremena, je li?

– Priberimo se – rekoh. – Pokušajmo usredo . . . usredotočiti ono što je ostalo od nas, ili mene, na problem. Koliki je moj honorar?

– Ah, to li je problem? A ja sam mislila da ćete mi pronaći ogrlicu. Ili da ćete bar pokušati, ako ništa drugo.

– Moram raditi na svoj način. A to je ovaj način. Ispraznio sam čašu. Umalo to nisam platio glavom. Bio sam progutao mjehurić zraka.

– Uz ovo ide i istraga o ubojstvu – rekoh.

– To nije ni u kakvoj vezi. Rekla bih da je to posao za policiju, zar ne?

– M, da, ali taj mi je jadnik platio sto dolara da ga čuvam, a ja to nisam uspio. Osjećam se krivim. Najradije bih zaplakao. Da zaplačem?

– Pijte – dolila nam je viskija. Na nju je piće djelovalo kao voda na najveću branu na svijetu: nimalo.

– Pa, dokle smo stigli? – upitah, pokušavajući tako držati čašu da viski ostane u njoj. – Brisali smo služavku, šofera, sobara i slugu. Ako ovako nastavimo, morat ćemo sami prati rublje. Kako se odigrao prepad? U vašoj bi verziji moglo biti nekoliko pojednosti koje mi Marriott nije ispričao.

Nagnula se naprijed i poduprla bradu dlanom. Izgledala je ozbiljno, ali ne i smiješno.

– Pošli smo na zabavu u Brentwood Heights. Lin je tad predložio da svratimo kod Troca na čašicu-dvije i na ples. Tako smo i učinili. Na Sunsetu su nešto kopali i bilo je vrlo prašnjava. Lin se zato na povratku spustio do Santa Monice. Provezli smo se pokraj nekakvog trošnog hotela koji se zvao Indio. Slučajno mi je zapeo za oko, bez ikakva povoda. Preko puta hotela bila je točionica, a ispred nje parkiran automobil.

– Samo jedan automobil ispred točionice?

– Da. Samo jedan. Bila je to nekakva crnačka jazbina. E, taj je automobil krenuo i počeo nas slijediti. Ja se, dakako, uopće nisam uzbuđivala. Nisam imala razloga. I onda, prije nego što ćemo stići do

mjesta gdje Santa Monica skreće u Arguello Boulevard, Lin reče: »Pođimo drugom cestom«, i skrene u neku krivudavu sporednu ulicu. Tamo nas nenadano prestigne onaj automobil i okrzne nam odbojnik. Vozač je brzo stao i izašao da nam se ispriča. Imao je kaput, šal i šešir navučeni duboko na lice. Pažnju mi je privukao bijeli, ovlaš svezan šal i to je otprilike bilo sve što sam vidjela na tom muškarcu, osim činjenice da je bio visok i mršav. Čim nam se približio; a kasnije sam se sjetila da se ni jednog trena nije našao u svjetlu naših farova. ..

– To je razumljivo. Nitko svojevrijem ne gleda u farove automobila. Pijmo. Sad sam ja na redu.

Bila je nagnuta naprijed, a lijepe obrve bez naslaga crnila zamišljeno su joj se nabrale na čelu. Natočio sam dvije čaše. Ona nastavi: – Čim nam se približe sa strane na kojoj je sjedio Lin, navukao je na lice šal i uperio pištolj u nas. »Ruke u vis«, rekao je. »Budite mirni i sve će proći kao podmazano«. S druge strane prišao nam je tada još jedan.

– I to u Beverly Hillsu – rekoh – gdje na sedam četvornih kilometara ima u prosjeku najviše policajaca u cijeloj Kaliforniji.

Slegnula je ramenima. – Ipak se dogodilo. Zatražili su moj nakit i torbicu. To je učinio onaj sa šalom. Čovjek s moje strane nije progovorio ni slova. Dodala sam stvari Linu a čovjek sa šalom vratio mi je torbicu i prsten. Rekao nam je da neko vrijeme ne zovemo policiju ni osiguravajuće društvo jer će nam oni predložiti dobru i bezbolnu nagodbu. Rekao je da im je lakše raditi u čistim postotcima. Činilo se da mu se ama baš nikamo ne žuri. Rekao je da bi mogli ući u igru i s osiguravajućim društvom, ako se baš mora, ali bi to značilo podmazivati preko odvjetnika, a oni to radije ne bi. Djelovao je kao da nije potpuno neobrazovan.

– Možda je to bio Eddie Šminker – rekoh. – Ali njega su pomeli u Chicagu.

Slegnula je ramenima. Nazdravismo i ona nastavi.

– Zatim su otišli, a mi smo se vratili kući. Rekla sam Linu da o tome šuti. Dan kasnije su me nazvali. Imamo ovdje dva telefona; jedan s kućnim priključcima i drugi u mojoj spavaonici bez priključaka. Nazvali su me na taj, drugi, premda nije naveden u telefonskom imeniku.

Kimnuo sam. – Svaki se broj može saznati za nekoliko dolara. To se stalno događa. Neke filmske zvjerke mijenjaju brojeve svakog mjeseca.

Popili smo.

– Rekla sam čovjeku koji me nazvao da se obrati Linu i da će me on zastupati. Napomenula sam mu da bi se mogli nagoditi ako ne traže previše. Pristao je i poslije toga su nas, pretpostavljeni, još neko vrijeme samo promatrali. Kao što vam je poznato, naposljetku smo se nagodili za osam tisuća dolara.

– Biste li prepoznali nekog od njih?

– Jasno da ne bih.

– Zna li Randall za ovo?

– Razumljivo da zna. Moramo li još o tome? Dosadilo mi je – ljupko mi se osmjehnula.

– Je li on štogod rekao?

Zijevnula je. – Možda. Zaboravila sam.

Držao sam praznu čašu u ruci i zamislio se. Uzela ju je i počela ponovo puniti.

Prihvatio sam napunjenu čašu iz njezine ruke, premjestio je u moju lijevicu i desnom rukom uzeo njezinu lijevu. Bila je nježna i mekana, topla i ugodna. Stisnula mi je ruku. Nije to bio slabašan stisak. Gospođa Grayle bila je dobro razvijena žena, a ne papirnati cvjetić.

– Čini mi se da je iz svega toga stvorio nekakav svoj zaključak – reče ona – ali nije mi ga htio reći.

– Svatko bi iz toga stvorio zaključak – rekoh ja. Ona polagano okrene glavu i pogleda me. Potom je kimnula. – Sam se nameće, zar ne?

– Kako ste ga dugo poznavali?

– Oh, godinama. Bio je spiker na radiostanici mog muža. Radio K. F. D. K. Tamo sam ga upoznala. Upoznala sam ondje i svog muža.

– Poznato mi je. Ali Marriott je živio kao da je imao novca. Ne gomilu, ali dostatno za udoban život.

– Stekao je ponešto i ostavio posao na radiju.

– Jeste li sigurni da se dokopao love ili je samo tako rekao?

Slegnula je ramenima i stisnula mi ruku.

– Možda se nije radilo o mnogo novca, pa ga je brzo spiskao.

Uzvratio sam joj stiskom. – Je li posuđivao od vas?

– Pomalo ste staromodni, zar ne? – spustila je pogled na ruku koju sam držao.

– Sad radim. A vaš je viski vrlo uviđavan pa me još nije oborio. To ne znači da bih se morao napiti...

– Da – izvukla je svoju ruku iz moje i protrljala je. – Sigurno imate strašan stisak u slobodno vrijeme. Lin Marriott je bio ucjenjivač visokog stila, razumije se. To je bilo očito. Živio je od žena.

– Znao je nešto i o vama?

– Da vam kažem?

– Tko zna da li bi to bilo pametno?

Nasmijala se. – Ipak ću vam reći. Jednom sam se kod njega malo opila i zaspala. To mi se rijetko događa. Fotografirao me: s haljinom oko vrata.

– Ma, vidi ti pokvarenjaka – rekoh. – Imate li pri ruci te fotografije?

Plijesnula me po ručnom zglobu i nježno rekla:

– Kako se zoveš?

– Phil. A ti?

– Helen. Poljubi me.

Meko je legla preko mojih koljena, a ja se nagnuo i počeo putovati po njezinom licu. Zatreptala je i obasula mi obraz sitnim poljupcima. Kad sam stigao do njezinih usana, bile su rastvorene i užarene, a jezik joj je između zubi palucao kao u zmije.

Vrata su se otvorila i gospodin Grayle je tiho ušao u sobu. Držao sam je u zagrljaju i nisam je dospio ispustiti. Podigao sam glavu i pogledao ga. Oblio me hladan znoj. Osjećao sam se kao kockica leda.

Plavuša se u mojem zagrljaju nije ni pomakla. Nije čak ni zatvorila usta. Izraz lica bio joj je napola snen, napola podrugljiv.

Gospodin Gryvle malo pročisti grlo pa reče: – Ispričavam se, doista. – Zatim tiho izađe iz sobe. Pogled mu je bio beskrajno tužan.

Odgurnuo sam je, ustao i izvukao iz džepa rupčić s kojim obrisali lice.

Ležala je kako sam je ostavio. Okrenuta na bok, a iznad čarapa nazirala se njezina gola put.

– Tko je to bio? – upitala je promuklo.

– Gospodin Grayle.

– Ne obaziri se na njega.

Odmaknuo sam se od nje i sjeo na stolac na kojem sam sjedio kad sam došao.

Uspravila se nedugo zatim, poravnala haljinu i mirno me pogledala.

– Sve je u redu. On to razumije. Uostalom, što da očekuje, k vragu?

– To samo on zna.

– Kažem ti da je sve u redu. Nije li to dosta? On je bolestan čovjek. K vragu i on...

– Ne kriješti. Ne volim žene koje vrište.

Otvorila je torbicu koja joj je bila nadohvat ruke i izvukla maleni rupčić. Obrisala je usnice i pogledala lice u ogledalu.

– Vjerojatno imaš pravo – reče ona. – To je zbog pretjeranog pića. Večeras u klubu Belvedere. U deset sati – nije me gledala. Disala je ubrzano.

– Je li to dobar lokal?

– Vlasnik je Laird Brunett. Dobro ga poznajem.

– U redu – rekoh. Još mi je bilo hladno. Osjećao sam se gadno, kao da sam opljačkao siromaha.

Izvadila je rumenilo za usne i namazala ih vrlo tanko. Zatim me odmjerila dugim pogledom i dobacila mi zrcalo. Uhvatio sam ga u letu, pogledao svoje lice u njemu i obrisao ga rupčićem. Ustao sam da joj vratim ogledalo.

Bila je naslonjena na leđa tako da joj se vidio cijeli vrat i lijeno me promatrala.

– Što je?

– Ništa. U deset u klubu Belvedere. I nemoj doći odjevena kao kraljica. Imam samo jedno večernje odijelo. Onda, u baru?

Potvrdila je, gledajući me i dalje lijenim pogledom.

Otišao sam do vrata i izašao, ne okrenuvši se. Sluga me dočekao u hodniku i dao mi šešir, lica ukočena kao u sfinge ispred Keopsove piramide.

Spustio sam se krivudavim prilaznim putem utonuvši u sjenu visoke, obrezane živice. Stigao sam do izlaza na kojem je stražario novi gorila. Nije moglo biti zabune, iako je ovaj bio u običnom odijelu. Pustio me van, kimnuvši.

Odjeknuo je zvuk automobilske trube. Iza mojeg automobila stajao je dvosjed gospođice Riordan. Prišao sam mu i pogledao unutra. Držala se hladno i posprdno.

Sjedila je držeći ruke na upravljaču. Vitke ruke u rukavicama. Smješkala se ironično.

– Pričekala sam premda me se to ne tiče. Što mislite o njoj?

– Kladam se da se rado svlači.

– Morate li baš uvijek govoriti takve stvari? – rekla je ogorčeno. – Ponekad mrzim muškarce. Stare, mlade, ragbijaše, operne tenore, pametne milijunaše, ljepotane koji su zapravo svodnici i polupropalice koje su privatni detektivi.

Tugaljivo sam se nacerio. – Znam da imam previše razvijen smisao za šalu. To je sada u modi. Tko vam je rekao da je svodnik?

– Tko?

– Ne pravite se blesavi. Marriott.

– Oh, to je bilo očito. Žao mi je. Ne bih htjela biti gruba, ali vjerojatno biste je mogli svući u svako doba i bez mnogo truda. Možete biti sigurni u jedno: zakasnili ste na predstavu.

Široka, zakrivljena ulica mirno je dremuckala na suncu. Lijepo obojen kamionet bešumno je doklizio do kuće preko puta, zatim se malo vratio i skrenuo na prilazni put koji je vodio do pomoćnog ulaza. Na boku kamioneta pisalo je Bay City servis za dojenčad.

Anne Riordan se nagne k meni, a njezine sivoplave oči sijevale su uvrijeđeno i smrknuto. Predugačka se gornja usna napućila, a potom prionula o zube. Naglo je glasno uzdahnula,

– Vjerojatno biste htjeli da ne zabadam nos, je li? I da ne dolazim do zaključaka do kojih vi još niste došli. Mislila sam da sam vam ipak malo od pomoći.

– Ne trebam pomoć. Ni policiji ne treba moja pomoć. Za gospođu Grayle ne mogu ništa učiniti. Raspredala je o nekakvoj točionici odakle je krenuo automobil koji ih je slijedio, ali na što se sve to svodi? S jedne strane imamo tu ušljivu školju na Santa Moniki, a s

druge otmjene gangstere među kojima ima netko tko je čak znao i kako izgleda skupocjena ogrlica Fei Tsui od nefrita.

– Osim ako mu tko nije otkucao kako ona izgleda.

– I to je moguće – rekoh i izvadih cigaretu iz kutije. – Bilo kako bilo, za mene tu nema posla.

– Čak ni u vezi s psihoterapijom? Tupo je pogledah.

– Psihoterapijom?

– Oh, bože – tiho će ona. – A ja sam mislila da imam posla s detektivom.

– Ovaj slučaj netko želi zataškati – rekoh. – Moram paziti što radim. Taj Grayle ima gomilu para. A zakon je u ovom gradu na strani onog koji ga kupi. Pogledajte kako se čudno ponašaju pajkani. Nema istrage, nema članaka u novinama, nema izgleda da se odjednom pojavi netko sa strane s nekim nevažnim podatkom koji u sebi krije ključ za rješenje cijele zagonetke. Ništa osim šutnje i upozorenja da se okanim njuškanja. To mi se nimalo ne sviđa.

– Uspjeli ste gotovo sasvim skinuti ruž – reče Anne Riordan. – Spomenula sam psihoterapiju. Pa, zbogom. U neku ruku mi je drago što sam vas upoznala.

Upalila je motor i ubacila ga u brzinu. Automobil je odjurio, uzvitlavši oblak prašine.

Gledao sam za njim. Kad je nestao skrenuo sam pogled na drugu stranu ulice. Čovjek iz kamioneta na kojem je pisalo Bay City servis za dajenčad izašao je iz kuće. Bio je odjeven u tako bijelo, blistavo i uškrobljeno radno odijelo da sam se od samog gledanja počeo osjećati kao da sam se okupao. Nosio je nekakvu kartonsku kutiju. Ušao u kamionet i odvezao se. Zaključio sam da je došao promijeniti pelene.

Ušao sam u svoj automobil i pogledao na sat. Bilo je skoro pet.

Viski mi je pravio društvo sve diyimiwooda. To se od dobrog viskija može i očekivati prolazio sam kroz crvena svjetla onako kako su nailazite.

Ima jedna zgodna mala, rekoh samom sebi glasno, k'o stvorena za dečka kojeg zanimaju zgodne male cure. Nije bilo komentara. Ali mene ne zanimaju, rekoh. Ni na ovo nitko nije imao primjedaba. U deset u klubu Belvedere, rekoh. Netko izusti: – Fuj.

Učinilo mi se da je to bio moj glas.

Kad sam se vratio u kancelariju bilo je četvrt do šest. U zgradi je vladala tišina. Pisaći stroj iza pregradnog zida je umuknuo. Pripalio sam lulu i sjeo. Čekao sam.

20

Indijanac je smrdio. Prosmrdio je kroz predsoblje kad sam, začuvši zvonjavu, otvorio vrata i pogledao tko zvoni. Stajao je na ulazu i činilo se kao da je izliven u bronci. Bio je krupan od struka nagore, golema prsna koša. Izgledao je kao propalica.

Na sebi je imao smeđe odijelo; sako mu je bio tijesan u ramenima, a hlače su ga vjerojatno žuljale ispod pazuha. Šešir mu je bio najmanje dva broja premalen, a mrlje od znoja ostavio je na njemu netko kome je sigurno bolje pristajao. Indijanac ga je nataknuo na glavu otprilike ondje gdje kuće imaju vjetrokaz. Ovratnik mu nije baš bio tijesan i visio mu je poput ulara i bio približno isto takve prljavosmeđe boje. Kravata mu se klatila preko zakopčana kaputa: crna kravata s uzlom veličine graška. Oko golog i veličanstvenog grla, iznad prljavog ovratnika, nosio je široku crnu vrpcu poput kakve stare dame koja pokušava uljepšati svoj vrat.

Imao je seljačko, plosnato lice i debeli kvrgavi nos koji je, čini se bio tyfd kao pramac krstarice. Oči su mu bile gotovo bez kapaka, imao je obješene obraze, ramena kovača a noge kratke i vjerojatno krive kao u čimpanze. Kasnije sam ustanovio da su bile samo kratke.

Da je kojim slučajem bio malo čišći i odjeven u bijelu spavaćicu, bio bi izgledao kao kakav vrlo zločesti senator u starom Rimu.

Vonjao je po zemlji kao što su vjerojatno zaudarali prvi ljudi, a ne po ljepljivoj gradskoj prljavštini.

– Hej, ti – rekao je – dođi brzo. Hajde, požuri.

Ustuknuo sam i zaprijetio mu prstom. Pošao je za mnom tako nečujnim korakom da bi se u usporedbi s njim hodanje muhe po zidu činilo vojničkim maršem. Sjeo sam za svoj pisači stol, poslovno zaškripio pomičnim stolcem i pokazao mu na sjedalo za mušterije preko puta. Nije sjeo. Malene, crne oči neprijateljski su me promatrale.

– Kamo da dođem? – upitah.

– Ha ... Ja Drugi Grobar. Ja Hollywood Indijanac.

– Sjednite, gospodine Grobaru.

Frknuo je, a nosnice su mu se strahovito proširile. I prije su bile velike kao mišje rupe.

– Meni ime Drugi Grobar, ne Gospodin Grobar.

– Što mogu učiniti za vas?

Podigao je glas i počeo recitirati iz dubine pluća. – On kaže ti doći brzo. Veliko bijelo pero kaže ti doći brzo. On kaže ja tebe dovesti u vatrenoj kočiji. On kaže...

– Aha. Dosta filmskog izražavanja – rekoh mu. Nisam ja šiparica na nedjeljnoj matineji.

Sranje – reče Indijanac.

Neko smo se vrijeme podrugljivo mjerkali preko stola. On je bolje mjerkao od mene. Zatim je skinuo šešir s užasnim gađenjem i izvrnuo ga. Zavukao je prst ispod znojnice okrenuvši je tako da sam je i ja mogao vidjeti. Naziv joj je odgovarao. Uklonio je papirnati uložak i bacio na stol nekakav presavijen papir. Ljutito je uperio u njega kažiprst s jako izgriženim noktom. Na ravnoj kosi, visoko na tjemenu ostala je stepenica od pretijesnog šešira.

Razmotao sam papir i pronašao u njemu posjetnicu. Nije mi bila nepoznata. Tri iste takve nalazile su se i u ruskim cigaretama.

Igrao sam se s lulom, zurio u Indijanca i pokušavao ga razoružati pogledom. Betonski zid bi vjerojatno teže podnio moj pogled od njega.

– U redu, što hoće?

– Ti brzo doći. Idemo. Idemo u vatrenoj ...

– Sranje – rekoh sad ja.

Indijancu se to svidjelo. Polagano je zatvorio usta, dostojanstveno namignuo i gotovo se nasmiješio.

– To će ga stajati sto dolara na ime predujma – dodao sam, držeći se pri tom kao da je riječ o sitnišu.

– Ha? – Ponovo je postao sumnjičav. Vratio se jednosložnim rečenicama.

– Sto dolara – rekoh. – Lova. Zelembaći. Stotka. Ja bez love ne doći. Haugh! – počeo sam mu rukama i prstima pokazivati stotinu.

– Ha, Ti velika riba – procijedi Indijanac.

Počeo je rovati ispod masne vrpce šešira, izvukao je odande još jedan smotani papirić i bacio ga na stol. Uzeo sam ga i razmetao. U njemu je bila potpuno nova novčanica od sto dolara.

Indijanac je nataknuo šešir na glavu ne mareći za vrpce koja je ostala izvrnuta. Na taj način šešir je bio samo malo smješniji. Zurio sam u novčanicu, zinuvši.

– Taj psihoterapeut zna posao – rekoh naposljetku. – Tako bistrog momka moram se bojati.

– Nema vrijeme čitav dan – dobaci Indijanac razgovorljivo.

Otvorio sam ladicu i izvukao automatski kolt .38, poznatiji po nazivu modela, super match. U posjetu kod gospođe Lewin Lockridge Grayle nisam ga imao. Skinuo sam sako, navukao kožnatu prsnu futrolu, gurnuo pištolj u nju i pričvrstio donji remenac. Zatim sam ponovo obukao kaput.

Indijancu je to, čini se, značilo isto kao da sam se počeošao po vratu.

– Ima ja auto – reče. – Veliko.

– Ne volim više velike automobile – rekoh. – Ima ja svoje auto.

– Ti doći moje auto – prijeteći reče Indijanac.

– Ja doći tvoje auto – složih se.

Zaključao sam stol i ured, isključio zvonce i izašao, ostavljajući vrata čekaonice nezaključana kao obično.

Pošli smo hodnikom i spustili se dizalom. Indijanac je smrdio. Čak je i vozač lifta to primijetio.

21

Automobil je bila tamnoplava limuzina sa sedam sjedala, posljednji model marke packard, izrađen po narudžbi. Uz takva kola dobro pristaju biseri. Bio je parkiran kod vatrogasnog hidranta, a za upravljačem je sjedio tamnokosi šofer ukočena lica koje je izgledalo kao drvorez. Činilo se da je stranac. Unutrašnjost vozila bila je presvučena sivim baršunom i dobro podstavljena. Indijanac me strpao na stražnje sjedalo. Sjeo sam osjećajući se kao leš iz visokog društva što ga je na odru izložio pogrebnik dobra ukusa.

Indijanac je sjeo uz vozača koji nasred ulice okrene kola. Policajac je s druge strane ulice slabašno uzviknuo »hej«, kao da ne misli ozbiljno, a zatim se hitro prigrpio i počeo vezivati vezicu na cipeli.

Vozili smo se na zapad, spustili se na Sunset Boulevard i pojurili njime brzo i bešumno. Indijanac je sjedio kraj vozača nepomično. S vremena na vrijeme udarila bi mi u nos njegova nazočnost. Činilo se da vozač drijema, ali pretjecao je brze momke u kabrioletima kao da su ih teglili. Svugdje mu se palilo zeleno svjetlo. Neki su vozači takve sreće. Ni jednom nije bilo crveno.

Prošli smo nekoliko kilometara po Sunset Stripu, pokraj poznatih prodavaonica antikviteta, mimo izloga prepunih čipki i starog kositrenog posuđa, mimo novih i blještavih klubova s poznatim kuharima i isto tako čuvenim kartašnicama kojima upravljaju uglašeni članovi najjačih gangsterskih bandi, mimo sad već staromodnih kuća u kolonijalnom stilu, mimo lijepih modernističkih zgrada u kojima holivudski preprodavači ženskih tijela nikad ne prestaju razgovarati o novcu, pokraj restoranta za automobiliste koji se nikako nije uklapao, premda su konobarice nosile svilene bluze i visoke kape kao mažoretke, a ispod kukova samo lakirane čizmice. Prošli smo mimo svega toga i provezli se kroz dugačak i blag zavoj do jahaće staze na Beverly Hillsu i do reklamnih svjetala na jugu koja su kristalno jasno svjetlucala svim duginim bojama u jasnoj noći bez magle. Prošli smo mimo sjenovitih kućerina na brežuljcima sjeverno od ceste, mimo cijelog Beverly Hillsa i naposljetku ulicom koja je krivudala po brdovitom zaleđu. Tamo nas je odjednom zatekao prohladni suton i nalet vjetra s mora.

Dan je bio vruć, ali je sad vrućine nestalo. Jurili smo pokraj skupine osvijetljenih kuća i neprekidnog niza osvijetljenih vila uvučenih

duboko u vrtove. Spustili smo se u dolinu s golemim igralištem za polo kraj kojeg je bilo još jedno, isto tako veliko za treniranje, popeli se opet na vrh brežuljka i skrenuli prema planini strmom brdskom cestom s čistim betonskim kolnikom. Prošli smo još pokraj narančina gaja – očitog hira nekog milijunaša jer ovo nije bila zemlja za naranče, a zatim su postepeno iščezli osvijetljeni prozori bogataških kuća. Cesta se suzila. Stigli smo u Stilhwood Heights.

Iz klanca je dopirao miris kadulje i podsjetio me na mrtvaca i na nebo bez mjesečine. Niske kuće s ožbukanim pročeljima bile su raštrkane po obronku. Zatim više nije bilo ni kuća, samo tihi i tamni brežuljci s ponekom ranom zvijezdom na nebu, betonska nit ceste i strmoglava litica s hrastovom šikarom i grmijem manzanita iz kojih se ponekad, ako se čovjek pritaji i čeka, može čuti zov prepelica. S druge strane ceste protezao se prirodni nasip od ilovače s čijeg je gornjeg ruba visjelo nekoliko neuništivih divljih cvjetova, poput neposlušne djece koja neće u krevet.

Slijedila je zatim serpentina na kojoj su veliki kotači zaškripali po šljunku. Automobil je, ne više tako bešumno, produžio uz dugački prilazni put omeđen divljim geranijama. Na vrhu, kao orlovo gnijezdo, stršila je slabo osvijetljena i u toj osami kao svjetionik visoka kuća. Dio pročelja je bio ožbukani, a dio od staklene opeke. Djelovala je nekako nedovršeno i pretjerano moderno, ali ipak nije bila ružna. Sve u svemu, bilo je to prikladno mjesto za jednog psihoterapeuta i njegovu ordinaciju. Nitko neće čuti vrištanje.

Automobil se zaustavio pokraj kuće a iznad crnih vrata ugrađenih u zid upalilo se svjetlo. Indijanac je gundajući izašao i otvorio stražnja vrata automobila. Šofer je električnim upaljačem pripalio cigaretu. Oštar miris duhana ugodno me zapljusnuo u mraku. Izašao sam.

Prišli smo crnim vratima. Otvorila su se sama, polagano, gotovo prijeteći. Uzak hodnik vodio je u kuću. Svjetlo se zrcalilo na zidovima od staklene opeke.

Indijanac je zarežao: – Ha. Ulazi, velika riba.

– Poslije vas, gospodine Grobaru.

On se namrgodi i uđe, a vrata su se za nama zatvorila isto tako tiho i tajanstveno kao što su se i otvorila. Na kraju uskog hodnika ugurali smo se u maleno dizalo, a Indijanac zatvori vrata i pritisne dugme. Uspinjali smo se polagano i bešumno. Indijančev prijašnji vonj bio je

miris jorgovana u usporedbi sa smradom koji nas je zapljusnuo u tijesnom liftu.

Stali smo i vrata se otvoriše. Ugledao sam svjetlo i ušao u prostoriju okruženu sa svih strana prozorima, u kojoj je dan još uvijek pokušao odgoditi svoj odlazak. U daljini je svjetlucalo more. Mrak se polagano penjao uz brda. Tamo gdje nije bilo prozora zidovi su bili prekriti drvenom oplatom a pod je bio prepun perzijskih ćilima nježnih boja. Stol je bio optočen rezbarijama kao da su daske za njegovu izradu bile ukradene u nekoj prastaraj crkvi. Za stolom je sjedila žena i smješkala se suhim i suzdržanim smiješkom koji bi se pri najmanjem dodiru pretvorio u prah.

Kosa joj je bila meka i valovita a azijsko lice tamno, mršavo i iscrpljeno. Na ušima je imala šarene naušnice, a na prstima debelo prstenje, među njima i jedan s mjesečevim kamenom i drugi sa smaragdom optočenim srebrom. Možda je to doista bio smaragd, no činio se nekako lažan poput šarenih narukvica kupljenih na sajmu. A ruke su joj bile ispucane, potamnjele, daleko od pvijeta mladosti i prstenje im nije pristajalo.

Progovorila je. Glas mi je bio poznat. – Ah, gospodin Marlowe, tako vrlo dobro što ste došli. Amthor bude jako zadovoljan.

Stavio sam na stol novčanicu koju mi je dao Indijanac. Osvrnuo sam se. Indijanac je već bio otišao, spustivši se dizalom.

– Žao mi je. Bila je to lijepa zamisao, ali ja ovo ne mogu primiti.

– Amthor hoće, on želi vas uposliti, ne? – ponovo se nasmiješila. Usnice su joj šuštale poput tankog papira.

– Najprije bih morao saznati o kakvom je poslu riječ.

Ona kimne. Polagano je ustala od stola i kliznula pokraj mene u tijesnoj haljini koja joj je pristajala kao žabi potkova i istodobno otkrivala da niže od struka i nije tako loša za onog tko voli četiri broja prevelike stražnjice.

– Pokazat ću vam put – rekla je.

Pritisnula je dugme u drvenoj oplati i vrata su se tiho otvorila. S druge strane zabljesnula me mlječnobijela svjetlost. Ulazeći, osvrnuh se još jednom i ugledah njezin oronuli smiješak koji je neodoljivo podsjećao na smiješak mumije. Vrata se bešumno zatvoriše za mnom.

U prostoriji nije bilo nikoga.

Bila je osmerokutna, od poda do stropa prekrita crnim baršunom, a visoki, zamračeni strop možda je također bio baršunast. Na sredini kao ugljen crnog saga bez sjaja, nalazio se osmerokutni bijeli stol, dostatan samo za dvojicu, a na njemu je, na crnom postolju stajala mlječnobijela kugla. To je bio izvor svjetlosti. Odakle je dobivala svjetlo nisam razabrao. S dvije strane stola bila su dva visoka osmerokutna stolca, zapravo manje kopije stola. Preko, uza zid stajao je još jedan takav stolac. Prozora nije bilo. Ni ničeg drugog. A ako su postojala i druga vrata, ja ih nisam vidio. Osvrnuli se prema onima kroz koja sam ušao. Ni njih nije bilo.

Stajao sam tako otprilike petnaestak sekundi, nejasno osjećajući da me netko promatra. Vjerojatno je negdje bio skriven prozorčić, ali ga ja nisam mogao otkriti. Odustao sam od pokušaja i osluškiavao svoje disanje. U sobi je vladala takva tišina da sam čuo kako mi zrak struji kroz nosnice, tiho poput šuškanja tankih zastora.

Tad se otvoriše nevidljiva vrata na drugom kraju sobe i unutra uđe neki čovjek. Vrata se za njim zatvoriše. Došljak se spuštene glave uputi ravno k stolu i sjedne na osmerokutni stolac. Široko je zamahnuo rukama. Tako lijepo oblikovane ruke nikad nisam vidio.

– Molim vas, sjednite. Nasuprot meni. Nemojte pušiti i ne vrpaljite se. Pokušajte se opustiti, potpuno. Dakle, što mogu učiniti za vas?

Sjeo sam, stavio cigaretu u zube i počeo je nezapaljenu premještati u ustima. Proučavao sam ga. Bio je vitak, visok i uspravan kao čelična motka. Imao je najsvjetliju i najmekšu kosu koju sam ikad vidio. Mogla bi se provući kroz svilenu gazu. Put mu je bila svježija kao ružin pupoljak. Moglo mu je biti trideset pet a i šezdeset i pet. Bio je bezvremen. Kosa mu je bila začušljana prema potiljku, a iz profila je izgledao bolje od Barrvmorea u njegovim najboljim pozama. Imao je kao ugljen crne obrve, crne poput zidova, stropa i poda. Pogled mu je bio dubok, uvjerljivo predubok. Njegove oči bile su opijeni bezdani somnambulista. Podsjetile su me na pripovijest o bunaru koju sam davno bio pročitao. Bunar je bio star devet stotina godina i bio je u jednom zamku. Mogao si u njega baciti kamen i čekati. Osluškiavati i čekati pa odustati od čekanja i nasmijati se, a onda, baš kad se čovjek htio okrenuti i otići, začuo bi slabašni, tihi pljusak, tako dalek da bi jedva povjerovao da takav bunar postoji.

Tako su duboke bile njegove oči. A bile su istodobno i bezizražajne, bez duše, oči koje su mogle, ne trepnuvši, gledati kako lavovi razdiru čovjeka, kako čovjek nabijen na kolac, odsječenih kapaka, vrišti na vrelom suncu.

Nosio je dvoredno crno odijelo koje je sašio umjetnik svog zanata. Neodređeno je zurio u moje prste.

– Molim vas ne meškajte se – rekao je. – To razbija valove, narušava mi koncentraciju.

– Od toga se topi led, tali putar i mačke zavijaju – rekoh.

Osmjehnuo se beskrajno škrtim osmijehom. – Niste ovamo došli da budete neumjesni, uvjeren sam.

– Zaboravljate, čini se, zašto sam došao. Usput, vratio sam onih stotinu dolara vašoj sekretarici. Došao sam, kao što ćete se vjerojatno prisjetiti, zbog određenih cigareta. Ruskih, napunjenih marihuanom. U šupljim piskovima bile su umotane vaše posjetnice.

– Htjeli biste saznati zašto?

– Jest. Ja bih morao vama platiti sto dolara.

– To neće biti potrebno. Odgovor je jednostavan. Ima stvari koje ne znam. To je jedna od njih.

Na trenutak sarn mu gotovo povjerovao. Lice mu je bilo mirno kao anđeosko krilo.

– Zašto ste mi onda poslali sto dolara i snažnog Indijanca koji zaudara i automobil? Kad smo već kod toga, mora li taj Indijanac tako smrdjeti? Ako radi za vas, ne biste li ga mogli nekako nagovoriti da se okupa?

– On je prirodni medij. Takvi su rijetki, kao dijamanti. Kao i dijamanti i oni se, katkad, pronalaze na prljavim mjestima. Koliko mi je poznato, vi ste privatni detektiv.

– Da.

– Mislim da ste vrlo glup čovjek. Izgledate glup. Radite glup posao. I dolazite ovamo s glupim zadatkom.

– Razumio sam – rekoh. – Ja sam glup. Uspjelo mi je prodrijeti do mozga.

– I čini mi se da vas više ne moram zadržavati.

– Ne zadržavate vi mene – rekoh. – Ja zadržavam vas. Htio bih znati zašto su vaše posjetnice bile u onim cigaretama?

Slegnuo je ramenima jedva primjetno, najmanje koliko je bilo moguće. – Moje su posjetnice svakom dostupne. Svojim prijateljima ne dajem cigarete s marihuanom. Pitanje vam je glupo i takvo će ostati.

– Možda bi se ipak dalo popraviti. Na primjer, ovako: cigarete su bile u jeftinoj japanskoj ili kineskoj tabakeri od lažne kornjačevine. Jeste li ikad vidjeli nešto takva?

– Ne. Koliko se sjećam.

– Mogao bih pitanje još malo opametiti. Tabakera je bila u džepu čovjeka koji se zvao Lindsay Marriott. Jeste li kad čuli za njega?

Razmislio je. – Jesam. Svojevremeno sam ga pokušao osloboditi straha od zatvorenog prostora. Htio je doći na film. Bilo je to gubljenje vremena. Film nije htio njega.

– To vam vjerujem – rekoh. – Bio bi fotogeničan kao Isadora Duncan. A sad ono bitno. Zašto ste mi poslali stotku?

– Dragi moj gospodine Marlowe – reče on hladno. – Ja nisam budala. Bavim se vrlo osjetljivim poslom. Ja sam šarlatan. To će reći da radim ono što liječnici u djelokrugu svog uskog i preplašenog ceha ne mogu postići. Neprekidno sam u opasnosti, zbog ljudi poput vas. Jednostavno hoću procijeniti opasnost prije nego što se uhvatim s njom ukoštac.

– U mojem slučaju ta je opasnost neznatna, ha?

– Gotovo je i nema – reče on susretljivo i čudnovato pomakne lijevu ruku, tako da mi je pogled ostao prikovan za nju. Zatim je vrlo polagano spusti na bijeli stol i pogleda je. Naposljetku podigne svoj beskrajno duboki pogled i sklopi ruke.

– Htjedoste reći...

– Osjećam mu miris. – rekoh. – Ali nisam na njega mislio.

Okrenuli glavu ulijevo. Indijanac je sjedio na trećem bijelom stolcu prislonjenom uz crni baršunasti zid.

Preko odjeće navukao je nekakvu bijelu halju. Sjedio je nepomično, sklopljenih očiju, glave malo nagnute naprijed, kao da spava već cijeli sat. Tamno i snažno lice bilo mu je prepuno sjenki.

Pogledah Amthora. Smješkao se onim svojim škrtim osmijehom.

– Kladam se da udovice cvokoću zubima kad ovo vide – rekoh. – Što taj radi za svoju plaću, sjedi vam na koljenu i pjevuši francuske pjesmice?

Nestrpljivo mi je mahnuo. – Molim vas, prijedite na stvar.

– Sinoć mi je Marriott platio da pođem s njim u šetnju da bismo nekim lopužama platili određenu svotu i to na mjestu koje su one izabrale. Tresnuli su me po glavi. Kad sam se osvijestio, Marriott je već bio ubijen.

Na Amthorovom se licu ništa nije promijenilo. Nije ni vrisnuo ni skočio do stropa. Ali za takva čovjeka, reagirao je oštro. Rasklopio je ruke i ponovo ih sklopio na drugi način. Usta su mu se stisnula. Zauzeo je pozu kamenog lava ispred gradske knjižnice.

– Kod njega su pronađene cigarete – rekoh. Hladnokrvno me je odmjerio. – Ali nije ih pronašla policija, rekao bih, jer još nije bila ovdje.

– Točno.

– Sto dolara vam nije bilo dovoljno – rekao je sasvim tiho.

– Ovisi o tome što biste htjeli kupiti.

– Imate li cigarete kod sebe?

– Jednu. Ali one ništa ne dokazuju. Kao što ste rekli, vašu posjetnicu može imati svatko. Ja se samo pitam zašto su bile baš tamo. Imate li kakvo tumačenje?

– Koliko ste poznavali gospodina Marriotta? – upitao me blago.

– Nimalo. Ali imao sam predodžbu o njemu. Nije je bilo teško steći jer se slika sama nametnula.

Amthor je počeo tiho kuckati po bijelom stolu. Indijanac je i dalje spavao, oslonivši bradu na golema prsa. Teški su mu kapci bili čvrsto sklopljeni.

– Jeste li nekim slučajem upoznali gospođu Grayle, bogatu damu koja živi u Bay Cityju?

Odsutno je potvrdio. – Da, bila je kod mene na terapiji. Imala je blagu govornu manu.

– Dobro ste obavili posao – rekoh. – Sad govori izvrsno, kao i ja.

To ga nije razonodilo. I dalje je kuckao po stolu. Slušao sam udarce. Nešto mi se nije svidjelo. Zvučali su kao šifra. Prestao je, sklopio ruke i naslonio se ni na što.

– Baš je zgodno u ovom slučaju što svatko poznaje svakoga – rekoh. – Gospođa Grayle je također poznavala Marriotta.

– Kako ste to otkrili? – upitao je polagano. Nisam odgovorio.

– Morat ćete ispričati policiji o onim cigaretama – reče on.

Slegoh ramenima.

– Pitate se zašto vas ne izbacim – susretljivo reče Amthor. – Drugi Grobar bi vam mogao slomiti vrat kao stabljiku celera. I ja se pitam. Čini se da imate nekakvu teoriju. Ucjene ne plaćam. To se ne isplati, a imam i mnogo prijatelja. Ali postoje, dakako, određeni elementi koji bi me htjeli prikazati u ružnom svjetlu. Psihijatri, stručnjaci za seksualna pitanja, neurolozi, gadni čovječuljci s gumenim čekićima i prepunim policama knjiga o nastranostima. I naravno, svi su oni doktori. Dok sam ja još šarlatan. Kakva je vaša teorija?

Pokušao sam ga razoružati pogledom, ali to je bilo neizvedivo. Zatekoh sebe kako oblizujem usnice.

Slegnuo je ramenima jedva primjetno. – Ne krivim vas što je želite zadržati za sebe. Moram tomu posvetiti više pažnje. Možda ste mnogo inteligentniji nego što sam mislio. I ja griješim. U međuvremenu ... – nagnuo se naprijed i položio ruke na mlječno bijelu kuglu.

– Mislim da je Marriott ucjenjivao žene rekoh. – I otkucavao gangsterima podatke o draguljima. Ali tko mu je savjetovao oko kojih se žena isplati potruditi, kako je dolazio do podataka o njihovom kretanju, poslije čega bi se zbližio s njima, otišao s njima u krevet, natjerao ih da se nakrcaju nakitom, a zatim ih izveo i telefonirao momcima gdje da napadnu?

– To je vaša slika o Marriottu, i o meni – reče Amthor oprezno. – Pomalo mi se gadi.

Nagnuo sam se dok mi lice nije bilo udaljeno tridesetak centimetara od njegovog. – I vi ste u tom lopovskom klupku. Zamotajte to kako hoćete, no ostat će još uvijek lopovsko klupko. A nije riječ samo o posjetnicama, Amthore. Kao što rekoste, njih može imati svatko. Nije riječ ni o marihuani. Ne biste se vi bavili tako sitnim poslom, s vašim mogućnostima. Ali na poleđini svake posjetnice je prazan prostor. Na praznom papiru, pa čak i na ispisanom, odgovori su katkad zapisani nevidljivom tintom.

Slabašno se nasmiješio, ali sam to jedva opazio. Ruke su mu se pokrenule iznad mlječne kugle.

Svjetlo se ugasio. Bilo je mračno kao u rogu;

22

Oborio sam stolac, uspravio se i potegnuo pištolj iz futrole pod rukom. Nije pomoglo. Kaput mi je bio zakopčan. Bio sam prespor. Bio bih ionako prespor ako bi trebalo nekoga pogoditi.

Osjetio sam bešumno strujanje zraka i zadah zemlje. U potpunom mraku, Indijanac me je dohvatio s leđa i prikovao mi ruke uz tijelo. Držao je moje zglobove umjesto da je držim njegove. Strelovito mi je svinuo ruke natrag a njegovo mi se koljeno poput golemog rubnog kamena zarinulo u leđa. Svinuo me cijelog. Savitljiv sam. Nisam gradska vijećnica. Uspio me svinuti.

Pokušao sam viknuti, bez ikakva razloga. Dah mi je zapeo u grlu i nije mogao izaći. Indijanac me bacio preko boka i ukliještio na tlu. Imao me je u šaci. Njegove su me ruke zgrabile za vrat. I sad se katkad noću budim. Osjetim te ruke na vratu i Indijančev vonj. Hvatam zrak i osjećam kako gubim, a njegovi mi se prsti zabadaju sve dublje i dublje. Tad se probudim, odem po piće i uključim radio.

Baš sam nekako gubio svijest kad opet bijesnu svjetlo; bilo je krvavocrveno, zapravo zbog mojih podlivenih očiju. Neko lice lebdjelo je nada mnom, a nečija me šapa nježno udarala, ali one su mi ruke još bile na vratu.

Čuo se tihi glas. – Pusti ga da malo diše.

Prsti popustiše. Othrvao sam im se. Nešto svjetlucavo tresnu me po vilici.

Glas tiho reče: – Podigni ga na noge.

Indijanac me podiže na noge. Dovukao me je do zida, držeći me za zavrnutе zglobove.

– Amater – tiho reče glas, a sjajan predmet tvrd i gorak kao smrt, ponovo me udari po licu. Poteklo je nešto toplo. Obliznuh se osjetivši okus željeza i soli.

Nečija je ruka pretraživala moju lisnicu. Pretražila je i sve moje džepove. Izvukla je papir s umotanom cigaretom i odmotala ga. Nestao je negdje u jari ispred mene.

– Bile su tri cigarete – blago reče glas, a svjetlucavi predmet me ponovo tresnu po zubima.

– Tri – protisnuh.

– A gdje su druge?

– U mom radnom stolu, u uredu.

Blještav me predmet ponovo udari. – Vjerojatno lažeš, ali mogu provjeriti. – Ispred mene su svjetlucavi ključevi i smiješni crveni kolutići. Glas reče: – Pridavi ga još malo.

Željezni mi se prsti ponovo zarinuše u grlo. Privukao me k sebi, svom smradu i na tvrde trbušne mišiće. Podigao sam ruku, zgrabio ga za prst i pokušao ga svinuti.

Tihi glas reče: – Zavidljujuće. Počeo je učiti.

Blistavi je predmet ponovo sijevnuo zrakom. Pogodio me u vilicu, u ono što je od nje ostalo ... – Pusti ga, Bit će miran – reče glas.

Snažne i teške ruke se spustiše. Zanjihao sam se naprijed, koraknuo i uhvatio ravnotežu. Amthor je stajao preda mnom i blago mi se smješкао, gotovo sanjarski. U nježnoj, prelijepoj ruci držao je moj pištolj. Bio mi je uperen u prsa.

– Mogao bih vas podučiti – reče tiho. – Ali čemu? Mali pokvareni prijavko u pokvarenom svijetu. Kad bih vam malo prosvijetlio pamet, ostali biste i dalje to što jeste. Nije li tako? – nasmiješio se vrlo ljupko.

Opalio sam ga po nasmiješenoj njušci svom snagom koja mi je još preostala.

Nije ni bilo tako loše, obzirom na okolnosti; Posrnuo je, a iz obje mu je nosnice potekla krv. Tad se pribrao, uspravio i ponovo podigao revolver.

– Sjednite, dijete moje – rekao je tiho. – Dolaze mi gosti. Tako mi je drago što ste me udarili. To će jako pomoći.

Odteturao sam do bijelog stolca, sjeo na nj i spustio glavu na bijeli stol pokraj mlječne kugle koja je sad opet prigušeno svijetlila. Pogledao sam je iskosa, lica naslonjena stol. Svjetlo me neodoljivo privlačilo. Divno svjetlo, divno, blago svjetlo.

Iza i oko mene vladala je tišina.

Čini mi se da sam zaspao iz čista mira, onako krvav, glave položene na stol, dok me je vitki i lijepi đavo promatrao i smješкао se s mojim pištoljem u ruci.

23

– U redu je – reče veći. – Sad se više ne moraš prenemagati.

Otvorio sam oči i sjeo.

– Pređi u drugu sobu, brajko.

Ustao sam. Bio sam još sanjiv. Pošli smo nekamo, kroz nekakva vrata. Tad sam shvatio gdje sam; bilo je to Amthorovo predsoblje prepuno prozora. Vani je sad vladao potpuni mrak.

Žena s neprikladnim prstenjem sjedila je za stolom. Kraj nje je stajao muškarac.

– Sjedni ovdje, brajko.

Gurnuo me dolje. Stolac je mogao poslužiti, imao je ravan naslon, ali nisam bio raspoložen za borbu. Žena za stolom otvorila je bilježnicu i na glas čitala nešto iz nje. Slušao ju je oniči stariji čovjek bezizražajna lica i sijedih brkova.

Amthor je, okrenuvši nam leđa, stajao kod prozora i gledao u zamišljenu crtu oceana, tamo daleko, iza svjetala na obali, iza cijelog svijeta. Gledao je kao da je zaljubljen u taj pogled. Jednom se napola okrenuo i pogledao me; primijetio sam da je oprao krv s lica, ali nos mu nije bio onakav s kakvim sam ga upoznao, bio je dva broja veći. To me je tako obradovalo da sam se nasmiješio unatoč razbijenim ustima i ostalom.

– Nešto ti je smiješno, brajko?

Pogledao sam. Što se to oglasilo, što je to bilo preda mnom i što mi je pomdgo da sjednem. Bio je to golemi ljepotan težak nekih stotinjak kila s crnim zubima i glasom nježnim poput prasećeg roktanja. Bio je jak i brz i jeo je sirovo meso. S takvim nije bilo šale. Takav policajac navečer obično pljune na pendrek i to mu je cijela molitva. Ali, u pogledu se vidjelo da voli šalu.

Stajao je preda mnom a noge su mu bile krive; imao je ikserice. Držao je moju lisnicu. Bila je otvorena. Noktom desnog palca grebuckab je po koži kao da to radi samo zato jer voli uništavati stvari; čak i malene stvari kad nije bilo većih. No, s licima bi se vjerojatno bolje zabavljao.

– Njuškalo, ha? Iz velikog, zločestog grada, ha, brajko? Malo bi ucjenjivao, je li?

Šešir je zabacio na potiljak. Imao je prljavosmeđu kosu koja mu je na čelu potamnila od znoja. Nasmijane su mu oči bile prošarane

crvenim žilicama.

Vrat me je bolio kao da sam ga stavio u stroj za mljevenje oraha. Opipao sam ga rukom. Taj je Indijanac imao prste poput kliješta za rezanje čelika.

Tamnoputa žena je prestala čitati iz svoje bilježnice. Zatvorila ju je. Stariji čovječuljak sa sijedim brkovima kimnu i priđe onome koji je razgovarao sa mnom.

– Pajkani? – upitah trljajući bradu.

– A što ti misliš?

Policijski humor. Onaj manji škiljio je na jedno oko pa se činilo da je napola slijep.

– Ali niste iz Los Angelesa – rekoh, gledajući ga. – Ovoga bi tamo otjerali u mirovinu zbog oka.

Veliki mi pruži lisnicu. Pregledao sam je. Sav je novac bio unutra. Sve posjetnice. Ništa nije nedostajalo. To me iznenadilo.

– Reci nešto, brajko – reče veliki. – Nešto zbog čega ćeš nam se svidjeti.

– Vratite mi pištolj.

Naglo se nagnuo naprijed i zamislio se. Vidjelo se kako misli. Od toga su ga boljele kurje oči. – Oh, htio bi pištolj? – pogledao je iskosa kolegu sa sijedim brkom. – Hoće svoj pištolj – reče mu i ponovo me pogleda. – A zašto bi htio svoj pištolj, brajko?

– Hoću ustrijeliti jednog Indijanca.

– Oh, htio bi ustrijeliti jednog Indijanca, brajko, je li?

– Aha, samo jednog Indijanca, tata.

Pogledao je opet onoga s bijelim brkom. – Ovo je neki gadan momak – rekao mu je. – Hoće ubiti Indijanca.

– Čuj me, Hemingwayu, ne ponavljaj sve što kažem – rekoh mu ja.

– Čini mi se da je momak malo šenuo – reče veliki.

– Rekao mi je da sam Hemingway. Misliš li da je šenuo?

Onaj s brkovima grickao je cigaru i nije rekao ništa. Visok i lijep muškarac kod prozora polagano se okrenuo i tiho rekao:

– Čini mi se da je malo ošamućen.

– Ne mogu zamisliti zašto me je zvao Hemingway – reče veliki. – Ja se ne zovem Hemingway.

Stariji reče: – Nisam vidio pištolj.

Pogledali su Amthora. Ovaj reče: – Unutra je. Kod mene. Dat ću vam ga, gospodine Blane.

Veliki se nagnuo naprijed, malo čučnuo i unio mi se u lice. – Reci, brajko, zašto si me nazvao Hemingway?

– Ne mogu pred damom.

Uspravio se. – Vidiš – pogledao je onog s brkovima. Taj kininu, okrene se i ode u drugi kraj sobe. Vrata se otvoriše i on uđe unutra, a Amthor za njim.

Vladala je tišina. Crnokosa se namršteno zagledala u stol. Veliki policajac gledao me u desnu obrvu i polagano kimao glavom s jedne na drugu stranu, snobivajući se.

Vrata su se ponovo otvorila i u sobu se vrati čovjek s brkovima. Negdje je pokupio moj šešir i dao mi ga. Izvukao je moj pištolj iz džepa i pružio mi i njega. Sudeći po težini znao sam da je prazan. Gurnuo sam ga pod kaput i ustao.

– Veliki reče: – Hajd'mo, brajko. Idemo odavde. Možda će ti malo pomoći svjež zrak.

– Dobro, Hemingway.

– Gle, opet on – tužno reče veliki. – Zove me Hemingway zbog radi toga što tu ima dama. Nije li to možda nekakav prosti vic iz njegovog arsenala?

Čovjek s brkom reče: – Požurite. Veliki me uhvatio za ruku i poveo do lifta. Kad je stigao ušli smo i spustili se.

Na dnu smo izašli i krenuli uskim hodnikom prema crnim vratima. Zrak je vani bio svjež i bistar, bili smo visoko iznad vlažne oceanske izmaglice. Duboko sam udahnuo.

Veliki me još držao za ruku. Vani je stajao automobil, obična crna limuzina s neslužbenim registarskim tablicama.

Veliki je otvorio prednja vrata predbacivši mi: – To ti baš ne služi na čast, brajko. Ali oporavit ćeš se na svježem zraku. Nemaš ništa protiv, ha? Znaš, brajko, ne bi' htjeli napraviti nešto protiv tvoje volje.

– Gdje je Indijanac?

Malo je kimnuo glavom i ugurao me u automobil. Sjeo sam s desne strane na prednje sjedalo. – Oh, da, Indijanac – reče on. – Moraš ga ubiti lukom i strijelom. To je zakon. Tu je na stražnjem sjedalu.

Pogledao sam otraga, ali tamo nije bilo nikoga.

– K vragu, nema ga – reče veliki. – Netko ga je zdupio. Danas se više ništa ne smije ostaviti u nezaključanom autu.

– Požuri – reče onaj s brkovima i sjedne na stražnje sjedalo. Hemingway obiđe kola i strpa svoj nabiti trbuh iza upravljača. Pokrenuo je motor i automobil krene niz prilaznu cestu omeđenu divljim geranijama. S mora se podigao hladan vjetar. Zvijezde su bile predaleko. Nisu mi ništa govorile.

U podnožju brežuljka izbili smo na betonsku brdsku cestu. Vozili smo se onuda bez žurbe.

– Kako to da nemaš kola, brajko?

– Amthor je poslao kola po mene.

– Zašto bi to učinio, brajko?

– Vjerojatno zato jer me je htio vidjeti.

– Dobar je ovaj momak – reče Hemingway. – Lijepo zaključuje.

Pljunuo je kroz prozor i spretno svladao zavoj. Pustio je da automobil koči motorom niz brijeg. – Kaže da si mu telefonirao i pokušao ga ucijeniti. Odlučio je da te mora upoznati da bi znao s kim ima posla, ako bi bilo nešto od posla. Zato je poslao svoja kola.

– Zbogradi toga jer je znao da će pozvati nekakve svoje pajkane i da mi neće trebati auto za povratak – rekoh. – Je li tako, Hemingwayu?

– Aha, opet ti. No, dobro, Amthor je imao diktafon ispod stola i sekretarica je sve zapisala. Kad smo stigli pročitala je to gospodinu

Blaneu.

Okrenuo sam se i pogledao gospodina Blanea. Pušio je cigaru, mirno, kao da je kod kuće u papučama. Nije mi uzvratilo pogled.

– Pročitala je vruga – rekoh. – Bit će prije da je pročitala hrpu žvrljotina koje su unaprijed pripremili za ovakve slučajeve.

– Možda bi nam htio reći zašto si želio vidjeti tog momka – uljudno predloži Hemingway.

– Misliš, dok mi je lice još cijelo?

– Ah, ma nismo ti mi takvi momci – reče on, velikodušno razmahujući rukama.

– Ti dobro poznaješ Amthora, je li, Hemingwayu?

– Gospodin Blane ga poznaje, reklo bi se. Ja, ja samo izvršavam zapovijedi.

– Tko je taj gospodin Blane, k vrugu?

– Gospodin na stražnjem sjedalu.

– A osim toga što sjedi na stražnjem sjedalu, tko je on?

– Ali, zaboga, svi poznaju gospodina Blanea.

– Dobro – rekoh, osjećajući se odjednom potpuno iscrpljen.

Nastupila je tišina. Krivudali smo zavojima iza kojih su bili novi zavoji, nova tama i stari bol.

Veliki reče: – Sada, kad smo sami i kad nema dama među narna, baš nas previše ne zanima zašto si išao tamo, ali mi ovo s Hemingwayem ne ide u glavu.

– Vic – rekoh mu. – Jedan stari, prastari vic.

– Tko je uopće taj Hemingway?

– Tip koji neprekidno ponavlja jednu te istu stvar dok ne povjeruješ da je zbilja dobra.

– Za to mu treba vraški mnogo vremena – reče veliki. – Za privatnog detektiva imaš zbilja mnogo mašte. Nosiš li još vlastite zube?

– Aha, s nekoliko plombi.

– No, brajko, to se zove sreća.

Čovjek na stražnjem sjedalu reče: – Bit će dovoljno. Skreni desno na sljedećem odvojkju.

– Dogovoreno.

Hemingway skrene na prašnjavu cestu koja je vodila uzduž planinske kose. Vozili smo se njome oko dva kilometra.

– Ovdje – reče čovjek na stražnjem sjedalu. Hemingway zaustavi automobil i povuče ručnu kočnicu. Zatim se naže preko mene i otvori vrata.

– E, pa, drago mi je što srno se sreli, brajko. Ali ne vraćaj se. U svakom slučaju, ne poslom. Van.

– Odavde idem kući pješice?

Čovjek na stražnjem sjedalu reče: – Požuri.

– Aha, brajko, odavde ideš kući pješice. Hoće li ti to odgovarati?

– Naravno, imat ću vremena da razmislim o nekim stvarima. Na primjer o tome kako vi niste pajkani iz Los Angelesa. Ali jedan od vas, a možda i obojica, ipak je pajkan. Rekao bih, pajkan iz Bay Cityja. Pitam se zašto ste otišli izvan svog područja?

– Neće li to biti prilično teško dokazati, brajko?

– Laku noć, Hemingwayu.

Nije mi odgovorio. Šutjela su obojica. Počeo sam izlaziti iz automobila. Stavio sam nogu na nogostup; bio sam još malo ošamućen.

Čovjek na stražnjem sjedalu naglo se pomakao, a ja sam taj pokret više osjetio nego vidio. Ispred mene se otvorilo jezero tame i bilo je mnogo, mnogo dublje od najcrnje noći.

Skočio sam. Nije bilo dna.

25

Prostorija je bila prepuna dima.

Dim je lebdio u zraku, u obliku tankih vijuga, uzduž i poprijeko poput zastora od malenih, prozirnih zrnaca. Dva su prozora, čini se, bila otvorena na suprotnom zidu, ali dim se nije razilazio. Nikad nisam vidio tu sobu. Na prozorima su bile rešetke.

Bio sam otupio, prazne glave. Osjećao sam se kao da sam spavao godinu dana. Ali smetao me taj dim. Okrenuo sam se na leđa i zamislio se. Poslije dugo vremena duboko sam uzdahnuo tako da me zaboljele u plućima.

Viknuo sam: – Vatra!

To me nasmijalo. Nisam znao što je u tome smiješno, ali sam se počeo smijati. Ležao sam tako na krevetu i smijao se. Nije mi se svidio taj smijeh. Bio je to smijeh luđaka.

Jedan uzvik bio je dovoljan. Izvana su se čuli ubrzani koraci, guranje ključa u ključanicu i vrata su se širom otvorila. Unutra je uskočio neki čovjek i zatvorio ih za sobom. Desnom rukom mašio se za bok.

Bio je nizak rastom i nabit. Imao je na sebi bijeli ogrtač. Oči su mu izgledale nekako čudno, onako crne i mutne, a na njihovim vanjskim rubovima bile su kvrgave nakupine pepeljaste kože.

Okrenuo sam glavu na tvrdom jastuku i zijevnuo.

– Ne obraćaj pažnju na ono, Jack. Pobjeglo mi je – rekoh.

Stajao je tamo i namrgodio se, neodlučno prebirući po džepu ogrtača. Boležljivo zelenkasto lice, mutne crne oči, blijedosiva koža i nos koji je izgledao kao školjka, eto, to je bio on.

– Kako bi bilo da ti još malo navučemo luđačku košulju, a? – reče on podrugljivo.

– Dobro mi je, Jack. Sasvim dobro. Dugo sam spavao pa sam vjerojatno malo sanjao. Gdje sam to?

– Tamo gdje ti je mjesto.

– Čini se da je mjestance zgodno – rekoh. – Dobri ljudi, ugodan ugođaj. Mislim da ću još malo odspavati.

– To bi ti bilo najpametnije – zareza on.

Izašao je. Vrata su se zatvorila. Brava je škljocnula. Koraci su utonuli u ništavilo.

Dim nije izvjetrio. Još je lebdio usred sobe, ispunivši je cijelu. Nije se razišao, nije odletio, nije se ni pomakao. U sobi je bilo svježeg zraka, osjećao sam ga na licu. Ali dim nisam osjećao. Bila je to siva paučina koju je isprele tisuću paukova. Pitao sam se kako su ih samo natjerali da rade zajedno.

Pamučna flanelna pidžama. Jedna od onakvih kakve se dobiju u gradskoj bolnici. Bez kopčanja, bez suvišnog boda, samo ono što je neophodno. Još me boljelo grlo. Počeo sam se prisjećati. Opipao sam rukom vratne mišiće. Boljeli su me. Samo jedan Indijanac, tata. Dobro, Hemingwayu. Htio bi postati detektiv, je li? Zarađivati mnogo novaca. Kako postati detektiv u devet jednostavnih lekcija. Šaljemo vam značku, a uz doplatu od pedeset centa i vrpcu.

Vrat me bolio, ali prsti koji su ga pipali bili su potpuno bez osjeta. Sto se mene tiče, mogli su biti i snop banana. Pogledao sam ih. Izgledali su kao prsti, ali kao prsti iz poštanske pošiljke. Zacijelo su došli zajedno sa značkom i vrpcom. I diplomom.

Bila je noć. Vani, s druge strane prozora, bio je crni svijet. Staklena, porculanska kugla visjela je sa sredine stropa na tri mjedena lanca. U njoj je gorjelo svjetlo. Po rubu je imala malene obojene kvržice, naizmjenično narančaste i plave. Zurio sam u njih. Umorio me dim. Dok sam ih gledao, te su se izbočine počele otvarati kao brodski prozorčići, a kroz njih su provirile glave. Sićušne glave, ali žive; glave kao u malenih lutaka, ali žive. Bio je tamo i muškić s mornarskom kapom i nosom Johnniea Walkera i neka pripita plavuša sa šarenim, kićenim šeširom i neki mršavko s nakrivljenom leptir-mašnom. Izgledao je kao konobar u provincijskoj prčvarnici negdje na obali. Otvorio je usta i podrugljivo rekao: - Kako biste htjeli da vam ispečemo odrezak: slabije ili jače?

Čvrsto sam zatvorio oči i snažno ih protrljao, a kad sam ih opet otvorio, na tri mjedena lanca bila je obješena samo obična kugla od lažnog porculana.

Ali dim je još nepomično lebdio u zraku koji je strujao.

Zgrabio sam ugao grube plahte i obrisao znoj s lica. Učinio sam to odrvenjelim prstima koje mi je dopisna škola poslala poslije devet jednostavnih lekcija, naplativši pola tečaja unaprijed, poštanski pretinac dva milijuna četiri stotine šezdeset osam tisuća devetsto dvadeset i četiri, Cedar City, Iowa, Šašavo. Potpuno šašavo.

Sjeo sam na krevet, a poslije nekog vremena uspio sam dosegnuti stopalima tlo. Noge su mi bile gole i izbodene iglama i pribadačama. Odjel galanterije je tamo lijevo, gospođo. Velike pribadače naći ćete tamo desno. Stopalima sam počeo pipkati po podu. Ustao sam, ali pre naglo. Presamitio sam se teško dišući i držeći se za uzglavlje, a glas kao da je dolazio odozdo, ispod kreveta, neprekidno je ponavljao: – Imaš delirijum tremens . . . Imaš delirijum tremens . . . Imaš delirium tremens ...

Koraknuo sam, teturajući kao pijanica. Na bijelom emajliranom stoliću, između dva prozora okovana rešetkama bila je boca viskija. Bila je, čini mi se, u dobrom stanju. Napola puna. Prišao sam joj. Ipak ima dobrih ljudi na svijetu. Čovjek može prigovarati dok čita jutarnje novine, može zviznuti u goljenicu frajera u kinu na susjednom sjedalu, može se osjećati jadno i obeshrabreno i frkati na političare, ali na svijetu ipak ima mnogo dobrih ljudi. Eto, na primjer, taj momak koji je ostavio pola boce viskija. Srce mu je bilo veliko kao bačva.

Došao sam do nje, obuhvatio je s obje obamrle ruke i podigao k ustima, znojeći se kao da podižem jedan kraj Golden Gatea.

Dobro sam potegnulo, a piće mi se prolijevalo niz bradu. Spustio sam bocu, vrlo pažljivo. Pokušao sam se obliznuti.

Viski je bio čudna okusa. Dok sam razabirao da je čudna okusa, opazio sam umivaonik u kutu. Uspjelo mi je. U posljednji čas stigao sam do njega. Povratio sam. Oborio sam svjetski rekord u povraćanju.

Vrijeme je prolazilo, proživljavao sam duge napadaje mučnine, teturao sam, gubio svijest, grčevito se držao za umivaonik i životinjskim kricima zvao u pomoć.

No, i to je prošlo. Odteturao sam se do drveta i legao, na leđa. Ležao sam tako, dahćući i buljeći u dim. Nisam baš mogao razabrati je li to dim. Kao da nije bio pravi. Možda je to bilo samo nešto u mojim očima. I tad ga je odjednom nestalo, a svjetlo iz staklene kugle oštro obasja sobu.

Ponovo sjedoh. Kraj vrata je bio težak drveni stolac prislonjen o zid. Do vrata kroz koja je ušao čovjek u bijelom ogrtaču bila su još jedna. Vjerojatno vrata od uzidanog ormara. Možda je unutra bila i moja odjeća. Pod je bio prekriven zelenim i sivim četvrtastim pločicama od

linoleuma. Zidovi su bili bijeli. Uredna soba. Sjedio sam na uskom željeznom krevetu, sasvim nalik bolničkom, samo malo nižem, a sa strane, na mjestima gdje su gležnjevi i ručni zglobovi bolesnika, bilo je debelo kožnato remenje.

Lijepo mjesto iz kojeg je trebalo što prije kidnuti.

Osjet mi se sasvim vratio, tako da me je, osim vrata, boljela i glava i ruka. Nisam se mogao prisjetiti što se dogodilo s rukom. Zavrnuo sam rukav pamučne pidžame i smušeno je razgledao. Bila je puna sitnih prištića koji su se prostirali od lakta do ramena i bili okruženi malenim bezbojnim kružićima veličine novčića.

Droga. Napunili su me drogom ne bi li me ušutkali. Možda su mi dali i skopolamin da progovorim. Previše droge za kratko vrijeme. Pozlilo mi je dok sam se oporavljao od njezina djelovanja. Nekima pozli, a nekima ne. Sve ovisi o tome kako ste izdržljivi. Droga.

To je objasnilo pojavu dima i malenih glava na rubovima stropne svjetiljke kao i glasove i šašave misli i remenje i rešetke i obamrle prste i stopala. Viski je vjerojatno bio dio nečije četrdesetosmosatne kure za odvikavanje od alkohola. Ostavili su ga samo zato da mi ništa ne bi nedostajalo.

Ustao sam i umalo udario želucem o suprotni zid. To me je natjeralo da legnem i smirim se. Prilično sam dugo pokušavao usporiti disanje. Počeo sam se tresti i znojiti po cijelom tijelu. Osjetio sam da mi se na čelu skupljaju kapljice znoja i polagano i oprezno klize niz nos na usnice. Glupavo sam ih lizao jezikom.

Ponovo sam sjeo, spustio noge na pod i ustao.

– Hajde, Marlowe – procijedio sam kroz zube. – Ti si čvrst momak. Sto osamdeset centimetara željezne ljudine. Devedeset kilograma bez odjeće i oprana lica. Čvrsti mišići i tvrda brada. Što je to za tebe? Dvaput su te tresnuli po glavi, davili su te i izudarali te po bradi drškom pištolja. Napunili su te drogom i držali te drogirana dok nisi potpuno poblesavio. I na što se sve to svodi? Na svakodnevni posao, na rutinu. Da vidimo kako ćeš sad izvesti nešto zbilja teško, na primjer, obući gaće.

Ponovo sam legao.

Vrijeme je ponovo prolazilo. Ne znam koliko je prošlo, nisam imao sat. Takvo vrijeme ionako se ne mjeri satima.

Sjeo sam. To je već postajalo monotono. Ustao sam i počeo hodati. Nije to bilo lako. Srce mi je poskakivalo kao uzrujana mačka. Bilo bi bolje da legnem i spavam. Odmori se malo. Nisi baš u punoj snazi, brajko. U redu, Hemingwayu, slab sam. Ne bih mogao prevrnuti ni vazu s cvijećem. Ne bih mogao slomiti nokat.

Ne dam se ja. Hodam. Čvrst sam. Kidani odavde.

Ponovo sam legao.

Četvrti je put bilo malo bolje. Dvaput sam prešao cijelu prostoriju od zida do zida. Došao sam do umivaonika, oprao ga, naslonio se na nj i popio gutljaj vode iz dlana. Nisam mu dao da opet izađe iz mene. Pričekao sam malo i popio još. Bilo mi je mnogo bolje.

Hodao sam. Hodao. Hodao.

Poslije pola sata hodanja koljena su mi se tresla, ali glava mi se razbistrila. Popio sam još vode, mnogo vode. Gotovo sam proplakao nad umivaonikom dok sam pio.

Vratio sam se do kreveta. Bio je divan taj krevet. Napravljen od ružinih latica. Najljepši krevet na svijetu. Nabavili su ga od Carole Lombard. Bio joj je premekan. Dao bih ostatak života da dvije minute ležim na njemu. Divan, mekani krevet, slatki sanak, prelijepa oči koje se sklapaju dok se čuje samo tiho disanje i tama i smiraj u dubokom jastuku ...

Hodao sam.

Sagradili su piramide pa im je dosadilo i srušili ih. Samljeli su kamen i napravili beton za branu Boulder. Sagradili su i nju i doveli vodu na sunčani jug i sve poplavili. Hodao sam cijelo to vrijeme. Nisam se dao omesti.

Zaustavio sam se. Bio sam spreman da s nekim razgovaram.

26

Vrata zidnog ormara bila su zatvorena. Težak stolac bio mi je pretežak. To se od njega i očekivalo. Skinuo sam s kreveta plahte, presvlaku i madrac. Željezna mreža ispod madraca bila je pričvršćena za okvir kreveta crnim emajliranim oprugama dugačkim oko dvadeset i pet centimetara. Latio sam se posla oko jednog. Bio je to najteži posao u mom životu. Deset minuta kasnije imao sam dva okrvavljena prsta i oprugu. Zamahnuo sam njom. Dobro mi je ležala u ruci. Bila je teška i fijuknula je kad sam zamahnuo. Pošto sam sve to obavio, pogled mi se zaustavio na boci viskija. Shvatio sam da bi i ona dobro poslužila, ali sam brzo odagnao tu misao.

Popio sam još malo vode i odmorio se, sjedeći na goloj mreži bolničkog kreveta. Zatim sam otišao do vrata, prislonio lice na vratnicu i viknuo:

– Vatra! Vatra! Vatra!

Nisam dugo čekao i bilo mi je zbog toga milo. Brzo je dotrčao hodnikom, grubo gurnuo ključ u ključanicu i snažno okrenuo.

Vrata se naglo otvoriše. Bio sam se tijesno priljubio uza zid. Ovaj put nosio je kratku palicu opšivenu smeđom kožom. Ugledavši prazan krevet, iskolačio je oči i počeo kružiti pogledom.

Zahihotao sam i tresnuo ga po glavi. Posrnuo je i pao na koljena. Pošao sam za njim i tresnuo ga još dvaput. Zastenjao je, a ja sam mu istrkao palicu iz mlitave ruke. On zacvili.

Lice sam mu doradio koljenom tako da me zaboljelo. Nije mi rekao je li i njega boljelo. Dok je još stenjao, onesvijestio sam ga palicom.

Izvadio sam ključ iz brave i zaključao vrata iznutra. Pretresao sam ga. Imao je još ključeva. Jedan je otključavao vrata garderobe, gdje je bilo i moje odijelo. Pretražio sam džepove. Iz lisnice je nestao novac. Vratio sam se čovjeku u bijelom ogrtaču. Imao je previše novaca za posao kojim se bavio. Uzeo sam koliko mi je nedostajalo, prebacio ga na krevet i remenjem mu svezao ručne zglobove i gležnjeve. U usta sam mu ugurao pola metra plahte. Imao je slomljen nos. Pričekao sam da bih se uvjerio da može disati kroza nj.

Bilo mi ga je žao. Jednostavan, prezaposlen i beznačajan momak koji savjesno obavlja svoj posao i zarađuje tjednu plaću. Možda ima ženu i djecu. Šteta. A od oružja je imao samo kratku palicu. Činilo se

da nije pošteno. Stavio sam bocu s drogiranim viskijem na pod do kreveta tako da bi je mogao doseći, kad mu ruke ne bi bile svezane.

Plijesnuo sam ga po ramenu. Gotovo sam proplakao nad njim.

U garderobi sam pronašao svu svoju odjeću, čak i kožnatu futrolu za pištolj, i pištolj, ali bez metaka. Obukao sam se drhtavim prstima, strahovito zijevajući.

Čovjek na krevetu se odmarao. Ostavio sam ga tamo i zaključao vrata.

Našao sam se u širokom i tihom hodniku s trima zatvorenim vratima. Iza njih se nije ništa čulo. Crveni tepih na podu prigušio je šum mojih koraka, tako da nisu remetili tišinu koja je vladala u cijeloj kući. Na kraju hodnika bilo je proširenje a odande je još jedan hodnik pod pravim kutem vodio do prostranog, starinskog stubišta s ogradom od svijetle hrastovine. Stubište se polukružno spuštalo u zamračeno prizemlje. Na kraju hodnika bila su dvojna ostakljena vrata. Pod je bio od keramičkih pločica, prekriven debelim postirkama. Kroz jedna odškrinuta vrata prodirala je uska zraka svjetlosti. Ali niotkuda nikakva glasa.

Bila je to stara kuća kakve su se nekoć gradile i kakve se sad više ne grade. Vjerojatno je bila u mirnoj ulici i bila okružena vrtom sa sjenicom od ruža, u kojem je bilo još mnogo cvijeća. Sve je to vjerojatno izgledalo ljupko, sjenovito i tiho na kalifornijskom suncu. A nitko nije mario što se unutra događa, najvažnije je da ne vrište preglasno.

Zakoračio sam jednom nogom na stepenicu, kad začuh nečiji kašalj. To me je natjeralo da se okrenem. Na kraju onog drugog hodnika ugledao sam poluotvorena vrata. Na prstima sam se približio vratima i zastao. Zraka svjetla obasjavala je sag ispred mojih nogu. Čovjek ponovo zakašlja, dubokim kašljem koji je zvučao smireno i opušteno. Nije me se ticao. Meni je bilo važno da izađem odavde. Ali ipak me je zanimao svatko u ovoj kući čija su vrata smjela biti otvorena. To bi morao biti čovjek na položaju, netko koga bi se isplatilo pozdraviti. Ušuljao sam se u polje svjetlosti. Novine zašuštaše.

Ugledao sam djelić prostorije koja je bila namještena kao soba, a ne kao ćelija. Bio je u njoj tamni pisaći stol, a na njemu šešir i

nekakvi časopisi. Na prozorima su bili čipkasti zastori, a pod prekrit lijepim sagom.

Začula se glasna škripa opruga na krevetu. Momak je očito bio krupan, kao i njegov kašalj. Vršcima prstiju gurnuh vrata nekoliko centimetara. Ništa se nije dogodilo. Virnuh unutra, pomaknuvši glavu beskrajno polagano. Ugledao sam cijelu sobu, krevet i čovjeka na njemu, pepeljaru krcatu opuścima koji su bili i po noćnom ormariću, i po sagu. Po krevetu je bilo razbacano mnogo zgužvanih novina, a jedne su bile u golemim ručetinama i skrivale nečije lice. Iznad ruba zelenkastog papira vidio sam čuperak kose. Bila je kovrčava, tamna, čak crna, i bujna. Nazirao se i uzak pojas bijele kože. Novine su se još malo spustile i ja zaustavih dah. Čovjek na krevetu nije podigao pogled.

Bio je neobrijan. Uvijek će biti neobrijan. Vidio sam ga već prije, tamo na Centralnoj aveniji, u crnačkoj jazbini koja se zvala Florijan. Vidio sam ga u šarenom odijelu s bijelim lopticama za golf na kaputu i čašom razrijeđenog viskija u ruci. A vidio sam ga i s vojničkim koltom, koji je u njegovoj šaci izgledao kao igračka, kako tiho prolazi kroz razbijena vrata. Vidio sam nešto od njegovih metoda; bile su vrlo djelotvorne i poslije njih nije ništa ostajalo.

Ponovo se nakašljao i promeškoltio na krevetu, žestoko zijevnuo i posegnuo rukom za izgužvanim paketićem cigareta na noćnom ormariću. Strpao je jednu u usta. Na vrhu palca planu vatra. Iz nosa rnu prokulja dim.

– Ah – reče on, i ponovo se zadubi u novine.

Ostavio sam ga ondje i vratio se poprečnim hodnikom. Čini se da je gospodin Malloy Lopatar bio u dobrim rukama. Stigao sam do stubišta i spustio se u prizemlje.

Iza jednih pritvorenih vrata začulo se nečije mrmljanje. Oslušnuo sam hoće li se javiti i drugi glas. Ništa. Bio je to telefonski razgovor. Prišao sam vratima, osluškujući. Glas je bio tih, zapravo žamor, tako da nisam ništa razumio. Naposljetku se začulo pucketanje u slušalici, a nakon toga nastupila je potpuna tišina koja je potrajala.

Bio je to pogodan trenutak da se pokupim, da odem negdje daleko. Zato sam otvorio vrata i tiho ušao.

Unutra je bila nečija kancelarija, ni tijesna ni prostrana. Izgledala je uredno i profesionalno. Bio je u njoj i ostakljen ormar s knjigama, na zidu ormarić prve pomoći. Zatim bijeli emajlirani ormarić za steriliziran je u kojem su se kuhale igle i štrcaljke za injekcije, širok i ravan stol s bugačicom, mjedenim nožem za papir, pernicom i perima, knjigom pacijenata, i gotovo ničim drugim osim lakata čovjeka koji je tamo sjedio prekrivši lice dlanovima.

Kroz raširene žučkaste prste vidjela se smečkasta kosa boje mokrog pijeska, koja je bila tako zalizana da se činilo kao da je naslikana na njegovoj glavi. Prošao sam još tri koraka i on podiže pogled sa stola. Ugledao mi je noge i podigao glavu. Utonule oči bile su boje pergamenta. Rasklopio je ruke i polagano se naslonio na naslon, gledajući me potpuno bezizražajno.

Zatim je raširio ruke kao da je htio pokazati kako se ne slaže sa mnom, ali je bio bespomoćan.

Kad se ponovo smirio, jedna mu je ruka bila vrlo blizu ugla stola.

Prišao sam još dva koraka i pokazao mu palicu. Nastavio je kažiprstom i trećim prstom gmizati prema uglu.

– Zvonce vam večeras neće pomoći – rekoh. – Uspavao sam vašeg plećatog momka.

Oči su mu postale pospane. – Gospodine, vi ste vrlo bolesni. Vrlo, vrlo bolesni. Ne bih vam savjetovao da ustajete i šecete.

Rekoh: – Pripazi na desnu ruku – i strelovito zamahnuh prema njoj. Povukla se kao ranjena zmija.

Obišao sam stol cereći se premda ništa nije bilo smiješno. U ladici je, naravno, imao pištolj. Uvijek imaju pištolj u ladici i uvijek prekasno posegnu za njim, ako uopće posegnu. Izvadio sam ga. Bio je automatski, kalibra .38, ali standardni model, ne tako dobar kao moj. Ipak će mi dobro doći municija. U ladici je nije bilo. Izvadio sam magazin pištolja.

Malo se pomakao, a oči su mu još bile tužne i utonule.

– Možda imate još jedno zvonce ispod saga – rekoh. – Možda je spojeno sa šefovim uredom negdje u glavnom štabu. Ne upotrebljavajte ga. Bit ću još neko vrijeme vrlo gadan. Tko god ušao kroz ova vrata ući će u vlastiti lijes.

– Nema zvonca ispod saga – reče on, s jedva primjetnim stranim naglaskom.

Izvukao sam magazine njegovog i svog pištolja i zamijenio ih. Izvadio sam čahuru koja je bila u cijevi njegova pištolja, i ubacio metak u cijev moga. Obišao sam stol i pošao prema vratima.

Brava je bila na pero. Zaključao sam je. Čulo se škljocanje. Bio je tamo još i zasun. Zatvorio sam i njega.

Vratio sam se k stolu i sjeo na stolac. Utrošio sam i posljednji gram snage.

– Viski – rekoh. Počeo je mahati rukama.

– Viski – ponovio sam.

Otišao je do ormarića s lijekovima i izvukao poznatu plosnatu bocu sa zelenom naljepnicom i čašu.

– Dvije čaše – rekoh. – Okusio sam već vaš viski. Malo mi je nedostajalo da odletim kroz prozor.

Donio je dvije malene čaše, odvrnuo čep i napunio ih.

– Najprije vi – rekoh.

Suzdržano se nasmiješio i podigao čašicu.

– U vaše zdravlje, gospodine, ili za ono što je od njega ostalo. – Popio je. Popio sam i ja. Dohvatio sam bocu i privukao je k sebi, čekajući da me okrijepi žestina viskija. Srce mi je počelo snažno lupati, ali se ipak vratilo u grudi i nije više visjelo kao na vezici za cipele.

– Sanjao sam ružan san – rekoh. – Neku budalaštinu. Sanjao sam da su me svezali za krevet, nakrcali drogom i zaključali u sobu s rešetkama na prozorima. Bio sam sasvim klonuo. Spavao sam. Nisam imao hrane. Bio sam bolestan čovjek. Netko me tresnuo po glavi i dovukao me tamo gdje su mi sve to učinili. Previše su se trudili. Nisam ja tako značajna riba.

Nije ništa rekao. Promatrao me. U očima se nejasno vidjelo da nešto snuje; činilo se kao da računa koliko ću još dugo živjeti.

– Probudio sam se u sobi punoj dima – rekoh. – Bilo je to samo snoviđenje, nadražaj centra za vid ili nešto takvo; ne znam kako to vi zovete. Umjesto ružičastih zmija ja sam vidio dim. Viknuo sam pa je dotrčao vaš gorila u bijelom ogrtaču i pokazao mi palicu. Dugo mi je trebalo da se pripremim i otmem mu je. Uzeo sam mu ključeve i

svoje odijelo, čak sam uzeo svoj novac iz džepa. I evo me, tu sam. Izliječen. Što ste ono rekli?

– Nisam rekao ni riječi.

– Riječi bi htjele da ih kažete – rekoh. – Jedva čekaju, gore od nestrpljenja da ih izgovorite. Ova stvarčica ... – malo sam mahnuo palicom – služi za nagovaranje. Morao sam je posuditi od onog momka.

– Molim vas, smjesta mi je vratite – reče on sa smiješkom u kojeg biste se mogli zaljubiti. Bio je poput smiješka krvnika kad dođe u ćeliju da vas izmjeri kako bi prema vašoj veličini mogao namjestiti dubinu otvora ispod vješala. Pomalo prijateljski, pomalo pokroviteljski i pomalo upozoravajući, sve odjedanput. Zaljubili biste se u njega kad bi bilo načina da preživite.

Spustio sam palicu na njegov dlan, lijevi dlan.

– A sad još pištolj, molim vas – reče on tiho. – Bili ste teško bolesni, gospodine Marlowe. Zahtijevam da se vratite u krevet.

Zurio sam u njega.

– Ja sam dr Sonderborg – reče on – i ne želim nikakvih gluposti.

Stavio je palicu ispred sebe na stol. Smiješak mu je bio ukočen kao smrznuta riba. Dugački prsti su mu se micali poput umirućih leptira.

– Pištolj, molim – reče tiho. – Toplo vam savjetujem. . .

– Koliko je sati, stražaru?

Pogledao me donekle iznenađeno. Imao sam opet svoj ručni sat, ali nije bio navinut.

– Uskoro će ponoć. Zašto?

– Koji dan?

– Ali, dragi moj gospodine, nedjelja, naravno. Naslonio sam se na stol i zamislio se, pokušavajući nešto izračunati. Pištolj sam držao tako blizu njegove ruke da je mogao posegnuti za njim.

– To je više od četrdeset osam sati. Nije ni čudo što sam imao napadaje. Tko me je doveo ovamo?

Zurio je u mene, a lijeva mu je ruka počela kliziti prema pištolju. Bio je član društva pipkala. Djevojke bi se dobro zabavile s njim.

– Nemojte da postanem grub – zajecao sam. – Ne tjerajte me da zaboravim svoje besprijekorno ponašanje i savršeni način izražavanja. Samo mi recite kako sam dospio ovamo.

Skupio je hrabrost i posegnuo za pištoljem. Ali pištolj nije bio tamo. Sjeo sam opet na stolac s oružjem u krilu.

Porumenio je, zgrabio bocu s viskijem i natočio još jednu čašu i odmah je iskapio. Duboko je uzdahnuo i stresao se. Nije mu odgovarao okus viskija. Narkomanima nikada ne prija.

– Ako odete odavde, smjesta će vas uhapsiti – reče on strogo. – Smjestio vas je ovamo predstavnik zakona po svim propisima.

– Predstavnik zakona to ne smije učiniti.

To ga je bocnulo. Žučkasto lice mu je proradilo.

– Hajde, naklonite se i počnite – rekoh. – Tko me je ovamo strpao, zašto i kako? Noćas sam ratoborno raspoložen. Pleše mi se oko vatre. U glavi mi odjekuje ratnički poklič. Već tjedan dana nisam nikoga smaknuo. Pjevajte, zalizanko. Nek' zagude strune prastare viole, nek' se čuje slatka glazba.

– Bolujete od trovanja narkoticima – hladno progovori on. – Malo je nedostajalo da umrete. Tri puta sam vam morao dati digitalis. Otimali ste se, vrištali, morali smo vas obuzdati – tako je brzo govorio da su riječi preskakale jedna drugu.

– Ako u ovakvom stanju odete iz moje bolnice, upast ćete u ozbiljne neprilike.

– Rekoste da ste doktor, doktor medicine, liječnik?

– Razumije se. Ja sam doktor Sonderborg, kao što sam vam rekao.

– Od trovanja narkoticima čovjek se ne otima i ne vrišti, doktore. Samo leži u komi. Izmislite nešto bolje i skratite. Hoću samo najbitnije. Tko me je strpao u ovu jazbinu?

– Ali...

– Nije valjda on. Ne poznajem nikakvog Alija. Napraviti ću kašu od vas. Utopiti ću vas u bačvi malvazije. Volio bih kad bi se i sam mogao utopiti u buretu malvazije. Shakespeare. I taj je znao što je dobro piće. Natočimo još malo našeg lijeka. – Dohvatio sam njegovu čašu i natočio obojici. – Nastavite Karloff.

– Policija vas je strpala ovamo.

– Kakva policija?

– Policija iz Bay Cityja, prirodno – nemirni žučkasti prsti okretali su čašu. – Ovo je Bay City.

– Oh, tako. A je li ta policija imala ime?

– Mislim da je bio narednik Galbraith. On nije policajac iz patrolnih kola. On i njegov kolega našli su vas u petak navečer kako ošamućen tumarate ulicom. Dovedi su vas ovamo jer je to bilo nedaleko odavde. Pomislio sam da ste narkoman koji je uzeo preveliku dozu. Ali, možda sam pogriješio.

– Dobra priča. Ne mogu dokazati da nije bio tako. Ali zašto ste me zadržali?

Raširio je nemirno ruke. – Rekao sam vam već nekoliko puta da ste bili vrlo bolesni i još ste bolesni. Što očekujete od mene?

– Znači da vam dugujem novac.

Slegnuo je ramenima. – Prirodno. Dvije stotine dolara.

Odgurnuo sam malo stolac. – Jeftino ali ni to nećete dobiti.

– Ako odete odavde – reče on oštro – odmah će vas uhapsiti.

Nagnuo sam se preko stola i unio mu se u lice. – Ne idem još odavde, Karloff. Otvori onaj sef u zidu. Gipko se uspravio. – Ovo je već previše.

– Nećete otvoriti?

– Neću, sigurno.

– U ruci držim pištolj. Nasmiješio se kratko i trpko.

– To je vraški veliki sef – rekoh. – I nov. A ovo je dobar pištolj. Nećete otvoriti.

Na licu mu se ne pomače ni jedna crta.

– Prokletstvo – rekoh. – Kad čovjek ima pištolj u ruci drugi bi trebalo da učine sve što im se kaže. Ovaj put, čini se, nije tako.

Nasmiješio se. U smijehu je bilo sadističkog zadovoljstva. Uzmicao sam. Činilo mi se da ću se srušiti.

Nekako sam se domogao stola, a on je čekao otvorenih usta.

Dugo sam tako stajao naslonjen na stol i gledao ga u oči. Tad sam se iskezio. Osmijeh mu je skliznuo s lica poput mokre krpe. Čelo mu se orosilo kapljicama znoja.

– Zbogom – rekoh. – Prepuštam vas prljavijim rukama nego što su moje.

Povukao sam se do vrata, otvorio ih i otišao.

Ulazna vrata nisu bila zaključana. Ispred je bio trijem s nadstrešnicom. Vrt je bio prepun cvijeća i ograđen drvenom ogradom. Kuća je bila na uglu. Noć je bila svježa, vlažna, bez mjesečine.

Na ploči na uglu pisalo je: ulica Descanso. Prozori na kućama bili su osvijetljeni. Oslušnuo sam očekujući zavijanje sirena. Ništa se nije čulo. Na drugoj je ploči pisalo Dvadeset treća ulica. Skrenuo sam u Dvadeset treću ulicu i uputio se prema bloku s kućnim brojevima višim od osam stotina. Na broju 819 stanovala je Anne Riordan. Utočište.

Dugo sam hodao kad postadoh svjestan da još držim pištolj u ruci. Ali nisam čuo zavijanje sirena.

Hodao sam. Zrak me osvježio, ali viski je izazivao grčeve u mom želucu. U ulici je bio drvored jela, a kuće su bile od opeke. Arhitektura je više odgovarala nekoj četvrti na Capitol Hillu u Seattleu nego južnokaliifornijskom podneblju.

Na broju 819 još je gorjelo svjetlo. U visokoj živici od čempresa bila je malena bijela nadstrešnica. Ispred kuće rasli su grmovi ruža. Popeo sam se puteljkom do ulaza. Oslušnuo sam prije nego što ću pozvoniti. Sirene se još nisu čule. Iznutra se čuo odjek zvonca, a malo poslije zapucketao je i zvučnik na ulaznim vratima. Bio je to jedan od onih električnih izuma koji vam omogućuju da razgovarate ne otvarajući nikom vrata.

– Tko je, molim?

– Marlowe.

Možda joj je zastao dah, a možda je ta električna sprava tako škljocnula kad se isključila.

Vrata se širom otvoriše, a na njima je stajala Anne Riordan u laganoj svijetlozelenoj sportskoj odjeći. Kad me ugledala, oči joj se uplašeno raširiše, a lice joj probljedi.

– Bože – zaprepasti se ona. – Izgledate kao Hamletov otac.

28

Tepih u dnevnoj sobi bio je smečkast, stolci bijeli i ružičasti, a kamin crn, mramoran s vrlo visokim mjedenim podupiračima za drva. Visoke police za knjige bile su ugrađene u zidove, a svijetli zastori prekrivali su prozore sa spuštenim venecijanskim kapcima.

Ništa u sobi nije bilo svojstveno ženskom ukusu, osim velikog ogledala ispred kojeg je bilo mnogo prostora.

Napola sam sjedio, a napola ležao u dubokom naslonjaču, a noge su mi bile prebačene preko niskog stolca. Popio sam dvije šalice crne kave i čašu viskija, pojeo dva meko kuhana jaja s kriškom preprženog kruha, a zatim još malo crne kave s konjakom. Sve sam to pojeo i popio u blagovaonici, ali više se nisam sjećao kako je izgledala kao da je to bilo vrlo davno.

Oporavio sam se. Gotovo sam se otriježnio, a želudac mi je jurio prema kaznenom prostoru, umjesto da pimpla oko centra.

Anne Riordan je sjedila nasuprot meni, a lijepu je bradicu zabrinuto podbočila dlanovila. Oči su joj bile tamne i zasjenjene gustom, razbarušenom crvenosmeđom kosom, u koju je zadjenula olovku. Izgledala je zabrinuto. Nešto sam joj ispričao, ali ne sve. Malloya Lopatara nisam ni spomenuo.

– Pomislila sam da ste pijani – reče ona. – Mislila sam da ste se namjerno opili da biste skupili hrabrost da dođete k meni. Mislila sam da ste bili s plavušom. Mislila sam ... ne znam što sam mislila.

– Kladam se da ovo niste stekli pisanjem – rekoh ogledavajući se. – Čak ni ako su vam platili za ono što ste mislili da ste mislili.

– A nije to stekao ni moj tata pomoću mita – reče ona – što se ne bi moglo reći za onu debelu mješinu od šefa policije koja sada tamo sjedi.

– Mene se to zapravo ne tiče – rekoh.

Ona reče: – Imali smo neku zemlju u Del Reyu. Sve sam pijesak i pustoš. Ali pokazalo se da pod zemljom ima nafte.

Kimnuh i gucnuh iz lijepe kristalne čaše. Piće je bilo žestoko i ukusno.

– Ovdje bi se mogao skrasiti neki momak – rekoh.

– Sve je pripremljeno. Trebao bi se samo useliti.

– Kad bi to bio pravi momak. I kad bi ga netko htio – reče ona.

– Nema sobara – rekoh. – Šteta. Porumenjela je. – A vi, vi volite da vas prebiju kao mačku i da vam preoru ruku iglama s drogom i da vam bradu pretvore u vreću za boksački trening. Zar tih vreća nema dovoljno u prodavaonicama?

Nisam ništa odgovorio. Bio sam umoran.

– Bili ste srećom, dovoljno inteligentni da pogledate u one cigarete – reče ona. – Kad sam vas čula kako govorite tamo u Aster Driveu, pomislila sam da niste ništa shvatili.

– One posjetnice ništa ne znače.

Prostrijelila me pogledom. – Sjedite ovdje i kažete mi to, nakon što vas je taj čovjek dao premlatiti i nakon što vas je pomoću potkupljenih policajaca strpao u ludnicu gdje su vas podvrgnuli dvodnevnom liječenju od alkoholizma ne bi li vas naučili da gledate svoja posla? Zaboga, pa ta stvar tako očito strši da biste mogli odrezati cijeli metar i još bi ostalo za bejzbolsku palicu.

– To sam ja trebao reći – rekoh. – Odgovara mom stilu. Što strši?

– Da taj otmjeni psihoterapeut nije ništa drugo nego gangster visokog stila. On bira žrtve, iscijedi iz njih dragocjene podatke, a onda svojini gorilama kaže kamo da idu po dragulje.

– Vi doista tako mislite?

Gledala me je. Popio sam sve što je bilo u čaši i ponovo navukao izraz bolesnika na lice. Nije nasjela.

– Naravno da mislim – rekla je. – A tako mislite i vi.

– Ja mislim da je cijela stvar malo zamršenija.

Osmijeh joj je bio istovremeno i sladak i opor. – Oh, oprostite, molim vas. Na trenutak sam zaboravila da ste privatni detektiv. Mora biti zamršeno, zar ne? Kad bi slučaj bio jednostavan, vjerojatno biste pomislili da je u njemu nešto nedolično.

– Stvar je još zamršenija – rekoh.

– U redu. Slušam.

– Ne znam. Samo mi se tako čini. Mogu li dobiti još jedno piće?

Ustala je. – Morat ćete jednoga dana kušati i vodu, znate. Tek toliko da ne zaboravite što je to – prišla mi je i uzela čašu. – Ovo vam je posljednje. – Izašla je iz sobe, a izvana se začuo zveket ledenih kockica. Sklopio sam oči i slušao tihe, beznačajne zvuke. Nisam smio doći ovamo. Ako su o meni onoliko znali koliko sam pretpostavljao, mogli bi me potražiti i ovdje. Bilo bi to krasno.

Vratila se i dodirnula me hladnim prstima kojima je držala čašu. Zadržao sam ih kratko, a zatim ih polagano ispustio. Njezina se ruka udaljila kao što se udaljava san kad se u zoru probudim sa suncem na licu i zamišljam da sam bio u začaranoj dolini.

Porumenjela je, vratila se do svog naslonjača i sjela dugo se namještajući.

Pripalila je cigaretu i promatrala me kako pijem.

– Amthor je prilično bezobziran momak – rekoh. – Ali nekako mi se ne uklapa u sliku kao kolovođa gangsterske bande koja pljačka dragulje. Možda griješim. Kad bi on to stvarno bio i kad bi zaključio da sam ja nešto nanjušio, čini mi se da iz one narkomanske bolnice ne bih izašao živ. Ali taj sigurno ima razloga za strah. Nije bio grub sve dok nisam počeo brbljati nešto o nevidljivoj tinti.

Mirno me je promatrala. – Jeste li je pronašli? Iskezio sam se. – Kako, kad je nevidljiva?

– To je čudnovat način skrivanja neugodnih podataka o nekoj osobi, zar, ne? U cigaretama. A što bi bilo da nikada nisu pronađene?

– Stvar je u tome, čini mi se, da se Marriott nečega bojao i ako bi se njemu nešto dogodilo, posjetnice bi morale biti pronađene. Policija bi temeljito proučila sve stvari iz njegovih džepova. To me i zabrinjava. Ako je Amthor lopov, u Marriottovim džepovima ne bi smjelo biti ništa značajno.

– To vrijedi samo ako ga je Amthor ubio ili dao ubiti. Ali ono što je Marriott znao o Amthoru možda nije u izravnoj vezi s ubojstvom.

Naslonio sam se i otpio gutljaj pretvarajući se da razmišljam o onome što je rekla. Kimnuh.

– Ali krađa dragulja imala je veze s ubojstvom. A mi pretpostavljamo da je Amthor povezan s krađom dragulja.

Oči su joj postale nekako vragolaste. – Kladam se da se osjećate grozno – rekla je. – Ne biste li pošli u krevet?

– Ovdje?

Porumenjela je do tjemena i gurnula bradu naprijed. – Zašto ne? Nisam više dijete. Koga briga što radim, kada, ili kako?

Odložio sam čašu i ustao. – Obuzeo me jedan od rijetkih napadaja obzirnosti – rekoh. – Biste li me odvezli do stajališta taksija, ako niste previše umorni?

– Vražji tupavko – reče ona ljutito. – Pretukli su vas na mrtvo i nakljukali tko zna kakvim sve narkoticima i sad vam je vjerojatno potrebno samo da se dobro naspavate da biste sutra rano ustali i onako svježi opet počeli živjeti kao privatni detektiv.

– Mislio sam spavati malo dulje.

– Trebalo bi vas strpati u bolnicu, glupane! Zadrhtao sam. – Čujte – rekoh. – Noćas mi glava nije baš najbistrija. Ne bih se trebao još dugo zadržavati. Ne znam ništa pouzdano o bilo kojem od tih ljudi, ništa što bih mogao dokazati, ali čini mi se da me ne vole. Što god kažem bit će protiv zakona, a zakon je, čini se, u ovom gradu prilično šupalj.

– Ovo je lijep grad – reče ona oštro i pomalo uzbuđeno. Ne možete suditi...

– No, dobro, ovo je lijep grad. Takav je i Chicago. Tamo biste mogli živjeti godinama da ne vidite mitraljez. Naravno da je lijep grad. Vjerojatno nimalo pokvareniji od Los Angelesa. Ali u velikom gradu može se potkupiti samo jedan njegov dio, a grad kao što je Bay City može se kupiti cijeli, s kutijom i pakpapirom. U tome je razlika. I zbog toga želim otići.

Ustala je i zaprijetila mi svojom bradom. – Nikamo vi ne idete! Imam još jednu spavaonicu u kojoj ćete se udo...

– Obećajte mi da ćete zaključati vrata svoje sobe. Porumenjela je i ugrizla se za usnicu. – Katkad mislim da ste šampion – reče ona – a katkad mi se čini da ste najveći nitkov kojeg sam ikad upoznala.

– Bilo ovako ili onako, odvezite me do nekog mjesta gdje mogu uzeti taksu.

– Ostat ćete ovdje – odbrusila je. – Niste se još oporavili. Bolesni ste.

– Nisam toliko bolestan da bi mi netko morao ključati po glavi.

Tako je brzo odjurila iz sobe da umalo nije pala preko dvije stube koje su vodile iz dnevnog boravka u predsoblje. U tren oka vratila se u dugačkom flanelnom kaputu koji je obukla preko lagane sportske odjeće. Nije imala šešir pa se činilo da joj i crvenkasta kosa plamti srdžbom kao i lice. Otvorila je pomoćna vrata i snažno ih odgurnula. Izjurila je van, a njezini su koraci odzvanjali po prilaznom putu. Čulo se kako podiže garažna vrata, otvara vrata automobila i ponovo ih s treskom zatvara. Zaškripao je pokretač motora, motor je prihvatio i

preko otvorenog francuskog prozora preleti svjetlo automobilskih farova.

Pokupio sam šešir sa stolca, pogasio dvije svjetiljke i primijetio da je brava na francuskom prozoru vrlo sigurna. Osvrnuo sam se nakratko prije nego što sam zatvorio prozor. Bila je to lijepa soba. Bilo bi lijepo u njoj hodati u papučama.

Zatvorio sam ulazna vrata, a maleni se automobil zaustavio kraj mene. Obišao sam ga i sjeo do nje.

Odvezla me je do kuće, šutke, ljutito. Vozila je kao furija. Kad sam izašao ispred stambene zgrade u kojoj sam stanovao ledenim mi je glasom zaželjela laku noć i strelovito okrenula automobil nasred ulice. Nestala je prije nego što sam pronašao u džepu ključeve stana.

Ulazna vrata su se zaključavala u jedanaest. Otključao sam ih, ušao u hodnik koji je vječno zaudarao na plijesan i ušao u dizalo. Popeo sam se do mog kata. Na hodniku je titralo slabašno svjetlo. Ispred ulaznih vrata stajale su boce za mlijeko. U pozadini se crvenio izlaz u slučaju požara. Bio je tamo jedan otvoren prozorčić kroz koji je ulazilo malo svježeg zraka, ali nikad nisam uspio potpuno provjetriti hodnik i osloboditi se kuhinjskih mirisa. Vratio sam se kući, u svoj uspavani svijet; u svijet koji je bio bezopasan kao usnula mačka.

Otključao sam vrata, ušao unutra i pomirisao zrak. Zastao sam na trenutak na ulazu prije nego što ću upaliti svjetlo i njuškao. Bio je to domaći miris, miris prašine i duhanskog dima, miris svijeta u kojem žive muškarci i ne posustaju.

Svukao sam se i legao u krevet. Ružno sam sanjao, budio se i preznojavao. Ali ujutro sam opet bio zdrav čovjek.

29

Sjedio sam u pidžami na rubu kreveta, razmišljajući da li da ustanem i odgađao trenutak odluke. Nisam se osjećao baš najbolje, ali nije bilo ni tako loše kako je trebalo biti, ni očajno kako bih se osjećao da radim za plaću. Boljela me glava; čini mi se da je otekla i upaljena. Jezik mi je bio suh i kao oblijepljen šljunkom, boljelo me grlo, a vilicu nisam smio ni pipnuti. Ali bilo je i gorih jutara.

Nebo je bilo sivo zbog uzdignute magle i prilično hladno, premda se činilo da će zatopeliti. Podigao sam se s kreveta i protrljao gornji dio trbuha gdje me boljelo od povraćanja. Lijeva noga me nije boljela. S njom je bilo sve u redu. Zato sam morao tresnuti s njom u ugao kreveta.

Još sam kleo kad se začulo žestoko kucanje na vratima. Bilo je to zapovjedničko kucanje zbog kakvog biste najradije odškrinuli vrata samo pet centimetara, isplazili došljaku jezik i ponovo ih zalupili.

Ja sam ih otvorio malo više od pet centimetara. Preda mnom je stajao detektiv-poručnik Randall u smeđem odijelu od gabardena i laganom pustenom šeširu s obodom zavnutim uvis. Bio je vrlo dotjeran, uredan i dostojanstven s gadnim pogledom u očima.

Lagano je gurnuo vrata i ja uzmakoh. Ušao je, zatvorio ih za sobom i osvrnuo se. – Tražim vas već dva dana – reče. Nije me ni pogledao. Razgledao je stan.

– Bio sam bolestan.

Kretao se gipkim mačjim korakom, gusta sijeda kosa mu je sjala, šešir je tutnuo pod pazuhe, a ruke zavukao u džepove. Kao policajac nije bio neka ljudeškara. Izvukao je ruku iz džepa i pažljivo spustio šešir na gomilu nekakvih časopisa.

– Ali ne ovdje – reče.

– Ne, u bolnici.

– U kojoj bolnici?

– U bolnici za kućne mezimce.

Trgnuo se kao da sam ga pljusnuo. Lice mu je oblila rumen.

– Prilično je rano za zavatlavanje, zar ne?

Nisam mu odgovorio. Pripalio sam cigaretu, povukao dim i brzo sjeo na krevet.

– Za ovakve momke kao što ste vi nema lijeka – reče on. – Možda bi vam jedino zatvor pomogao.

– Bio sam bolestan i nisam popio jutarnju kavu. Ne možete od mene očekivati neke značajne domete u duhovitosti.

– Rekao sam vam da se ne petljate u taj slučaj.

– Vi niste Bog. Niste čak ni Isus Krist – povukao sam još jedan dim. Duboko u meni nešto se zgrčilo, ali ipak mi je više odgovarao od onog malo prije.

– Začudili biste se da znate koliko vam mogu nauditi.

– Vjerojatno bih.

– Znate li zašto vam do sada nisam naudivo?

– Znam.

– Zašto? – malo se nagnuo, bio je napet kao puška i gledao me skamenjenim pogledom koji svi oni dobiju prije ili kasnije.

– Niste me mogli pronaći.

Nagnuo se natrag, njišući se na petama. Lice mu se malo razvredrilo. – Mislio sam da ćete reći nešto drugo – reče on. – A da ste to rekli, bio bih vas zgazio kao crva.

– Dvadeset milijuna dolara vas ne bi zaplašilo. Ali i vi morate slušati zapovijedi.

Duboko je udahnuo poluotvorenim ustima. Vrlo polagano izvukao je iz džepa paketić cigareta i strgnuo omot. Prsti su mu malo podrhtavali. Stavio je cigaretu u usta i otišao do stolića za časopise po šibice. Pažljivo je pripalio cigaretu, bacio šibicu u pepeljaru, a ne na pod, i povukao dim.

– Neki dan sam vam preko telefona dao dobar savjet. To je bilo u četvrtak.

– U petak.

– Da, u petak. Niste me poslušali. To još i razumijem. Ali tada još nisam znao da skrivate dokazni materijal. Samo sam predlagao kako biste se u ovom slučaju trebali držati.

– Kakav dokazni materijal? Gledao me bez riječi.

– Jeste li za kavu? – upitah. – Možda će vas malo smekšati.

– Ne.

– Ja jesam – ustao sam i krenuo prema kuhinji.

– Sjednite – presiječe me Randall. – Nisam još ni iz daleka završio.

Produžio sam svojim putem, nalio vode u kotlić i stavio ga na peć. Popio sam gutljaj vode iz slavine, zatim još jedan. Vratio sam se s čašom u ruci, zaustavio se na vratima i pogledao ga. Nije se ni

pomakao. Oko njega se skupljao gust i nepomičan oblak dima. Gledao je u pod.

– Zašto bih pogriješio ako sam otišao gospođi Grayle na njezin poziv? – upitao sam.

– Nisam na to mislio.

– Jeste, malo prije.

– Nije vas pozvala – pogledao me, a pogled mu je još bio tvrd i ukočen. Rumenilo mu nije nestalo iz košćatih obraza. – Nametnuli ste joj se govoreći o skandalu. Došli ste do tog posla zapravo ucjenom.

– Čudno. Koliko se ja sjećam, nismo čak ni razgovarali o poslu. Iz njezine priče nisam doznao ništa zanimljivo. Mislim, ništa u što bi se moglo zagristi. Nikakva početka. Pretpostavio sam naravno da je i vama već sve ispričala.

– I jeste. Ona točionica na Santa Moniki je lopovsko skrovište. Ali to ništa ne znači. Nisam tamo ništa pronašao. I hotel preko puta zaudara, ali ni tamo nam nitko nije bio zanimljiv. Sve su to sitni kriminalci.

– Je li vam ona rekla da sam joj se nametnuo? Oborio je na trenutak pogled. – Ne. Podrugljivo sam se nasmijao. – Hoćete li malo kave?

– Ne.

Vratio sam se u kuhinju, skuhao kavu i pričekao da se slegne. Randall je ovaj put pošao za mnom i sad je on stajao na vratima.

– Koliko ja znam, ti kradljivci nakita vršljaju po Hollywoodu i okolici već dobrih deset godina – reče on. – Ovaj put su pretjerali. Ubili su čovjeka. Mislim da znam zašto.

– Pa, ako je riječ o organiziranoj bandi, vi je razbijte, to će biti prvi riješeni slučaj te vrste otkako živim u ovome gradu. A mogao bih vam nabrajati i opisati najmanje tucet takvih ubojstava.

– Lijepo od vas što mi to kažete, Marlowe.

– Ispravite me ako griješim.

– Prokletstvo – reče on uzrujano. – Ne griješite. U arhivima se dva slučaja vode kao da su riješena, ali osuđeni su pogrešni ljudi. Na robiju je otišao nekakav sitniš, a krupne ribe su kidnule.

– Aha. Kavuu?

– Ako prihvatim, hoćete li sa mnom pristojno razgovarati, kao muškarac s muškarcem, bez duhovitosti?

– Pokušat ću. Ali ne obećajem da ću vam reći sve što sam smislio.

– Mogu i bez toga – jetko primijeti on.

– Imate lijepo odijelo.

Lice mu se opet zacrvenjelo. – Ovo odijelo stoji dvadeset dolara i pedeset centi – odbrusi on.

– Oh, bože, osjetljiva li policajca – rekoh i odoh do peći.

– Dobro miriše. Kako je kuhate?

Nalio sam. – Na francuski način. To je krupno mljevena kava. Bez filter vrećica.

Izvadio sam šećer iz ormarića i slatko vrhnje iz hladnjaka. Sjeli smo jedan nasuprot drugome u kuhinjskom kutu.

– Je li to bila šala kad ste rekli da ste bili bolesni, u bolnici ?

– Nije. Imao sam nekih neprilika, dolje u Bay Cityju. Strpali su me u bolnicu, ali nije to bila zatvorska bolnica, nego nekakva privatna klinika za liječenje alkoholičara.

Zagledao se nekamo u daljinu. – Bay City, kažete? Vi baš volite ići najtežim putem, Marlowe, zar ne?

– Nije baš da volim, nego mi je takva sudbina. Ali ovo još nisam doživio. Dvaput su me tresnuli po glavi, drugi put me je onesvijestio policajac ili čovjek koji je tako izgledao i za policajca se izdavao. Pretukli su me mojim pištoljem, a neki me strašan Indijanac umalo nije udavio. Bacili su me onesviještena u tu narkomansku bolnicu, držali me ondje zaključana, a vjerojatno i svezana. Ja ništa od toga ne mogu dokazati, osim činjenice da imam na sebi doista lijepu zbirku masnica i da mi je lijeva ruka temeljito izbodena injekcijama.

Napeto je zurio u ugao stola. – U Bay Cityju – rekao je polagano.

– Zvuči kao pjesma. Pjesma iz prijave kade.

– Što ste radili tamo dolje?

– Nisam se tamo uputio. Oni su me pajkani doveli u svoje dvorište. Bio sam pošao u Stilhwood Heights kod jednog tipa. To je u Los Angelesu.

– Tip se zove Jules Amthor – reče tiho Randall. – Zašto ste maznuli one cigarete?

Zagledao sam se u šalicu. Prokleta mala glupača. – Bilo mi je čudno da taj Marriott ima još jednu tabakeru. I to sa marihuanom.

Čini se da ih u Bay Cityju pune u obliku ruskih cigareta. Imaju čak i kartonski dodatak i amblem, sve što treba.

Gurnuo je praznu šalicu preko stola i ja mu je napunih. Proučavao me pogledom, crt u po crt, poru za porom na mojem licu, poput Sherlocka Holmesa sa svojim povećalom ili Thorndykea sa džepnom lećom.

– Trebalo je da mi kažete – reče ogorčeno, srknu iz šalice i obriše usta jednom od onih obrubljenih ponjava koje vam danas prodaju u robnim kućama umjesto rupčića. – Ali niste ih vi maznuli. Djevojka mi je priznala.

– Eto vidite – rekoh. – U ovoj zemlji nema više nikakva posla za momke. Sve rade žene.

– Sviđate joj se – reče Randall i podsjeti me na ljudne agente FBI-a, koje u filmovima uvijek prikazuju kao pomalo tužne, ali vrlo muževne ljude. – Njezin je stari bio najpošteniji pajkan, a ipak je izgubio posao. Nisu joj trebale te cigarete. Sviđate joj se.

– Mila djevojka. Ali nije moj tip.

– Ne volite ih kad su mile? – pripalio je novu cigaretu i rukom otjerao dim s lica.

– Volim uglađene, raskošne ženske praktična duha i krcate porocima.

– Takve brzo osuše čovjeka.

– A kako biste vi nazvali ovo kroz što upravo prolazim?

Nasmiješio se prvi put otkako je došao. Vjerojatno si nije dopuštao više od četiri takva osmijeha dnevno.

– Nisam baš mnogo saznao od vas – reče.

– Reći ću vam svoju teoriju, ali vi ste me s teorijama vjerojatno već nadmašili. Taj je Marriott ucjenjivao žene, a gospođa Grayle mi je to gotovo potvrdila. Ali radio je još nešto. Otkucavao je gangsterima podatke o nakitu. Kretao se u visokom društvu, družio se sa žrtvama i pripremao teren. Zabavljao se sa ženama, izvodio ih, zavlačio im se pod kožu. Pogledajte kako se odigrao taj prepad tjedan dana prije prošlog četvrtka. Smrdi na kilometre. Da Marriott nije vozio kola ili da nije odveo gospođu Grayle kod Troca ili da nije išao onim putem kojim je išao, pokraj točionice, prepad se ne bi mogao ni odigrati.

– Mogao je voziti i šofer – razložno reče Randall. – Ali to ne bi ništa promijenilo na stvari. Za dvadeset dolara mjesečno šoferi neće

pristati da im nekakvi pljačkaši pune lica olovom. Ali Marriott nije mogao namamiti u zasjedu mnogo žena. To bi se sigurno pročulo.

– Cijeli taj lopovski posao počiva na pretpostavci da se ništa neće pročitati – rekoh. – Jedan od preduvjeta za to da se nakit vraća uz razmjerno nisku otkupnu cijenu.

Randall se odmahne i mahne glavom. – Morat ćete smisliti nešto bolje, ako me želite zagrijati. Žene uvijek pričaju. Sigurno bi se pročulo kako je Marriott pomalo nezahvalan kavalir.

– Možda se pročulo. I zato su ga maknuli.

Randall je ukočeno zurio u mene. Miješao je žličicom zrak u praznoj šalici. Posegnuo sam za njom ali je on odgurne na stranu.

– Nastavite reče.

– Iskoristili su ga. Više im ničemu nije služio. Kucnuo je trenutak da se o njemu malo pročuje, kako vi kažete. Ali u takvim bandama posao se ne može napustiti, ne možete tek tako otići i proživjeti ostatak života na vlastiti račun. I tako, taj posljednji prepad bio je posljednji samo za njega. Gledajte, tražili su za nefrit zbilja malo novca u usporedbi s njegovom stvarnom vrijednošću. Marriott je organizirao otkup, a ipak je bio uplašen. U posljednji trenutak odlučio je da ipak ne ide sam. Smislio je mali trik pomoću kojeg bi, ako mu se nešto dogodi, upozorio na čovjeka dovoljno bezobzirnog i lukavog da bude mozak jedne takve bande, na čovjeka koji je na takvom položaju da može skupljati podatke o bogatim ženama. Bio je to prilično djetinjasti trik, ali je upalio.

Randall odmahne glavom. – Gangsteri bi ga svukli i vjerojatno bacili u more.

– Ne. Htjeli su da ubojstvo izgleda amaterski izvedeno. Htjeli su ostati u tom poslu. Vjerojatno imaju novog potkazivača – rekoh.

Randall je još odmahivao glavom. – Čovjek na kojeg pokazuju cigarete nije takav tip. On ima uhodan vlastiti biznis. Raspitao sam se. Što mislite o njemu?

Pogled mu je bio pretjerano bezizražajan, doista pretjerano.

Rekoh: – Meni se čini vraški pogibeljan. A nisam još nikad čuo nekoga da kaže da ima previše novca. Napokon, njegov je poslić s psihoterapijom ipak privremen, bilo gdje ga započeo. Trenutačno je u modi i svi odlaze k njemu, a nakon nekog vremena moda prođe i biznis ode nizbrdo. Naravno, ako je samo psihoterapeut i ništa

drugo. To vam je kao s filmskim zvijezdama. Ja mu ne dajem više od pet godina. Toliko bi mogao biti u modi. No, ako je pronašao način kako da iskoristi podatke koje dobiva od tih žena, bit će spreman čak i da ubije.

– Proučit ću ga temeljitije – reče Randall bezizražajna lica. – Ali trenutačno me više zanima Marriott. Vratimo se unatrag, daleko unatrag. Kako je došlo do vašeg susreta?

– Telefonirao mi je. Nasumce je izabrao moje ime iz telefonskog imenika. Tako je bar rekao.

– Imao je vašu posjetnicu.

Pretvarao sam se da sam iznenađen. – Svakako. To sam zaboravio.

– Jeste li se ikad zapitali zašto je izabrao baš vas? Zanimarimo, dakako, priču o tome kako imate slabo pamćenje.

– I zato ste, znači, došli ovamo? – rekoh.

Gledao sam ga preko ruba šalice. Počeo mi se sviđati. Tamo ispod njegova prsluka bilo je još nešto osim košulje.

On kimnu. – Ostalo je samo, pričam ti priču, znate – uljudno mi se nasmiješio, čekajući da progovorim.

Natočio sam mu još kave.

Randall se naslonio na bok i iskosa se zagledao preko svijetle površine stola. – Ima malo prašine – rekao je odsutno, a zatim se ispravio i pogledao me u oči. – Možda bi trebalo da to razmotrimo malo drugačije – reče. – Na primjer, ovako: čini mi se da bi vaša teorija o Marriottu mogla biti točna. U njegovu sefu bilo je dvadeset tri tisuće dolara u gotovini. I da vam usput kažem, vraški smo teško pronašli taj sef. U njemu su bile i nekakve obveznice i hipoteka na kuću u Zapadnoj pedeset četvrtoj ulici.

Podigao je žličicu, lagano s njom kucnuo o rub tanjurića i nasmiješio se. – To vas zanima? – upitao je tiho. – Broj kuće je 1644. Zapadna pedeset četvrta ulica.

– Je li? – rekoh promuklo

– Da, bilo je tamo i dosta nakita, prilično lijepi komadići. Ali ne vjerujem da ih je ukrao. Vjerojatno ih je dobio na poklon. U tome ste imali pravo. Bojao ih se prodati: zbog primisli koje mu nisu dale mira.

Kimnuo sam. – Progonio ga je osjećaj da je nakit ukraden, premda nije bio.

– Da. Ona me hipoteka isprva nije zanimala, ali evo što se dalje događa. To je ono protiv čega se momci kao vi bune u policijskom poslu. Iz cijeloga grada k nama stižu izvještaji o ubojstvima i nerazjašnjenim smrtnim slučajevima. Od nas se očekuje da ih isti dan sve pročitamo. To je propis, kao i onaj da ne smiješ pretresti stan bez dozvole za pretres, ili pretražiti čovjeka bez povoda. Ali mi kršimo propise. Moramo ih kršiti. Neke sam izvještaje pročitao tek jutros. I tako sam naišao na onaj o ubojstvu nekog Crnca u Centralnoj aveniji koje se dogodilo prošli utorak. Počinio ga je bivši zatvorenik, neka ljudeskara po imenu Malloy Lopatar. I sve je to vidio jedan očevidac. Vrag me odnio ako to niste bili vi.

Nasmiješio se. Bio je to njegov treći osmijeh. – Kako vam se sviđa ta priča?

– Pretvorio sam se u uho.

– To je bilo tek jutros, shvaćate. Zato sam pogledao tko je napisao izvještaj i ustanovio da i njega poznajem. Napisao ga je Nulty. Bilo mi je odmah jasno da je slučaj uprskan. Nulty je takav momak da ... No, jeste li ikad bili u Crestlineu?

– Jesam.

– E, pa, tamo gore, nedaleko od Crestlinea ima na jednom mjestu gomila starih teretnih vagona koji su preuređeni u kućice. I ja imam gore jednu kućicu, ali nije vagon. Te su vagone dovezli, vjerovali ili ne, na kamionima i sad tamo stoje bez kotača. E, Nulty vam je momak koji bi na jednom od tih vagona mogao raditi kao kočničar.

– No, no, tako vi o svom kolegi – rekoh.

– Nazvao sam Nultya, koji je malo mucao i štucao i pijuckao naokolo i na koncu rekao da ste mu vi spomenuli nekakvu djevojku Velmu ili tako nekako, koja je nekoć bila Malloyeva dragana i da ste pronašli udovicu bivšeg vlasnika jazbine u kojoj se dogodilo ubojstvo. Tip je bio vlasnik davno, još u doba kad su se u jazbini skupljali bijelci, a tada su i Malloy i Velma tamo radili. Udovica stanuje u Zapadnoj pedeset četvrtoj ulici broj 1644, u kući na kojoj je Mariott imao hipoteku.

– Da?

– Tada mi se učinilo da je to sasvim dovoljno slučajnih podudarnosti za jedno jutro – reče Randall – i evo me, tu sam. Do sad sam bio dobronamjeran, što se toga tiče.

– Teškoća je u tome – rekoš – što su svi ti tragovi više obećavali, nego što su otkrili. Ako je vjerovati gospođi Florian, ta Velma je mrtva. Imam njezinu fotografiju.

Otišao sam u dnevnu sobu i posegao u sako. Ruka mi je još bila u zraku, kad osjetih nekakvu čudnu prazninu u njoj. Ali, začudo, nisu mi uzeli fotografiju. Izvadio sam je iz džepa, odnio u kuhinju i bacio na stol pred Randalla. Pažljivo je gledao djevojku u harlekinskoj odjeći.

– Nisam je nikad vidio – reče. – A tko je ovo?

– To je gospođa Grayle na novinskoj fotografiji. Dala mi ju je Anne Riordan.

Pogledao ju je i kimnuo. – I ja bih je oženio za dvadeset milijuna.

– Nešto bih vam ipak morao reći – rekoš.– Sinoć sam bio vraški bijesan pa sam došao na šašavu pomisao da se vratim i sve sredim sam. To je bolnica na uglu Dvadeset treće ulice i Ulice Descanso u Bay Cityju. Njome upravlja neki tip koji se zove Sonderborg i koji tvrdi da je liječnik. Usput se bavi i skrivanjem lopova. Sinoć sam ondje vidio Mallyva Lopatara. U jednoj sobi.

Randall me netremice promatrao. – Jeste li sigurni?

– Njega je nemoguće zamijeniti. To je krupan momak, golem. Ne slični baš nikome.

Gledao me, ne trepnuvši. Zatim je vrlo polagano izvukao noge ispod stola i ustao.

– Hajd'mo do te gospođe Florian.

– Što ćemo s Malloyem?

Ponovo je sjeo. – Ispričajte mi sve potanko.

Ispripovijedao sam mu, a on me slušao ne skidajući pogleda s mog lica. Čini mi se da nije ni trepnuo. Usta su mu bila malo otvorena. Nije se ni pomakao. Samo je prstima lagano kuckao po rubu stola. Kad sam završio rekao je:

– Taj dr Sondenborg, kako izgleda?

– Kao narkić i preprodavač droge, što vjerojatno jest. – Opisao sam ga Randallu najbolje što sam mogao.

Tiho je otišao do telefona, okrenuo broj i dugo razgovarao prigušenim glasom. Kad se vratio, upravo sam skuhao još kave i dva jaja i prepržio dvije kriške kruha na koje sam mazao maslac. Posvetio sam se jelu.

Randall je sjeo nasuprot i podobočio bradu. – Poslao sam dolje čovjeka iz odjela za narkotike. Malo će ih prorešetati i pronjuškati naokolo pod izgovorom da je netko podnio prijavu. Možda će nešto primijetiti. Mallyva sigurno neće naći. Taj je, kladim se, otišao deset minuta poslije vas.

– Zašto to ne rade pajkani iz Bay Citvja? – rekao sam soleći jaja.

Randall ne odgovori. Kad sam ga pogledao, lice mu je bilo rumeno i zbunjeno.

– Kao policajac, vi ste jedan od najosjetljivijih ljudi koje sam susreo – rekoh.

– Požurite s tim jelom. Moramo ići.

– Morao bih se još istuširati i obući.

– Ne biste li pošli u pidžami? – upita on jetko.

– Taj je grad, znači, doista pokvaren, je li? – rekoh ja.

– Njime vlada Laird Brunett. Kažu da je potrošio gomilu love da bi njegov čovjek postao gradonačelnik.

– Taj je momak vlasnik Belvedere kluba?

– I dvaju brodova – kockarnica.

– Ali na našem je području – rekoh. Spustio je pogled na svoje čiste, sjajne nokte.

– Svratit ćemo k vama u kancelariju i uzeti one dvije cigarete – reče. – Ako su još ondje. – Pucnuo je prstima. – Dajte mi ključeve, pa ću to ja učiniti dok se vi obrijete i obučete.

– Ići ćemo zajedno – rekoh. – Možda ima kakve pošte.

Kimnuo je i poslije nekoliko trenutaka sjeo, pripaljujući novu cigaretu. Obrijao sam se i odjenuo. Odvezli smo se Randallovim automobilom.

Bilo je pošte, ali nije vrijedilo čitati. Dvije raspolovljene cigarete u ladici stola bile su netaknute. Činilo se da nitko nije pretražio kancelariju.

Randall je uzeo dvije ruske cigarete, pomirisao duhan i spremio ih u svoj džep.

– Vama je preteo jednu posjetnicu – razmišljao je na glas. – Na njoj nije bilo ništa posebno, pa se nije brinuo ni o ostalima. Čini mi se da Amthor nije jako uplašen, vjerojatno je samo pomislio da hoćete iz njega nešto izvući. Hajd'mo.

30

Staro zabadalo provirilo je nosom kroz vrata samo nekoliko centimetara i oprezno pomirisalo kao da očekuje miris ranih ljubičica. Potom je starica prodornim pogledom osmotrila cijelu ulicu uzduž i poprijeko i kimnula sijedom glavom. Randall i ja skidosmo šešire. U ovoj četvrti, ta nas je gesta vjerojatno svrstala uz bok Rudolfu Valentinu. Činilo se da me se sjeća.

– Dobro jutro, gospođo Morrison – rekoh. – Smijemo li ući na minutu? Ovo je poručnik Randall iz centrale.

– Sto mu brabonjaka. Zbunjena sam. Znaate, peglam a imam mnogo rublja – reče ona.

– Nećemo vas dugo zadržati.

Odmakla se s vrata i mi uđosmo u hodnik pretrpan ormarima iz Mason Cityja ili odakle su već bili, a zatim u urednu sobu s čipkanim zastorima na prozorima. Iz druge sobe dopirao je miris glačanog rublja. Tako je pažljivo zatvorila vrata koja su vodila u taj dio stana da se činilo kao da su napravljena od korice pite s premalo tijesta.

Tog je jutra imala na sebi plavobijelu pregaču. Oči su joj bile prodorne, a brada se nije povećala.

Zaustavila se tridesetak centimetara od mene, protegnula na prste i zagledala mi se u oči.

– Nije ga dobila.

Pretvarao sam se da mi je sve jasno. Kimnuo sam glavom i pogledao Randalla, a on je također kimnuo glavom. Prišao je prozoru i pogledao kuću gospođe Florian. Tiho se vratio držeći pod rukom svoj šešir s izvrnutim obodom, poput francuskog grofa u školskoj predstavi dramske sekcije.

– Nije ga dobila – rekoh.

– Nije. Prvi je bio u subotu. Prvi april. He, he, he – ušutila je i podigla pregaču hoteći njome obrisati oči, ali se u posljednji trenutak sjetila da je pregača gumena. To ju je malo rasrdilo. Napućila je usta.

– Kad je došao listonoša, nije skrenuo na njezin puteljak a ona vam istrči iz kuće i pozove ga. Odmahnuo je glavom i produžio svojim putem, a ona se vratila u kuću. Tako je tresnula vratima da sam pomislila da se razbio najmanje jedan prozor. Kao da je poludjela.

– Ta, nemojte mi reći – rekoh.

Staro zabadalo strogo se obrati Randallu: – Da vidim vašu značku, mladiću. Ovaj je momak neki dan zaudarao na viski. Nemam u njega povjerenja.

Randall izvuče iz džepa zlatnoplavu emajliranu značku i pokaže joj.

– Čini se da je prava – prizna ona. – Elem, u nedjelju se nije ništa dogodilo. Otišla je po piće i vratila se s dvije četvrtaste boce.

– Gin – rekoh. – Po tome se vidi kakva je. Pravi ljudi ne piju gin.

– Pravi ljudi ne piju ništa – značajno reče staro zabadalo.

– Jest – rekoh. – Kad je došao ponedjeljak, a to je danas, listonoša je opet prošao mimo. Ovaj put je zbilja bila bijesna, jel' tako?

– A što se vi mladiću stalno gurate pred rudo? Ne možete se strpjeti ni da čovjek otvori usta.

– Oprostite, gospođo Morrison. To je za nas vrlo važna stvar...

– Ovom mladom čovjeku, čini se, nije teško držati jezik za zubima.

– Oženjen je – rekoh. – Ima prakse.

Lice joj je postalo ljubičasto, a to me neugodno podsjetilo na bolest modrenicu. – Gubite se iz moje kuće prije nego pozovem policiju – viknula je.

– Policijski službenik stoji pred vama, madame -. brzo reče Randall.

– Nema nikakve opasnosti za vas.

– Jest, imate pravo – prizna ona. Ljubičasta boja počela se polagano povlačiti s njezina lica. – Ne sviđa mi se ovaj čovo.

– Dijelim s vama taj osjećaj, gospođo. Gospođa Florian nije dobila svoje preporučeno pismo ni danas, je li tako.

– Nije – odbrusila je kratko i oštro. No vidjelo joj se u očima da nešto krije. Počela je užurbano govoriti, čak suviše užurbano. – Sinoć su tamo bili neki ljudi. Nisam ih vidjela. Moji su me odveli u kino. Kad smo se vratili, ne, kad su se moji odvezli, ispred njezine kuće krenuo je neki automobil. Odjurio je brzo i s ugašenim svjetlima. Nisam vidjela regi- starski broj.

Strogo me pogledala onim svojim pogledom iza kojeg je nešto skrivala. Pitao sam se što taji. Prošetao sam do prozora i podigao čipkani zastor. Ulicom se približavao čovjek u službenom plavosivom odijelu. Čovjek sa teškom kožnatom torbom prebačenom preko ramena koji je na glavi imao kapu s obodom.

Okrenuo sam se smješkajući se.

– Posustajete – rekoh grubo. – Sljedeće godine sjedit ćete na klupi za rezerve i to u regionalnoj ligi.

– Nimalo duhovito – hladno reče Randall.

– Pogledajte kroz prozor.

Poslušao me i lice mu otvrdne. Strogo je pogledao gospođu Morrison. Osluškivao je i čekao. Ubrzo se čuo zvuk oko kojeg nije moglo biti zabune.

Čulo se kako nešto prolazi kroz prorez za pisma na ulaznim vratima. Mogao je to biti nekakav račun, ali nije bio. Zatim su se koraci udaljili. Randall ponovo priđe prozoru. Listonoša nije stao pred kućom gospođe Florian. Produžio je dalje mirno noseći svoju tešku kožnu torbu prebačenu preko ravnih plavosivih leđa.

Randall se okrenuo i upitao ubojito uljudnim glasom:

– Koliko se puta tokom jutra donosi pošta u ovoj četvrti, gospođo Morrison?

Pokušala je izdržati njegov pogled. – Samo jedanput – reče jetko. – Jedanput ujutro i jedanput poslijepodne.

Pogled joj je vrludao, a zečja se brada tresla. Ruke su stezale gumeni nabor na plavobijeloj pregači.

– Jutarnja isporuka je upravo prošla – tiho reče Randall. – Peporučena pisma donosi ovaj listonoša?

– Ona ga je uvijek dobivala posebnom isporukom – odjeknuo je staričin napukli glas.

– Oh. Ali u subotu je istrčala iz kuće i razgovarala s ovim listonošom zato jer se nije zaustavio pred njezinom kućom. Niste nam ništa rekli o posebnoj isporuci.

Bilo ga je lijepo promatrati kako obrađuje nekog drugog.

Usta su joj se širom otvorila, otkrivajući lijepe i sjajne zube koji su svoj sjaj dugovali noćnom kupanju u čaši s otapalom. Starica odjednom zakriješti, pokrije glavu pregačom i izjuri iz sobe.

Randall je gledao za njom i smješкао se. Bio je to prilično umoran smiješak.

– Besprijevano i nimalo nametljivo izvedeno – rekoh. – Ali sljedeći put vi igrate ulogu prostaka. Ne volim biti grub s bakicama, čak ni kad je riječ o brbljavicama koje lažu.

I dalje se smiješio. – Uvijek ista priča – slegnuo je ramenima. – Policijski posao. Fuuj. Počela je s činjenicama, ali kako se stvari nisu

odvijale dovoljno brzo i zanimljivo, počela je izmišljati i prodavati nam maglu.

Okrenuo se i pošao u hodnik, a ja za njim. Iz pozadine je dopiralo prigušeno jecanje. Za nekog strpljivog muškarca, odavno pokojnog, to je vjerojatno bilo odlučujuće oružje. Meni je zvučalo samo kao staračke jecanje u kojemu nije bilo ničeg privlačnog.

Tiho smo se iskrali iz kuće, tiho zatvorili ulazna vrata i pripazili da ne zalupimo vratima na trijemu. Randall stavi šešir na glavu, uzdahne i slegne ramenima raširivši svoje mirne, njegovane ruke. Još se čulo njezino jecanje.

Listonošina leđa nazirala su se dvije kuće dalje niz ulicu.

– Policijski posao – tiho, gotovo šapatom reče Randall i stisne usnice.

Prošetali smo do susjedne kuće. Gospođa Florian nije pokupila ni rublje. Još se njihalo onako žućkasto i sasušeno na žici u bočnom dvorištu. Popeli smo se stubama i pozvonili. Nije bilo odgovora. Pokucali smo. Ništa.

– Prošli put nije bilo zaključano – rekoh. Pokušao je otvoriti vrata, tijelom pomno skrivajući pokret. Ovaj put bilo je zaključano. Sišli smo s trijema i obišli kuću s druge strane tako da nas staro zabadalo nije moglo vidjeti. Vrata na trijemu iza kuće bila su također zaključana. Randall pokuca. Ništa se nije dogodilo. Spustio se dvjema drvenini stubama s kojih se gotovo sasvim ogulila boja i pošao prema garaži zapuštenim i neupotrebljavanim puteljkom. Otvorio je drvena vrata. Zaškripala su. Garaža je bila puna starudije: polomljenih, starinskih sanduka koji nisu bili ni za potpalu, i zarđalog vrtnog alata i mnogo starih konzervi u kartonskim kutijama. U uglovima s obje strane vrata šćućurio se po jedan veliki i debeli crni pauk okružen neurednim klupkom paučine. Randall podiže komad drveta i odsutno ubije oba. Zatim zatvori garažu i vrati se istim zaraslim puteljkom do ulaza na pročelju. Nitko nije odgovarao ni na zvono ni na kucanje. Vratio se polagana koraka, gledajući preko ramena niz ulicu. – Najlakše je kroz stražnja vrata – reče. – Stara kokoška iz susjedstva neće se usuditi prigovoriti. Previše nam je slagala. Popeo se uz dvije stube, vješto ubacio oštricu noža u prorez između vratnica i stražnjih vrata i podigao kuku. Tako smo došli na trijem. Bio je prepun konzervi, a neke su bile pune muha.

– Bože, kakvog li života – reče on.

Brava na stražnjim ulaznim vratima nije predstavljala zapreku. Popustila je pod naletom običnog otpirača. Ali naišli smo na još jedan zasun.

– Ovo je čudnovato – rekoh. – Vjerojatno je kidnula. Da je unutra, ne bi se tako zaključala. Suviše je neuredna.

– Vaš je šešir stariji od mog – reče Randall. Pogledao je okno na stražnjim vratima. – Posudite mi ga da razbijem staklo. Ili da uđemo na horuk?

– Samo navalite. Ovdje to nikome ne smeta.

– Može.

Povukao se korakdva i visoko zamahnuo nogom. Nešto je puklo i vrata se razmaknuše nekoliko centimetara. Širom smo ih otvorili, pokupili s linoleuma komadić slomljenog kovanog željeza i uredno ga ostavili na drvenoj ploči kraj sudopera na kojoj je već bilo desetak praznih boca gina.

Na zatvorenim prozorskim oknima u kuhinji zujale su muhe. Zrak je zaudarao. Randall je stajao u sredini prostorije i pažljivo promatrao.

Zatim je tiho prošao kroz vrata na pero ne dodirujući ih prstima. Pri dnu ih je gurnuo vrškom cipele tako da su ostala otvorena. U dnevnoj sobi sve je bilo otprilike kao i prije. Radio je bio isključen.

– Lijep radio – reče Randall. – Prilično skup. Ako je uopće kupljen. Ovdje ima nečeg.

Spustio se na koljeno i zagledao se iskosa u sag. Zatim je otišao do radija i nogom pomaknuo električni kabel. Pojavio se utikač. Randall se sagnuo i razgledao dugmad na prednjoj strani radioaparata.

– Aha – reče on. – Dugme je glatko i veliko. Ali na kablu ne ostaju otisci, je li? Lukavo, nema što.

– Uključite ga da vidimo je li upaljen.

Zavukao je ruku i gurnuo utikač u utičnicu. Svjetlo se odmah upalilo. Čekali smo. Radio je neko vrijeme tiho šumio, a onda je iz zvučnika odjednom zagrmila glazba. Randall priskoči i ponovo izvuče utikač. Zvuk zamre.

Kad se uspravio, oči su mu sjale.

Hitro smo pošli u spavaonicu. Gospođa Jessie Pierce Florian ležala je koso na krevetu odjevena u izgužvan kućni ogrtač, a glava joj je

počivala nasuprot uzglavlja. Drveni okvir na uglu bio je umrljan nečim što se svidjelo muhama.

Bila je dugo mrtva, doista dugo.

Randall je nije ni dodirnuo. Dugo ju je promatrao, a zatim pogleda mene s gadljivom grimasom na licu.

– Netko joj je prosuo mozak – reče. Čini se da je to refren u ovom slučaju. Ali ovo je učinio samo jedan par ruku. I to kakav par ruku, bože moj. Pogledajte modrice na vratu, razmak tragova prstiju.

– Pogledajte vi – rekoh i okrenuh se. – Siroti stari Nulty. Sad to više nije samoubojstvo crnje.

Sjajni crni kukac s ružičastom glavom i ružičastim točkicama polagano je gmizao po ulaštenoj površini Randallovog radnog stola mašući naokolo ticalima kao da ispituje vjetrić prije nego što će poletjeti. Dok je gmizao, malo se gegao, poput starice koja nosi previše vrećica s tržnice. Bezimni dekster sjedio je za susjednim stolom i govorio u starinsku telefonsku slušalicu s dugačkom tubom tako da mu je glas zvučao kao šapat u tunelu. Oči su mu bile napola sklopljene, a u krupnoj ruci punoj ožiljaka što ju je ispružio ispred sebe na stolu, između zglobova prvog i drugog prsta dogorijevala je cigareta.

Kukac je stigao do ruba Randallova stola i produžio ravno dalje. Pao je na leđa i slabašno zamahnuo svojim tankim i umornim nožicama. Zatim se pretvarao da je mrtav. Nitko to nije primijetio, pa je ponovo počeo trzati nožicama i naposljetku se okrenuo na trbuh. Polagano je otpuzao u kut, putujući bez cilja, ne znajući kamo ide.

Iz zvučnika na zidu čuo se izvještaj o prepadu u San Pedru južno od Četrdeset četvrte ulice. Razbojnik je bio muškarac srednjih godina u tamnosivom odijelu i sivom pustenom šeširu. Posljednji su ga put vidjeli da bježi prema istoku i skreće između dvije kuće u Četrdeset četvrtoj ulici. – Potreban je oprez – govorio je spiker. – Osumnjičeni je naoružan revolverom kalibra .22 i upravo je opljačkao vlasnika grčkog restorana u San Pedru broj 3966.

Usljedio je kratko pucketanje, spikerov glas naglo utihnu, a umjesto njega neki drugi spiker počne čitati popis ukradenih automobila. Glas mu je bio monoton i sve je ponavljao dvaput.

Vrata se otvoriše i u sobu uđe Randall s gomilom natipkanih papira. Brzim je korakom prešao preko postarije, sjeo za stol i gurnuo pred mene nekoliko listova.

– Potpišite četiri kopije.

Potpisao sam četiri kopije.

Ružičasta buba stigla je do kuta i izvukla ticala, tražeći pogodno mjesto za uspon. Činilo se da je malo obeshrabrena. Počela je militi uz podnu letvicu prema drugom kutu. Pripalio sam cigaretu, a dekster sa starinskom telefonskom slušalicom naglo je ustao i izašao iz sobe.

Randall se naslonio. Na njemu nije bilo nikakve promjene. Bio je miran i ugladen kao uvijek i spreman da bude neugodan ili ugodan, već prema potrebi.

– Reći su vam nekoliko stvari – reče on – tek toliko da ne biste uzalud napinjali svoj mozak. Tek toliko da ne biste svojim mozganjem pokvarili cijelu sliku događaja. Tek toliko da biste se napokon okanili tog slučaja, k vragu.

Čekao sam.

– U onoj rupi nema otisaka prstiju – reče. – Znae na koju rupu mislim. Netko je isključio radio povukavši kabel iz zida, ali ga je ona vjerojatno sama uključila. U tome nema ništa čudnovato. Pijanice vole glasnu glazbu. Da je ubojica imao na rukama rukavice i da je uključio radio želeći prigušiti pucnjave ili nešto slično, mogao ga je isto tako i isključiti. Ali on nije tako postupio. Ženi je slomljen vrat. Bila je već mrtva kad joj je momak počeo razbijati glavu. Da vidimo zašto joj je počeo razbijati glavu?

– Slušam vas.

Randall se namrgodio. – Vjerojatno nije znao da joj je slomio vrat. Bio je bijesan na nju – reče. – To se zove dedukcija – kiselo se nasmiješio.

Otpuhnuo sam oblak dima i rukom ga otjerao ispred lica.

– Da vidimo zašto je bio bijesan na nju. Kad je svojevremeno uhapšen u lokalu Florian zbog pljačke banke u Oregonu, za njim je bila raspisana tjeratica s visokom nagradom. Nagrada je isplaćena nekom prijavljivaču koji je već odavno mrtav, ali Florianovi su po svoj prilici dobili dio tog novca. Možda je Malloy posumnjao u njih. Možda je i znao. I možda je želio istresti iz nje taj novac.

Kimnuo sam. Činilo mi se da vrijedi kimnuti njegovim pretpostavkama. Randall nastavi:

– Zgrabio ju je za vrat, a prsti ga nisu iznevjerili. Ako ga uhvatimo, mogli bismo po razmacima modrica dokazati da su to bile njegove ruke. Možda nećemo uspjeti. Doktor smatra da se to dogodilo sinoć, u ranim večernjim satima. U svakom slučaju, za vrijeme kino predstave. Do sada još nitko nije potvrdio da je Malloy sinoć bio tamo. Nitko ga iz susjedstva nije vidio. Ali, to ubojstvo je samo njemu slično.

– Da – rekoh – sasvim u njegovom stilu. Doduše, možda je nije namjeravao ubiti. Jednostavno je bio prejak.

– To mu neće pomoći – smknuto reče Randall.

– Pretpostavljam da neće. No htio bih da znate kako mi Malloy ne izgleda kao ubojica. Ubit će kad je u škripcu, ali ne zbog novca ili užitka, osobito ne ženu.

– Je li to baš toliko važno? – upita me on suho.

– Možda vi znate više od mene pa ćete znati što je važno, a što nije. Ja ne znam.

Dugo me gledao i policijski je spiker imao dovoljno vremena da pročita novi izvještaj o prepadu u grčkom restoranu u San Pedru. Osumnjičeni napadač bio je uhvaćen. Ispostavilo se da je to bio neki četrnaestogodišnji Meksikanac naoružan pištoljem na vodu. Toliko, što se tiče očevidaca.

Randall je sačekao da spiker završi, a zatim je nastavio:

– Jutros smo se sprijateljili. Hajde da tako ostane. Idite kući, legnite i dobro se odmorite. Izgledate prilično jadno. Pustite mene i odjel za ubojstva da se bavimo Marriottovom smrću i da pronađemo Malloya.

– Dobio sam od Marriotta honorar – rekoh. – Nisam dobro obavio posao. Angažirala me i gospođa Grayle. Što biste vi htjeli od mene? Da odem u mirovinu i živim od vlastitog sala?

Ponovo se zagledao u mene. – Shvaćam vas. Nisam nečovjek. Kad već momcima kao što ste vi daju dozvole za rad, vjerojatno im je jasno da ćete nešto i raditi, a ne samo zuriti u taj papir. S druge strane, svaki mrzovoljni policijski kapetan može vas uništiti.

– Ne može dok imam Graylove iza sebe. Razmislio je o tome. Bilo mu je mrsko pri pomisli da bi to moglo biti makar i djelomice istinito. Zato se namrštio i počeo kuckati po stolu.

– Reći ću vam nešto, tek toliko da se bolje razumijemo – reče on poslije stanke. – Ako uprskate ovaj slučaj bit ćete u sosu iz kojeg biste se ovaj put možda čak mogli i izvući. Ne znam. Ali, malo po malo podići ćete u ovom odjelu takav zid neprijateljstva da će vam biti vraški teško bilo što raditi.

– Svaki privatni detektiv suočava se s tim svakog dana, osim ako ne radi samo na brakorazvodnim parnicama.

– Vi ne možete raditi na ubojstvima.

– Rekli ste svoje. Čuo sam vas. Ne namjeravam se upuštati u pothvate kojima ni policija nije dorasla. Ali, ako mi padnu na pamet neka mala i privatna rješenja imajte na umu da je riječ upravo o tome, o mojim malim i privatnim rješenjima.

Polagano se nagnuo prema meni, a nemirni su mu prsti lupkali po stolu kao grančice zimzelenog grma po pročelju kuća u kojoj je živjela Jessie Florian. Gusta sijeda kosa mu je sjala dok me promatrao hladnim i mirnim pogledom.

– Recimo još što imamo, pa da završimo – reče on. Amthor je na putu. Njegova žena i sekretarica ne zna ili nam ne želi reći gdje je. Indijanac je također nestao. Hoćete li podnijeti prijavu protiv njih?

– Neću. Ništa im ne bih mogao dokazati.

Činilo se da mu je laknulo. – Žena kaže da nikad nije čula za vas. A što se tiče one dvojice policajaca iz Bay Cityja, ako su to doista bili policajci, ja im nisam nadležan. Bilo bi mi drago kad se stvar ne bi još više zamrsila. Siguran sam, međutim, da Amthor nema veze s Marriottovom smrću. Cigarete s njegovom posjetnicom su podmetnute.

– Što je sa Sonderborgom?

Raširio je ruke. – Cijela klapa je kidnula. Momci iz tužilaštva otišli su dolje na svoju ruku. Uopće se nisu javili policiji u Bay Cityju. Kuća je bila zaključana i prazna. Naravno, ušli su. Vidjelo se da je netko u žurbi pokušao počistiti za sobom, ali posvuda ima otisaka, mnogo otisaka. Trebat će nam tjedan dana da sredimo sve što imamo. Sad radimo na zidnom sefu. Možda su u njemu držali drogu i druge stvari. Taj Sonderborg vjerojatno ima svoj dosje zbog protuzakonitih abortusa ili liječenja ranjenih kriminalaca ili promjene otisaka na prstima ili zbog upotrebe droge, ali ne kod nas nego u nekom drugom gradu. Ako je prekršio federalne zakone, bit će nam mnogo lakše.

– Rekao je da je doktor medicine – rekoh.

Randall slegnu ramenima. – Možda je nekoć bio. Možda nikad nije osuđivan. Nedaleko od Palm Springsa obavlja privatnu praksu jedan liječnik koji je prije pet godina u Hollywoodu bio preprodavač droge. Dokazana mu je krivnja, ali protekcija je djelovala. Izvukao se. Zanima li vas još nešto?

– Što znate i smijete reći o Brunetteu?

– Brunette je kockar. Mlati silnu lovu. I to na lak način.

– Dobro – rekoh i ustadoh. – Čini se kao razumno objašnjenje, ali nas nimalo ne približava toj bandi pljačkaša nakita koja je ubila Marriotta.

– Ne mogu vam sve reći, Marlowe.

– Ni ne očekujem – rekoh. – Usput, kad sam drugi put bio kod Jessie Florian, rekla mi je da je nekoć bila služavka u Marriottovoj obitelji. Zato joj se slao novac. Imate li nešto što bi podržalo tu priču?

– Imamo pisma iz njegovog sefa u kojima mu ona zahvaljuje i ponavlja ovo što ste malo prije rekli – činilo se kao da ga izdaje strpljivost. – A sada hoćete li konačno otići kući i gledati svoja posla?

– Lijepo od njega što je tako marljivo čuvao ta pisma, zar ne?

Podigao je oči, a pogled mu se zaustavio na mom tjemenu. Zatim je spustio kapke dok mu nisu napola prekrili zjenice. Gledao me tako desetak sekundi dugih kao vječnost. Osmjehnuo se. Tog se dana strašno mnogo smijao. Vjerojatno je potrošio tjednu zalihu.

– Imam o tome svoju teoriju – reče. – Malo je šašava, ali zasnovana je na ljudskoj prirodi. Zbog okolnosti u kojima je živio, Marriott je bio ugrožen čovjek. Svi lopovi su kockari, manje ili više, a svi kockari su praznovjerni, manje ili više. Čini mi se da je Jessie Florian bila Marrittova sretna karta. Dok se o njoj bude brinuo, ništa mu se neće dogoditi, mislio je.

Okrenuo sam glavu i potražio pogledom ružičastoglavog kukca. Već je bio prošao dva kuta i sad je razočarano gmizao prema trećem. Prišao sam mu, stavio ga na rupčić i donio natrag na stol.

– Pogledajte – rekoh. – Mi smo na osamnaestom katu, a ovaj se mali kukac popeo čak ovamo samo da bi našao prijatelja. Mene. On je moja sretna karta – pažljivo sam zamotao bubu u rupčić i strpao je u džep. Randall me je zbunjeno mjerkao. Usnice su mu se pomicale, ali iz usta nije izlazio nikakav zvuk.

– Pitam se čija je sretna karta bio Marriott – rekoh.

– Vaša nije, draškane – glas mu je bio otrovan kao kobrin ugriz.

– Možda nije ni vaša – moj je glas bio samo običan glas. Izašao sam iz sobe i zatvorio vrata.

Spustio sam se brzim liftom u prizemlje, izašao kroz glavni izlaz gradske vijećnice na Spring Street i produžio stepenicama do travnjaka. Pažljivo sam spustio ružičastu bubu iza grma.

Vraćajući se kući taksijem pitao sam se koliko će joj vremena trebati da se ponovo domogne odjela za ubojstva.

Uzeo sam svoj automobil iz garaže na dvorišnoj strani kuće u kojoj sam stanovao i otišao na ručak u Hollywood. Zatim sam se uputio prema Bay Citvju. Bilo je divno, svježe i sunčano poslijepodne. Kod treće ulice skrenuo sam s Arguello Boulevarda, koji je vodio uz plažu prema gradskoj vijećnici.

Bila je to neugledna zgrada za tako bogat grad. Podsjećala je na nekakvu građevinu iz biblijskog svijeta. Na potpornom zidiću, koji je podupirao travnjak ispred pročelja da se ne bi odronio na ulicu, sjedili su besposličari u dugačkom nizu i nitko ih nije tjerao. Kuća je imala tri kata, a na vrhu je bio stari zvonik. Zvono je još bilo na svom mjestu. Vjerojatno je u dobrim starim vremenima služilo za dozivanje dobrovoljne vatrogasne brigade.

Napukao pločnik i stubište vodili su do otvorenih krilnih vrata oko kojih se okupila skupina tipičnih općinskih fiškala koji su čekali da se nešto dogodi kako bi iz toga napravili nešto drugo. Svi su dobro uhranjeni, dobro odjeveni, imali su lukav pogled i držanje skorojevića. Dok sam ulazio, razmaknuli su se da bih prošao, ali ne više od desetak centimetara.

Unutra je bio dugačak mračan hodnik koji, čini se, nikada nije vidio krpu za brisanje. Pronašao sam ploču na kojoj je pisalo gdje se daju obavijesti. Na kraju izlizanog drvenog pulta, iza minijature kućne telefonske centrale dremuckao je neki čovjek u uniformi. Drugi, bez kaputa, u civilnom odijelu i s prasećim nogama koje su izgledale kao hidrant, odlijepio je pogled s večernjih novina, pogledao me jednim okom, pljunuo tri rnetra od sebe, zijevnuo i rekao mi da je šefov ured na prvom katu na kraju hodnika.

Hodnik na katu bio je svjetliji i čišći, ali to ne znači da je bio svijetao i čist. Na vratima koja su bila sa strane oceana, gotovo na kraju hodnika, pisalo je: John Wax, šef policije, ulazite.

Unutra je bila niska drvena ograda iza koje je neki uniformirani policajac pisao na pisaćem stroju s dva prsta i palcem. Uzeo je moju posjetnicu, zijevnuo, rekao da će pogledati i jedva se odvuкао kroz vrata od mahagonija na kojima je pisalo John Wax, šef policije, privatno. Kad se vratio, pridržao mi je vrata na niskoj pregradi.

Produžio sam u šefovu kancelariju i zatvorio za sobom vrata. Prostorija je bila velika i prozračna s prozorima na tri zida. Radni stol od obojenog drva bio je postavljen daleko od ulaznih vrata kao kod Mussolinija, tako da je do njega trebalo proći lijep komad puta, a dok bi stranka koračala po plavom tepihu, šef bi je temeljito odmjerio.

Prišao sam. Na stolu je bila pločica na kojoj je pisalo ispupčenim slovima: John Wax, šef policije. Izgledi da upamtim to ime naglo su

se povećali. Pogledao sam čovjeka koji je sjedio s druge strane stola. Bio je dotjeran kao filmska zvijezda.

Bio je krupan, ali nizak i nabit muškarac, kratke crvene kose i ružičastog vlasišta, koje je prosijavalo kroz vlasi. Oči su mu bile malene i pohlepne s debelim, kao buhe nemirnim kapcima. Imao je svijetlo, žućkastosmeđe, flanelno odijelo, košulju i kravatu boje kave, briljantni prsten, briljantnu iglu u reveru i rupčić s obavezna tri vrška koja su virila iz gornjeg džepa sakoa malo više od obaveznih šest centimetara.

Držao je moju posjetnicu u debeloj ruci. Pročitao je što piše, pročitao je i drugu stranu koja je bila prazna, ponovo pročitao ime, spustio je na stol i poklopio pritiskivačem za papir u obliku brončanog majmuna, kao da želi biti siguran da je neće izgubiti.

Pružio mi je ružičastu šapu. Kad smo se rukovali pokazao mi je na stolac.

– Sjednite, gospodine Marlowe. Vidim da u određenom smislu radimo sličan posao. Što mogu učiniti za vas?

– Imam jedan mali problem, šefe. Mogli biste ga riješiti za tren oka.

– Problem – reče on meko. – Mali problem.

Okrenuo se na stolcu, prekrižio debele noge i zamišljeno se zagledao kroz prozor. Pogled mi je pao na njegove pamučne čarape ružne izrade i engleske cipele koje su blistale kao da su natopljene portugalskim crnim vinom portom. Računajući s onim što nisam mogao vidjeti i ne računajući s njegovom lisnicom, bio je odjeven u najmanje pola tisuća dolara. Zaključio sam da ima bogatu ženu.

– Problem – reče on, još blago – to je u našem gradiću gotovo nepoznat pojam, gospodine Marlowe. Naš je grad malen, ali jako, jako čist. Gledam kroz prozor na zapad i vidim Tihi ocean. Ništa nije čišće od mora, zar ne? – Nije spomenuo dva broda-kockarnice usidrena izvan državnih unutrašnjih voda na brončanim valovima oko tri milje od obale.

Nisam ni ja. – Tako je, šefe – rekoh.

Isprasio se još nekoliko centimetara. – Pogledam kroz prozor na sjever i vidim prometnu vrevu na Arguello Boulevardu i pitome kalifornijske brežuljke, a u prednjem planu jednu od najljepših malenih poslovnih četvrti što bi je čovjek želio upoznati. Pogledam na jug, kroz prozor kroz koji upravo sad gledam, i pogled mi pada na

najljepšu malu luku za jahte od svih malih luka u svijetu. Nemam prozora na istočnoj strani, ali kad bih imao, vidio bih otmjenu rezidencijalnu četvrt od koje bi vam voda nahrupila na usta. Ne, gospodine, problemi su vrlo rijetka pojava u našem malom mjestu.

– Ja sam, po svemu sudeći, svoje donio sa sobom, šefe. Bar neke od njih. Radi li kod vas čovjek po imenu Galbraith, inače narednik u civilu?

– Da, mislim da radi – reče on i ponovo se okrene prema meni. – Što je s njim?

– Radi li kod vas i jedan ovakav? – Opisao sam drugog policajca, onog nižeg, s brkovima, koji je uglavnom šutio i udario me pendrekom. – Vjerojatno ide u obilazak s Galbraithom. Netko ga je oslovio kao gospodina Blanea, ali je zvučalo neuvjerljivo.

– Naprotiv – reče debeljko naduto, kako to samo debeli ljudi umiju. – On je moj šef detektiva. Kapetan Blane.

– Mogu li vidjeti ta dva momka u vašem uredu? Podigao je moju posjetnicu i ponovo je pročitao. Zatim je pusti i odmahne mekanom, svjetlucavom rukom.

– Ne možete, ako mi ne navedete neki bolji razlog od dosadašnjih – reče srdačno.

– To sam i očekivao, šefe. Poznajete li slučajno čovjeka koji se zove Jules Amthor? Naziva se psihoterapeutom. Živi na vrhu brijega u Stilhwood Heightsu.

– Ne. A Stilhwood Heights nije u mom području – reče šef. Oči su mu bile kao u čovjeka koji razmišlja o nečem drugom.

– Zato cijela stvar i jest čudnovata – reko. – Vidite, bio sam kod gospodina Amthora zbog jednog mog klijenta. Amthor je zaključio da ga hoću ucijeniti. Momci u takvom poslu vjerojatno prebrzo dolaze do sličnih zaključaka. Imao je snažnog Indijanca tjelohranitelja s kojim se nisam baš najbolje sporazumio. Dok me taj držao, Amthor me pretukao mojim vlastitim pištoljem. Zatim je pozvao policajce, a to su bili Galbraith i gospodin Blane. Zanima li vas to uopće?

Šef Wax nježno položi ruke na stol. Oči su mu bile gotovo sklopljene. Gledao me tako kroz stisnute i debele kapke, a pogled mu je bio hladan, svjetlucav i ukočen. Sjedio je vrlo mirno, kao da sluša. Tad je otvorio oči i nasmiješio se.

– I što se zatim dogodilo? – upitao je uljudno kao izbacitelj u Stork klubu.

– Pretresli su me, odvezli me svojim automobilom, izbacili me na nekakvoj litici i tresnuli po glavi dok sam izlazio.

Kimnuo je kao da je to što sam rekao najprirodnija stvar na svijetu. – A to se dogodilo u Stilhwood Heightsu? – reče blago.

– Da.

– Znate li što mislim o vama? – malo se nagnuo preko stola, ali ne previše, jer mu je trbuh smetao.

– Da lažem – reko.

– Vrata su tamo – reče on pokazavši malim prstom prema njima.

Nisam se ni pomakao. Samo sam ga gledao. Kad se dovoljno zapjenio i posegnuo za zvoncem, reko mu: – Pazite da obojica ne učinimo istu pogrešku. Vi mislite da sam privatni detektiv malog kalibra koji pokušava gurnuti deset puta veći teret od vlastite težine, koji pokušava natovariti policijskom službeniku nešto što je gotovo nemoguće dokazati, čak i kad bi bilo istinito. Nije riječ o tome. Ne želim ja nikoga optužiti. Htio bih poravnati račune s Amthorom i volio bih kad bi mi Galbraith pomogao. I nisam došao ovamo bez zaleđa. Iza sebe imam značajne ljude.

– Koliko značajne i kako daleko iza sebe? – upita me šef i nasmije se vlastitoj dosjetki.

– Kako je daleko Aster Drive broj 862, gdje živi gospodin Menyin Lockridge Grayle?

Lice mu se tako izmijenilo da mi se učinilo kao da je netko drugi sjeo na njegov stolac. – Gospođa Grayle je moj klijent – reko.

– Zaključajte vrata – reče on. – Mlađi ste od mene. Okrenite automatske brave. Ne bih se htio s vama prepirati oko toga, Marlowe. Imate pošteno lice.

Ustao sam i zaključao vrata. Kad sam se preko plavog tepiha vratio k stolu, šef je već bio izvadio lijepu bočicu i dvije čaše. Prosuo je šaku kardamonovih sjemenki po stolu i napunio ih obje.

Otpili smo. Zdrobio je nekoliko sjemenki koje smo žvakali u tišini, gledajući se u oči.

– Ovo je bogami dobro – reče on i ponovo natoči. Sad je bio na meni red da drobim kardamonsko sjemenje. Počistio je ljuste sa stola i bacio na pod, nasmiješio se i naslonio na naslon.

– Čujmo sad – reče. – Ima li taj vaš posao koji obavljate za gospođu Grayle bilo kakve veze s Amthorom?

– Postoji veza. No, bilo bi bolje da provjerite govorim li istinu.

– Hajde da vidimo – reče on i posegne za telefonom. Izvadio je iz džepa na prsluku malenu knjižicu i potražio broj. – Darodavci u izbornoj kampanji – reče on i namignu. – Gradonačelnik izričito zahtijeva da im i dalje budemo na usluzi. Da, evo ga – odložio je knjižicu i okrenuo broj.

Imao je sa sobom poteškoće kao i ja. Zbog toga su mu pocrvenjele uši. Naposljetku je dopro i do nje. Uši su mu ostale crvene. Vjerojatno ga je pošteno isprašila.

– Želi razgovarati s vama – reče on i gurne telefon preko širokog stola.

– Ovdje Phil – rekoh i nestašno namignuh šefu policije. S druge strane čuo se podrugljiv i izazovan smijeh.

– Što radiš kod one debele mješine?

– Toči se neko ukusno piće.

* Kardamon – grčki, biljka dragušac i sjemenka istoimene biljke iz južne Azije upotrebljava se kao mirodija.

– Moraš li baš s njim piti?

– Trenutačno da. Posao. Ima li što nova? Nadam se da znaš što mislim.

– Nema. Znaš li ti, dečko dragi, da sam te neku večer čekala čitav sat? Zar misliš da sam ja djevojka koja dopušta da joj rade takve stvari?

– Imao sam neprilika, Kako bi bilo da se nađemo večeras ?

– Da vidim, večeras je ... koji je danas dan, zaboga?

– Bolje da te još jednom nazovem – rekoh. – Možda neću stići. Danas je petak.

– Lažljivče – opet se začuo mekan i šuštav smijeh. – Danas je ponedjeljak. Isto vrijeme isto mjesto. Ovaj put nema izmotavanja, slažeš se?

– Bolje da te nazovem.

– Bolje da budeš tamo.

– Nisam siguran da ću stići. Nazvat ću te.

– Jasno mi je. Možda sam glupa što mi je do tebe uopće stalo.

– Zapravo, jesi.

– Zašto?

– Ja sam siromah, ali pošteno plaćam put kojim idem. A to nije tako bezbrižan put kako bi ti htjela.

– Đavo te odnio ako ne budeš tamo...

– Rekao sam da ću te nazvati. Uzdahnula je. – Svi su muškarci isti.

– I žene također, poslije prvih devet.

Proklela me i prekinula vezu. Policajac je iskolačio oči i činilo se kao da su mu na dugačkim protezama. Drhtavom je rukom natočio piće u obje čaše i jednu gurnuo prema meni.

– Tako, dakle – rekao je vrlo odmjereno.

– Njenom mužu nije stalo – rekoh – tako da ne morate zapisati sve što ste čuli.

Otpio je iz čaše i činilo se da je uvrijeđen. Počeo je vrlo polagano i vrlo zamišljeno drobiti sjemenke kardamona. Pili smo u tišini. Na žalost, šef tada skloni bocu i čaše i pritisnu dugme interfona.

– Pošaljite mi Galbraitha, ako je u zgradi. Ako nije, pronađite ga i spojite me s njim.

Ustao sam, otključao vrata i ponovo sjeo. Nismo dugo čekali. Netko je pokucao, šef je viknuo i u sobu uđe Hemingway.

Dogegao se krupnim korakom do stola, stao kod ugla i ponizno se zagledao u šefa, što je tom pajkanu i sličilo.

– Upoznaj gospodina Philipa Marlowea – srdačno reče šef. – On je privatni detektiv iz Los Angelesa.

Hemingway se okrenuo tek toliko da me pogleda. Ništa na njegovu licu nije odavalo da me je ikad vidio. Ispružio je ruku i ja sam ispružio svoju, ali on je već ponovo gledao u šefa.

– Gospodin Mariowe ispričao mi je neobičnu priču – reče šef. Bio je prepreden kao Richelieu iza zastora. – O čovjeku koji se zove Amthor i stanuje u Stilhwood Heightsu. To je nekakav hipnotizer, što li? Čini se da ga je Marlowe posjetio, a ti i Blane ste naišli nekako istovremeno, pa je izbila prepirka. Zaboravio sam pojedinosti – zagledao se kroz prozor s izrazom čovjeka koji zaboravlja pojedinosti.

– Bit će da je neka greška – reče Hemingway. – Nikad nisam vidio ovog čovjeka.

– Došlo je do greške – pospano reče šef. – Nije neka velika greška ali ipak je greška. Gospodin Marlowe joj ne pridaje mnogo važnosti.

Hemingway me opet pogleda. Lice mu je još bilo kao okamenjeno.

– Zapravo, njega uopće ne zanima ta pogreška – nastavi šef sreno. – Ali ga zanima da još jednom ode k tom Amthoru koji živi u Stillwood Heightsu. Htio bi da netko ide s njim. Prisjetio sam se tebe. Odgovaralo bi mu da mu netko pomogne poravnati račune. Čini se da Amthor ima vrlo gadnog tjelohranitelja i gospodin Marlowe nije baš sasvim siguran da bi mogao sam izaći s njim nakraj. Trebalo bi da doznaš gdje živi taj Amthor. Hoćeš li moći?

– Hoću – reče Hemingway. – Ali Stillwood Heights je izvan našeg područja, šefe. Dođe li mu to kao usluga za vašeg prijatelja?

– Mogao bi to tako shvatiti – reče šef, buljeći u lijevi palac. – Nećemo naravno učiniti ništa protuzakonito, je li tako?

– Aha – reče Hemingway. – Nećemo – nakašljao se. – Kad krećemo?

Šef me pogleda uslužno. – Odmah – reče – Ako to odgovara Galbraithu.

– Radim što mi se kaže – reče Hemingway.

Šef ga odmjeri od glave do pete. Prorešetao ga pogledom. – Kako je danas kapetanu Blaneu? – upitao je, žvačući sjemenku kardamona.

– Loše. Puklo mu je slijepo crijevo – reče Hemingway. – Zbilja kritično.

Šef tužno mahne glavom. Zatim uhvati rukohvate na stolcu i nekako se uspravi. Ispružio je preko stola ružičastu šapetinu.

– Galbraith će se dobro brinuti o vama, Marlowe. Možete se pouzdati u njega.

– E pa šefe, bili ste zbilja vrlo susretljivi – rekoh. – Naprosto ne znam kako bih vam zahvalio.

– Ma hajte, molim vas. Nikakvih zahvaljivanja. Uvijek mi je drago kad mogu pomoći prijatelju prijatelja, da tako kažem.

Namignuo mi je. Hemingway je primijetio taj mig, ali nije htio reći do kakvog je zaključka došao.

Izašli smo, a šefovo srdačno mrmljanje pratilo nas je gotovo do izlaza. Vrata se zatvoriše. Hemingway pogleda s jednog na drugi kraj hodnika, a zatim u mene.

– Lijepo si to izveo, srce – reče on. – Očito nam nisu rekli sve o tebi.

33

Automobil je tiho klizio po mirnoj ulici. Grane tropskog drveća gotovo su se spajale iznad nas oblikujući zeleni tunel. Sunce je titralo kroz granje i kroz usko lišće. Ploča na uglu otkrila nam je da smo u Osamnaestoj ulici.

Hemingway je vozio, a ja sam sjedio kraj njega. Vozio je vrlo polagano, a lice mu je bilo zamišljeno i ozbiljno.

– Što si mu rekao? – upitao me kad se napokon ohrabrio.

– Rekao sam da ste ti i Blane došli tamo, povelili me sa sobom, izbacili me iz auta i tresnuli me po potiljku. Ostalo mi nisam rekao.

– Ništa o kući na uglu Dvadeset treće ulice i ulice Descanso, ha?

– Ne.

– Zašto ne?

– Mislio sam da ću s tobom, možda bolje surađivati ako mi to ne kažem.

– Nije ti loša ta zamisao. Hoćeš li zbilja da idemo u Stilhwood Heights ili je to bio samo izgovor?

– Samo izgovor. Ja bih zapravo htio od tebe doznati zašto ste me strpali u onu čudnu kuću i zašto su me tamo zadržali?

Hemingway se zamislio. Tako je napregnuto razmišljao da su mu se mišići ispod sivkaste kože na jabučicama pretvorili u kvržice.

– Taj Blane – reče on. – Ta potkresana gomila trilog mesa. Nisam htio da te tresne po glavi. Nisam zapravo htio ni da klipšeš kući pješice. Bila je to samo predstava zbogradi toga, jer smo mi kao prijatelji s tim vračem i kao brinemo se da ga ljudi ne gnjave. Začudio bi se da znaš koliko bi ga ljudi htjelo gnjaviti?

– Obradovao bih se.

Pogledao me. Sive oči su mu bile kao kockice leda. Ponovo se zagledao kroz prašnjavo vjetrobransko staklo i nastavio razmišljati.

– Te ostarjele pajkane od vremena do vremena zasvrbe pendreci – reče on. – Jednostavno moraju nekome razbiti glavu. Bogme sam se prepao. Pao si kao vreća cementa. Ali rekao sam Blaneu što ga ide. Onda smo te hitno odvezli Sonderborgu zbogradi toga, jer je to kao blizu i on je kao dobar momak koji će se brinuti za tebe.

– Zna li Amthor da ste me odveli tamo?

– Vraga zna. To je bila naša ideja.

– Zbogradi toga jer je Sonderborg kao dobar momak koji će se brinuti o meni. I to bez posljedica. Jer taj sigurno ne bi svjedočio meni u korist, ako bih podnio prijavu. Doduše, prijava mi ionako ne bi ništa pomogla u ovom slatkom gradiću.

– Namjeravaš biti grub? – zabrinuto upita Hemingway.

– Ja ne – rekoh. – A bar jedanput u životu nećeš ni ti. Jer posao ti visi o koncu. Vidio si to u šefovim očima. Nisam došao k njemu bez dobre preporuke, bez brige, ovaj put nisam.

– Dobro – reče Hemingway i pljune kroz prozor. – Ni ja nisam namjeravao biti grub. Samo sam se htio malo izgalamiti kao obično. Što dalje?

– Je li Blane zbilja bolestan?

Hemingway potvdno kininu, ali nekako se nije uspio rastužiti.

– I te kako. Zaboljela ga drob prije dva dana, a onda mu je puklo slijepo crijevo prije nego što su mu ga stigli izvaditi. Ima šanse ali nisu bogzna kakve.

– Bio bi to strašan gubitak za nas – rekoh. – Takav momak policiji zlata vrijedi.

Hemingway je prožvakao tu pohvalu i ispljunuo je kroz prozor...

– Dobro, idemo dalje – uzdahnuo je.

– Rekao si mi zašto ste me odvezli k Sonderborgu. Nisi mi rekao zašto me je ovaj držao zaključana i naključana drogom više od četrdeset osam sati.

Hemingway prikoči i polako zaustavi automobil uz rubnjak. Spustio je ručetine na donji dio upravljača i nježno protrljao palčeve jedan o drugi.

– Ne bih znao – reče odsutnim glasom.

– Imao sam kod sebe dokumente iz kojih se vidjelo da sam privatni detektiv – rekoh. – Imao sam i ključeve, nešto novca i dvije fotografije. Da vas nije dobro poznao dr Sonderborg bi mogao pomisliti kako je kvrga na mojoj glavi samo trik pomoću kojeg hoću ući u njegovu jazbinu i pronjuškati po njoj. Ali čini mi se da vas on poznaje i predobro. Zato sam zbunjen.

– Ostani zbunjen, brajko. To ti je sigurnije.

– Točno. – rekoh. – Ali ne pruža zadovoljstvo.

– Jesi li obavijestio pajkane u Los Angelesu?

– O čemu?

- O svom razmišljanju o Sonderborgu.
- Ne baš.
- To ne znači ni da ni ne.
- Nisam ja takva zvjerka – rekoh. – Pajkani iz Los Angelesa mogu doći ovamo kad im se prohtije, bar dvije trećine njih. Šerifovi momci i momci iz tužilaštva. U tužilaštvu imam prijatelja. I ja sam nekoć tamo radio. Zove se Bernie Ohls. On je glavni inspektor.
- Rekao si mu?
- Ne. Nisam se sreo s njim već mjesec dana.
- Namjeravaš mu reći?
- Ne, ako bi mi to smetalo u poslu na kojem sad radini.
- Privatnom poslu?
- Da.
- Dobro, što bi ti zapravo htio?
- Čime se Sonderborg stvarno bavi? Hemingway odmaknu ruke s upravljača i pljune kroz prozor.
- Ovo je lijepa ulica, jel' da? Lijepa kuće, lijepi vrtovi, lijepa klima. Čuješ dosta priča o pokvarenim policajcima, jel' da?
- S vremena na vrijeme – rekoh.
- No, dobro, reci mi koliko pajkana poznaješ koji žive u ovako lijepim ulicama, s cvijećem i travnjacima? Ja znam četvoricu ili petoricu, i svi su iz kriminalističkog odjela. Oni beru vrhnje. Pajkani kao ja žive u montažnim straćarama na krivom kraju grada. Hoćeš vidjeti gdje ja živim?
- Što bih imao od toga?
- Čuj me, brajko – reče Hemingway ozbiljno. – Imaš me na konopcu, ali mogao bi se prekinuti. Pajkani ne postaju pokvareni zbog novca. Ne uvijek i ne baš tako često. Njih spetlja sistem. Strpaju te tamo i natjeraju te, da radiš kako ti se kaže. A onaj tip što sjedi u onom divnom, velikom uredu na uglu zgrade, onaj u lijepom odijelu, s finim mirisom na dobru cugu što žvače oraščiće, taj sebi umišlja da oko njega sve miriše na ljubičiće, ali nije baš tako. Ni on ne izdaje naloge, shvaćaš?
- Kakav je čovjek taj vaš gradonačelnik?
- A kakvi su općenito gradonačelnici? Političar. Misliš da on izdaje naloge? Koješta! Znaš li ti što ne valja u ovoj zemlji, sinko?
- Čuo sam da ima previše zamrznutog kapitala.

– Čovjek ne može ostati pošten čak i da hoće – reče Hemingway. – Eto, to ti je. Istresu te iz gaća, ako se ne daš potkupiti. Moraš se prodati jer ti inače ne daju jesti. Ima dosta gnjida koje misle da bi devedeset hiljada novih agenata FBI-a u bijelim košuljama i s aktentaškama sredilo stvar. Koješta! Većina bi se prodala kao i mi ostali. Znaš što ja mislim? Mislim da bi ovaj svijet trebalo napraviti ponovo. Sasvim iz početka. Pogledaj samo taj Pokret za obnovu morala (M. R. A.)*. Mislim da u tome zbilja ima nešto.

– Ako je Bay City ogledni primjer njegova djelovanja popit ću aspirin – rekoh.

– Misliš da si pametan, jel' da – tiho reče Hemingway. – Ali kako bi tek mogao postati pametan. Mogao bi postati tako pametan da ne bi o ničemu razmišljao nego o tome kako si pametan. Ja sam samo glupi pajkan koji prima naredbe i obavlja posao. Imam ženu i dvoje djece i radim što mi kaponje kažu. Ali Blane bi ti mogao svašta reći. Ja? Ja sam truba.

– Jesi li siguran da Blane ima upalu slijepog crijeva? Jesi li siguran da se nije upucao u trbuh iz čiste zlobe?

– Nemoj biti takav – predbaci mi Hemingway i pljesne rukama po upravljaču. – Pokušaj o ljudima misliti lijepo.

– O Blaneu?

* M. R. A. – Moral Reannament, pokret koji se razvio iz tzv. Oxfordskog pokreta (1921) i potpuno ga zamjenio godine 1938.

– I on je samo čovjek kao i mi ostali – reče Hemingway. – Grešnik je od krvi i mesa.

– Čime se bavi Sonderborg?

– Eh. Sad se pitam zašto sam ti sve ovo pričao. Čini se da sam se prevario u tebi. Mislio sam da si momak kome se mogu povjeriti.

– Znači, ne znaš čime se zapravo bavi – rekoh.

Hemingway izvadi rupčić i obriše njime lice. – Prijatelju, nije mi to lako priznati – reče on – ali trebalo bi ti biti savršeno jasno da bi te mi pomeli odmah tamo na početku, ili bi zaglavio u toj bolnici kasnije, kad bi Blane ili ja znali čime se zapravo bavi Sonderborg. Govorim o onim pravim i gadnim vrstama biznisa, naravno, a ne o koještarijama kao što su gatanja iz kristalne kugle.

– Nije bilo predviđeno, čini mi se, da živ izađem odande – rekoh. – Ima jedna droga koja se zove skopolamin, ili serum istine, od kojeg ljudi progovore, a da nisu toga ni svjesni. Nije to baš sasvim pouzdano, kao ni hipnoza, ali ponekad upali. Mislim da su me tamo i kljukali tom drogom i muzli kako bi izvukli iz mene sve što znam. Ali postoje samo tri načina kako je Sonderborg mogao zaključiti da raspolazem s nekim podacima koji bi mu mogli naškoditi. Ili mu je rekao Amthor, ili mu je Malloy Lopatar spomenuo da sam bio kod Jessie Florian, ili je zaključio da me je policija ubacila k njemu kao uhodu.

Hemingway je tugaljivo zurio u mene. – Ala si zabrazdio, brajko, ništa te ne razumijem – rekao je. Tko je taj Malloy Lopatar?

– Golemi došljo koji je prije nekoliko dana ubio čovjeka na Centralnoj aveniji. Dobili ste o njemu obavijest teleksom, ako ti se dalo pročitati. Vjerojatno ste već dobili i njegovu sliku.

– Pa što?

– Sonderborg ga je sakrio. Vidio sam ga one noći kad sam kidnuo iz te bolnice kako leži u krevetu i čita novine.

– Kako si zbrisao? Nisu te zaključali?

– Uspavao sam stražara oprugom iz kreveta. Imao sam sreću.

– Je li te taj veliki vidio?

– Nije.

Hemingway pokrene automobil, a lice mu se ozari. – Hajd'mo naplatiti račun – reče. – Sve se slaže. Odlično se slaže. Sonderborg je skrivao bjegunce. One s lovom, naravno. Imao je za to idealnu fasadu. I mnogo love, dakako.

Pritisnuo je papučicu i mi skrenusmo za ugao.

– Vrag ga odnio, a ja mislio da prodaje maricu – reče zgađeno. – I da ima dobro zaleđe. Ali to s maricom nije nikakav biznis. To je mačji kašalj.

– Jesi li čuo za biznis s brojevima? I to je mačji kašalj, ako ga promatraš samo s jedne strane.

Hemingway oštro uđe u sljedeći zavoj i odmahne svojom glavurdom. – Točno. Fliperi, tombole, kladionice. Kad se sve to skupi u rukama jednog tipa onda tek dobijaš pravu sliku.

– Kojeg tipa?

Hemingway opet zanijemi kao grob. Čvrsto je stisnuo vilicu i vidio sam kako unutra stišće zube. Bili smo u ulici Descanso i vozili se prema istoku. Promet je bio slab premda je bilo kasno poslijepodne. Bila je to mirna ulica, ali kad smo se približili Dvadeset trećoj ulici, na neki neodređeni način prestala je biti mirna. Dva čovjeka proučavala su palmino drvo kao da smišljaju kako da ga uklone. Nedaleko od Sonderborgove kuće bio je parkiran automobil, ali u njemu kao da nije bilo nikoga. Pola bloka dalje neki je radnik očitavao satove za utrošak vode.

Danju je kuća bila živopisna. Bijele begonije gusto su cvale ispod prozora na pročelju, a maćuhice su se šarenile u podnožju bijelog bagrema u punom cvatu. Na zidnoj rešetki u obliku lepeze počeli su se otvarati prvi grimizni pupoljci ruže penjačice. Bila je tamo i lijena zimske grahorice oko čijih su cvjetova nježno lepršali brončano-zeleni kolibrići. Kuća kao da je pripadala starijem dobrostojećem bračnom paru koji je volio povrtlarstvo. Poslijepodnevno sunce oblilo ju je pritajenom i zlokobnom tišinom.

Hemingway je polagano produžio pokraj nje, a na licu mu je zatreperio napet i gotovo neprimjetan osmijeh. Šmrcnuo je. Skrenuo je za prvi ugao, pogledao u retrovizor i pritisnuo papučicu gasa. Prošavši tri bloka od kuće zaustavio je automobil i prodorno me pogledao.

– Pajkani iz Los Angelesa – reče. – Jedan od one dvojice kod palme zove se Donnelyv. Poznajem ga. Drže kuću pod prismotrom. A ti kao nisi ništa izbrbljao svojem prijatelju tamo gore, jel' da?

– Rekao sam ti da nisam.

– Šef će biti oduševljen – zareza Hemingway. – Dođu i opkole tu jazbinu, a ne svrate ni da nam kažu zdravo, kako ste.

– Šutio sam.

– Jesu li šćepali tog Malloya Lopatara? Odmahnuo sam glavom. – Koliko ja znam, nisu.

– A koliko ti znaš, druškane? – upitao je sasvim tiho,

– Ne dovoljno. Postoji li kakva veza između Amthora i Sonderborga?

– Koliko ja znam, ne postoji.

– Tko vlada ovim gradom? Tajac.

– Čuo sam da je kockar po imenu Laird Brunette uložio brdo love u izbor novog gradonačelnika. Čuo sam da je on vlasnik Belvedere kluba i oba broda-kockarnice tamo na vodi.

– Može biti – uljudno reče Hemingway.

– Gdje bih mogao naći Brunetta?

– Zašto mene pitaš, bebice?

– Kamo bi pobjegao kad bi u ovom gradu izgubio skrovište?

– U Meksiko.

Nasmijao sam se. – Dobro, hoćeš mi učiniti jednu veliku uslugu?

– Sa zadovoljstvom.

– Odvezi me natrag u grad.

Automobil je krenuo i tiho kliznuo sjenovitom ulicom prema oceanu. Stigli smo do vijećnice. Izađoh.

– Svрати koji put do mene – reče Hemingway. – Vjerojatno ću postati čistač pljuvačnica.

Pružio mi je ručtinu. – Ne zamjeraš mi?

– M. R. A. – rekoh i rukovah se s njim. Nasmijao se od uha do uha. Okrenuo sam se i pošao, ali me on pozva natrag. Oprezno se ogledao oko sebe i primaknuo se sasvim blizu mog uha.

– Oni brodovi-kockarnice su izvan područja naše sudske nadležnosti: i gradske i državne – reče. – Imaju panamsku zastavu. Kad bih ja bio taj koji ... – naglo je zašutio, a bezbojne mu oči postadoše zabrinute.

– Razumio sam – rekoh. – I meni je to palo na pamet. Ne znam zašto sam se toliko mučio da te natjerani na istu pomisao. To ionako ne može uspjeti, nije to za jednog čovjeka.

Kimnuo je i nasmiješio se. – M. R. A. – rekao je.

Ležao sam na leđima, u hotelu na obali, i čekao da se smrkne. Soba je bila tijesna, krevet tvrd, a madrac samo malo deblji od vunenog pokrivača iznad njega. Opruga pod leđima bila je slomljena i zabadala mi se u lijevu plećku. Ležao sam tako i pustio da me bode.

Na stropu se odražavao odsjaj neonskog svjetla. Kad cijela soba postane crvena, bit će dovoljno tamno da krenem. Vani su trubili automobili, jureći cestom koja se zvala Speedway. Koraci su odzvanjali na pločniku ispod mog prozora. Izvana je dopiralo žamorenje prolaznika. Zrak koji je ulazio u sobu kroz rđave kapke, zaudarao je na užeglu preprženu mast. Negdje u daljini čuo se glas kakav se obično čuje u daljini: – Ogladni, narode. Ogladni. Evo vrućih kobasica. Ogladni, narode.

Smrkavalo se. Razmišljao sam, a misao mi se vukla po glavi nekako sporo i kradomice kao da je nadziru neke opake i sadističke oči. Pomislio sam na mrtve oči uperene u nebo bez mjesečine i na crni potočić krvi u kutu usana. Pomislio sam na zločeste starice koje leže na svojim prljavim krevetima na smrt pretučene. Pomislio sam na muškarca svijetle i plave kose koji se bojavao, a nije točno znao čega se boji, koji je osjetio da nešto nije u redu, ali nije bio dovoljno oštrouman da pogodi što nije u redu. Pomislio sam na prelijepu i bogatu ženu koje bi se dale posjedovati. Pomislio sam na zgodnu i vitku radoznalu djevojku koje žive same i također bi se dale posjedovati, ali na drugačiji način. Pomislio sam na pajkane, strašne pajkane koje se moglo podmazati, a koji ipak nisu bili loši, nimalo loši, kao ni Hemingway; na debele probitačne i bogate pajkane koji su govorili kao da rade u trgovinskoj komori – kao šef Wax, na primjer; na mršave, pametne i ubojite pajkane poput Randalla koji uza svu svoju pamet i ubojitost nemaju ni toliko slobode da čisto obave čist posao. Pomislio sam na razočarane stare jarce poput Nultyja koji su odustali od svega i prepustili se sudbini. Pomislio sam na Indijance, psihoterapeute i narkomanske doktore.

Razmišljao sam o mnogim stvarima. Smrkavalo se. Odsjaj neonskog svjetla sve je više obasjavao strop. Sjeo sam na krevet, spustio noge na pod i protrljao potiljak.

Ustao sam, otišao do umivaonika u kutu i isprskao lice hladnom vodom. Osjećao sam se malo bolje, ali ipak samo malo. Žudio sam za pićem, za velikom policom životnog osiguranja, za odmorom za seoskim životom. A imao sam samo kaput, šešir i pištolj. Stavio sam to na sebe i izašao iz sobe.

Nije bilo lifta. Hodnici su zaudarali, a rukohvati na stubištu bili su prljavi. Sišao sam u prizemlje, bacio ključ na tezgu i rekao da odlazim. Službenik s bradavicom na lijevom očnom kapku kimnuo je glavom, a iza najprašnjeg stabla kaučukovca u cijeloj Kaliforniji pojavio se Meksikanac u izgužvanoj uniformi koji je bio zadužen da nosi prtljagu. Nisam imao nikakve prtljage, a budući da je momak bio Meksikanac, svejedno mi je otvorio vrata i nasmiješio se.

Vani, u uskoj ulici je kipjelo, a pločnik je bio preplavljen debelim trbusima. U zgradi preko puta se gromoglasno igrala tombola, a pokraj nje dva mornara s djevojkama izlazila su iz fotografske radionice, u kojoj su se vjerojatno slikali kako jašu na devama. Glas prodavača kobasica sjekao je sumrak poput sjekire. Veliki plavi autobus protutnjao je ulicom prema nevelikom okruglom trgu na kojem je nekoć bilo okretište tramvaja. Pošao sam u tom smjeru.

Uskoro sam osjetio slabašan miris oceana. Nije to bilo bog zna što, nego više kao neki podsjetnik koji je zaostao iz nekog davnog vremena da bi podsjetio ljude kako je nekoć ovdje bila čista i prostrana plaža na kojoj su se razbijali zapjenjeni valovi i fijukao vjetar i na kojoj je čovjek mogao osjetiti još nešto osim smrada vrele masti i hladnog znoja.

Po širokom betonskom pločniku kotrljao se maleni turistički vlak. Popeo sam se i odvezao do posljednje stanice. Sjeo sam na klupu koja je bila okružena tišinom i svježim morskim zrakom, a do mojih nogu, sasvim blizu bila je velika gomila smeđih algi. Na pučini upalila su se svjetla na brodovima-kockarnicama. Kad je ponovo naišao vlak, popeo sam se i odvezao natrag gotovo do hotela iz kojeg sam bio izašao. Ako me itko pratio, morao je to raditi ne mičući se. Ali, znao sam da mi nitko nije za petama. U tom čednom gradiću nije bilo dovoljno zločina da bi pajkani uvježbali neprimjetno praćenje osumnjičenih.

Crni gatovi bili su na početku obasjani uličnim svjetlom, a zatim su se gubili u tamnoj pozadini noći i mora. Još se osjećao miris vrele

masti, ali osjećao se i miris oceana. Prodavač kobasica je i dalje jednolično izvikivao:

– Ogladni, narodne, ogladni. Ukusne kobasice. Ogladni.

Ugledao sam ga kako stoji iza bijele tezge s roštiljem i preokreće hrenovke dugačkom viljuškom. Premda sezona još nije počela, posao mu je dobro išao. Morao sam pričekati da ostanemo nasamo.

– Kako se zove onaj dalje od obale? – upitao sam ga, pokazujući nosom na pučinu.

– Montecito – odmjerio me strogim pogledom.

– Jel' bi se mogao tamo čovjek s dosta love dobro provesti?

– A kako bi' se vi to htjeli provesti? Nasmijao sam se šištavo i vrlo opako.

– Tople kobasice – zaverglao je. – Ukusne tople kobasice. Navali narode. Spustio je glas. – Sa ženskama?

– Ne. Mislio sam na kakvu kabinu s ugodnim morskim povjetarcem, ukusnim jelom i potpunim mirom u kojem me nitko ne bi ometao. Na neku vrst odmora.

Odmaknuo se od mene. – Ništa vas nisam čuo, ni riječi – rekao je i nastavio sa svojom kobasičarskom pjesmom.

Došlo je još mušterija. Ni sam nisam znao zašto se zadržavam kod njega. Nešto mi je na njegovom licu govorilo da bi mi mogao pomoći. Dvoje mladih u kratkim hlačicama kupilo je kobasice i produžilo dalje. Mladić je prebacio ruku preko njezinog prslučića, a oboje su jeli kobasicu onog drugog.

Čovjek mi pristupi i pažljivo me odmjeri. – Sad bih trebao zafučkati pjesmicu Ruže iz Pikardije – reče i nastavi poslije stanke. – To bi vas dosta stajalo.

– Koliko?

– Pedeset. Ne manje. Osim ako vam nisu za petama.

– Ovo je nekoć bio zgodan gradić – rekoh. – Pogodan za odmor ratnika.

– Mislio sam da je još takav – reče on. – Ali zašto pitate mene?

– Pojma nemam – rekoh i bacih novčanicu na tezgu. – Stavi to svojoj curi na banku – rekoh – ili otfućkaj Ruže iz Pikardije.

Ščepao je novčanicu, presavinuo je uzduž i poprijeko, pa još jedanput tako. Stavio ju je na tezgu, spojio srednji prst i palac i odapeo. Papirnata grudica me lagano pogodila u prsa i bešumno

pala na tlo. Sagnuo sam se, podigao je i hitro se okrenuo, ali iza mene nije bilo nikoga tko bi izgledao kao pajkan.

Naslonio sam se na tezgu i ponovo stavio novčanicu pred prodavača. – Ljudi se ne nabacuju novcem na mene – rekoh. – Daju mi ga. Jesi li razumio?

Uzeo je novčanicu, razmotao je, izravnao i obrisao u pregaču. Otipkao je nešto na registar-blagajni i bacio novac u ladicu.

– Kažu da novac ne smrdi – reče. – Katkad nisam baš siguran.

Šutio sam. Došlo je još nekoliko mušterija, kupilo kobasice i otišlo. Naglo je zahladilo.

– Ne bih na vašem mjestu išao na Royal Crown – reče on. – Tamo se okupljaju sasvim iščašeni tipovi. Vi mi izgledate kao pajkan, ali i to je način da se preživi. Nadam se da dobro plivate.

Ostavio sam ga, pitajući se zašto sam mu uopće prišao. Predosjećaj. Slutnja. Povedi se za slutnjom i nasjedni. Ubrzo ti je glava puna slutnji i predosjećaja. Ne možeš više naručiti ni kavu, a da prije toga ne zažmiriš i ne gađaš nasumce prstom po jelovniku. To ti je predosjećaj.

Prošetao sam, provjeravajući da li me tko slijedi. Zatim sam potražio restaurant koji ne zaudara na preprženu mast i pronašao jedan s crvenom neonskom reklamom i šankom iza zastora od trstike. Neki se ljepotan kose obojene kanom okomio na glasovir, sladostrasno golicao tipke i pjevao šlager Stubište do zvijezda glasom u kojem je pola tonova nedostajalo.

Istrusio sam martini i pohitao kroz zastor od trstike natrag u blagovaonicu.

Večera za osamdeset pet centa imala je okus po odbačenoj poštanskoj vreći, a donio ju je konobar koji je izgledao kao da bi udario za četvrt dolara, prerezao mi grkljan za pola i zalio me u beton i bacio na dno mora za dolar i pol plus porez na promet.

Dugo smo se vozili, a stajalo me samo četvrt dolara. Pomorski taksi, dotjerana stara barka s novom kabinom, klizio je između usidrenih jahti i oplovio široku gomilu kamenja koja je zapravo bila kraj lukobrana. Nalet otvorenog mora zapljusnuo nas je bez upozorenja i čamac se zanjihao kao čep. Ali tako rano navečer u čamcu je bilo dovoljno mjesta za povraćanje. Sa mnom su plovila još samo tri para i čovjek koji je upravljao čamcem – neki opasan tip koji je sjedio malo nagnut na lijevi bok jer mu je iz desnog džepa virila crna kožna futrola za pištolj. Čim smo se otisnuli od obale tri su se para počela žvaliti.

Zurio sam iza sebe u svjetla Bay Cityja i nastojao ukrotiti večeru u želucu. Razbacane svijetle točkice skupile su se u usku briljantnu ogrlicu koja kao da je bila izložena u nekom izlogu. Postupno je nestalo sjaja i ogrlica je postala blijedonarančasta. Tonula je i ponovo izranjala iz dugačkih, ravnomjernih valova bez bijelih krijesta, na kojima se čamac ljuljao u neugodnom ritmu tako da mi je bilo drago što nisam zalio jelo viskijem. Čamac je zlokobno plesao na valovima kao kobra. U zrak se uvukla studen, vlažna studen koju mornari nikako ne mogu istjerati iz svojih kabina. Crvene neonske zrake, koje su ocrtavale obrise Royal Crowna, blijedile su slijeva utonuvši u sive valove da bi trenutak kasnije odjednom ponovo zasjale punim sjajem kao nove špekule.

Oplovili smo taj brod u širokom luku. S te razdaljine činilo se da je lijep. Prigušeni zvuči glazbe dopirali su do nas preko morske površine, a prigušeni zvuči glazbe uvijek su lijepi. Činilo se da se Royal Crown uopće ne ljulja da je čvrst i miran na vodi, kao mol na svojim podupiračima. Njegovo pristanište za čamce bilo je osvjetljeno kao ulaz u cirkusku šatru. Sve je to ubrzo utonulo u mrak, a pred nama se iz noći počeo iskradati odsjaj još jednog, manjeg i starijeg broda. Nije se baš imalo što vidjeti. Bio je to preuređeni teretni brod izlizanih i rđavih bokova i novog nadgrađa koje je bilo nakalemljeno na trup. Iz svega toga virila su dva batrljka od jarbola koji su mogli poslužiti samo kao radioantene. I na Montecitu su gorjela svjetla a zvuči glazbe su plutali preko mokrog i crnog mora. Uspaljeni parovi izašli su iz klinča, zagledali se u brod i počeli hihotati.

Taksi ga je oplovio u širokom luku, nagnuo se tek toliko da razonodi putnike i pristao, naslonivši se na bokobrane od užeta koji su visjeli s platforme. Motor je usporio, čulo se samo brektanje u magli. Spora zraka reflektora obasjala je more pedesetak metara od broda.

Taksist priveza čamac za platformu a tamnooki momak u konobarskom žaketu s mjedenom dugmadi, široka osmijeha i gangsterske njuške, pomože djevojkama da iziđu iz čamca. Ja sam bio posljednji. Odmjerio me nehajnim ali britkim pogledom koji mi je otkrio nešto od njegove naravi. Kad me nehajno i britko udario po mjestu gdje sam nosio pištolj, doznao sam još više.

– Nema ulaza – rekao je tiho. – Nema ulaza.

Glas mu je bio prigušen i promukao, kao kad bi Hromi Daba govorio kroz svilenu maramicu. Pozvao je taksista mahnuvši bradom. Taksist prebaci kratku omču preko bitve, malo okrene kormilo i izađe na platformu. Stao je iza mene.

– Zabranjeno nošenje oružja na brodu. Žao mi je i tako dalje – promrmlja konobarski žaket.

– Pohranit ću ga. Znete, već mi je nekako srastao s odijelom. Morao bih se sastati s Brunetteom, poslovno.

Činilo se da ga je to malo zabavilo. – Nikad nisam čuo za njega – reče i nasmiješi se. – Produži dalje, čovječe. Taksist mi provuče ruku ispod desne nadlaktice.

– Hoću vidjeti Brunettea – rekoh, a glas mi je bio slabašan i drhtav kao u neke starice.

– Nećemo se prepirati – reče tamnooki momak. – Sad nisi u Bay Citvju, čak ni u Kaliforniji, a po nekim meni dragim mišljenjima nisi više ni u SAD. Gubi se.

– Natrag u čamac – zarezao taksist iza mene. – Dužan sam ti četvrt dolara. Idemo.

Vratio sam se u čamac. Konobarski tip me gledao smješkajući se bezglasnim i zalizanim smiješkom. Promatrao sam i ja njega sve dok mu se nisu izgubili i smiješak i sve drugo osim tamnog obrisa na osvjetljenoj platformi. Promatrao sam ga i grizao se u sebi.

Povratak mi se činio duži. Nisam ništa rekao taksistu a nije ni on meni. Dok sam izlazio na obalu pružio mi je četvrt dolara.

– Svрати koju večer – reče umorno – kad bude više mjesta da te izbacim.

Nevelika skupina ljudi koja je čekala na ukrcaj zagledala se u mene; čuli su što je rekao. Prošao sam mimo njih i mimo vrata male čekaonice na pontonima i uputio se prema kratkom stubištu koje je vodilo na obalu.

Krupna riđokosa ljudeskara u prijavim tenisicama, crnim od katrana i u plavoj mornarskoj vesti od koje su ostale samo krpe s crnom crtom na obrazu uspravila se kod ograde i nehajno me udarila dok sam prolazio.

Stao sam. Učinio mi se prevelik. Bio je najmanje sedam centimetara viši i petnaestak kilograma teži od mene. Ali došlo je vrijeme da nekome smjestim šaku u zube, pa makar mi od toga odrvenila ruka.

Svjetlo je bilo mutno i svijetlilo je uglavnom iza njegovih leđa.

– Što je, druškane? – mumljao je. – Nema kruha za tebe na vražjem brodu?

– Pokrpaj si košulju – rekoh mu. – Ispao ti je trbuh.

– Moglo bi biti i gore – reče on. – U ovako laganom odijelu prilično ti strši ta puca.

– Zašto zabadaš nos u stvari koje te se ne tiču?

– Iz puke znatiželje, prijatelju. Iz puke znatiželje. Nemoj se odmah vrijeđati.

– Makni mi se onda s puta, vrag te odnio.

– Svakako. Samo se odmaram ovdje. Nasmiješio se polagano i umorno. Glas mu je bio mek, snen i zapanjujuće blag za tako krupna čovjeka. Podsjetio me na blagi glas drugog diva koji mi se na neki neobičan način svidio.

– Imaš pogrešan pristup – reče on tužno. – Zovi me jednostavno Crveni.

– Makni mi se, Crveni. I najbolji ljudi griješe.

Zamišljeno se osvrnuo. Bio me priklještio u kutu čekaonice na plutajućem molu. Činilo se da smo sami.

– Htio bi na Monty? To bi se moglo srediti. Ako imaš razlog.

Naišlo je nekakvo šareno i razdragano društvanje i ušlo u čamac. Pričekao sam da prođu.

– Koliko stoji razlog?

– Pedeset dolara. Deset više ako budeš krvario u čamcu.

Krenuo sam da ga zaobiđem.

- Dvadeset pet – reče tiho. – Petnaest ako dovedeš prijatelje.
- Nemam prijatelja – rekoh i pođoh dalje. Nije me zaustavio.

Skrenuo sam desno na asfaltiranom šetalištu kojim su dolazili i prolazili maleni električni vlakovi, truckajući poput dječjih vagončića i trubeći tako tiho da se ni trudnica ne bi uplašila. Na korijenu prvog gata bila je raskošno osvijetljena igračnica tombole, dupkom puna, premda je još bilo rano. Ušao sam i naslonio se na zid iza igrača, a tamo je stajalo još mnogo drugih ljudi koji su čekali na slobodno mjesto.

Gledao sam kako se na električnom pokazivaču pojavljuju brojke i slušao ljude za stolovima koji su ih izvikivali. Pokušao sam prepoznati namještene igrače koji igraju za kuću, ali nisam uspio.

Bio sam već na odlasku kad se uz mene zalijepila ona poderanoplava vesta s mirisom katrana. – Nemaš love ili si samo škrt? – zažuborio je blagi glas kraj mog uha.

Odmjerio sam ga još jednom. Imao je oči kakve se nikad ne susreću, oči o kojima se samo čita u knjigama. Bile su ljubičaste gotovo grimizne. Oči kao u djevojke, prelijepe djevojke. Put mu je bila glatka kao svila; malo bakrenasta, ali od one nijanse koja nikad ne potamni. Bio je krupniji od Hemingwaya i mlađi, mnogo mlađi. Nije bio velik kao Malloy Lopatar, no činilo se da je vraški brz i okretan. Kosa mu je bila crvenkasta sa zlatnim odsjajem. Lice mu je, osim očiju, bilo obično i seljačko i nije se isticalo ljepotom.

– Čime se baviš? – upitao me. – Njuškalo?

– Zašto bih tebi rekao? – zarežah.

– Znači, pogodio sam da si njuškalo – reče on. – Jel' ti dvadeset pet previše? Ne plaćaju ti troškove?

– Ne plaćaju.

Uzdahnuo je. – Ionako je to bila šašava ideja – reče on. – Tamo bi te rastrgli na komade.

– Ne bih se začudio. Čime se ti baviš?

– Dolar ovdje, dolar tamo. Nekoć sam radio u policiji, i to me dovelo na prosjački štap.

– Zašto to meni govoriš?

Činilo se da je iznenađen. – Istina je.

– Vjerojatno si bio pošten. Mlako se osmjehnuo.

– Poznaješ li tipa koji se zove Brunette?

Mlaki osmijeh zadržao mu se na licu. Zaredala su tri dobitka jedan za drugim. Brzo se poslovalo u toj igračnici. Prišao nam je visok čovjek orlovskog nosa i boležljivih upalih obraza, u izgužvanom odijelu. Naslonio se na zid ne gledajući nas. Crveni se malo nagnuo prema njemu i upitao ga: – Prijatelju, očekuješ li da ti nešto kažemo?

Visoki čovjek s kljunom umjesto nosa nacerio se i produžio dalje.

Crveni se nasmijao i naslonio se na zid tako da se kuća zatresla.

– Znam čovjeka koji bi te svladao – rekoh.

– Kad bi ih bar bilo više – reče on ozbiljnim glasom. – Krupan momak mnogo stoji. Za njega ništa nije predviđeno. Za njega je skupa klopa, skupe krpe, skupo mu je čak i spavanje ako neće da mu noge vise s kreveta. Evo kako ćemo. Ako misliš da ovo nije najbolje mjesto za razgovor, varaš se. Poznajem sve pajkane i uhode u ovom gradu, a ostali su samo gomila koju ne zanima ništa drugo osim ovih brojeva. Imam čamac s podvodnim prigušivačem motora. To jest, mogu ga nabaviti. Dolje je jedan neosvijetljen gat. Znam i jedan otvor na Montyju koji mogu otvoriti. Povremeno tamo donosim teret. U potpalublju nema mnogo ljudi.

– Imaju reflektore i stražare – rekoh.

– Ništa zato. Uspjet ćemo.

Izvadio sam lisnicu i izvukao iz nje novčanice od dvadeset i od pet dolara. Savinuo sam ih na male komadiće. Crvenokosi me gledao premda se činilo da ne mari.

– Nećeš povratnu kartu? Odmahnuo sam.

– Rekli smo petnaest.

– Došlo je do naglog porasta vrijednosti na tržištu. Novac nestade u šaci umrljanoj katranom. On se bešumno udalji i izgubi u vrelini noći.

S druge strane pojavi se nosati i tiho reče:

– Čini mi se da znam tog tipa u mornarskoj odjeći. To ti je prijatelj? Čini mi se da sam ga već negdje vidio.

Odljepio sam se od zida i udaljio se bez riječi. Izašao sam i skrenuo lijevo prateći visoku glavu koja je tridesetak metara ispred mene plovila od jednog do drugog stupa električne rasvjete. Poslije nekoliko minuta skrenuo sam u mrak između dva kioska. Nosati se ubrzo pojavio za mnom, nemirno vrludajući pogledom.

– Dobro veće – rekoh. – Hajde da ću za četvrt dolara pogoditi koliko ste teški. – Naslonio sam se na njega. Pod izgužvanim kaputom

imao je pištolj.

Gledao sam bez ikakvog osjećaja. – Hoćeš li da te privedem sinko? Moj je posao da u ovom području čuvam red i mir.

– A tko ti ga uzima?

– Tvoj mi se prijatelj učinio nekako poznat.

– Naravno. On je pajkan.

– Au, đavo ga odnio – popustljivo reče nosati. – Tamo sam ga, znači vidio. Laku noć.

Okrenuo se i odšetao odakle je i došao. Visoki je bio nestao s vidika. To me nije zabrinulo. Ništa me nije zabrinjavalo kod tog momka.

Polagano sam pošao dalje.

Dalje od električnih svjetala, dalje od tandrkanja i trubljenja malenih turističkih vlakova, dalje od mirisa vrele masti i kokica i dječje vike i najavljiivača programa u noćnim lokalima, dalje od svega osim od mirisa oceana i odjednom jasne obalne crte sa zahuktalim valovima koji su se rušili na šljunak pun pjene.

Ostao sam sam. Glasovi su zamirali za mnom, vrelo, varljivo svjetlo pretvorilo se u treperav odsjaj. Preda mnom se pojavio neosvijetljen prst crnog gata koji se pružao u mrak prema moru.

Vjerojatno je to bio onaj kojeg sam tražio. Skrenuo sam na nj.

Crveni je ustao sa sanduka naslonjenog na početak stupovlja i okrenuo se gore prema meni rekavši: – Produži ovako do stepenica koje vode do mora. Ja idem po čamac, a moram i ugrijati motor.

– Pratio me ovdašnji dekster. Onaj iz igračnice. Zadržao me i morao sam razgovarati s njim.

– To je Olson. Lovac na džepare. Vrlo je spretan, ali povremeno sam zdipi lisnicu i podmetne je nekome samo da bi održao ritam hapšenja. Moglo bi se reći da je čak suviše spretan, zar ne?

– Za pajkana iz Bay Cityja taman koliko treba. Hajd'mo. Podiže se vjetar, a ne bih volio da otpuše ovu sumaglicu. Nije bog zna što, ali mogla bi nam pomoći.

– Potrajat će dok ne zavaramo reflektor – reče Crveni. – Na palubi imaju automatske puške. Pođi tamo na gat, a ja ću brzo doći.

Nestao je u mraku i ja produžih po crnim daskama, kliskim zbog ribljih ostataka. Na kraju gata bila je niska, prljava ograda i na nju je bio naslonjen ljubavni par. Otišli su, a muškarac je kleo.

Deset minuta sam slušao kako valovi zapljuskuju potpornje. Noćna ptica zacvrkuta u zraku, pred očima mi nejasno prohuja sivilo njezina krila i nestade. Visoko na nebu brujao je avion. Tad se začulo udaljeno brektanje motora koje se pojačalo pretvorivši se u zaglušnu buku ravnu tutnjavi deset traktora. Zvuk se nakon nekog vremena utišao da bi odjednom sasvim prestao. Prošlo je još nekoliko minuta. Vratio sam se do stepenica i oprezno se spustio po njima, poput mačke na mokrom podu. Iz mraka izroni tamni obris, a nešto lupnu. Glas reče: – Sve je spremno. Upadaj.

Uskočio sam u čamac i sjeo pokraj njega ispod vjetrobrana. Čamac je kliznuo po vodi, a iz ispušne cijevi nije se više čuo nikakav zvuk;

do mene je dopirale samo pjenušavo žuborenje mora s obje strane trupa. I opet su svjetla Bay Cityja postala daleki lanac točkica koje se pojavljuju i nestaju iza valova. I opet je jarki neon Royal Crovona promakao kraj nas i činilo se da se brod okreće kao lutka iz svijeta mode na rotirajućem postolju. I bokovi dobrog broda Montecita još su jednom izronili iz crnog oceana, a snop reflektorskog svjetla polagano se i mirno okretao oko njega kao zraka svjetionika.

– Bojim se – rekoh nenadano. – Premro sam od straha.

Crveni je usporio, a čamac je počeo kliziti gore dolje po valovima kao da stoji na mjestu, a voda protječe ispod njega.

Okrenuo se i pogledao me.

– Bojim se smrti i očaja – rekoh. – Tamnog mora i lica utopljenika i lubanja s praznim očnim dupljama. Bojim se umiranja i ništavila. Bojim se da neću pronaći Brunettea.

Nasmijao se. – Na trenutak sam se zabrinuo za tebe. Tko bi rekao da imaš i pjesničkih sklonosti. A Brunette bi mogao biti bilo gdje. Na jednom od brodova, u svom klubu, negdje na istoku, u Renou, kod kuće u papučama. Što bi još htio?

– Htio bih čovjeka po imenu Malloy, golemog gada koji je nedavno izišao iz oregonskog državnog zatvora gdje je odležao osam godina zbog pljačke banke. Sakrio se u Bay Cityju – ispričao sam mu sve o tome. Ispričao sam mu mnogo više nego što sam namjeravao. Vjerojatno zbog njegovih očiju.

On me saslušao, razmislio i na kraju polagano progovorio, a riječi su mu bile okićene krpicama magle, poput kapljica rose što se skupljaju na brkovima. Možda su se zbog toga činile mudrije nego što su bile, a možda i ne.

– Neke stvari imaju nekakvog smisla, a druge nemaju – reče on. – O nekima ne znam ništa, a o drugima ponešto znam. Ako je taj Sonderborg imao skrovište za kriminalce i prodavao drogu i slao momke da s divljim pogledima u očima krađu nakit bogatih dama bilo bi razumno pretpostaviti da je bio u dogovoru s gradskim vlastima, ali to ne znači da su one znale čime se sve bavio ni da je svaki pajkan u policiji znao da je s njim u dogovoru. Možda je Blane znao, a Hemingway, kako ga ti zoveš, nije znao. Blane je loš, a onaj drugi je samo grubi pajkan, ni dobar ni loš, ni pokvaren ni pošten, čovjek od krvi i mesa i dovoljno glup, kao i ja, da misli kako se od rada u

policiji može normalno živjeti. Onaj psihotip uopće se ne uklapa u sliku. Kupio je zaštitu na najboljem tržištu, u Bay Cityju, i kad mu je zatrebala iskoristio ju je. Čovjek nikad ne zna što sprema takav i zbog toga nikad ne zna što mu je na savjesti i čega se boji. Može biti da je ipak samo čovjek i da se zaljubio u neku od svojih mušterija. Te bogate ženice lakše je pridobiti nego lutkice od papira. I tako, Blane je, čini mi se, znao da će se Sonderborg uplašiti kad sazna tko si, a pajkani su Sonderborgu rekli vjerojatno isto što i on tebi, da su te našli kako ošamućen lutaš gradom i da Sonderborg neće znati što bi započeo s tobom, da li da te pusti ili da te ubije. A Blane bi se poslije nekog vremena pojavio i pokupio svoj ulog. I to bi bilo sve. Možda im se jednostavno pružila prilika da te iskoriste i to su i učinili. Blane bi mogao znati i o Malloyu. Ne vjerujem da bi mu to promaklo.

Slušao sam ga, promatrajući polagano kruženje reflektora, dolaženje i odlaženje vodenih taksija u daljini.

– Znam ja kako ti momci razmišljaju – reče Crveni. – Nije stvar u tome što su pajkani glupi, pokvareni ili grubi nego u tome što oni smatraju da već samim time što su pajkani, imaju određenu prednost pred drugima. Možda je nekoć tako bilo, ali sad više nije. Iznad njih ima previše pametnih glavica. To nas dovodi do Brunettea. Taj ne upravlja gradom. Nije to za njega. Podmitio je gradonačelnika zato da mu ne ometa promet taksija na vodi. Ako bi mu se prohtjelo nešto posebno, vlasti bi mu dale. Tako je prije nekog vremena uhapšen neki njegov prijatelj, odvjetnik, zbog vožnje u pijanom stanju, a Brunette je utjecao da promjene kvalifikaciju u neopreznu vožnju.

Da bi to izveli promijenili su zapisnik, a to je također prekršaj. Kažem ti to zato da bi dobio predodžbu o čemu je riječ. Njegov biznis je kocka, a danas su svi poslovi međusobno povezani. Možda se i on bavi preprodajom marice ili dobija postotak od nekog kome je povjerio taj posao. Možda poznaje Sonderborga, a možda ga ne poznaje. Ali pljačka nakita ne dolazi u obzir. Zamisli koliko su se naradili oni momci za osam somova. Smiješno je uopće pomisliti da bi Brunette imao nešto s tim.

– Bi li dao ubiti čovjeka?

Crveni razmisli. – Možda bi. Možda već jest. Ali on nije taj tip. U taj posao sada dolaze nove snage, drukčiji tipovi. Na njih gledamo kao što gledamo na nekadašnje romantične lopove ili na propalice

velikog stila. Brbljavi šefovi policije laju na radiju da su to kukavni štakori, da ubijaju žene i djecu, a čim vide uniformu plaču i mole za milost. Morali bi biti malo pametniji, umjesto da javnosti prodaju takve gluposti. Ima kukavica i među pajkanima i među ovima ispod crte, ali nema ih mnogo ni na jednoj ni na drugoj strani. A iznad svih njih su poslodavci. Oni sve rade za novac, baš kao svi poslovni ljudi. Ponekad se netko nađe na putu. Pa, dobro. Maknite ga. Ali oni dobro razmisle prije nego što nekog maknu. K vragu, tko me tjera da držim predavanje?

– Čovjek kakav je Brunette ne bi sakrio Malloya – rekoh – nakon što je ovaj ubio dvoje ljudi.

– Ne bi, osim ako ne postoji neki drugi razlog, a ne novac.

Hoćeš da se vratimo?

– Ne.

Crveni prihvati kormilo. Čamac ubrza. – Nemoj misliti da se meni sviđaju ti gadovi – reče on. – Ne mogu ih podnijeti.

Svjetlo reflektora bilo je kao blijed i zamagljen prst koji jedva dodiruje valovito more tridesetak metara od broda. Vjerojatno je više služio kao upozorenje nego za bilo što drugo, osobito u ovo doba noći. Ako bi netko htio opljačkati ove brodove-kockarnice, morao bi imati suradnju iznutra, a obavio bi to u četiri izjutra kad gomila splasne na nekoliko strastvenih kockara, a posada otupi od umora. Čak bi i u tom slučaju to bio jadan način da se dođe do novca. Jedanput su, doduše, pokušali.

Do platforme je doplovio taksu, iskrcao putnike i zaplovio natrag prema obali. Crveni je zaustavio čamac na rubu tame, nadomak svjetlu reflektora. Tko zna što bi bilo da su ga podigli samo metar-dva uvis, onako iz šale, Ali nisu. Svjetlo je tromo klizilo po mutnoj vodi i čamac je projurio preko crte, preplovivši opasan pojas. Prošli smo pokraj dvije goleme krmene plutače i oprezno pristali uz ljepljivu trupinu – tako oprezno kao kad hotelski dekster pušta kurvicu iz svoje sobe.

Visoko u tami iznad nas nazirala su se dvokrilna željezna vrata i činilo se da su vraški teška i da ih nećemo moći otvoriti čak ako i uspijemo doći do njih. Čamac je strugao po prastarim bokovima Montecitoa, a valovi su zapljuskivali dno pod našim nogama. Pokraj mene se izdužila velika sjenka, konop s omčom poleti uvis, udari o nešto i zakvači se, a drugi kraj pljusne u more. Crveni ga izvuče čakijom, zategne i sveza za kuku na poklopcu motora. U sumaglici je sve izgledalo nestvarno. Vlažni zrak bio je hladan kao pepeo ljubavi.

Crveni mi priđe sasvim blizu tako da me njegov dah golica po uhu. – Previše se ljuljamo. Ako naiđe neki jači val izletjet će mu sve zakovice iz trupa. Ali nema nam druge nego da se penjemo.

– Jedva čekam – rekoh drhteći.

Namjestio mi je ruke na kormilu, okrenuo ga, namjestio gas i rekao mi da držim čamac u tom položaju. Na broskom boku bile su ugrađene uske, željezne stepenice koje su slijedile liniju trupa. Prečke su vjerojatno bile kliske kao namazan stup.

Uzverati se bilo je kao popeti se na vrh nebodera sa staklenim pročeljem. Crveni je obrisao ruke o hlače, vjerojatno ih još više zamazavši katranom, i krenuo. Podigao se bešumno, ni ne

uzdahnuvši, i tenisice su mu dodirnule željeznu šipku. Izbacio je tijelo gotovo pod pravim kutem da bi se što jače odupro o bok broda.

Svjetlo reflektora sad je bilo daleko, ali me obasjao njegov odsjaj na vodi i činilo mi se da mi lice svijetli kao baklja. Ali ništa se nije dogodilo. Čuo sam prigušenu škripu šarki iznad glave. Slabašna zraka žućkaste svjetlosti procurila je odozgo u maglu i izgubila se. Pokazali su se obrisi polovice otvora za utovar. Vrata očito nisu bila iznutra zatvorena. Pitao sam se zašto.

Šapat što je dopro do mene bio je samo slabašan šum, bez značenja. Ostavio sam kormilo i počeo se uspinjati. Bilo mi je to najteže putovanje u životu, a dovelo me je u brodsko spremište kisela mirisa gdje sam dahtao i pištao usred gomile kartonskih kutija, bačava, smotanih konopa i rđavog lanca. Štakori su cvilili po mračnim kutovima. Žućkasta svjetlost dolazila je kroz uska vratašca na drugoj strani.

Crveni mi prisloni usne na uho. – Odavde idemo ravno u kotlovnicu. Jedan je kotao pod parom, jer ova stara kanta nema dizelskih motora. Tamo vjerojatno neće biti više od jednog mornara. Ostali su istovremeno zaposleni i kao poslugi na palubi, kao konobari, krupjei i slično. Svi oni rade na nečemu što samo donekle slični brodu. U kotlovnici ću ti pokazati cijev za ventilaciju na kojoj nema rešetke. Njome ćeš doći do palube, ali paluba više nije moj teren. Poklanjam ti je, pa uživaj, sve dok si živ.

– Sigurno imaš rođake na brodu – rekoh.

– Oh, radio sam ja i veselije stvari. Hoćeš li se brzo vratiti?

– Kad padnem s palube sigurno ću jako pljusnuti – rekoh i izvukoh lisnicu. – To vjerojatno stoji malo više. Evo ti. I brini se o tijelu kao da je tvoje.

– Ne duguješ mi više ništa, prijatelju.

– Kupujem povratnu kartu pa makar mi ne trebala. Uzmi novac prije nego što briznem u plač i smočim ti košulju.

– Treba li ti pomoć tamo gore?

– Treba mi samo veliko srce, a moje se, čini mi se, pretvorilo u grašak.

– Skloni lovu – reče Crveni. – Već si platio za povratak. Čini mi se da si se vraški prepao. – Primio me za ruku. Njegova je bila snažna, topla i malo ljepljiva. – Znam da si se prepao – šapnuo je.

– Proći će to – reko. – Ili milom ili silom.

Okrenuo se s čudnim izrazom na licu koji nisam mogao odgonetnuti u onom polumraku. Pošao sam za njim između sanduka i bačava, preko uzdignutog željeznog praga u vratima, kroz dugačak i mračan hodnik u kojem su vonj ali brodski mirisi. Izašli smo na rešetkastu čeličnu platformu, klisku od ulja i spustili se željeznim stepenicama kojima su noge i ruke također klizile. Začulo se ravnomjerno šištanje plamenika koje je nadjačalo sve druge zvukove. Uputili smo se kroz planine nijemog željeza prema mjestu gdje je šištal.

Kad smo zašli za ugao, naišli smo na zamazanog digića u svilenj grimiznoj košulji koji je sjedio na rasklimanom stolcu i čitao novine pod svjetlom gole žarulje, prateći retke crnim kažiprstom. Na nos je nabio naočale sa željeznim okvirom koje su vjerojatno pripadale njegovu djedu.

Crveni mu je tiho pristupio s leđa i rekao blagim glasom:

– Zdravo, Shorty. Kako tvoji bambinosi?

Talijan je škljocnuvši otvorio usta i posegnuo u otvor na košulji. Crveni ga je tresnuo po rubu vilice, prihvatio ga u padu i nježno spustio na pod. Zatim je počeo parati njegovu košulju.

– Ovo će ga boljeti više nego udarac po labrnji – reče on tiho. – Stvar je u tome da se penjanje po stepenicama u ventilatorskoj cijevi u potpalublju jako dobro čuje. – Gore, na palubi ne čuje se ništa.

Uredno je svezao i zamotao Talijana, sklopio njegove naočale i stavio ih na sigurno mjesto. Pošli smo do cijevi za ozračivanje na kojoj nije bilo rešetke. Pogledao sam gore i ugledao mrak.

– Zbogom – reko.

– Možda ti ipak treba pomoć?

Stresao sam se kao mokr pas. – Dobro bi mi došla pomoć u obliku boce viskija. Ali moram to učiniti sam. Ili sam ili nikako. Zbogom.

– Koliko ćeš se zadržati? – Glas mu je još bio zabrinut.

– Jedan sat a možda i manje.

Zagledao se u mene grickajući usnicu, a zatim je kimnuo.

– Kad se mora, mora se – rekao je. – Svrati poslije do one igračnice, ako budeš imao vremena.

Polako je krenuo, ali se poslije četiri koraka vratio. – Možda će ti dobro doći onaj otvor za utovar – rekao je. – Posluži se njime. – Brzo

se udaljio.

U cijevi je bilo hladno, a put do vrha činio mi se dug. Poslije tri minute koje su potrajale kao cijeli sat oprezno sam provirio iz svinute cijevi. Čamci za spašavanje pokriveni platnom nejasno su se sivilili u blizini. Iz mraka je dopirao prigušen žamor. Reflektorski zrak polako je kružio. Izvor mu je još bio iznad mene, vjerojatno na rešetkastom postolju na vrhu jarbola. Tamo je vjerojatno stajao i momak s automatskom puškom, možda i s laganim mitraljezom. Dobro obavljen posao, osobito kad čovjek pomisli na onaj nezaključani otvor na brodskom boku.

U daljini je brundala glazba kao loši basovi na jeftinom radiju. Odozgo me gledalo jarbolno signalno svjetlo, a kroz izdignute slojeve magle naziralo se nekoliko hladnih zvijezda.

Izašao sam iz cijevi i izvukao pištolj iz korica. Zadjenuo sam ga za pojas i prekrio rukavom. Prešao sam tri koraka i oslušnuo. Ništa se nije dogodilo. Glasovi su utihnuli, ali ne zbog mene. Primijetio sam da dolaze iz praznog prostora između dva čamca za spašavanje. Usred magle i tame, kao što to obično biva, skupilo se dovoljno svjetlosti da bljesne na tamnom i tvrdom metalu mitraljeza koji je bio postavljen na visokom tronošcu i okrenut dolje preko ograde. Pokraj njega su stajala dvojica, nepomično, bez cigareta; ponovo su razgovarala, a njihov šapat bio je tako tih da nisam mogao odgonetnuti ni jednu riječ.

Predugo sam slušao to mrmljanje. Iza mene je sasvim razgovjetno progovorio drugi glas.

– Žao mi je, posjetiocima nije dopušten izlazak na palubu.

Okrenuo sam se, ne prebrzo, i pogledao mu ruke. Jedva su se nazirale, no bile su prazne.

Zakoraknuo sam u stranu, iza čamca, kimajući glavom. Čovjek je gipko pošao za mnom, a koraci mu se uopće nisu čuli na mokroj palubi.

– Čini mi se da sam se izgubio – rekoh.

– Vjerojatno jeste. Glas mu je bio mladenački, a ne ispijen i hrapav.

– Ali vrata na kraju hodnika imaju novu i sigurnu bravu. Nekoć je postojalo otvoreno stubište s lancem na kojem je bila pločica – zabranjen prolaz. Primijetili smo da gosti u dobrom raspoloženju rado preskaču tu prepreku.

Dugo je pričao. Ili je htio biti uljudan ili je čekao. Nisam mogao procijeniti. Rekao sam: – Netko je ostavio otvorena vrata.

Glava je kimnula u mraku. Bio je niži od mene.

– Shvaćate u kakvoj smo situaciji, nadam se. Ako ih je netko ostavio otvorena, gazdi se to neće nimalo svidjeti. A ako nije voljeli bismo čuti kako ste došli ovamo. Vjerujem da ste me razumjeli.

– Kako ne. Nije bilo teško. Pođimo dolje do gazde i razgovarajmo o tome.

– Jeste li došli s društvom?

– Aha, s lijepim društvom.

– Trebalo je da ostanete s njim.

– Ma znate već kako je to – samo što okrenete glavu, a netko drugi je već časti pićem.

Nasmijao se. Brada mu se tad neznatno pomakla gore pa dolje. Sagnuo sam se i odskočio u stranu kao žaba, a pendrek je prohujao kroz zrak u prazno. Činilo se da su se svi pendreci u gradu urotili protiv mene. Visoki momak je kleo.

Rekao sam: – Hajde, navalite. Postanite heroji.

Oslobodio sam osigurač na okidaču koji je glasno škljocnuo.

Katkad čak i loša scena ostavi dubok dojam na gledalište. Visoki je stao kao ukopan i vidio sam da mu pendrek visi o ruci. Onaj s kojim sam razgovarao razmišljao je bez žurbe.

– Nikakve koristi od ovoga – rekao je smrtno ozbiljnim glasom. – S broda ne možete pobjeći.

– Pomislio sam i na to. A onda sam se sjetio kako bi vam se fućkalo za mene.

Prizor je još bio neuvjerljiv.

– Što zapravo hoćete? – upita me tiho.

– Imam glasnu pucu – rekoh. – Ali možda ne mora progovoriti. Htio bih vidjeti Brunettea.

– Otišao je poslom u San Diego.

– Razgovarat ću s njegovim zamjenikom.

– Hrabri ste – reče onaj uljudni. – Poći ćemo dolje, ali prije nego što prođemo kroz vrata, spremite se pucu.

– Spremit ću pucu kad budem siguran da ulazimo.

– Kratko se nasmijao. – Vрати se na svoje mjesto, Slime. Ja ću se za ovo pobrinuti. Sporo se pomakao preda mnom, a visoki je utonuo u

tamu. – Slijedi me.

Pošli smo u indijanskom poretku preko palube i spustili se kliskim stepenicama s mjedenim rubnicima. Na dnu su bila debela vrata. Otvorio ih je i razgledao bravu. Nasmiješio se, kimnuo, pridržao mi vrata i ja uđoh unutra, spremivši pištolj u džep.

Vrata su se za nama zatvorila škljocnuvši. Rekao je:

– Mirna noć ... za sada.

Pred nama je bio hodnik s pozlatom na zidovima, a u produžetku kockarnica, u kojoj nije bilo mnogo gostiju. Izgledala je kao i druge kockarnice. Na suprotnom kraju bio je kratki stakleni šank i nekoliko visokih stolaca. U sredini je bilo stubište kroz koje je odozdo u valovima dopirala glazba. Čuo sam kotač ruleta. Kod stola na kojem se igrao faro* djelatelj je dijelio karte samo jednom igraču. U prostoriji nije bilo više od šezdeset ljudi. Na stolu za faro ležala je gomila žutih žetona. Igrač je bio stariji, sjedokosi muškarac koji je gledao u krupjea s uljudnim zanimanjem, ali ne zadugo.

Dva muškarca u večernjim odijelima ušetala su šutke u kockarnicu. To se moglo i očekivati. Činilo se da se dosađuju. Polagano su došli do nas, a oniži i vitki muškarac koji je bio sa mnom ih je dočekao. Bili su još daleko od hodnika kad su se mašili za unutrašnje džepove na kaputima; naravno tražili su cigarete.

– Od sad ćemo se držati nekog reda – reče čovjek niska rasta. – Pretpostavljam da nemate ništa protiv?

– Vi ste Brunette – rekoh nenadano. Slegnuo je ramenima. – Naravno.

* Faro – vrst hazardne kartaške igre slične ajncu

– Pa, ne izgledate baš gadno – rekoh.

– Nadam se.

Dvojica u večernjim odijelima blago su me gurnula.

– Ovamo – reče Brunette. – Razgovarat ćemo u miru.

Otvorio je vrata i oni me uvedoše u jazbinu.

Prostorija je sličila brodskoj kabini, a ipak nije bila kao kabina. Dvije mjedene svjetiljke njihale su se na pomičnim nosačima iznad tamnog stola koji nije bio drven nego vjerojatno plastičan. Na drugom kraju bila su dva drvena kreveta na kat. Donji je bio priređen za spavanje, a na gornjem su bile poslagane gramofonske ploče. U kutu je stajao veliki radio-gramofon. U sobi su još bili crveni kožni trosjed, crveni

sag, pepeljara, stolić s cigaretama, kristalnom bocom i čašama a u kutu nasuprot kreveta malen šank sa stolcima.

– Sjednite – reče Brunette i zađe za stol, na kojem je bilo mnogo, na izgled poslovnih papira s brojkama otipkanim na računskom stroju. Sjeo je u naslonjač s visokim naslonom, malo se nakrivio i pažljivo me odmjerio. Zatim je ponovo ustao, skinuo kaput i šal i odbacio ih u stranu. Opet je sjeo, podigao pero i zagolicao njime usnu resicu. Smješкао se kao mačka, ali ja sam volio mačke.

Nije bio ni star ni mlad, ni debeo ni mršav. Zahvaljujući dugom boravku na moru ili uz more imao je zdravu i lijepu put. Kosa mu je bila kestenastosmeđa i prirodno valovita, a na moru je vjerojatno bila još valovitija. Čelo mu je bilo usko i pametno, oči žućkaste i pomalo prijeteće. Imao je lijepe ruke, ne njegovane do bljutavosti, ali dobro održavane. Večernje odijelo na njemu bilo je, procijenio sam, ponoćnomodro jer se činilo strahovito tamno. Imao je u kravati biser koji je za moj ukus bio prekrupan, no možda sam bio ljubomoran.

Prilično me dugo gledao prije nego što je rekao: – Ima pištolj.

Jedna od uštogljenih gorila nasloni mi se na kralježnicu i pritisne me nečim što sigurno nije bio ribički štap. Pretražile su me vješte ruke, uzele pištolj i provjerile imam li još oružja.

– Treba li još nešto? – upitao je glas.

Brunette odmahnu glavom. – Ne sada.

Revolveraš gurne pištolj preko stola, a Brunette spusti pero, podiže nož za otvaranje pisama i nježno okrenu pištolj na podmetaču.

– Dobro – reče tiho gledajući kraj mog ramena. – Moram li objašnjavati što sad očekujem od vas?

Jedna gorila brzo izađe iz sobe i zatvori vrata. Druga je bila tako tiha da se činilo kao da je uopće nema. Zavladala je dugačka, lagana tišina, narušena samo dalekim žamorom, dubokim zvucima glazbe i ravnomjernim gotovo nezaustavljivim lupanjem odnekud odozdo.

– Jeste li za čašicu?

– Hvala.

Gorila je pripremio dva pića na nevelikom šanku. Nastojao je da ne sakrije čaše od gazdinog pogleda dok ih je miješao. Stavio je čaše na crne podmetače na stolu.

– Cigaretu?

- Hvala.
- Egipatske su vam po volji?
- Naravno.

Zapušili smo i otpili iz čaše. Bio je to neki dobar viski. Gorila nije pio.

- Htio bih...
- Oprostite, ali to sad uopće nije važno, zar ne? Blagi mačji osmijeh i lijen pogled napola zatvorenih žućkastih očiju.

Vrata su se otvorila i unutra uđe onaj gorila dovodeći konobarski žaket, gangsterski osmijeh i sve ostalo što je pripadalo onom tipu s platforme. Čim me ugledao, lice mu je postalo bijelo kao prazna ostriga.

- Nije prošao pokraj mene – rekao je odmah, a usne su mu se objesile na jednom kraju.

– Imao je pištolj – reče Brunette, gurkajući oružje otvaračem za pisma. – Ovaj pištolj. Čak mi ga je gore, na palubi, da tako kažem, zabio u leđa.

- Nije prošao pokraj mene, gazda – ponovi konobarski tip isto tako žustro kao maloprije.

Brunette malo podiže svoje žućkaste oči i nasmiješi mi se. – I, što ćemo sad?

- Izbacite ga – rekoh. – Zgnječite ga negdje drugdje.
- Mogu dokazati. Taksist će posvjedočiti – zareza konobarski tip.
- Jesi li se udaljavao s radnog mjesta poslije pet i trideset?
- Nisam ni minutu, gazda.
- To nije nikakav odgovor. Za minutu može propasti carstvo.
- Ni sekunde, gazda.
- Ali lako ga je podmititi – rekoh i nasmijem se. Konobarski tip zakorači gipko poput boksača, a šaka mu kao bič fijuknu zrakom. Umalo me nije dohvatila po sljepoočici. Čuo se tupi udarac. Činilo se kao da se momak rastopio usred zamaha. Posrnuo je u stranu i uhvatio se za ugao stola i stropoštao na leđa. Bilo je lijepo vidjeti kako netko drugi dobija batine – za promjenu. Brunette mi se i dalje smješкао.

– Nadam se da niste nepravedni prema njemu – reče. – Još nismo riješili pitanje vrata i izlaska na palubu.

- Slučajno su bila otvorena.

– Ne biste li smislili nešto drugo?

– Ne bih kraj tolikih ljudi.

– Razgovarat ću s vama nasamo – reče Brunette, ne gledajući nikog osim mene.

Gorila podiže konobarskog tipa uhvativši ga ispod ruku i odvuče ga preko kabine, a njegov ortak mu otvori vrata nasuprot ulaznih. Otišli su zatvorivši za sobom.

– Dobro – reče Brunette. – Tko ste vi i što želite?

– Ja sam privatni detektiv i želim razgovarati s čovjekom koji se zove Malloy Lopatar.

– Dokažite da ste privatni dekster.

Pokazao sam mu. Bacio mi je posjetnicu natrag preko stola. Njegove usnice, ispucale od mora i vjetra, još su se smiješkale, a smiješak je postao namješten.

– Istražujem slučaj ubojstva – rekoh. – Na litici iznad vašeg kluba Belvedere ubijen je prošlog četvrtka čovjek koji se zvao Marriott. Ubojstvo je povezano s još jednim; taj Malloy, bivši zatvorenik, pljačkaš banke i općenito gadan tip, ubio je jednu ženu.

Kimnuo je. – Neću vas za sad upitati kakve to veze ima sa mnom. Pretpostavljam da ćete doći i na to. Ne bi bilo loše da mi kažete kako ste došli na brod?

– Rekao sam vam.

– To nije bila istina – reče on blago. – Zovete se Marlowe, jel'? Nije bila istina, Marlowe. Znete to i sami. Momak s platforme nije lagao. Ja pažljivo izabirem ljude.

– Vi posjedujete dio Bay Cityja – rekoh. – Ne znam kako velik dio, ali dovoljno velik za vaše potrebe. Neki Sonderborg je tamo držao skrovište za kriminalce. Prodavao je cigarete s marihuanom i skrivao momke u bijegu. Razumljivo, to nije mogao raditi bez određenih veza. Rekao bih da to nije mogao raditi bez vas. Malloy je odsjeo kod njega, ali je otišao. Visok je preko dva metra i nije ga lako sakriti. Mislim da bi se mogao lijepo sakriti na brodu-kockarnici.

– Nemate mašte, Marlowe – tiho reče Brunette. – Kad bih ga i htio sakriti, zašto bih ga doveo ovamo kad bih na taj način stavio mnogo toga na kocku? – Otpio je iz čaše. – Napokon, ja se bavim drugim poslovima. Danas nije lako voditi dobru taksi-službu bez neprilika. A

svijet je pun mjesta na kojima se može sakriti lopov, ako ima novca. Imate li kakvu bolju ideju?

– Imam, ali što mi to vrijedi?

– Ne mogu vam pomoći. Recite mi, kako ste došli na brod?

– Radije ne bih.

– Bojim se da ću vas morati natjerati da kažete, Marlowe – zubi mu bljesnuše na svjetlu mjedenih brodskih svjetiljki. – To nije neizvedivo, znate.

– Ako vam kažem, hoćete li dati Malloyu poruku?

– Kakvu poruku?

Posegnuo sam za lisnicom na stolu i izvukao iz nje posjetnicu. Dohvatio sam olovku i na poleđini napisao pet riječi. Zatim sam gurnuo posjetnicu preko stola. Brunette ju je uzeo i pročitao što sam napisao. – To mi ništa ne znači – rekao je.

– Značit će Malloyu.

Naslonio se i zagledao u mene. – Nikako vas ne razumijem. Stavljate glavu na panj da bi došli ovamo i dali mi posjetnicu s porukom za nekog tipa kojeg uopće ne poznajem. To nema nikakva smisla.

– Nema, ako ga ne poznajete.

– Zašto niste ostavili pištolj na obali i došli uobičajenim putem?

– Prvi put sam ga zaboravio ostaviti. A poslije sam znao da me onaj sirovi momak u konobarskom žaketu ne bi pustio. Srećom, naišao sam na tipa koji je znao drugi put.

Žučkaste su mu se oči zažarile novim sjajem. Nasmiješio se, ne rekavši ništa.

– Taj drugi momak nije lopov, ali prati što se događa u luci. Imate na brodu otvor za utovar koji iznutra nije zatvoren i cijev za ozračivanje s koje je skinuta rešetka. Putem treba tresnuti po glavi jednog momka i to je sve. Ne bi bilo loše, Brunette, da provjerite svoj popis posade.

Polako je prebacio jednu usnicu preko druge i ponovo se zagledao u posjetnicu. – Na ovom brodu nema nikog tko bi se zvao Malloy – rekao je. – Ali ako govorite istinu o otvoru za utovar, nagodit ćemo se.

– Uvjerite se sami.

Pogled mu je još bio oboren. – Bude li načina da dođem do Malloya, predat ću mu poruku. Ali pitam se što mi je to trebalo?

– Zavirite u taj brodski otvor.

Nekoliko je trenutaka nepomično sjedio, a potoni se nagnuo naprijed i gurnuo mi pištolj preko stola.

– Čime se sve ne bavim– razmišljao je naglas, kao da je sam. – Upravljam gradovima, biram gradonačelnike, podmićujem policiju, trgujem drogom, skrivam lopove, napadani starice prepune biserja. Bogami, imam zaista mnogo vremena – kratko se nasmijao. – Zaista mnogo.

Posegnuo sam za pištoljem i zadjenuo ga natrag pod kaput.

Brunette je ustao. – Ne obećajem ništa – rekao je gledajući me spokojno. – Ali vjerujem vam.

– Naravno da ne vjerujete.

– Stavili ste na kocku tako mnogo, a saznali tako malo.

– Točno.

– Pa... – gledao me, a njegovo mi lice nije ništa govorilo.

Pružio mi je ruku.

- Rukujte se s lakovjernim naivkcan – reče tiho.

Rukovasio se. Ruka mu je bila malena, čvrsta i vruća.

– Ne biste mi ipak rekli kako ste saznali za taj otvor?

– Ne mogu. Ali čovjek koji mi je rekao nije lopov.

– Mogao bih vas natjerati – reče on i istog trena odmahne glavom.

–Ne. Jedanput sam vam povjerovao! Vjerovat ću vam opet. Pričekajte me i popijte još jedrio piće, dok čekate.

Pritisnuo je zvonce. Vrata u pozadini se otvoriše i jedan od uljudno grubih momaka uđe u kabinu. – Daj mu piće ako želi. I budi uljudan, bez grubosti.

Gorila sjede i uljudno mi se nasmiješi. Brunette žurno ode iz svog ureda. Pušio sam. Popio sam piće. Tjelohranitelj mi natoči još jedanput, Popio sam i to i popušio još jednu cigaretu.

Kad se Brunette vratio oprao je ruke u umivaoniku i sjeo za svoj stol. Mahnuo je glavom gorili, a ovaj izađe bez riječi. Prodorno me gledao žutim očima.– Poen za vas, Marlowe. Kad samo pomislim da na popisu posade imam sto šezdeset i četiri imena. Pa, šta se tu može... – slegnuo je ramenima. – Možete se vratiti taksijem,. Nitko vam neće smetati. A što selice poruke, imam nekih veza, pa ću ih

iskoristiti. Laku noć. Vjerojatno bih vam morao reći hvala, kao znak dobre volje.

– Laku noć – rekoh, ustadoh i izađoh. Na platformi za pristajanje čamaca bio je sad novi momak. Otplovio sam na obalu u drugom taksiju-. Otišao sam do igračnice i naslonio se na zid usred gomile.

Crveni je došao nekoliko minuta kasnije i naslonio se do mene na zid.

– Nije bilo teško, je li? – reče tiho dok su ljudi za stolovima glasno i razgovjetno izvikivali brojeve.

– Zahvaljujući tebi. Nagodili smo se. Brunette je zabrinut.

Crveni se ogledao na sve strane i primakao mi se još bliže – Jesi li našao svog čovjeka?

– Nisam. Ali nadam se da će mu Brunette već nekako predati moju poruku.

Crveni okrene glavu i ponovo se zagleda u stolove. Zijevnuo je i uspravio se. Nosati je opet bio u blizini. Crveni mu priđe i reče: – Zdravo, Olsons – i umalo ga ne sruši u gužvi prolazeći kraj njega.

Olson srdito pogleda za njim, poravna šešir i bijesno pljunu na pod.

Kad se udaljio, izašao sam iz igračnice i vratio se do parkirališta na kojem sam ostavio automobil.

Odvezao sam se natrag u Hollywood, spremio auto u garažu i popeo se u svoj stan.

Skinuo sam cipele i hodao neko vrijeme u čarapama, pipkajući palcima pođi S vremenom na vrijeme su mi još trnuli.

Sjeo sam na rub raspremijenog kreveta i pokušao izračunati koliko je sati. Nisam uspio. Potraga za Malloyem trajat će možda satima ili danima. Možda ga neću pronaći ja nego policija. Ako ga ikad pronađu živa.

39

Bilo je oko deset uveče kad sam nazvao Graylove u Bay Cityju. Mislio sam da ih neću dobiti jer je bilo kasno, ali prevario sam se. Probio sam se preko služavke i sobara i naposljetku čuo njezin glas. Činilo se da je pripita i dobro pripremljena za izlazak.

– Obećao sam da ću te nazvati – rekoh – Možda je malo kasno, ali imao sam mnogo posla.

– Opet mi otkazuješ? – Glas joj je postao hladan. – Možda ne. Radi li tvoj šofer ovako kasno?

– On radi kad mu ja kažem.

– Kako bi bilo da svратиš po mene? Obuci ću odijelo koje sam imao na promociji.

– Lijepo od tebe – progundala je. – Ne znam zašto bih se uopće trebala odazvati.

Amthor joj je doista lijepo izliječio govornu manu, ako ju je uopće imala.

– Pokazat ću ti svoj bakrorez.

– Samo jedan bakrorez?

– Imam mali stan, dvosoban.

– Ah, čula sam da postoji nešto takvo – rekla je izvještačenim glasom, ali ga je promijenila kad je nastavila. – Zašto se pretvaraš da si neosvojiv? Tako zgodan momak, pa tako jogunast. I nemoj reći da nije istina. Koja ono bijaše adresa?

Rekao sam joj gdje stanujem i broj stana. Veža se obično zaključava – rekoh. – Ali sići ću dolje i ostaviti otključano.

– Odlično – reče ona. – Ne moram znači ponijeti alpinističku opremu.

Prekinula je vezu, a u meni je ostao čudan osjećaj da sam razgovarao s nekim tko zapravo ne postoji.

Spustio sam se u predvorje i otključao ulazna vrata. Zatim sam se istuširao, navukao pidžamu i legao. Spavalo mi se i najradije bih spavao tjeđan dana. Teškom sam mukom ustao, otvorio zasun na vratima stana – to sam zaboravio učiniti prije – i odvukao se kroz gustu snježnu mećavu do kuhinje. Pripremio sam čaše i bocu viskija koju sam čuvao samo za zavođenje visokog stila.

Legao sam ponovo na krevet. – Moli se – rekoh na glas. – Ne preostaje ti ništa osim molitve.

Sklopio sam oči. Četiri zida u sobi ljuljala su se kao na valovima, ustajali zrak bio je pun vlage i magle, čuo sam šum vjetra s mora. Osjetio sam užegli kiselkasti miris zapuštenog broskog spremišta. Osjetio sam i miris motornog ulja i ugledao digića u grimiznoj košulji koji je čitao novine pod svjetlom gole žarulje s djedovim naočalama na nosu. Penjao sam se i penjao kroz cijev za ozračivanje. Popeo sam se na Himalaje i kad sam stigao na vrh opkolili su me tipovi s mitraljezima. Razgovarao sam s malenim i na neki način simpatičnim žutookim tipom koji se bavi sumnjivim poslovima, a vjerojatno i gorim stvarima. Pomislio sam na diva riđe kose i ljubičastih očiju, vjerojatno najboljeg čovjeka kojeg sam ikad upoznao.

Prestao sam razmišljati. Ispod sklopljenih kapaka zatitrala su svjetla. Bio sam izgubljen u svemiru. Bio sam prvorazredna budala koja se vratila iz uzaludne pustolovine. Bio sam štapin dinamita od sto dolara koji je eksplodirao otprilike tako glasno kao što bi se oglasio vlasnik zalagaonice kad ugleda najjeftniji ručni sat sa sajmišta. Bio sam kukac s ružičastom glavom koji se penje po pročelju gradske vjećnice.

Zaspao sam.

Probudio sam se teško, protiv svoje volje, a pogled mi se zaustavio na mrlji svjetla na stropu. U sobi se nešto tiho pomaklo.

Pomaklo se nešto krupno – tiho i kradom. Oslušnuo sam. Polagano sam okrenuo glavu i ugledao Malloya Lopatara. Bio je polumrak, a on se bešumno šuljao u polumraku. Već sam ga jednom vidio takva. Pištolj u njegovoj ruci sjao je tamnim, masnim i strogo poslovnim sjajem. Šešir mu je bio nataknut odostraga, gotovo na potiljku tako da mu se vidjela crna kovrčava kosa. Šmrcao je, odnosno njuškao poput lovačkog psa.

Vidio je kad sam otvorio oči, tiho prišao krevetu i zagledao se odozgo u mene.

– Dobio sam tvoju poruku – reče. – čini se da ti je rupa čista. Vani nema pajkana. Ako je ovo zasjeda, imat će dva mrtva tipa na nosilima.

Malo sam se pomakao na krevetu, a on žustro zavuče ruku pod jastuk. Lice mu je još bilo široko i blijedo, a duboko usađene oči na neki način blage. Ovaj put je na sebi imao kaput. Bio mu je tijesan i poderan na ramenu. Možda mu je popucao dok ga je oblačio. U

prodavaonici je to bio vjerojatno najveći broj, ali za Malloya Lopatara ni to nije bilo dovoljno.

– Nadao sam se da ćeš svratiti – rekoh. – Ni jedan pajkan o ovome ne zna ništa. Htio sam samo da se vidimo. – Nastavi – reče on.

Spustio je pištolj na stol, svukao kaput i sjeo u moj najbolji naslonjač koji je zaškripao, ali je izdržao. Naslonio se i namjestio pištolj tako da mu bude nadohvat desne ruke. Iskopao je paketić cigareta iz džepa, istresao jednu i stavio je u usta ne dodirnuvši je prstima. Šibica je planula ispod nokta na palcu. Sobu je ispunio oštar miris dima.

– Niši bolestan ili tako nešto? – upita me. – Ne, samo se odmaram. Imao sam težak dan.

– Vrata su bila otvorena. Očekuješ nekog?

– Jednu ženskicu. Zamišljeno me gledao.

– Možda neće doći – rekoh. – Ako dođe, otarasitću je se.

– Kakvu ženskicu?

– Ma, nikakvu. Ako dođe, otjerat ću je. Radije bih razgovarao s tobom.

Osmijeh na njegovu licu jedva se vidio; usnice mu se nisu ni pomakle. Nespretno je pušio, kao da mu je cigareta premalena da bi je udobno držao među prstima

– Zašto si mislio da sam na Montyjul – upitao me on.

– Rekao mi je jedan pajkan iz Bay Cityja da bi mogao biti tamo. Ali to je duga priča i prepuna nagađanja.

– Gone me pajkani iz Bay Cityja? – upita on.

– Zar te to smeta?

Nasmiješio se onim svojim gotovo neprimjetnim smiješkom i blago odmahnulo glavom.

– Ubio si jednu ženu – rekoh. – Jessie Florian. To ti je bila greška:

Razmislio je i kimnuo. – Omaklo mi se – rekao je tiho.

– Ali to je sve pokvarilo – rekoh. – Ja te se ne bojim. Nisi ti tip ubojice. Nisi je htio ubiti. S onim ubojstvom, tamo na Centralnoj još bi se mogao nekako izvuci. Ali kako ćeš se izvući iz ovoga, kad si tako dugo udarao njezinom glavom o ogradu kreveta da si joj prosuo mozak po licu?

– Bratac, ti se opasno igraš sa životom – reče on tiho.

– Poslije svega što mi se dogodilo, više ne opažam takve stvari – rekoh. – Nisi je namjeravao ubiti, zar ne?

Nemirno je kružio pogledom. Nagnuo je glavu kao da nešto osluškuje.

– Vrijeme je da postaneš svjestan svoje snage – rekoh..

– Prekasno je za to – reče on.

– Htio si je natjerati da ti nešto kaže, je li – rekoh. – Zgrabio si je za vrat i prodrnao. Već je bila mrtva kad si počeo s njom udarati po ogradi.

Zurio, je u mene. ?

– Znam što si htio čuti od nje – rekoh. r., – Reci.

– Kad smo pronašli leš, sa mnom je bio pajkan. Morao sam mu reći sve što znam. – Koliko je to?

– Dosta – rekoh. – Ali nisam rnu rekao za ovo večeras.

Gledao me. – Dobro, kako si znao da sam na Montyju?

To si me već pitao. Čini se da je zaboravio.

– Nisam znao, Ali morem bi se najlakše moglo pobjeći. S organizacijom kakvu imaju u Bay Citvju, mogao bi se dokopati broda-kockamice, a odande ti ne bi bilo teško da zauvijek nestaneš. Dakako, uz odgovarajuću pomoć.

– Laird Brunette je dobar momak – reče on bezizražajno – Tako sam bar čuo: Nikad s njim nisam progovorio ni slova.

– Predao ti je poruku.

– K vragu, čovječe, to bi moglo izvesti najmanje tucet posrednika. Kad ćemo početi' s onim što si napisao na karti? Nekako mi se čini da ne lažeš. Inače ne bi' ni doš'o ovamo. Kamo idemo?

Ugasio je cigaretu i gledao me. Na zidu se ocrtavala njegova sjena, sjena gorostasa. Bio je tako velik da se činio nestvarnim.

– Kako si došao na pomisao da sam ja koknuo Jessie Florian? – upita on nenadano.

– Po razmaku između modrica na njezinom vratu. Osim toga, činjenica je da si od nje htio nešto doznati i da si dovoljno snažan da ubiješ čovjeka i nehotice.

– Jesu mi pajkani prisili to ubojstvo?

– Ne znam.

– Što sam to htio doznati od nje?

– Mislio si da ona zna gdje je Velma. Šutke je kimnuo, ne kidajući pogleda s mene.

– Ali nije znala – rekoh. – Velma je bila lukavija od nje.

Netko je tiho pokucao na vrata.

Mallov se nagnuo naprijed, nasmiješio se i uzeo pištolj sa stola. Netko je već držao kvaku. Mallov je polagano ustao, prignuo se i oslušnuo. Zatim je ponovo pogledao mene.

Sjeo sam na krevet, spustio noge na pod i ustao, a on me je gledao bez riječi, stojeći kao ukopan. Prišao sam vratima.

– Tko je? – upitao sam prislonivši usta na vratnicu. Bio je njezin glas. – Otvori, tupko. Dolazi vojvotkinja od Windsora.

– Samo trenutak.

Pogledao sam Malloya. Mrštio se. Prišao sam mu sasvim blizu i tiho rekao: – Nema drugog izlaza. Sakrij se u spavaćoj sobi iza kreveta i čekaj dok je ne ispratim.

Oslušnuo je i zamislio se. Lice mu je bilo potpuno bezizražajno, prazno. Okolnosti su bile takve da više nije mogao mnogo izgubiti. A osim toga Malloy je bio čovjek koji nikad nije upoznao strah. Jednostavno nije bio usađen u njega – premda se ne bi moglo reći da u tom golemom tijelu nije bilo mjesta. Naposljetku je kimnuo, uzeo šešir i kaput i tiho otišao u spavaću sobu. Pritvorio je vrata za sobom, ali ne do kraja.

Osvrnuo sam se da vidim nije li što zaboravio. Nije bilo ničega osim opuška, ali cigaretu je mogao popušiti bilo tko. Otišao sam do ulaznih vrata i otvorio ih. Malloy je bio navukao zasun kad je ušao.

Stajala je ondje u krznenom kaputu od polarnih lisica s visokim ovratnikom o kojem mi je već bila govorila i s neakvim pokušajem smješka na licu. Na ušima su joj visjele smaragdne naušnice koje su napola utonule u meko bijelo krzno. Prsti su joj bili meki i nježno su držali neveliku torbicu za večernji izlazak.

Polusmiješak je sasvim nestao kad me ugledala. Odmjerila me od glave do pete, a pogled joj je postao hladan.

– Tako, dakle – rekla je mrzovoljno. – U pidžami i ogrtaču. Pokazat će mi svoj lijepi bakrorezić. Kakva sam ja budala?

Pomaknuo sam se u stranu i pridržao vrata. – Pogrešno si shvatila. Upravo sam se oblačio kad je naišao pajkan. Maloprije je otišao.

– Randall?

Kimnuo sam. Laž uz klimatanje glavom ostaje laž, ali nije teško tako lagati. Trenutak je oklijevala, a zatim prošla kraj mene lepršajući namirisanim krznom.

Zatvorio sam vrata. Polagano je ušla u sobu, zagledala se bezizražajno u zid i naglo se okrenula.

– Da se razumijemo – rekla je – nisam ja nikakva šiparica koja pada na jeftine štoseve i skače u krevet već iz hodnika. Svojevremeno sam imala toga i previše. Volim da se to radi sa stilom.

– Hoćeš li jedno piće prije nego odeš? – Bio sam još naslonjen na ulazna vrata.

– Zar odlazim?

– Stekao sam dojam da ti se ovdje ne sviđa.

– Htjela sam ti objasniti što mislim. Bit ću malo prosta da bolje shvatiš: ja nisam jedna od onih jebežljivih kurvica. Može me se imati, ali ne tek tako . . . uzimanjem. Da, popit ću piće.

Otišao sam u kuhinju i smiješao dva pića, a ruke me baš nisu najbolje slušale. Donio sam čaše u sobu i pružio joj jednu.

Iz spavaonice se ništa nije čulo, čak ni disanje.

Uzela je čašu, otpila i zagledala se u zid. – Ne volim da me muškarci dočekuju u pidžamama – rekla je. – Čudno je to. Svidio si mi se. Jako, si mi se svidio. Ali mogla bih sve zaboraviti. Već sam mnogo puta zaboravila takve stvari.

Kimnuo sam i otpio.

– Muškarci su uglavnom odvratne životinje – rekla je. – Zapravo, cijeli svijet je prilično odvratan, ako mene pitaš.

– Novac ipak pomaže.

– To očekuje svatko tko ga nije oduvijek imao. Novac, zapravo samo stvara nove teškoće... – čudno se nasmiješila. – I zato čovjek zaboravi kako su gadne bile stare.

Izvadila je iz torbice zlatnu tabakeru, a ja joj priđoh i pripalih cigaretu. Otpuhnula je rijedak oblačić dima i zagledala se u nj poluzatvorenih očiju.

– Sjedni pokraj mene – reče nenadano.

– Najprije ćemo malo razgovarati.

– O čemu? – Oh! O mojoj ogrlici, je li?

– O ubojstvu.

Na njenom se licu ništa nije promijenilo. Otpuhnula je je još jedan oblačić, ovaj put opreznije, polakše. – To je gadna tema. Moramo li? Slegnuo sam ramenima.

– Lin Marriott nije bio svetac – rekla je. – Ali ipak ne bih htjela o tome razgovarati.

Uputila mi je dugačak i hladan pogled i zavukla ruku u torbicu, tražeći rupčić.

– Osobno ne mislim da je bio doušnik kradljivaca nakita – rekoh. – Policija se pretvara da tako misli, ali ona se često pretvara. Ne mislim čak ni da je bio ucjenjivač ... u pravom smislu te, riječi. Smiješno, zar ne?

– Kako kome? – glas joj je sad bio vrlo, vrlo hladan.

– Pa, nije baš – složio sam se i popio sve što je bilo u čaši. – Vrlo lijepo od vas što ste došli ovamp, gospođo Grayle, ali čini mi se da trenutak nije baš najugodniji. Ja, na primjer, ne vjerujem čak ni da su Marriotta ubili gangsteri. Ne vjerujem da je išao u onaj klanac da bi otkupio ogrlicu. Ne vjerujem čak ni da je ta ogrlica ikad ukradena. Mislim da je išao u taj klanac da bude ubijen, premda je mislio da će pomoći kod ubojstva. Ali Marriott je bio vrlo loš ubojica.

Nagnula se malo naprijed, a osmijeh joj je postao ukočen. Odjednom, bez neke značajnije promjene, prestala je biti lijepa. Izgledala je kao žena koja bi prije stotinu godina bila opasna, prije dvadeset izazovna, a danas je samo drugorazredna holivudska starleta.

Šutjela je, lupkajući desnom rukom po ručici torbice.

– Vrlo loš ubojica – rekoh. – Kao Shakespeareov Drugi ubojica u Richardu III. Onaj kojeg je pekla savjest, ali je ipak htio novac, pa na kraju uopće nije obavio posao jer se nije mogao odlučiti. Takvi ubojice su vrlo opasni. Treba ih ukloniti, katkad i pendrecima.

Nasmiješila se. – A koga je on to trebao ubiti, znaš li?

– Mene.

– Teško je u to povjerovati da bi te netko toliko mrzio. I kažeš da moja ogrlica nikad nije ni ukradena. Imaš li za to kakvih dokaza?

– Nisam ni rekao da imam. Rekao sam samo da tako mislim.

– Zašto si onda tako glup da o tome govoriš?

– Dokaz – rekoh – je uvijek relativna stvar. Dokaz se sastoji od uravnoteženog odnosa mnogih vjerojatnosti. A to ovisi i o načinu na

koji čovjek dolazi do podataka. Motiv zbog kojeg bi me trebalo ubiti bio je prilično slab ... samo zbog toga što sam pokušavao ući u trag nekadašnjoj pjevačici u noćnom lokalnu na Centralnoj aveniji, istovremeno kad ju je počeo tražiti i Malloy Lopatar, bivši kažnjenik koji je nedavno izišao iz zatvora. Možda sam baš njemu pomogao da je nađe. Očito je postojala opasnost da bude pronađena jer u protivnom ne bi trebalo Marriottu obrazlagati zašto moram biti ubijen i to što prije. A on joj očito ne bi vjerovao, da nije bilo tako. Ali motiv za ubojstvo Marriotta bio je mnogo jači, a on ga zbog taštine, zaljubljenosti ili pohlepe, ili mješavine svega trojeg nije prevideo. On se bojao, ali ne za svoju glavu. On se bojao nasilja u kojem sudjeluje i zbog kojeg bi mogao biti osuđen. No, s druge strane, borio se za svoj svakodnevni kruh. Zato je sve stavio na kocku.

Zastao sam, a ona kimnu i reče: – Vrlo zanimljivo. Kad bi onaj tko sluša znao o čemu govoriš.

– Taj zna – rekoh.

Gledali smo se. Desna joj je ruka opet bila u torbici. Znao sam što je unutra, ali to još nije počelo izlaziti van. Sve u svoje vrijeme.

– Ostavimo sad šalu – rekoh. – Ovdje smo sami. Sve što kažemo jedno drugome bit će samo bezvrijedno međusobno optuživanje. Poništavamo se. Djevojka koja je počela u blatu postala je žena multimilijunaša. Na njezinom putu do zvijezda prepoznala ju je neka neugledna starica, možda ju je čula kako pjeva na radiju, prepoznala njezin glas i provjerila ... i trebalo ju je ušutkati. To nije bilo skupo, jer starica ionako nije mnogo znala. Ali čovjek koji je s njom poslovao, koji ju je mjesečno plaćao i imao hipoteku na njezinu kuću i koji ju je mogao uništiti, ako bi počela izvrđavati ... taj je znao sve. I taj je bio skup. Ali ni to nije bilo važno, dokle god nije znao nitko drugi. Jednog dana, međutim, neki gadan tip po imenu Malloy Lopatar izaći će iz zatvora i saznati istinu o svojoj nekadašnjoj dragani. Jer, veliki ju je blesan volio ... i još je voli. I zato je stvar postala smiješna, tragično smiješna. Otprilike u to vrijeme privatni detektiv također počinje njuškati. Slaba karika u lancu, Marriott, više nije samo luksuz. On postaje smetnja. Doprijet će do njega i iscijediti iz njega sve. On je takav momak. Topi se na toplini. I zato je ubijen prije nego što se mogao istopiti. Ubijen pendrekom, a ubila si ga ti.

Samo je izvadila ruku iz torbice, ništa drugo. Ali u ruci je bio pištolj. Uperila ga je u mene, nasmiješila se – i to je bilo sve. Što sam ja učinio? Ništa, naravno.

Ali ja sam, čini se bio jedini koji nije radio ništa. Iz spavaće sobe došao je Malloy Lopatar s koltom .45 koji je izgledao kao igračka u njegovoj velikoj dlakavoj šapi.

Nije me ni pogledao. Gledao je gospođu Levyin Lockridge Grayle. Nagnuo se naprijed, nasmiješio joj se i nježno rekao:

– Učinilo mi se da znam taj glas. Slušao sam ga osam godina ... ili ono što sam od njega upamtio, Nekako mi se više sviđalo dok si bila riđokosa. Zdravo, curo. Dugo se nismo vidjeli.

Okrenula je pištolj.

– Makni se od mene, vucibatino – rekla je.

Stao je kao ukopan i spustio pištolj. Nije joj još bio sasvim prišao. Disao je duboko i uzbuđeno.

– Vidiš, nikad mi to nije palo na pamet – reče on tiho. – Sad mi je sinulo. Ti si me otkucala pajkanima. Ti, mala Velma.

Bacio sam jastuk, ali bio sam prespor. Ispalila mu je pet metaka u trbuh. Pogoci nisu izazvali mnogo više buke od prstiju kad ulaze u rukavicu.

Zatim je okrenula pištolj i opalila u mene, ali bio je prazan. Bacila se za Malloyevim pištoljem na podu. S drugim jastukom nisam promašio. Obišao sam krevet i odgurnuo je prije nego što je uspjela skinuti jastuk s lica. Podigao sam kolt i ponovo obišao krevet.

On je još stajao, ali se njihao. Usta su mu se objesila, a rukama je nešto petljao oko trbuha. Poklekao je i srušio se na krevet zarinuvši lice u pokrivač. Njegovo soptanje ispunilo je sobu.

Imao sam telefon u rukama prije nego što se Velma pomakla. Oči su joj bile mrtvački sive, kao napola smrznuta voda. Potrčala je prema vratima, a ja je nisam pokušao zaustaviti. Ostavila ih je otvorena. Kad sam završio telefonski razgovor zatvorio sam ih. Okrenuo sam mu malo glavu na krevetu da se ne bi ugušio. Još je bio živ, ali s pet metaka u trbuhu čak ni Malloy Lopatar ne živi dugo.

Vratio sam se k telefonu i nazvao Randalla kod kuće. – Malloy – rekoh. – U mojem stanu. Pogodila ga je s pet metaka gospođa Grayle. Pozvao sam hitnu pomoć. Ona je pobjegla.

– E, baš ste morali raditi na svoju ruku – užurbano je izgovorio i brzo spustio slušalicu.

Prišao sam krevetu. Malloy je klečao, pokušavajući ustati, a u ruci je grčevito stezao posteljinu. Lice mu je bilo obliveno znojem. Polagano je treptao kapcima, a usne resice su mu potamnjele.

Kad je došla hitna pomoć, Malloy je još bio na koljenima i još je pokušavao ustati. Četiri bolničara su ga jedva prebacili na nosila.

– Ako je kalibar .25, ima malo izgleda da preživi – rekao je liječnik dok su ga odnosili. – Sve ovisi o tome što su meci pogodili unutra. Ali šansa postoji.

– Mislim da je on ne želi – rekoh. Nije je želio. Umro je te noći.

40

– Trebalo je da prirediš banket – reče Anne Riordan gledajući me u oči – s blistavim srebrnim posuđem, kristalnim čašama, čistim i uškrobljenim stolnjacima . . . ako još uopće upotrebljavaju stolnjake na banketima ... sa svjećnjacima, ženama koje nose na sebi svoj najbolji nakit, s muškarcima u bijelim kravatama, poslužiteljima koji bešumno klize naokolo s umotanim bocama vina, s pajkanima kojima je malo nelagodno u posuđenim večernjim odijelima, a kome ne bi bilo, k vragu, s osumnjičenima koji se usiljeno smješkaju i nervozno mašu rukama, i s tobom koji sjediš na čelu dugačkog stola i pričaš im kako se sve dogodilo, malo pomalo, sa svojim predivnim, blagim osmijehom i šupljim engleskim akcentom.

– Aha – rekoh. – Kako bi bilo da mi daš nešto u ruku dok čekam da se prestaneš praviti važna.

Otišla je u kuhinju, izvadila led iz hladnjaka i vratila se s dvije visoke čaše.

– Tvoje prijateljice vjerojatno imaju astronomske izdatke kad nabavljaju piće za kućni buffet – reče ona i gucne.

– I tad se odjednom sobar onesvijestio – rekoh. – Ali nije sobar ubojica. Onesvijestio se samo zato da kraj bude ljepši.

Otpio sam iz čaše. – Nije to takva vrst priče – rekoh. – Nije to ni lijepa ni poučna priča, nego mračna i krvava.

– I tako, ona je pobjegla?

Kimnuh. – Za sad. Nije se vratila kući. Zacijelo je imala neko skrovište u kojem se presvukla i promijenila izgled. Napokon, živjela je u stalnoj opasnosti, kao mornar. K meni je došla sama. Nije bilo šofera. Dovezla se malenim automobilom koji je ostavila nekoliko blokova dalje.

– Uхватit će je ... ako . . . ako daju sve od sebe.

– Nemoj biti takva. Okružni tužilac Wilde je pošten momak. Jednom sam radio za njega. Ali, ako je i uhvate, što će se dogoditi? Tužilac će naići na dvadeset milijuna dolara, lijepo žensko lice i na odvjetnike kao što su Lee Farrell ili Rennenkamp. Bit će vraški teško dokazati da je ubila Marriotta. Imaju samo nešto nalik na jak motiv i njezinu prošlost, ako im uopće pođe za rukom da je temeljito istraže. Vjerojatno nije zavedena u policijske kartoteke; kad bi bila, izvela bi cijelu stvar na drugačiji način.

– A što je s Malloyem? Da si mi prije ispričao o njemu, znala bih istog trena tko je gospođa Grayle. A kako si ti doznao? Na onim dvjema fotografijama nije ista žena.

– Ne, nije. Sumnjam da je čak i stara gospođa Florian znala da su joj zamijenili fotografije. Učinilo mi se da se iznenadila kad sam joj gurnuo pod nos sliku Velme: onu na kojoj je pisalo Velma Valento. Ali možda je znala. Možda ju je sakrila samo zato da mi je poslije proda. Ona je, naime, znala da fotografija nikoga ne odaje, jer prikazuje neku drugu djevojku koju je Marriott podmetnuo.

– To je puko nagađanje.

– Moralo je tako biti. I kad me Marriott nazvao i nabajao mi koješta o otkupu nakita. Tako je moralo biti zato jer sam se raspitivao kod gospođe Florian o Velmi. A kad je Marriott ubijen, i to se moralo dogoditi, jer je on bio slaba karika u lancu. Gospođa Florian čak nije ni znala da je Velma postala gospođa Lewin Lockridge Grayle. Nije ni mogla znati. Suvviše su je jeftino kupili. Grayle kaže da su se oženili u Evropi i da se ona udavala pod svojim pravim imenom. Ne želi reći gdje i kad. Ne želi nam reći ni njezino pravo ime. Ne želi nam reći ni gdje se krije. Čini mi se da to ne zna ni on, ali pajkani ne vjeruju.

– Zašto ne želi reći? – Anne Riordan podupre bradu vitkim prstima i pogleda me tamnim očima.

– Tako je lud za njom da mu je svejedno u čijem krilu sjedi.

– Nadam se da joj je bilo lijepo u tvom – zajedljivo reče Anne Riordan.

– Vukla me za nos iako me se malo bojala. Nije me htjela ubiti, jer je prilično nezahvalno ubiti čovjeka koji je neka vrst pajkana. Na kraju bi vjerojatno ipak pokušala, kao što bi ubila i Jessie Florian da joj Malloy nije uštedio trud.

– Kladim se da je zabavno kad te zgodne plavuše vuku za nos – reče Anne Riordan. – Pa makar bilo i pomalo opasno, a tako vjerojatno i jest.

Šutio sam.

– Za ubojstvo Malloya je vjerojatno neće moći optužiti, jer je imao pištolj.

– Točno, a osim toga, Velma će na sudu imati debelo zaleđe.

Oči sa zlatnim mrljicama ozbiljno su me promatrale. – Misliš li da je htjela ubiti Malloya?

– Bojala ga se – rekoh. – Prije osam godina prijavila ga je policiji. Čini se da je on to znao. Ali ne bi joj ništa učinio. I on je bio zaljubljen u nju. Jest, mislim da je namjeravala ubiti svakog, tko joj je doista bio na putu. Imala je mnogo toga za što se vrijedilo boriti. Ali ne može se vječno tako živjeti. Pucala je i u mene, ali pištolj je bio prazan. Trebalo je da me ubije tamo u klancu kad je ubila Marriotta.

– Bio je zaljubljen u nju – tiho reče Anne. – Mislim na Malloya. Nije ga smetalo što mu šest godina nije pisala i što ga nikad nije posjetila u zatvoru. Nije ga smetalo što ga je otkucala zbog nagrade. Čim je izašao, kupio momak šareno odijelo i dao se u potragu za njom. A ona mu kao pozdrav sprašila pet metaka u trbuh. I on je ubio dvoje ljudi, ali je bio zaljubljen u nju. Okrutnog li svijeta?

Ispraznio sam čašu i počeo se pretvarati da sam strahovito žedan. Dizala se kao da to uopće ne primjećuje. Rekla je:

– A ona je vjerojatno rekla Grayleu odakle dolazi, ali njemu je bilo svejedno. Otišao je u Evropu, oženio se s njom i prodao svoju radiostanicu da bi uništio sve tragove koji bi vodili do njezinih bivših poznanstava. Pružio joj sve što se može kupiti za novac, a čime je ona njemu uzvratila – čime?

– Na to je teško odgovoriti. – Zazveckao sam kockicama leda na dnu čaše. Ni to mi nije pomoglo. – Pretpostavljam da ga je ona na neki način učinila ponosnim; bio je ponosan što onako star ima tako mladu, lijepu i privlačnu ženu. Obožavao ju je. Ali zašto, do vraga, o tome razgovaramo? To se neprekidno događa. Bilo je sasvim svejedno što je radila, s kim se zabavljala ili što je nekoć bila. On ju je ljubio.

– Kao i Malloy Lopatar – tiho reče Anne.

– Hajd'mo se malo provozati obalom.

– Nisi mi ništa rekao ni o Brunetteu ni o onim posjetnicama u cigaretama s marihuanom, ni o Amthoru, ni o dru Sonderborgu, ni o ključiću koji te izveo na pravi put i pomogao ti riješiti veliku zagonetku.

– Dao sam gospođi Florian svoju posjetnicu. Ona je na nju stavila mokru čašu. I baš su tu posjetnicu s mrljom pronašli u Marriottovom džepu. A Marriott nije bio neuredan čovjek. To je na neki način bio taj

ključ. Kad jednom u nešto posumnjaš, lako je naći druge tragove i veze, kao što sam na primjer otkrio da je Marriott imao hipoteku na kuću gospođe Florian samo zato da bi je mogao držati na uzdama. Što se Amthora tiče, taj je doista loš glumac. Uhapsili su ga u nekom njujorškom hotelu i otkrili da je riječ o varalici međunarodnog kalibra. I Pariz i Scotland Yard imaju ga u svojim kartotekama. Zbilja ne znam kako su sve to saznali za jedan dan. Ti momci brzo rade kad im se hoće. Čini mi se da je Randall imao sve odgovore lijepo i uredno složene, ali se bojao da mu ja ne pokvarim sliku. Amthor, međutim, nema veze s ubojstvima, a niti sa Sonderborgom. Sonderborga još nisu pronašli. I on je vjerojatno, u nečijoj kartoteci, ali to će se saznati tek kad ga uhvate. Što se tiče Brunettea, takvom tipu ne možeš ništa natovariti. Dovest će ga pred veliku porotu, a on će odbiti da svjedoči pozivajući se na svoja ustavna prava. Taj se ne mora bojati za svoj ugled, ali kroz Bay City je prohujala prava oluja. Šef policije je dobio nogu, polovica detektiva degradirana je u obične pajkane, a simpatični momak po imenu Norgaard, Crveni Norgaard koji mi je pomogao doći na Montecito primljen je natrag na svoje radno mjesto. Sve je to djelo gradonačelnika, koji mijenja gaće iz sata u sat, otkako traje kriza.

– Moraš li se tako izražavati?

– To je Shakespearov utjecaj na mene. Hajd'mo se provozati. Čim popijemo još jednu čašicu, vrijedi?

– Uzmi moju – reče Anne Riordan, ustade i donese mi čašu s netaknutim pićem. Stala je ispred mene, držeći je, a oči su joj bile raširene i malo uplašene.

– Tako si veličanstven – reče ona. – Tako hrabar, tako odlučan, a radiš za tako malo novca. Svi te udaraju po glavi, dave, razbijaju ti vilicu, kljukaju te morfijem, ali ti se hrabro probijaš kroz nedaće, dok svi ne popadaju od iscrpljenosti. Što te to čini tako divnim.

– Hajde, izjasni se – promumljao sam.

Anne Riordan ozbiljno reče: – Hoću da me poljubiš, vrag te odnio!

41

Trebalo im je tri mjeseca da pronađu Velmu. Nisu htjeli povjerovati Grayleu da ne zna gdje se krije i da joj nije pomogao u bijegu. I tako su je svi policajci i sva piskarala u zemlji tražili tamo gdje bi se mogla sakriti za novac. Ali, ona nije kupila skrovište. Kad su otkrili kako se sakrila, shvatili su da ih je opet povukla za nos.

Jedne je večeri neki baltimorski detektiv sa strahovitim darom opažanja ušetao u neki noćni klub. Malo je slušao orkestar i mjerkao zgodnu crnokosu pjevačicu koja je pjevala, kako se ono kaže, iz srca. Nešto mu je na njezinom licu zapelo za oko i upalilo mu žaruljicu koja se nije odmah ugasila.

Vratio se u centralu, prelistao potjernice i slike traženih osoba i kad je došao do one koju je tražio, dobro ju pogledao. Zatim je poravnao slamnati šešir na glavi, vratio se u noćni klub i pronašao upravitelja. Zajedno su otišli iza pozornice do garderobe i upravitelj je pokucao na jedna vrata. Nisu bila zaključana. Dekster je odgurnuo upravitelja, ušao unutra i zaključao se.

Zacijelo je namirisao marihuanu jer ju je ona pušila, ali u tom trenutku nije tome pridavao nikakvu pažnju. Sjedila je ispred trokrilnog ogledala, proučavajući korijen kose i obrva. Obrve su bile njezine. Dekster joj je pristupio sa smješkom i pokazao sliku s potjernice.

Vjerojatno je isto tako dugo gledala sliku kao i on tamo u centrali. Imala je o čemu razmišljati. Detektiv je sjeo, prebacio nogu preko noge i zapalio cigaretu. Imao je strahovit dar zapažanja, ali bio je preusko specijaliziran; slabo je poznavao žene.

Ona se tada kratko nasmiješila i rekla: – Ti si pametan momak, pajkane. Mislila sam da će me upamtiti po glasu. Jednom me je prepoznao neki poznanik kad me čuo na radiju. Već mjesec dana pjevam s ovim orkestrom, dvaput tjedno nastupam na radiju, ali nitko se nije dosjetio.

– Nikad ti nisam čuo glas – rekao je dekster i nastavio se smješkati.

Ona mu je rekla: – Nadam se da ćemo se nagoditi. Ako se budeš dobro ponio, mogao bi dosta zaraditi.

– Nema nagodbe – rekao je detektiv. – Žao mi je.

– Hajd'mo, onda – rekla je ona, ustala, zgrabila torbicu i pružila mu kaput, a on joj ga je lijepo i uljudno pridržao.

Velma se okrenula, izvukla pištolj iz torbice i kroz kaput koji je pridržavao, ispalila u njega tri metka.

Kad su provalili vrata, preostala su joj još dva. Upotrijebila ih je oba, prije nego što su stigli do nje, ali drugi je hitac bio zapravo refleksan. Uхватili su je u padu, no, glava joj je već visjela.

– Detektiv je živio još jedan dan – rekao je Randall, dok mi je pripovijedao o tome. – Ispričao nam je koliko je mogao. Tako smo došli do tih podataka. Ne razumijem kako je mogao biti tako nepažljiv, osim ako nije mislio da bi se doista mogli nekako nagoditi. Možda mu je to zavrtjelo pamet. Ali radije ne bih tako mislio o njemu.

Složio sam se.

– Prostrijelila si je srce. I to dvaput – reče Randall. – Čuo sam kako ugledni stručnjaci govore da je to nemoguće, ali ja sam cijelo vrijeme znao da je moguće. I znate li još nešto?

– Što?

– Glupo je postupila što je ubila detektiva. Nikad je ne bismo mogli osuditi, onako zgodnu i bogatu i sirotu, jer bi je oni skupi branitelji sigurno prikazali kao sirotu žrtvu progona. Jadna mala djevojčica iz neke špelunke udala se za bogataša, a lešinari koji su je poznavali ne puštaju je na miru. Tako bi otprilike glasila ta priča. K vragu, Rennenkamp bi doveo u sudnicu pola tuceta smiješnih babetina koje bi jecajući potvrdile da su je godinama ucjenivali, a sve bi to bilo tako izvedeno da im se ne može natovariti ništa, i porota bi nasjela. Pametno je postupila što je bježala sama, ne uplićući Graylea, ali bilo bi još pametnije da se vratila kući kad su je uhvatili.

– Oh, vidim da sad vjerujete kako Graylea nije uvukla u to? – rekoh.

On kimnu, a ja nastavih: – Mislite li da je tako postupila zbog nekog određenog razloga.

Pogledao me. – Ma kakav bio, prihvatit ću ga. Samo recite.

– Ona je bila ubojica – rekoh. Ali to je bio i Malloy. A ne bi se moglo reći da je bio potpuni nitkov. Možda onaj baltimorski detektiv i nije bio tako čist kako nam se čini. Možda je vidjela svoju priliku ... ne da pobjegne ... to joj je već bilo dozlogrdilo – nego da pomogne jedinom čovjeku koji je njoj ikad pomogao.

Randall je zurio u mene otvorenih usta, s nevjericom u očima.

– K vragu, nije morala ubiti pajkana da bi to postigla – reče on.

– Ne tvrdim da je bila svetica ili bar donekle dobra cura. Nije bila. Ona se ne bi ubila da nije bila u škripcu. Ali kad je već bila, učinila je to i zato da ne dođe do suđenja. Razmislite o tome. Koga bi taj proces najviše povrijedio? Tko bi ga najteže podnio? I tko bi platio najveću cijenu za tu predstavu, bez obzira kakav bio rezultat: pobjeda, poraz ili neodlučno? Platio bi jedan starac koji ju je ljubio, ne mudro, ali snažno.

Randall reče strogo: – To su sentimentalnosti.

– Naravno. Jer sam ja to tako izgovorio. No, možda sam ionako sve pogrešno smislio. Zbogom. Je li se moj ružičasti kukac ikad vratio ovamo?

Nije znao o čemu govorim.

Spustio sam se u prizemlje i izašao na stubište pred gradskom vijećnicom. Dan je bio suh i hladan, a vidljivost odlična. Vidjelo se daleko – ali ne do mjesta kamo je otišla Velma.

Table of Contents

[Raymond Chandler - Zbogom, dragana moja](#)

- [1.](#)
- [2.](#)
- [3.](#)
- [4](#)
- [5](#)
- [6](#)
- [7](#)
- [8](#)
- [9](#)
- [10](#)
- [11](#)
- [12](#)
- [13](#)
- [14](#)
- [15](#)
- [16](#)
- [17](#)
- [18](#)
- [19](#)
- [20](#)
- [21](#)
- [22](#)
- [23](#)
- [24](#)
- [25](#)
- [26](#)
- [27](#)
- [28](#)
- [29](#)
- [30](#)
- [31](#)
- [32](#)
- [33](#)
- [34](#)

[35](#)
[36](#)
[37](#)
[38](#)
[39](#)
[40](#)
[41](#)

Table of Contents

[Raymond Chandler - Zbogom, dragana moja](#)

- [1.](#)
- [2.](#)
- [3.](#)
- [4](#)
- [5](#)
- [6](#)
- [7](#)
- [8](#)
- [9](#)
- [10](#)
- [11](#)
- [12](#)
- [13](#)
- [14](#)
- [15](#)
- [16](#)
- [17](#)
- [18](#)
- [19](#)
- [20](#)
- [21](#)
- [22](#)
- [23](#)
- [24](#)
- [25](#)
- [26](#)
- [27](#)
- [28](#)
- [29](#)
- [30](#)
- [31](#)
- [32](#)
- [33](#)
- [34](#)

[35](#)
[36](#)
[37](#)
[38](#)
[39](#)
[40](#)
[41](#)